

Sēliai The Selonians

LIETUVOS NACIONALINIS MUZIEJUS
LATVIJAS NACIONĀLAIS VĒSTURES MUZEJS

Sėliai The Selonians

Baltų archeologijos paroda. *Katalogas*
Baltic Archaeological Exhibition. *Catalogue*

Lietuvos nacionalinis muziejus

Latvijas Nacionālais vēstures muzejs

Knygos leidybą parėmė
Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondas

Parodą parengė / Exhibition prepared by:

Jānis Ciglis (Latvija)
Eglė Grīciuvienė, Gytis Grižas (Lietuva)

Katalogą parengė / Catalogue prepared by
Eglė Grīciuvienė

Žemėlapius sudarė / Maps prepared by
Gytis Grižas

Recenzavo / Reviewed and approved for publication by:

prof. Mykolas Michelbertas
dr. Andra Strimaitienė
mgr. Eduardas Remecas (numizmatika/numismatics)

Dailininkė / Designer
Vida Ona Kuraitė

Redaktorė / Copy editor
Nijolė Deveikienė

Vertėjas iš latvių kalbos/Translator from Latvian
Ernestas Vasiliauskas

Vertėjas į anglų kalbą / Translator into English
Mantas Adomėnas

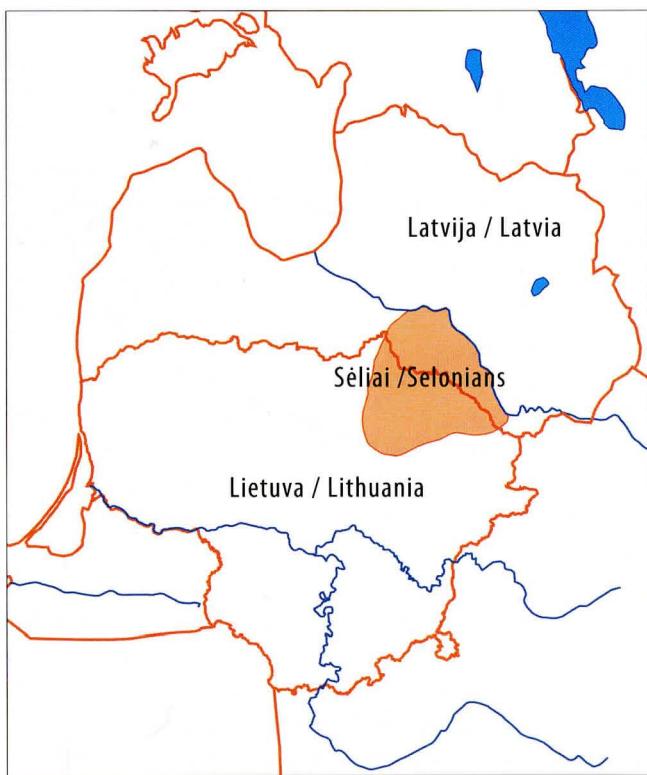
Fotografai / Photographers
Kęstutis Stoškus (Lietuva)
Roberts Kaniņš (Latvija)

Turinys

Įžanga	5
Sėla ir sėliai laidosenenos duomenimis	7
E. Griciuvienė, Z. Buža	
Prosėliai I–VI a.	9
Sėliai VI–XIII a.	27
Sėliai XIV–XVII a.	87
Sėlių radiniai	111
E. Griciuvienė, Z. Buža	
Papuošalai	111
Nešiosena ir drabužių puošyba	
E. Griciuvienė, I. Žeiere	167
Ginkluotė	176
Žemdirbystė, medžioklė, žvejyba	189
Metalų apdirbimas	196
Darbo įrankiai medžiui apdirbtui, drabužiams gaminti	203
Buities reikmenys, keramika	218
Lobiai	230
Importas. Prekyba	244
Sėlių archeologijos paminklai Lietuvoje	
E. Griciuvienė	259
Sėlių archeologijos paminklai Latvijoje	
J. Ciglis	265
Literatūra	267
Santrumpos	270
Rodyklė	271

Contents

Introduction	6
Selonia and Selonians according to the burial data	7
E. Griciuvienė, Z. Buža	
Proto-Selonians in the 1 st –6 th centuries	9
Selonians in the 6 th –13 th centuries	27
Selonians in the 14 th –17 th centuries	87
Selonian finds	111
E. Griciuvienė, Z. Buža	
Ornaments	111
Clothing and dress ornaments	
E. Griciuvienė, I. Žeiere	167
Weaponry	176
Agriculture, hunting, fishing	189
Metalworking	196
Instruments for woodworking and production of clothing	203
Domestic implements and pottery	218
Hoards	230
Import. Trade	244
Selonian archaeological sites in Lithuania	
E. Griciuvienė	259
Selonian archaeological sites in Latvia	
J. Ciglis	265
Bibliography	267
Abbreviations	270
Index	271

SĒLIAI – VIENA IŠ BALTŲ GENČIŲ, apie VI a. susiformavusi pilkapių kultūros arealo rytinėje dalyje. 1261 m. Lietuvos karaliui Mindaugui dovanojus sēlių žemes Livonijos ordinui, didesnioji genties teritorijos dalis atiteko Livonijos valstybei. XV a. susidariusi siena tarp Livonijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės beveik nepakitusi liko iki šių dienų, dabar ji skiria Lietuvos Respublikos ir Latvijos Respublikos valstybių teritorijas.

2005 m. gruodžio 13 d.–2006 m. gegužės 29 d. Rygoje vyko bendra Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus ir Lietuvos nacionalinio muziejaus paroda „Sēla ir sēliai“. Sēlių genties archeologijos ir etnografijos eksponatais atskleistas sēlių kultūrinis savitumas.

Šiuo metu buvusioje Sēlos teritorijoje žinoma netoli 500 sēlių archeologijos paminklų ar paskirų radimviečių, kuriose aptikta archeologinių radinių, atspindinčių sēlių materialinę kultūrą. Į parodos katalogą įtraukti 1246 archeologijos eksponatai iš 64 radimviečių: 47 Lietuvos ir 17 Latvijos. Latviškają dalį sudaro Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus ir Jekabpilio istorijos muziejaus eksponatai. Lietuviškają dalį reprezentuoja Lietuvos nacionalinio muziejaus, Vytauto Didžiojo karo muziejaus, Rokiškio kraštotyros muziejaus, Biržų krašto muziejaus „Sēla“, Šiaulių „Aušros“ muziejaus, Kupiškio etnografijos muziejaus sēlių archeologijos radiniai.

Sēlių archeologijos paminklų topografija atspindėta pateiktose žemėlapiuose. Juose išryškėjusi paminklų koncentracija keliomis grupėmis parodo sēlių istorinės geografinios vaizdą. Laidosena bene geriausiai apibūdina genties dvasinę ir materialinę kultūrą. Didesni, turtingesni sēlių kapynai tyrinėti šiaurinėje Sēlos dalyje, arčiau pagrindinių prekybos kelių prie Dauguvos upės, Latvijos teritorijoje. Genties gyvensenos atspindžiai: ūkis, amatai, būtis – rekonstruoti ir iš sēlių gyvenviečių bei piliakalnių radinių. Pastarųjų paminklų ne vienas tyrinėtas Lietuvoje.

Latvijos ir Lietuvos muziejų sutarimu Latvijos nacionalinis istorijos muziejus parodos proga išleido knygą *Sēli un Sēliai. Selonians and Selonia latvių ir anglų kalbomis*. Parodos atidarymo dieną Rygoje buvo surengta mokslinė konferencija, skirta Sēlos archeologijos ir etnografijos tyrinėjimams. Konferencijoje skaityti pranešimai paskelbti Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus išleistoje knygoje *Pėtijumi sēļu senatnē*. Lietuvos nacionalinio muziejaus katalogas *Sēliai. The Selonians* lietuvių ir anglų kalbomis skirtas supažindinti mokslo ir plačiąją visuomenę su šios baltų genties kultūros reliktais. Analogiški leidiniai buvo išleisti „Žiemgalių“ parodos Rygoje ir Vilniuje proga. Bendrų parodų tikslas – paroda ir leidinys *Baltai*.

*Lietuvos nacionalinio muziejaus
Archeologijos skyriaus vedėja
Eglė Griciuvienė*

SELONIANS ARE ONE OF THE BALTIC TRIBES; they emerged around the 6th century in the eastern part of the barrow-culture area. After the king of Lithuania Mindaugas donated the Selonian lands to the Livonian Order in 1261, the greater part of the tribe's territory went to the state of Livonia. The border that was established in the 15th century between Livonia and the Grand Duchy of Lithuania has remained virtually unchanged to this day, and now it separates the territories of the Republic of Lithuania and the Republic of Latvia.

The exhibition 'Selonia and Selonians,' organised jointly by the Latvian National History Museum and the Lithuanian National Museum, was staged in Riga (13th December, 2005–29th May, 2006). Archaeological and ethnographic objects of the Selonian tribe sought to reveal the cultural distinctiveness of the Selonians.

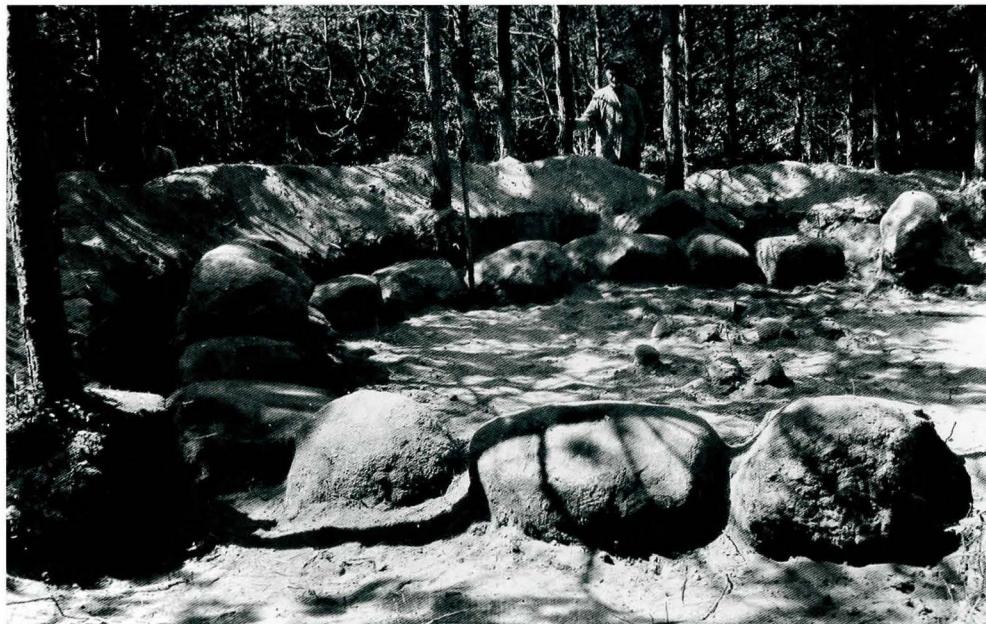
Currently nearly 500 archaeological and individual discovery sites are known in the former territory of Selonia. All of these sites yielded archaeological finds that reflect the material culture of the Selonians. Exhibition catalogue covers 1246 archaeological exhibits originating from 64 discovery sites: 47 in Lithuania and 17 in Latvia. The Latvian section consists of the exhibits from the Latvian National History Museum and Jēkabpils History Museum. The Lithuanian section is represented by the Selonian archaeological exhibits from the Lithuanian National Museum, Vytautas Magnus War Museum, Rokiškis Land Museum, Biržai Land Museum 'Sėla' ['Selonia'], Šiauliai 'Aušra' Museum, Kupiškis Ethnographic Museum.

The maps that are provided reflect the topography of the Selonian archaeological sites. The concentration of the sites into several groups which they highlight visualises the historical geography of the Selonians. Burial practices provide perhaps the best characterisation of the spiritual and material culture of the tribe. The bigger and richer Selonian cemeteries have been explored in the northern part of the Selonia, closer to the main trade routes along the river Daugava in the territory of Latvia. The reflections of the Selonian tribe's way of life, its economy, crafts, and everyday life, are reconstructed on the basis of the finds discovered both in the settlements and in hill-forts. A number of these has been explored in Lithuania.

Following the agreement between the Latvian and Lithuanian museums, the Latvian National History Museum published the book *Sēļi un Sēļija. Selonians and Selonia* in Latvian and English to mark the opening of the exhibition. On the day of its opening a scholarly conference was organised in Riga, dedicated to the study of Selonian archaeology and ethnography. The papers read at the conference have been published in the book *Pētījumi sēļu senatnē* published by the Latvian National History Museum. Lithuanian National Museum the catalogue *Sēliai. The Selonians* in Lithuanian and English published by has the intention to acquaint the academic community as well as wider public with the cultural relics of this Baltic tribe. Analogous publications have been produced to mark the exhibition 'Semigallians' in Riga and Vilnius. The ultimate goal of these joint Baltic exhibitions is *The Balts*, the exhibition and an accompanying volume which would represent the culture of all the Baltic nations and tribes.

*Head of the Archaeology Department
at the Lithuanian National Museum
Eglė Griciuvienė*

Sëla ir sëliai laidosenos duomenimis Selonia and Selonians according to the burial data

Slate, I grupės II pilkapis iš vakarų pusės. 1925 m. / Slate, barrow group I, barrow II, view from the west. 1925

Pilkapynas / Barrow cemetery

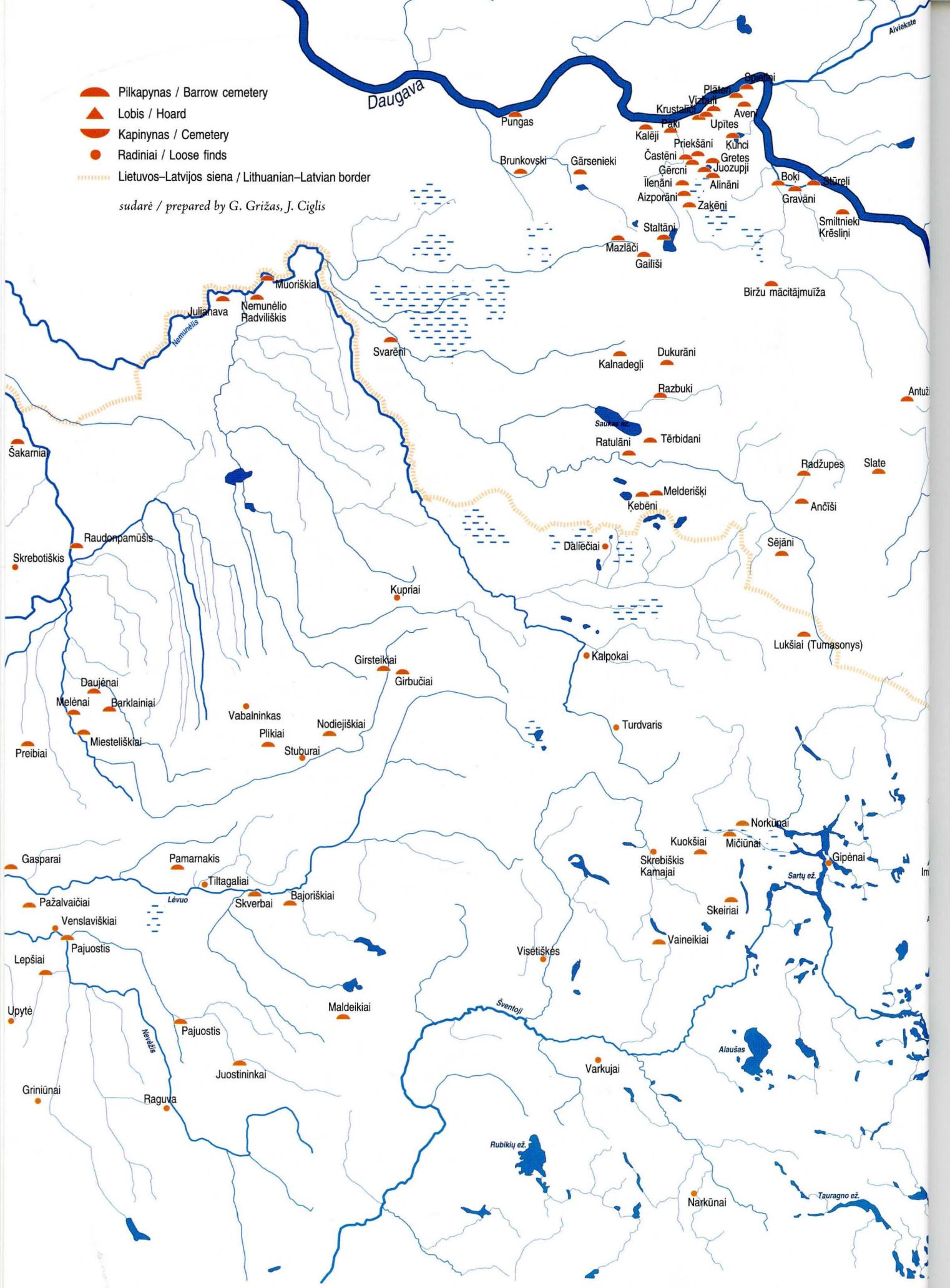
Lobis / Hoard

Kapinynas / Cemetery

Radiniai / Loose finds

Lietuvos–Latvijos siena / Lithuanian–Latvian border

sudarė / prepared by G. Grižas, J. Ciglis

Prosēliai I–VI a.

Proto-Selonians in the 1st–6th centuries

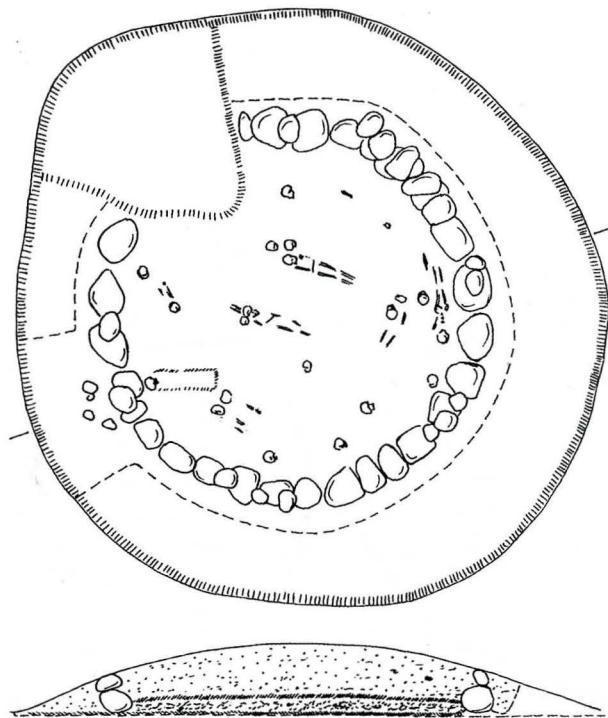
PILKAPIŲ SU AKMENŲ VAINIKAIΣ kultūros areale, susidariusiame Šiaurės Lietuvos, Žemaitijos ir Pietų Latvijos teritorijoje, pirmaisiais m. e. amžiais vyko gyventojų migracija. Pastebimas archeologijos laidojimo paminklų gausėjimas nuo vakarinės arealo dalies link rytinės. Palaipsniui čia formavosi atskiro baltų gentys. Būsimoji Sėlos teritorija išskiriama rytinėje arealo dalyje. Matyt, ateivų ir vietinių gyventojų santykiai ne visada buvo labai draugingi. Buvo aplaista didelė dalis piliakalnių, brūkšniuotosios keramikos kultūros gyvenviečių, o III a. keramika brūkšniuotu paviršiumi visai išnyko. Augo naujos papédžių gyvenvietės (Petrešiūnai, Spieiņi), gyventojai iš naujo kūrėsi piliakalnuose (Juodonys, Kereliai, Dignāja). Senųjų gyvenviečių vietoje atsirado pilkapynai (Muoriškiai, Pajuostis, Melderiški, Pāķi). III a. pastebimai pagausėjo gyventojų. Plačioje teritorijoje, kurios rytinė riba buvo Šventosios aukštupys, pietinė siekė Dubysos vidurupį, vakarinė – Jūros upės aukštupį, o šiaurinė ėjo dabartinėje Pietų ir Vidurio Latvijoje iki Dauguvos, atsirado pilkapių su akmenų vainikais ir griautiniais kapais. I–II a. formavosi Žemaitijos ir Šiaurės Lietuvos pilkapių teritorija, kurioje prožemaičių, prožiemgalių ir proselių materialinė, taip pat ir dvasinė kultūra buvo gana panašios. Romėniško laikotarpio pilkapių kultūros rytinėje dalyje sėlių gentis dar neišsiskyrė.

Kapų skaičius pilkapiuose buvo įvairus, viename pilkapyje laidojo nuo vieno iki kelolikos mirusiuų. Kapai užkasti dažniausiai ant pilkazio pagrindo, atlikus ugnies apeigas, vėlesni – ir pačiamė sampile. Mirusieji, neskiriant pagal lyti, laidoti įvairiomis kryptimis, paguldyti aukštieninkai, ištiesti, įvairiai sudėtomis rankomis. Ir moterys, ir vyrai laidoti išpuošti, išlikusios metalinės įkapės atspindi jų nešioseną. Turtingesni mirusieji kartais papuošti antkakle, moterys – ir kaklo apvara, drabužis dažnai susegtas puošniu ritiniu, statinėliniu, rateliniu ar lazdeliniu smeigtuku, ant rankų užmauta viena ar dvi apyrankės. Į kapą negausiai dėta papildomų įkapų, skirtų darbui: moterims dažniausiai yla, rečiau peiliukas, vyrams paprastai pentinis siauraašmenis kirvis. Senajame geležies amžiuje iš ginklų į pomirtinį pasaulį įdėdavo nebent ietį. Beje, kartais su ginklu išlydėdavo ir moteris (Vaineikiai, Daujėnai).

Pilkapiai – monumentalūs laidojimo paminklai. Jie buvo paplitę visoje Europoje, tik ne vienu metu. Tautų kraustymosi Europoje atgarsiai pasiekė ir baltų kraštus. Visuomenėje vyko permanentos, pilkapių kultūra patyrė savotišką nuosmukį. Apie V a. Sėlos teritorijoje vėl sumažėjo archeologijos paminklų, nebeaptinkama romėniško laikotarpio dirbinių.

Sėlių ar Sėlos vardas pirmąkart netiesiogiai paminėtas III–IV a. Peutingerio kelių žemėlapyje, kur viena iš upių, įtekančią į Baltijos jūrą, pažymėta kaip Fluvius Sellianus – istorikų manymu, tai Dauguva.

IN THE FIRST CENTURIES OF THE CHRISTIAN ERA, migration of population was taking place in the cultural area of barrows crowned with stone circles which had formed in the territory covering the north of Lithuania, Samogitia, and the south of Latvia. There is a noticeable increase in the funeral monuments beginning from the western part of the area and spreading east. Separate Baltic tribes were gradually forming here. The territory that was to become Selonia is distinguishable in the eastern section of the area. Perhaps the relations of the new-comers and the original inhabitants were not always very friendly. Major part of the hill-forts and the settlements of the striped-pottery culture was abandoned, and

Slates I grupės III pilkapio planas / Slate, the plan of the barrow group I, barrow III

tribe did not emerge in the eastern part of the barrow culture area.

The number of graves in the barrows varied, and one barrow could contain from one to over a dozen dead people. The graves were mostly dug in the ground level of a barrow, after some fire rituals, and later dug in the barrow in-fill itself. The dead were buried facing various directions regardless of their gender, lying stretched out on their back, with variously folded arms. Both women and men were buried dressed up, and the surviving metallic grave goods reflect their clothing. The richer among the dead sometimes wear neck-rings, whereas women also have necklaces, and the dress is often fastened with ornate pins with spool-shaped, barrel-shaped, wheel-shaped or crook-like heads, whereas wrists are adorned with one or two bracelets. There are a few working instruments placed in graves as additional grave goods: awl, less often small knife for women, usually narrow-bladed blunt-headed axe for men. In the Early Iron Age no weapons accompanied the dead to the underworld except for spears. Sometimes this weapon also accompanied women (Vaineikiai, Daujėnai).

Barrows are monumental burial sites. They were widespread across all Europe, albeit not simultaneously. The echoes of the great migration of nations in Europe reached the Baltic lands, as well. Society underwent change, the barrow culture suffered some kind of decline. Around the fifth century the number of archaeological sites in the Selonian territory decreased and the artefacts of the Roman period are no longer found.

The name of Selonians or Selonia was for the first time indirectly mentioned in the third-fourth centuries road-map Tabula Peutingeriana where one of the rivers discharging into the Baltic Sea is marked as *Fluvius Sellianus* – in the historians' opinion, it is identical to the river Daugava.

in the third century striped-surface pottery totally disappeared. New base settlements grew (Petrešiūnai, Spietini), and inhabitants re-settled the hill-forts (Juodony, Kereliai, Dignāja). Barrow cemeteries appeared in place of the ancient settlements (Muoriškiai, Pajuostis, Melderis̄ki, Pāki). In the third century there was a noticeable increase of population. Barrows with stone circles and inhumation graves appeared in the broad stretch of territory whose eastern limit was described by the sources of the river Šventoji, the southern limit reached the middle section of the river Dubysa, the western abutted in the sources of the river Jūra, and the northern limit went through present South and Central Latvia to the river Daugava. In the first and second centuries the barrow territory of Samogitia and North Lithuania was formed. The material, as well as the spiritual cultures of the Proto-Samogitians, Proto-Semigallians, and Proto-Selonians were fairly similar in it. During the Roman period the Selonian

MUORIŠKIAI

Pilkapis I, kapas 1

II a. 2 p.

Pilkapio sampilas 12×13 m skersmens, 0,5 m aukščio, buvo apdėtas akmenų vainiku. Pries supilant pilkapį buvusios ugnies apeigos, kurias liudija pelenų sluoksnelis ant pagrindo. Pilkapyje palaidoti aštuoni mirusieji, iš jų penki – senajame geležies amžiuje, dalis kapų suardyta.

Kape 1 palaidota moteris galva į ŠV. Mirusioji paguldyta ant pilkapio pagrindo, aukštielinka, rankos sudėtos ant krūtinės, prie galvos iš abiejų pusių padėta po akmenį. Griauciai beveik neišlikę. Moters kaklas buvęs padabintas antkakle, drabužis krūtinės srityje susegtas dviem smeigtukais, o ant rankų užmautos penkios apyrankės: ant kairės – dvi, ant dešinės – trys. Mirusiajai į kapą prie kairės rankos alkūnės padėtas peiliukas, o ant krūtinės – yla.

I-8

*Barrow I, grave 1*Second half of the 2nd cent.

Barrow in-fill diameter is 12×13 m, 0,5 m high, and was crowned with stone circle. Before making the barrow fire rituals were performed, as is attested by a layer of ashes on the ground level. Eight dead people are buried in the barrow, five of whom were buried in the Early Iron Age. Part of the graves has been destroyed.

Grave 1 contains a woman buried with her head facing northwest. The dead woman was laid on the ground level of the barrow on her back, hands placed over her breast, two stones laid on both sides close to her head. The skeleton almost failed to survive. The woman's neck was adorned with a neck-ring, her dress fastened with two pins in the chest area, and there were five bracelets on her hands: two on the left hand and three on the right. A small knife was placed in the grave near the dead woman's left elbow, and an awl over her chest.

BKM A 523, 525–527, 541, 594

1.	Antkaklė kūginiais galais žalvaris sk. 14×14,5 cm	1.	Neck-ring with conical terminals bronze diameter 14×14,5 cm
2.	Krūtinės papuošalas iš 2 statinėlių smeigtukų, sujungtų 2 grandinėlėmis žalvaris smeigtukų ilg. 12,9 cm; 14,2 cm; grandinėlių ilg. 60 cm; 64 cm	2.	Breast ornament consisting of 2 pins with barrel-shaped heads joined by 2 chains bronze pin length 12,9 cm; 14,2 cm; chain length 60 cm; 64 cm
3–4.	Juostinės apyrankės plokščio pusapvalio pjūvio lankeliu, kiek įsmaugtais galais žalvaris sk. 7,1×5,6 cm, pl. 1,8–1,4 cm	3–4.	Sash-like bracelets with flat semicircular cross-section band and somewhat inter-fitting terminals bronze diameter 7,1×5,6 cm, width 1,8–1,4 cm
5–6.	Juostinės apyrankės trikampio pjūvio lankeliu, kiek įsmaugtais galais sk. 6,1×5,4 cm; 6,4×5,5 cm, pl. 1,2 cm	5–6.	Sash-like bracelets with triangular cross-section band and somewhat inter-fitting terminals diameter 6,1×5,4 cm; 6,4×5,5 cm, width 1,2 cm
7.	Juostinė apyrankė trikampio pjūvio lankeliu sk. 5,9×5,2 cm, pl. 1,1 cm	7.	Sash-like bracelet with triangular cross-section band diameter 5,9×5,2 cm, width 1,1 cm
8.	Peilis-pjautuvėlis geležis ilg. 10,1 cm, pl. 1,8 cm	8.	Knife-sickle iron length 10,1 cm, width 1,8 cm
*	Lazdelinis smeigtukas geležis	*	Crook-like pin iron

PAJUOSTIS*Pilkapis VI, kapas 1*

I a. pab.–II a. 1 p.

Pilkapis VI – vienas didžiausių pilkapyne ir labiausiai apnaikintas, sampilo dydis – 12,3×10,3 m. Pilkapis supiltas pirmaisiais m. e. amžiais, palaidojus vieną mirusijį. Vėliau į pilkapį laidota I tūkstantmečio viduryje ir pabaigoje (kapas ir atsitiktiniai radiniai), krikščionybės laikais palaidoti dar keturi mirusieji.

Kape 1 palaidota moteris (?). Mirusioji paguldyta karste, aukštielninka, galva į ŠV (280°), galvūgalio kairėje pusėje padėti du akmenys. Griaučiai labai sunykę. Galvą (gal pečius) dengė storą vilnonio audinio skara, puošta žalvario spurgeliais ir skardelėmis. Ant vienos rankos moteris mūvėjo apyrankę. Krūtinės srityje aptikta yla (galbūt geležinio smeigtuko liekanos).

9–11

*Barrow VI, grave 1*Late 1st cent.–first half of the 2nd cent.

Barrow VI is one of the biggest in the barrow cemetery and destroyed to the greatest extent. The size of its in-fill is 12,3×10,3 m. The barrow was made in the first centuries AD, after one person was buried. Later burials were made in that barrow in the middle and end of the first millennium (grave and occasional finds), and four more dead bodies were buried in the Christian period.

Grave 1 contains a woman's (?) burial. She was laid out in a coffin on her back, her head towards northwest (280°), and two stones were placed on the left side of the head-end. The skeleton is very decayed. Head (or perhaps shoulders) was covered by a thick woollen scarf decorated with bronze tassels and plates. The woman had a bracelet on one hand. Awl (or perhaps the remains of an iron pin) has been found in the chest area.

LNM AR 554:8–9

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 103, ill. 16, 29, 51; Pečeliūnaitė, 1998, p. 69–70.

9.	Akinė apyrankė apskrito pjūvio lankeliu žalvaris sk. 6,8×9 cm, st. 1,2 cm	9.	Eye bracelet with circular cross-section band bronze diameter 6,8×9 cm, thickness 1,2 cm
10.	Yla geležis ilg. 5,1 cm	10.	Awl iron length 5,1 cm
11.	Audinio su privytu pakrašteliu fragmentai, puošti pursutulio formos spurgeliais vilna, žalvaris spurgelių sk. 0,8 cm	11.	Fragments of cloth with plaited edge, decorated with semicircular tassels wool, bronze tassel diameter 0,8 cm
*	Audinių fragmentai, keturnyto ruoželinio audimo vilna, dažyta indigu	*	Fragments of textiles of 4 thread twill wool, indigo dye

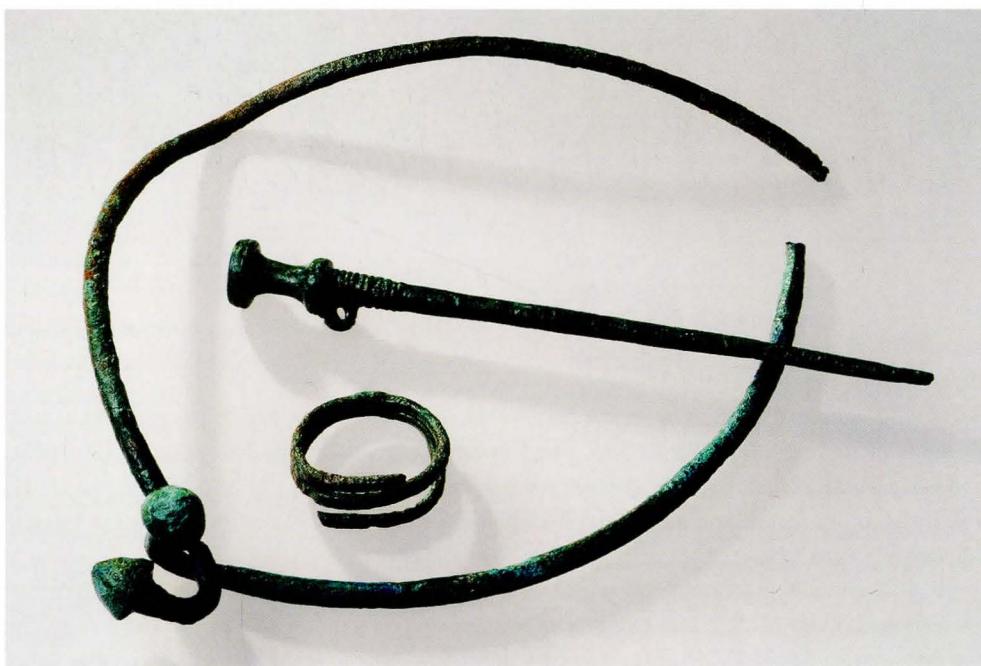
PAJUOSTIS

Pilkapis VII, kapas 1

II–III a.

Pilkapio sampilas 9×11 m dydžio, prakastas. Pilkapis supiltas pirmaisiais m. e. amžiais, buvo apdėtas akmenų vainiku, kurio išorinis skersmuo 6,5 m, su nedideliu 3×1,2 m priestatėliu pietinėje pusėje. Prieš laidojant ir supilant pilkapij buvusios ugnies apeigos. Pilkapyje aptiktas vienas pirminis kapas, iš vėlesnių palaidojimų aptikta tik atsitiktinių radinių.

Kape 1, esančiamė sample, palaidotas vaikas galva į R. Mirusysis paguldytas aukštielininkas, galvūgalyje padėtas nedidelis (10×10 cm) akmuo. Griaučiai labai sunykę, rankos, atrodo, buvo sudėtos ant krūtinės. Vaiko kaklas papuoštas antkakle, krūtinės srityje drabužis susegtas smeigtuku. Ant rankos piršto užmautas žiedas, tačiau ne vaikiško dydžio.

12–14

Barrow VII, grave 1

2nd–3rd cent.

Barrow in-fill measures 9×11 m, dug through. The barrow was made in the first centuries AD and was crowned by a stone circle whose external diameter is 6,5 m with a small 3×1,2 m annex on the south side. Fire rituals took place before burial and the making of the barrow. One primary grave was found in the barrow, and only occasional finds from the later burials.

Grave 1, found in the in-fill, contained a child buried with his head facing east. The body was laid on its back, a small (10×10 cm) stone placed at the head end. The skeleton is very decayed, it looks as though the hands were placed on the breast. The child's neck was adorned with a neck-ring, and the dress fastened with a pin in the middle of the chest. A ring, though not of child size, was placed on the child's finger.

LNM AR 554:23–25

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 105, ill. 18, 30:1–3.

12.

Antkaklė buoželiniais galais,
deformuota
žalvaris
buoželės sk. 0,9 cm, aukštis 0,8 cm

12.

Neck-ring with knob-like terminals,
deformed
bronze
knob diameter 0,9 cm, height 0,8 cm

Pajuostis, pilkapis VII, kapas 1. 1972 m. / Pajuostis, barrow VII, grave 1. 1972

13.	Ritinis smeigtukas žalvaris ilg. 10,4 cm, galvutės sk. 1 cm	13.	Pin with spool-shaped head bronze length 10,4 cm, head diameter 1 cm
14.	Įvijinis žiedas, 2 apviju žalvaris sk. 2,2 cm	14.	Spiral ring, 2 twists bronze diameter 2,2 cm

SLATE

II pilkapių grupė, pilkapis V, kapas A

II–III a.

Pilkapio skersmuo – 7,20×8,35 m, aukštis – 0,7 m, apjuostas akmenų vainiku. Pilkapis apardytas. Sampile rasta angliukų. Pilkapyje aptiktas vienas kapas.

Kapas A buvo įrengtas pilkapio šiaurinėje dalyje. Su šiuo palaidojimu yra susijusi pilkapio viduryje aptikta angliukų ir pelenų dėmė. Kape ant nugaros palaidota moteris galva į ŠV, rankos sudėtos ant smakro. Jai ant kaklo buvo uždėta antkaklė, drabužiai krūtinės srityje susegti smeigtuku. Ant kiekvienos rankos užmauta po apyrankę. Mirusiosios galvūgalyje ir kojūgalyje padėti trys akmenys.

Barrow group II, barrow V, grave A

2nd–3rd cent.

Barrow diameter 7,20×8,35 m, height 0,7 m, with a stone circle. Barrow disturbed. Charcoals found in the in-fill. One grave found in the barrow.

Grave A was made in the northern part of the barrow. The stain of charcoals and ashes found in the middle of the barrow is related to this burial. The grave contains a woman, her head pointing northwest, hands placed on her chin. She had a neck-ring on her neck, and the dress was fastened with a pin over the chest. There was a bracelet on each hand. Three stones were placed at the head and foot of the body.

LNVM A 7858:1–4

Bibl.: Moora, 1938, p. 713–714;

Šnore, 1933, p. 17, table VII, XVIII:1; XXI:3; XXII:1; XXIV:2;

LPSR Arb., 1974, p. 105–106, table 32:1, 11.

15-18

15.	Antkaklė buoželiniai galais žalvaris sk. 13,9 cm	15.	Neck-ring with knob-like terminals bronze diameter 13,9 cm
16.	Ritinis smeigtukas žalvaris ilg. 10,4 cm, galvutės sk. 1,2 cm	16.	Pin with spool-shaped head bronze length 10,4 cm, head diameter 1,2 cm
17-18.	Apyrankės kampuoto pjūvio lankeliu, siaurėjančiais galais žalvaris sk. 8,1cm; 8,2 cm, pl. 1,1 cm	17-18.	Bracelets of angular cross-section band and tapering terminals bronze diameter 8,1cm; 8,2 cm, width 1,1 cm

BOKİ

Pilkapis V, kapas 1

II–III a.

Per pilkapij éjo keliukas, todéi išliko tik viena jo pusé. Pilkapis buvo 12–14 m skersmens, 0,45 m aukščio, apjuostas akmenų vainiku. Prieš jį supilant buvo atliktos ugnies apeigos, tada užpilta balto smėlio. Pilkaplyje rastas vienas kapas ir surinkta keletas atsitiktinių radinių.

Kapas buvo pilkapij pietvakarinéje dalyje. Mirusysis paguldytas ant nugaras, galva į ŠV. Rankos sudétos ant krūtinés. Galvūgalyje padétas vienas, o kojūgalyje – du akmenys. Vyro drabužis krūtinés srityje susegtas smeigtuku. Ant vienos rankos užmauta apyrankė. Dešinéje puséje, prie kojų, ant akmens buvo padétas kirvis.

Barrow V, grave 1

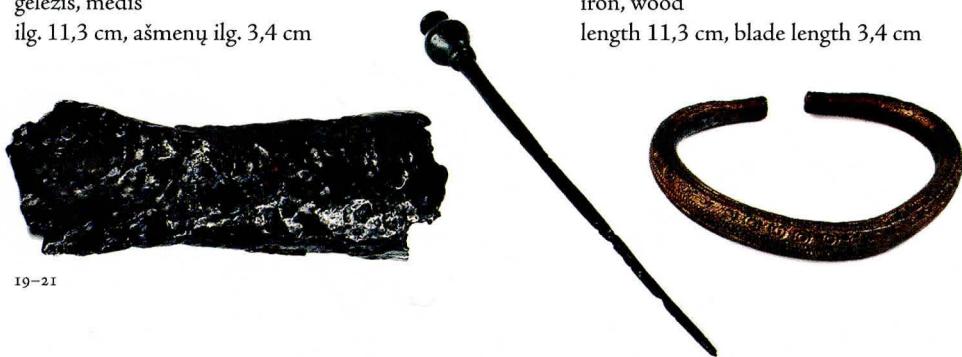
2nd–3rd cent.

A lane crossed the barrow, hence only a half of it survives. The barrow diameter was 12–14 m, it was 0,45 m high, with a stone circle. Fire rituals were performed before banking it, and white sand was poured over then. One grave was found in the barrow, and several accidental finds collected.

Grave was in the south-western part of the barrow. The dead body was laid on its back, with head pointing northwest. Hands placed over the breast. One stone was placed at the head end, and two at the foot. The man's dress was fastened with a pin in the chest area. One hand had a bracelet. On the right side, near the feet, an axe was placed on a stone.

LNV M A 11777:296–298

19.	Statinėlinis smeigtukas žalvaris ilg. 12,5 cm, galvutės sk. 1,2 cm	19.	Pin with barrel-shaped head bronze length 12,5 cm, head diameter 1,2 cm
20.	Apyrankė šešiakampio pjūvio lankeliu, siaurėjančiais galais žalvaris sk. 8,6 cm, pl. 1 cm	20.	Bracelet with hexagonal cross-section band and tapering terminals bronze diameter 8,6 cm, width 1 cm
21.	Įmovinis kirvis geležis, medis ilg. 11,3 cm, ašmenų ilg. 3,4 cm	21.	Socketed axe iron, wood length 11,3 cm, blade length 3,4 cm

VAINEIKIAI

Pilkapis II, kapas 1

II a. 2 p.

Pilkapis labai suplokštėjės, apgadintas iškasinėtų duobių. Jame palaidoti šeši mirusieji.

Kape 1 ant pilkapiro pagrindo palaidota moteris (?). Griauciai labai sunykę. Mirusioji paguldyta aukštielininka, galva į ŠV (290°), rankos sudėtos krūtinės–juosmens srityje, abipus galvos ir kojųgalys padėta po akmenį. Mirusajai ant kaklo uždėtas puošnus vėrinys, po kuriuo likę vilnonio audinio. Moters rankas puošė apyrankės. Dar viena, mažesnė, apyrankė aptikta ant akmens, šalia galvos, iš kairės pusės.

LNM AR 742:6–9

Barrow II, grave 1

Second half of the 2nd cent.

Barrow has been considerably flattened and damaged by the pits dug in it. Grave 1 contains a woman (?) buried on the original ground surface. The skeleton is very decayed. The dead woman is laid on her back, head pointing northwest (290°), hands placed on the chest-hip area, there are stones placed on both sides of the head and at the foot. The dead woman had a decorative necklace on her neck; some woollen cloth has been preserved underneath it. Woman's hands were adorned with bracelets. One more smaller bracelet was found on a stone to the left of her head.

LNM AR 742:6–9

22.	Kaklo vėrinys iš 15 pusmėnulio formos kabučių ir įvijelių tarpuose, grandinėlės, ažūrinio skirstiklio, 2 profiliotų karolių žalvaris kabučiai 2,5×2,5 cm; įvijelių sk. 0,5 cm	22.	Necklace consisting of 15 crescent-shaped pendants alternating with spirals, chain, openwork divider, and 2 profiled beads bronze pendants 2,5×2,5 cm; spirals diameter 0,5 cm
23–24.	Juostinės apyrankės plokščio keturkampio pjūvio lankeliu, suapvalintais galais žalvaris sk. 7,3×5,6 cm; 7,2×5,4 cm, pl. 1,3 cm	23–24.	Sash-like bracelets with flat quadrangular cross-section band, rounded-off terminals bronze 7,3×5,6 cm; 7,2×5,4 cm, width 1,3 cm

22-25

25.	Akinė apyrankė ovalo pjūvio lankeliu žalvaris sk. 6×4,9 cm, st. 1×0,6 cm	25.	Eye bracelet with oval cross-section band bronze diameter 6×4,9 cm, thickness 1×0,6 cm
*	Audinio fragmentas vilna	*	Textile fragment wool

VAINEIKIAI

Pilkapis I, kapas 3

III–IV a.

Pilkapio sampilas 7 m skersmens, suplokštėjės, 0,3–0,4 m aukščio. Pilkapis buvo apkrautas akmenų vainiku, iš kurio ir likusi tiktais akmenų sankrova, o centre ant pagrindo – anglingos žemės dėmė (gal paminklinio stulpo vieta). Pilkapyje palaidoti trys mirusieji.

Kape 3 ant pilkapio pagrindo palaidota moteris. Mirusioji paguldyta galva į PV (245°), galvūgalyje ir kojūgalyje iš abiejų šonų padėta po akmenį. Mirusiosios griaučiai beveik neišlikę. Prie kaklo drabužis buvęs susegtas smeigtuku. Prie juosmens padėtas pjautuvėlis, ant kairės kojos šlaunikaulio – nedidelis kirvis, o kojūgalio kairėje prie akmens – didesnis kirvis kirvakočiu išilgai kojų.

Barrow I, grave 3

3rd–4th cent.

Barrow in-fill diameter is 7 m, flattened, 0,3–0,4 m high. The barrow had a stone circle. Only a heap of stones survives from it, and a stain of coal-like earth in the centre on the ground level (perhaps the site of a monumental pillar). Three persons were buried in the barrow.

Grave 3 is a burial of a woman on the primary ground level. The dead woman was laid with her head pointing southwest (245°), and stones were placed on both sides at the head-end as well as at the foot. The skeleton has almost totally failed to survive. The dress was fastened with a pin at the neck. There was a scythe placed at the woman's waist and a small axe at her left femur, whereas next to the left stone at the foot of the grave was placed a bigger axe with the handle parallel to the woman's legs.

LNM AR 742:2-5

26.	Lazdelinio smeigtuko (?) dalis geležis ilg. 4,2 cm	26.	Part of a crook-like pin (?) iron length 4,2 cm
27.	Pjautuvėlis nulūžusia viršūne geležis ilg. 16 cm, pl. 2,7 cm	27.	Sickle with a broken tip iron length 16 cm, width 2,7 cm
28.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 13,3 cm, ašmenų ilg. 4 cm, penties pl. 6,7 cm	28.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 13,3 cm, blade length 4 cm, head width 6,7 cm
29.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 18,8 cm, ašmenų ilg. 4,2 cm, penties pl. 6,2 cm	29.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 18,8 cm, blade length 4,2 cm, head width 6,2 cm

26–29

MELDERIŠKI

Pilkapis I, kapas 7

III a.

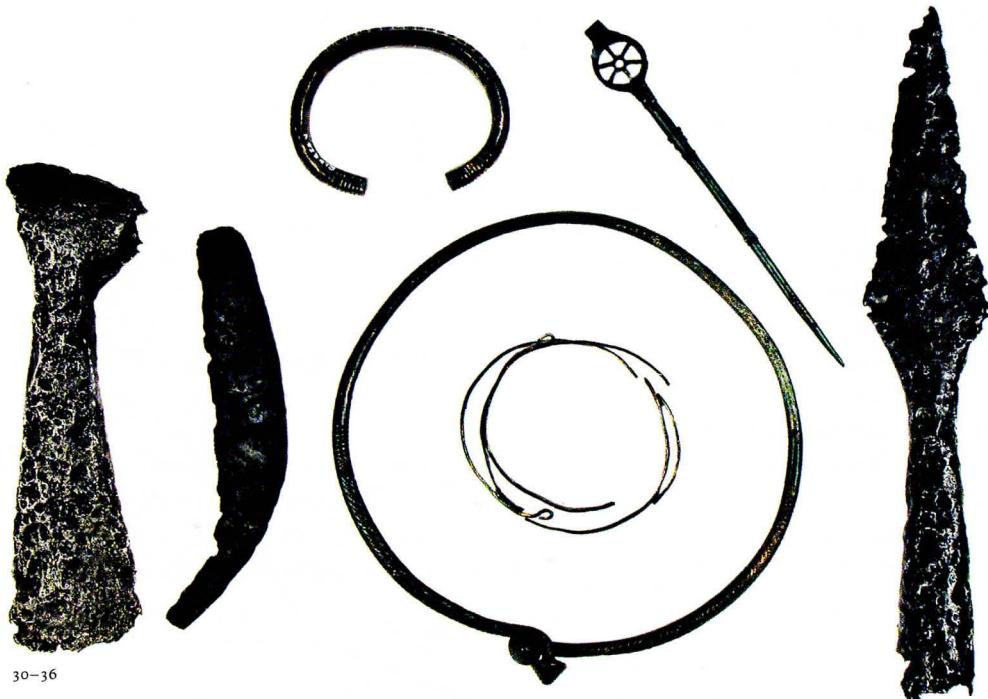
Pilkapio skersmuo anksčiau siekė 15 m, aukštis – 1,1 m, apjuostas akmenų vainiku. Pilkapis apardytas senienų ieškotojų ir kasant pakelės griovį. Ištirti septyni kapai.

Kapas 7 įrengtas pilkapio centre. Abiejose kapo pusėse buvo tamsios pelenų dėmės, vietomis maišytos su degėsiais. Kairėje pusėje, tikėtina, buvo laužavietės liekanos. Kape ant nugaros palaidotas vyras galva į ŠV. Kairė ranka sulenkta ant krūtinės. Galvūgalyje padėti du akmenys. Mirusiajam ant kaklo uždėta antkaklė, o prie galvos rastas smeigtukas. Ant kairiosios rankos užmautos dvi apyrankės. Galvūgalyje, prie akmens, padėtas kirvis. Prie kojų rastas ietigalis ir peiliukas lenkta nugarėle.

Barrow I, grave 7

3rd cent.

Previously barrow diameter reached 15 m, and its height 1,1 m, and it had a stone circle. Barrow was damaged by the hunters of antiquities, as well as through digging road-side ditch. Seven graves have been explored.

Grave 7 is at the centre of the barrow, and it contains a man buried on his back, his head pointing northwest. His left hand is folded over his chest. On both sides of the grave there are dark ash stains, occasionally mixed with burnt matter. It is likely that to the left of the grave were remains of a bonfire-site. Two stones are placed at the head-end. The dead man had a neck-ring on his neck, and a pin was found near his head. There are two bracelets on his left hand. Axe was placed next to a stone at the head-end. A spearhead and a small knife with a curved back were found at the dead man's feet.

LNVMA 8238:1-7

Bibl.: Moora, 1938, p. 694; Šnore, 1993, p. 8–10, 53, 63, ill. 25, 34 et al.; LPSR Arb., 1974, table 31:12; 32:13.

30.	Antkaklė kūginiais galais žalvaris sk. 15,8 cm	30.	Neck-ring with conical terminals bronze diameter 15,8 cm
31.	Ratelinis smeigtukas su 6 stipinėliais žalvaris ilg. 14,7 cm, galvutės sk. 1,9 cm	31.	Pin with a wheel-like head and 6 spokes bronze length 14,7 cm, head diameter 1,9 cm
32.	Apyrankė kampuoto pjūvio lankeliu, siaurėjančiais galais žalvaris sk. 7,5 cm, pl. 1,2 cm	32.	Bracelet with angular cross-section band and tapering terminals bronze diameter 7,5 cm, width 1,2 cm
33.	Apyrankė, 2 apviju, susuktais galais žalvaris sk. 6,2–6,5 cm	33.	Bracelet of 2 twists, convoluted terminals bronze diameter 6,2–6,5 cm
34.	Įmovinis ietigalis rombo formos plunksna geležis ilg. 24 cm	34.	Socketed spearhead with rhomboid blade iron length 24 cm

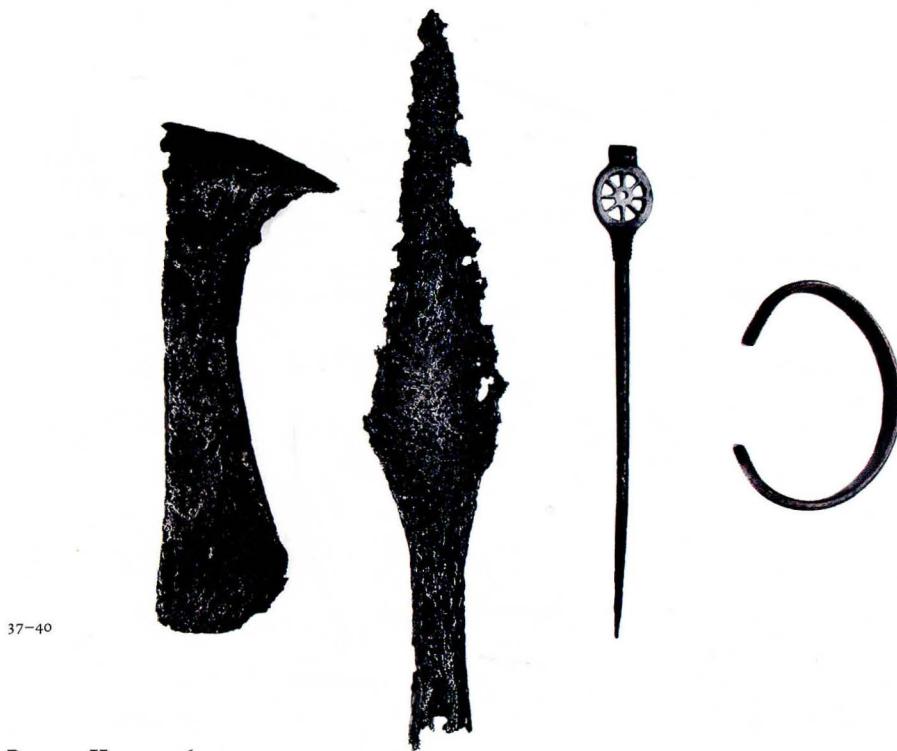
35.	Peiliukas lenkta nugarėlė geležis ilg. 13,5 cm, ašmenų pl. 2,5 cm	35.	Small knife with curved back iron length 13,5 cm, blade width 2,5 cm
36.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 16,3 cm, ašmenų ilg. 4,5 cm	36.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 16,3 cm, blade length 4,5 cm

MELDERIŠKI*Pilkapis II, kapas 6*

III–IV a.

Pilkapio skersmuo – 12 m, aukštis – 1,3 m, sampilas buvo apjuostas akmenų vainiku. Pilkapis apardytas senienų ieškotojų ir kasant pakelės griovį. Ištirti aštuoni kapai. Duomenų apie ugnies apeigas nekonstatuota.

Kapas 6 buvo pilkapio vakarinėje–pietvakarinėje dalyje, šalia akmenų vainiko. Vyras palaidotas ant pilkapio pagrindo, galva į ŠV. Kairė ranka sulenkta iki smakro. Galvūgalyje, iš abiejų pusių, padėta po akmenį. Vyro drabužis krūtinės srityje susegtas smeigtuku. Ant kairiosios rankos užmauta apyrankė. Ginklai – ietis ir kirvis – rasti dešinėje galvos pusėje.

*Barrow II, grave 6*3rd–4th cent.

Barrow diameter is 12 m, height 1,3 m, and the in-fill had a stone circle. The barrow was damaged by the hunters of antiquities and through digging a road-side ditch. Eight graves have been explored. No data concerning fire rituals have been found.

Grave 6 was in the western-south-western part of the barrow, next to the stone circle. The man was buried on the ground level of the barrow, with his head pointing northwest. Left arm bent so as to reach his chin. There are two stones, one on each side of his head. The man's dress is fastened with a pin over his chest. A bracelet is on his left hand. Weapons – a spear and an axe – have been found on the right side of his head.

LNVM A 8246:1–4

Bibl.: Moora, 1938, p. 695;

Šnore, 1993, p. 10, 11, 61, ill. 26; LPSR Arb., 1974, table 32:5.

37.	Ratelinis smeigtukas su 8 stipinėliais žalvaris ilg. 16,2 cm, galvutės sk. 2 cm	37.	Pin with a wheel-like head with 8 spokes bronze length 16,2 cm, head diameter 2 cm
38.	Juostinė apyrankė trikampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7,5 cm	38.	Sash-like bracelet with triangular cross-section band bronze diameter 7,5 cm
39.	Įmovinis ietigalis rombo formos plunksna geležis ilg. 24,5 cm	39.	Socketed spearhead with rhomboid blade iron length 24,5 cm
40.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 15,7 cm, ašmenų ilg. 4,2 cm	40.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 15,7 cm, blade length 4,2 cm

DAUJÉNAI

Pilkapis IV, kapas 3

V a.

Pilkapis supiltas kiek nuožulnioje vietoje, sampilas ovalo formos, 8–9 m skersmens, 0,75–1 m aukščio, prakastas. Prieš supilant pilkapį buvusios ugnies apeigos, ką rodo ant pagrindo likęs degesių sluoksnis. Pilkapis apjuostas 7×9,4 m skersmens akmenų vainiku. Jame palaidoti keturi ar daugiau mirusiuju, nes aptikta atsitiktinių radinių sampile. Mirusieji laidoti ant pilkapio pagrindo.

Kape 3 palaidota moteris, spėjama, karste (likę medžio liekanų virš galvos). Griauciai sunykę. Mirusioji laidota ant pilkapio pagrindo, aukštelninka, galva į ŠR (30°), rankos sulenkotos ant krūtinės. Moters galvą puošė apgalvis, o pakaušio srityje – didelė ivija, kuri, atrodo, buvusi pririšta prie apgalvio siūlais. Mirusiosios kaklą dabino dviejų eilių ivijų apvara. Drabužis, matyt, susegtas geležiniu smeigtuku ar sege (sunykęs) su įkabinta grandinėle. Ant abiejų rankų buvusios apyrankės. Mirusiajai ant dešinio peties padėta yla (gal ja susmeigtas drabužis), žemaiju juosmens pjautuvas ir ietigalis smaigaliu kojų link.

Daujēnai, pilkapis IV, moters kapas 3. 1970 m. / Daujēnai, barrow IV, woman's grave 3. 1970

Barrow IV, grave 3

5th cent.

Barrow was banked on a slightly sloping site, with an oval in-fill, 8–9 m in diameter, 0,75–1 m high, has been dug through. Fire rituals performed before making the barrow are indicated by a layer of burnt matter at the ground level. The barrow is crowned by a stone circle 7×9,4 m in diameter. Four or more dead persons were buried in the barrow, insofar as there are occasional loose finds discovered in the in-fill. The dead were buried on the ground level of the barrow.

Grave 3 is a burial of a woman, who, it is conjectured, was buried in a coffin (there are remains of wood over her head). The skeleton is decayed. The dead woman was buried on the ground level of the barrow, with head pointing northeast (30°), arms folded over her breast. The woman's head was adorned by a headband with a big spiral in the occipital area which seems to have been tied to the headband by a thread. The neck of the dead woman was adorned with the rows of spiral necklace. The dress is likely to have been fastened with an iron pin or brooch (now decayed) with an appended chain. There were bracelets on both of her hands. An awl was placed on the right shoulder of the dead woman (perhaps dress was fastened with it), and below her waist a sickle and a spear, its head facing towards the feet.

LNM AR 505:29–37

Bibl.: Muxelvbermas, 2006, ill. 9–11.

41–49

41.	Apgalvis iš 3 eilių įviju nesueinančiais galais, su 9 skirstikliais tarpuose žalvaris
įvijos ilg. 6–6,5 cm; skirstiklis 2,1×0,3 cm	41.	Headband made of 3 rows of spirals, with non-overlapping terminals, and 9 dividers in between
bronze
spiral length 6–6,5 cm; divider 2,1×0,3 cm
42.	Įvija galvai puošti (prie apgalvio)
žalvaris
ilg. 13,3 cm, sk. 1,5 cm	42.	Spiral for head decoration
(part of headband)
bronze
length 13,3 cm, diameter 1,5 cm
43.	Kaklo apvara iš 2 eilių įviju
žalvaris
įviju ilg. 9 cm, sk. 0,7 cm	43.	Necklace made of 2 rows of spirals
bronze
spiral length 9 cm, diameter 0,7 cm
44.	Krūtinės papuošalo dalis –
grandinėlės 2 dalys
žalvaris
ilg. 62 cm	44.	Part of breast ornament – 2 parts of a chain
bronze
length 62 cm

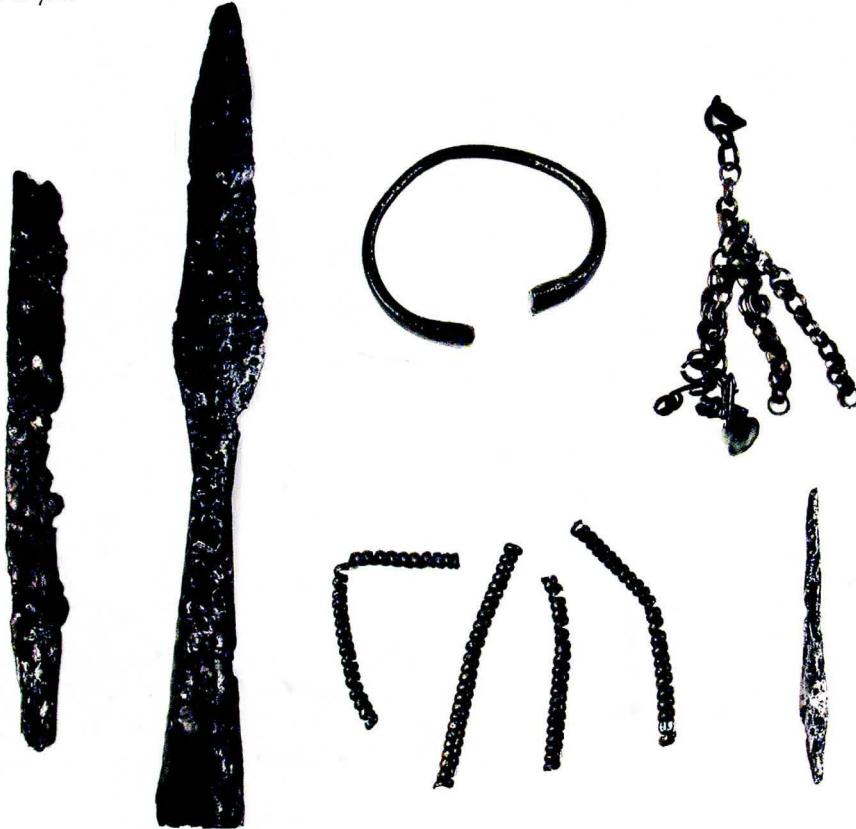
45–46.	Juostinės apyrankės plokščio trikampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 5×6,5 cm; 5,3×6,6 cm, pl. 1,1 cm	45–46.	Sash-like bracelets with flat triangular cross-section band bronze diameter 5×6,5 cm; 5,3×6,6 cm, width 1,1 cm
47.	Yla plokščia įtvara, galai nulūžę geležis ilg. 11 cm	47.	Awl with flat setting, broken terminals iron length 11 cm
48.	Pjautuvas nulūžusiu galu ir įkote geležis ilg. 20,5 cm, pl. 2,4 cm	48.	Sickle with broken tip and setting iron length 20,5 cm, width 2,4 cm
49.	Įmovinis ietigalis karklo lapo formos plunksna geležis ilg. 27,3 cm, plunksna 15,3×3,2 cm	49.	Socketed spearhead with willow-leaf blade iron length 27,3 cm, blade 15,3×3,2 cm

SLATE*I pilkapių grupė, pilkapis VII, kapas H*

VI a.

Pilkapis buvo apjuostas akmenų vainiku, sampilas supiltas iš šviesaus smėlio, jo skersmuo – 14,20×14,15 m, aukštis – 1,3 m. Dalis pilkazio suardyta, dalis, apaugusi dideliais medžiais, liko neištirta. Pilkapyje atidengti devyni kapai ir surinkti radiniai iš suardytų kapų.

Kapas H buvo pilkazio pietiniame pakraštyje, apardytas. Kape ant nugaro palaidotas vyras galva į VŠV. Mirusiojo kojūgalyje padėtas akmuo. Mirusiojo drabužiai, spėjama, buvo dekoruoti žalvarinėmis įvijėlėmis, galėjo būti susegti geležiniu smeigtuku, kurio išliko prie jo buvę prikabinti žvangučiai. Vyrui ant rankos užmauta apyrankė. Kojūgalyje rastas ietigalis, peilis ir yla.

50–55

*Barrow group I, barrow VII, grave H*6th cent.

Barrow was with a stone circle, the in-fill made of light sand, its diameter is 14,20×14,15 m, and height 1,3 m. Part of the barrow has been disturbed, another part, overgrown with big trees, has remained unexplored. Nine graves were opened in the barrow, and the finds from the disturbed graves collected.

Grave H was on the south edge of the barrow, disturbed. The grave contains a man, buried on his back with the head pointing west-northwest. A stone was placed at the dead man's feet. The man's dress, it is conjectured, was decorated with bronze spirals and could have been fastened with an iron pin, from which the bells that were appended to it remained. There was a bracelet on the man's hand. A spearhead, a knife, and an awl were found at the man's feet.

LNVM A 5512–5518

Bibl.: Moora, 1938, p. 710–712;

Šnore, 1933, p. 11, 13, 14, table XII:1, 2, XXII: 6, XXV:4, XXVII:8.

50.	Grandinėlė nuo smeigtuko ir 2 žvangučiai žalvaris ilg. 10,5 cm; žvangučių sk. 1,2 cm, aukštis 0,7 cm	50.	Chain from the pin and 2 bells bronze length 10,5 cm, bells diameter 1,2 cm, height 0,7 cm
51.	Apyrankė trikampio pjūvio lankeliu, platėjančiais galais žalvaris sk. 6,9 cm, galų pl. 1,1 cm	51.	Bracelet with triangular cross-section band and broadening terminals bronze diameter 6,9 cm, terminals width 1,1 cm
52.	4 ivijėlės iš pusiau apvalaus pjūvio vielos žalvaris ilg. 5,5 cm; 6,3 cm; 6,8 cm; 7,2 cm, sk. 0,5 cm	52.	4 spirals made of wire with semicircular cross-section bronze length 5,5 cm; 6,3 cm; 6,8 cm; 7,2 cm, diameter 0,5 cm
53.	Įmovinis ietigalis nežymiai profiliuota plunksna geležis ilg. 23 cm, plunksnos pl. 2,5 cm	53.	Socketed spearhead with slightly profiled blade iron length 23 cm, blade width 2,5 cm
54.	Įtveriamasis peilis geležis ilg. 16,3 cm, ašmenų pl. 1,7 cm	54.	Hafted knife iron length 16,3 cm, blade width 1,7 cm
55.	Yla pastorinta vidurine dalimi, keturkampio pjūvio įtvara geležis ilg. 8,5 cm	55.	Awl with thicker middle section and quadrangular cross-section setting iron length 8,5 cm

Sēliai VI–XIII a.

Selonians in the 6th–13th centuries

I TŪKSTANTMEČIO VIDURYJE pilkapių su akmenų vainikais kultūra, apėmusi didelį plotą, suskilo į keletą mažesnių su savitais laidojimo papročiais, t. y. dvasine ir materialine kultūra. Sēlių genties teritorija išsiskyrė didelio pilkapių arealo rytinėje dalyje, į vakarus nuo jos susiformavo žiemgalių gentis, į šiaurę – latgalių. Sēla liko vienintelė sritis, kur buvo tėsiamos senosios laidojimo pilkapiuose tradicijos. Kaimynai žiemgaliai ir latgaliai V–VI a. pradėjo laidoti mirusiuosius tik plokštiniuose kapinynuose kapą griežtai orientuodami pagal pasaulio šalis.

Po V a. demografinės krizės, kuri buvo jaučiama ir Sélos teritorijoje, VI a. pabaigoje–VII a. vėl pradėta laidoti senuose pilkapiuose, grįžta prie senų laidojimo papročių (Vaineikiai, Boķi). VII–XII a. vyrauja pilkapių su akmenų vainikais, be duobių ir griovių, juose daug griautinių kapų. Pilkapių akmenų vainikai 5–7,5 m (Visetiškės), 4–8 m (Pajuostis), 6–11 m (Miškiniai) skersmens. Mažesniuose pilkapiuose aptinkama nuo vieno iki dešimties, didesniuose – iki dvidešimties kapų. Laidota senuose romėniško laikotarpio pilkapiuose (Boķi, Melderiški, Slate, Spietiņi, Norkūnai, Vaineikiai, Pajuostis), pilti nauji pilkapių senuose pilkapynuose ar formuoti nauji pilkapynai pagal senas tradicijas (Visetiškės, Miškiniai). Ne visada laidota pilkapiro akmenų vainiko viduje, dažnai kapai įkasti ir vainiko išorėje. Jaučiamas aiškus ryšys tarp kapų ir pilkapiro, kapai koncentruoti apie pilkapij, ji supo, o ne šiaip laidota pilkapyno teritorijoje. Sēloje laidojimo pilkapiuose tradicijos išliko iki XIII a. (Lejasdopeles), kartais senuose pilkapiuose laidota net krikščionybės laikais (Pajuostis, Vabalninkas). Laidojant tokį ilgą laiką dažnai naujesni kapai suardyda senuosius.

Nuo VI a. sēlių žemėse greta pilkapynų atsiranda plokštinių kapinynų ir mišrių kapinynų, kai pilkapynas ir plokštinių kapinynas įruošti greta (Ķunci). Tam turėjo įtakos ir kaimyninėje teritorijoje susiformavusios latgalių genties laidojimo papročiai. Mišrių kapinynų daugiau yra šiaurinėje Sēloje, kur buvo didesnė latgalių įtaka, o pietinėje Sēloje plokštinių kapinynai žymiai retesni, čia vyrauja pilkapynai. Latvijos teritorijoje iš 33 vėlyvojo geležies amžiaus sēlių paminklų net 30 kapinynų yra plokštinių, tačiau beveik visur tai atsitiktinės radimvietės. Galbūt kai kur nunykus išoriniams požymiams daromos netikslios išvados. Nuo VII–VIII a. Sēloje pastebimi pavieniai kremacijos atvejai.

Skirtingus laidojimo būdus vienos genties vienalaikiuose paminkluose lémė sēlių žemių geografinė padėtis. Sélos teritorija buvo apgyventa gana netolygiai, žymiai daugiau gyventojų būta šiaurinėje dalyje nei pietinėje, pastebimi tuštesni plotai tarp šiaurinės ir pietinės bei vakarinės dalies. Archeologiniame Sélos žemėlapyje išskiriama atskiros sritys: Sēlių aukštuma Latvijoje, Jaros upės aukštupys ir Sartų ežero apylinkės, Nemunėlio aukštupys, Pyvesos ir Lévens upių aukštupys. Atskirose srityse archeologijos paminklai labai tankūs. Rečiausiai apgyventa buvusi rytinė Sēla, tačiau šioje dalyje pilkapių išliko ilgiausiai. Pietinės Sélos ribos išoriškai neišskiriaria, nes toliau į pietus ir pietryčius tėsiasi Rytų Lietuvos pilkapių lietuvių genties kultūra.

Sēlių materialinė kultūra iš visų kaimynų panašiausia į latgalių, vis dėlto pastarieji sēlių neasimiliavo, tik darė didelę įtaką. Skiriasi sēlių ir latgalių antropologiniai, taip pat kalbiniai duomenys. Nuo VI a. sēlių genties materialinėje kultūroje jaučiamas tėstinumas (smeigtukai mėgti labiau nei segės, kaklo apvarų pusmėnulio formos kabučius pakeitė trikampio formos kabučiai, vienokias juostines apyrankes pakeitė savitos gaubtos apyrankės).

Sēlių gentis istoriniame žemėlapyje išskiriama iki XIII a. Lietuvos karalius Mindaugas 1261 m. aktu dovanojo sēlių žemes Livonijos ordinui.

Visetiškės, pilkapis II iš pietų pusės. 1988 m. / Visetiškės, barrow II, view from the south. 1988

IN THE MIDDLE OF THE FIRST MILLENNIUM the culture of barrows with stone circles which previously stretched over a wide territory split into several smaller areas with their distinctive burial customs, i.e., distinctive spiritual and material cultures. The territory of the Selonian tribe emerged towards the eastern edge of the extensive barrow area. The Semigallian tribe was formed to the west, and Lettigallians to the north of the Selonians. Selonia remained as the only region where the ancient traditions of burials in the barrows still continued. In the fifth and sixth centuries the neighbouring Semigallians and Lettigallians began burying their dead only in the flat cemeteries, strictly orienting the directions of their graves.

After the fifth century demographic crisis that was also felt in the territory of Selonia, at the end of the sixth and in the seventh century it was once again started to bury in the old barrows, and there is a return to the old burial customs (Vaineikiai, Bokė). In the seventh-twelfth centuries barrows with stone circles, without pits or trenches prevail, and they contain numerous inhumation graves. The diameter of the stone circles range from 5 to 7,5 m (Visetiškės), 4 to 8 m (Pajuostis), 6 to 11 m (Miškiniai). The smaller barrows contain from one to ten, and the bigger ones – up to twenty graves. Burials took place in the old barrows from the Roman period (Bokė, Melderisči, Slate, Spietinė, Norkūnai, Vaineikiai, Pajuostis), new barrows were made in the old cemeteries or new barrow cemeteries were formed according to the old traditions (Visetiškės, Miškiniai). The graves were not invariably placed inside the stone circle, often they were also dug outside it. There is a clear link between the graves and the barrows. The graves are concentrated around barrow and surround it, rather than being merely located within the territory of a barrow cemetery. In Selonia the traditions of burial in barrows survi-

Žiemgaliai

- Piliakalnis / Hillfort
- Gyvenvietė / Settlement
- Pilkapynas / Barrow cemetery
- Lobis / Hoard
- Kapinynas / Cemetery
- Radiniai / Loose finds
- Lietuvos–Latvijos siena / Lithuanian–Latvian border

sudarė / prepared by G. Grizas, J. Ciglis

Aukštaičiai

Latgallia

Lietuvių

ved until the thirteenth century (Lejasdopeles), and sometimes burials took places in the old barrows during the Christian period (Pajuostis, Vabalninkas). Because the burials took place over such a long period of time, the newer graves often destroyed the older ones.

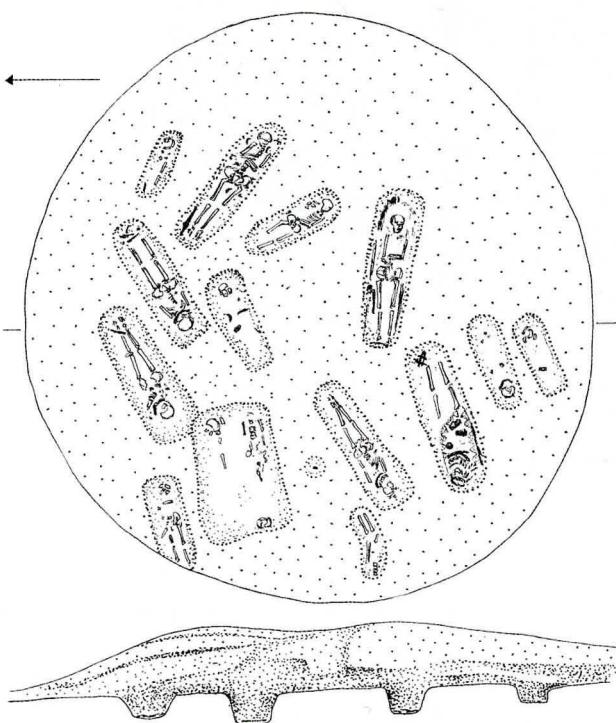
Beginning with the sixth century, flat cemeteries and mixed cemeteries (where a barrow cemetery is placed next to a flat cemetery (Kunci)) appear alongside barrow cemeteries in the Selonian lands. This was partly due to the influence of the burial customs of the Lettigallian tribe that had formed in adjacent territory. Mixed cemeteries are more numerous in the north of Selonia where the influence of the Lettigallians was greater, whereas in the south the flat cemeteries are considerably rarer and barrow cemeteries prevail. In the territory of Latvia as many as 30 cemeteries out of total 33 Late Iron Age Selonian sites are flat cemeteries, yet almost everywhere these are accidentally discovered sites. Perhaps in some sites inaccurate conclusions were arrived at because of the disappearance of external distinguishing features. Beginning with the seventh and eighth centuries individual cases of cremation are observed in Selonia.

Different burial customs observable in the contemporaneous sites of the same tribe were determined by the geographical situation of the Selonian lands. The territory of Selonia was inhabited rather unevenly. The inhabitants were considerably more numerous in its northern than in its southern part, and more sparsely populated areas can be observed between Selonia's northern, southern, and western parts. Separate regions are distinguished in the archaeological map of Selonia: the Selonian plateau in Latvia, the sources of the river Jara and the environs of the lake Sartai, the sources of the river Nemunėlis, and the sources of the rivers Pyvesa and Lėvuo. Archaeological sites are very dense within those separate areas. The most sparsely inhabited of all was eastern Selonia, however, barrows had survived longest in this

part. The southern limits of Selonia cannot be safely established through external features, because further south and southeast of it extends Eastern Lithuanian barrow culture of the Lithuanian tribe.

Out of all neighbours, the material culture of the Selonians is most similar to that of the Lettigallians. Nonetheless, Selonians were not assimilated by the latter, but only underwent their extensive influence. Anthropological, as well as linguistic, data of the Selonians and Lettigallians differ. Beginning with the sixth century one perceives certain continuity in the material culture of the Selonian tribe (pins are better liked than brooches, crescent-shaped necklace pendants are replaced by triangular pendants, and a certain kind of sash-like bracelets is replaced by distinctive convex bracelets).

The Selonian tribe figures on the historical maps until the thirteenth century. The king of Lithuania Mindaugas in his 1261 act gave the Selonian lands to the Livonian Order.

*Lejasdopelių II pilkapio planas / Lejasdopeles,
the plan of barrow II*

BOKI*Pilkapis III, kapas 23*

VI–VII a. sandūra

Pilkapis 13×14 m skersmens, 1 m aukščio, buvo apjuostas akmenų vainiku. Ant pagrindo buvusios atliktos ugnies apeigos. Pilkapyje ištirti 24 kapai (23 griautiniai, 1 degintinis) ir surinkti radiniai iš suardytų kapų. Pilkapio rytiniame pakraštyje yra karo laikų apkasas.

Kapas 23 buvo pilkapio pietrytinėje dalyje. Jame ant nugaros palaidotas vyras galva į PPR. Jo drabužiai krūtinės srityje buvę susegti sege. Ten pat rastos sagtelės, nedidelis apkalėlis ir dvi grandelės nuo drabužių ar diržų. Ant dešiniosios rankos užmauta apyrankė. Prie kairiojo šono padėtas kovos peilis ir kirvis, o po peilio rankena – pincetas.

Bokė, pilkapis III, vyro kapas 23. 1961 m. / Bokė, barrow III, man's grave 23. 1961

*Barrow III, grave 23*turn of the 6th and 7th cent.

The barrow is 13×14 m in diameter, 1 m high, and had a stone circle. Fire rituals were performed on the ground level. 24 graves were explored in the barrow (23 inhumation graves, 1 cremation grave), and the finds from the disturbed graves were collected. On the eastern edge of the barrow there is a military trench from the time of the last war.

Grave 23 was in the south-eastern part of the barrow. It contains a man buried on his back, his head pointing south-south-east. The man's dress was fastened with a brooch over the chest. Buckles, small sheathing, and two small chains from clothes or belts have also been found in the same place. The right hand has a bracelet. Battle knife and axe were placed at the man's left side. Under the knife's handle tweezers have been found.

LNM A 11777:94–100

Bibl.: Vankina, 1962, p. 14; Ciglis, 2001, p. 48–64, ill. 7.

56.

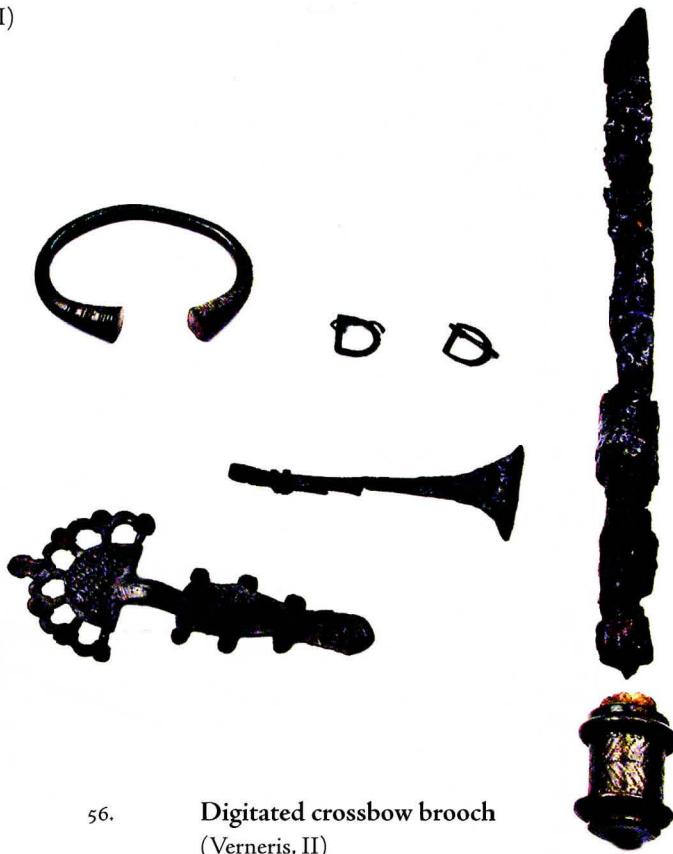
Lankinė pirštuota segė (Verneris, II)

žalvaris, geležis

ilg. 11,3 cm, galvutės pl. 5,1 cm

56–62

56.

Digitated crossbow brooch

(Verneris, II)

bronze, iron

length 11,3 cm, head width 5,1 cm

57–58.

U formos sagtys pailgintu liežuvėliu

žalvaris

ilg. 1,4 cm, pl. 1,3–1,4 cm

57–58.

U-shaped buckles with elongated dividers

bronze

length 1,4 cm, width 1,3–1,4 cm

59.

Apyrankė apvalaus pjūvio lankeliu, storėjančiais galais

žalvaris

sk. 7,1 cm, galų sk. 1,1 cm

59.

Bracelet with round cross-section band and thickened terminals

bronze

diameter 7,1 cm, terminal diameter 1,1 cm

60.

Siauraašmenis kovos peilis su žiedu ant įkotės

geležis, medis, žalvaris

peilio ilg. 26 cm, žiedo sk. 2,9 cm, pl. 3,5 cm

60.

Narrow-bladed battle knife with a ring over the handle joint

iron, wood, bronze

knife length 26 cm, ring diameter 2,9 cm, width 3,5 cm

61.

Pincetas

geležis

ilg. 7,5 cm

61.

Tweezers

iron

length 7,5 cm

62.

Pentinis siauraašmenis kirvis

geležis

ilg. 20 cm, ašmenų ilg. 6,6 cm

62.

Axe with narrow blade and blunt end

iron

length 20 cm, blade length 6,6 cm

*

Skardinis apkalas

žalvaris

ilg. 1,2 cm, pl. 0,7 cm

*

Plate sheathing

bronze

length 1,2 cm, width 0,7 cm

*

2 grandelės

žalvaris

sk. 0,6 cm

*

2 chains

bronze

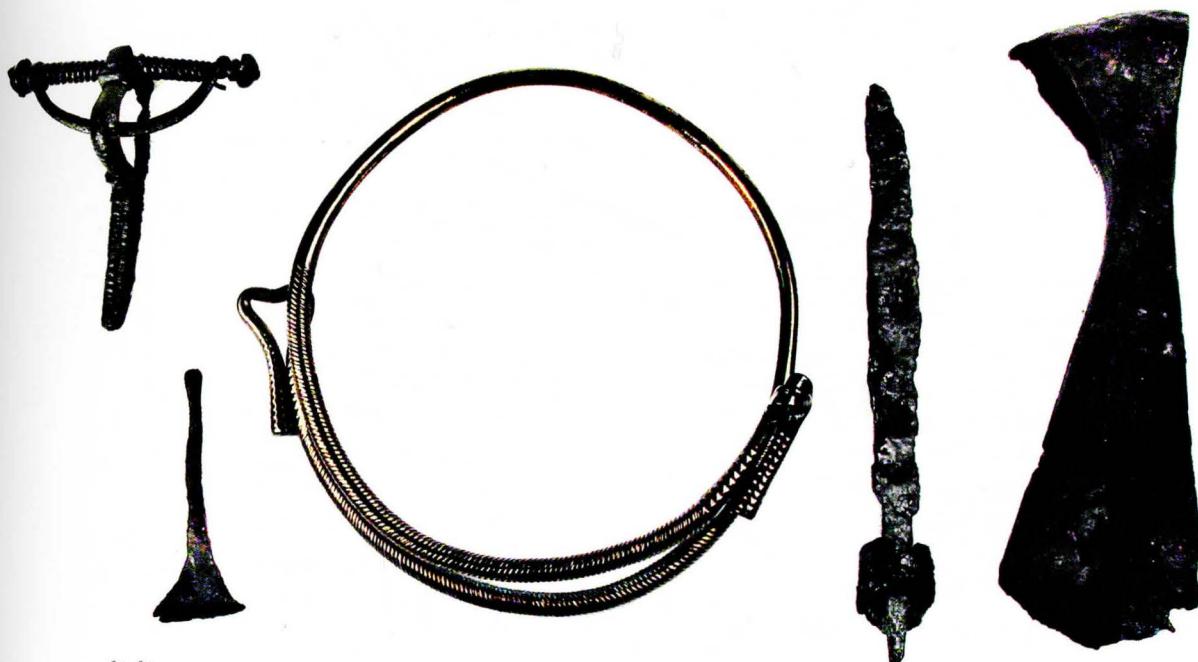
diameter 0,6 cm

BOĶI*Pilkapis IV, kapas 12*

VII a.

Pilkapis 16 m skersmens, 0,85–1 m aukščio, buvo apjuostas akmenų vainiku. Ant pagrindo buvusios atliktos ugnies apeigos. Apardytas karo metais kasant apkasus. Pilkapyje ištirta trylika kapų.

Kapas 12 įrengtas pilkapio pietvakarinėje dalyje, įkastas į pagrindą. Kape ant nugaros laidotas vyras galva į PPR. Rankų padėtis nenustatyta. Ant kaklo buvusi uždėta antkaklė. Drabužiai krūtinės srityje susegti sege, greta aptiktas pincetas bei žalvarinis žiedelis. Dešinėje galvos pusėje rastas ietigalis ir kirvis, prie pastarojo išliko audinio liekanų (įspaudų). Prie kairiojo mirusiojo šono padėtas kovos peilis. Prie kairiojo šlaunikaulio rasta žalvarinė įvijėlė, kita – šalia kapo. Ten pat rasta molinio indo šukių.

63–67

*Barrow IV, grave 12*7th cent.

The barrow is 16 m in diameter, 0,85–1 m high, and had a stone circle. Fire rituals were performed on the ground level. Damaged while trenches were dug into it during the last war. Thirteen graves have been explored in the barrow.

Grave 12 was dug into the ground level in the south-western part of the barrow. The grave contains burial of a man lying on his back, head pointing south-southwest. The position of hands cannot be determined. There was a neck-ring around his neck. His clothes were fastened with a brooch in the chest area, and tweezers as well as a bronze ring were discovered nearby. A spearhead and an axe were found on the right side of the dead man's head, and some remnants (impressions) of textile have survived near the axe. A battle-knife was placed alongside the left side of the dead body. A bronze spiral has been found near the left femur, with another one beside the grave, where some shards of an earthenware vessel have been found, as well.

LNVM A 11777:246–253

Bibl.: Vankina, 1962, p. 14; Ванкина, 1985, p. 44–46; Sēj..., 2005, ill. 22.

63.	Antkaklė ramentiniaiš ir balneliniaiš galais, šonuose tordiruota sidabras sk. 16×18,4 cm	63.	Neck-ring with crutch-like and saddle-shaped terminals and torqued sides silver diameter 16×18,4 cm
64.	Lankinė ilgakojė segė žalvaris, geležis ilg. 9,6 cm, pl. 9,8 cm	64.	Crossbow brooch with long foot bronze, iron length 9,6 cm, width 9,8 cm
65.	Pincetas geležis ilg. 8,3 cm	65.	Tweezers iron length 8,3 cm
66.	Pentinis siauraašmenis kirvis su audinio (keturnyčio trinyčiu) fragmentu geležis, vilna ilg. 20,5 cm, ašmenų ilg. 6,3 cm	66.	Axe with narrow blade and blunt end with a fragment of textile (4 thread twill) iron, wool length 20,5 cm, blade lenght 6,3 cm
67.	Kovos peilis geležis, medis ilg. 19,2 cm	67.	Battle knife iron, wood length 19,2 cm
*	Lipdyto puodo lygiu paviršiumi viršutinė dalis molis 3,6×1,9×0,8 cm	*	Potsherd of a shaped pot's orifice with smooth surface clay 3,6×1,9×0,8 cm
*	Įmovinis ietigalis karklo lapo formos plunksna geležis, medis ilg. 39,5 cm	*	Socketed spearhead with willow-leaf blade iron, wood length 39,5 cm
*	Grandelė nuo grandinėlės žalvaris sk. 0,6 cm	*	Chain-link from a chain bronze diameter 0,6 cm
*	2 įvijėlės žalvaris ilg. 1,6–1,7 cm, sk. 0,5 cm	*	2 spirals bronze length 1,6–1,7 cm, diameter 0,5 cm

KUNCI*Kapas 56*

VII–VIII a.

Kapas buvo įkastas į pilkapį, kuris vėliau suardytas. Kapas apardytas, tame palaidotas vyras, paguldytas ant nugaros, galva į PR. Mirusysis palaidotas su ginklais – dviem ietigaliais ir kirviu.

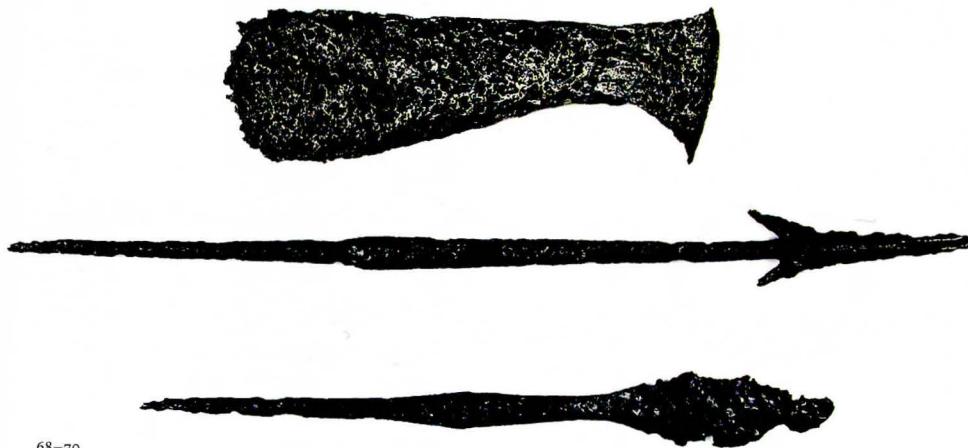
Grave 567th–8th cent.

The grave was dug into the barrow that was later destroyed. The grave has been disturbed. It contains a man buried lying on his back, head pointing southwest. The dead man was buried with his weapons – two spearheads and an axe.

LNVM VI 240:226–228

Bibl.: Šnore, 1993, p. 22, 65, table IX:4, 6; X:9.

68.	Įtveriamasis ietigalis su užbarzdomis geležis ilg. 36 cm	68.	Hafted spearhead with barbs iron length 36 cm
69.	Įtveriamasis ietigalis karklo lapo formos plunksna geležis ilg. 25,7 cm	69.	Hafted spearhead with willow-leaf blade iron length 25,7 cm
70.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 17,8 cm, ašmenų ilg. 5,6 cm	70.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 17,8 cm, blade length 5,6 cm

68–70

BOKI*Pilkapis VIII, kapas 44*

VII–VIII a.

Pilkapis 17×18 m skersmens, 0,8–1 m aukščio, apjuostas akmenų vainiku. Vidurinė dalis apardyta kasant tranšėjas. Supiltas senajame geležies amžiuje, naudotas ilgą laiką. Pilkapyje ištirti 57 kapai, surinkta duomenų apie laidojimo papročius ir aukojimo apeigas: virš kapų buvo sukrauta akmenų, po kuriais išlikęs degesių sluoksnis su puodų šukėmis ir apdegusiais radiniais.

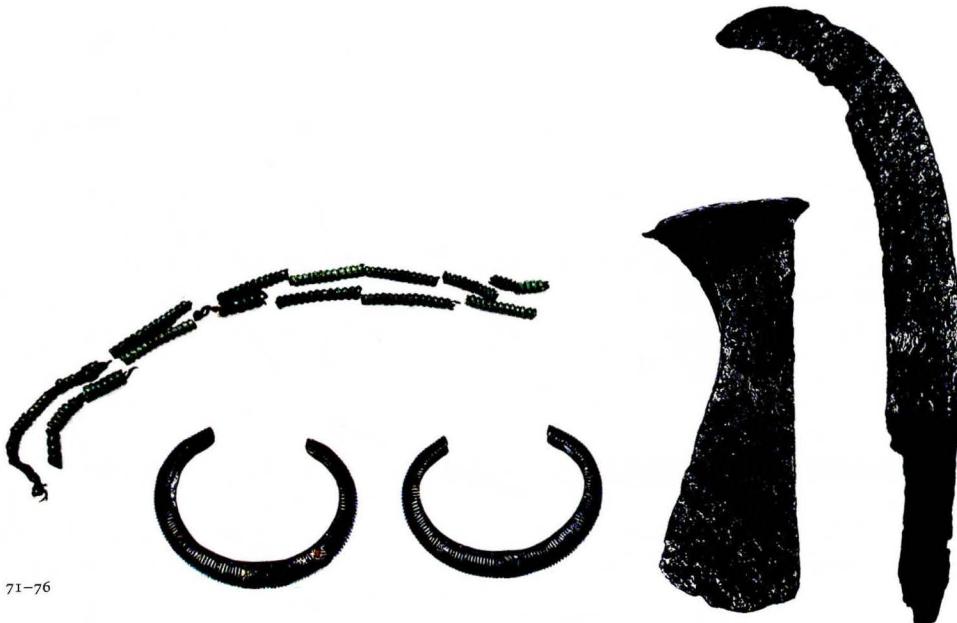
Kapas 44 buvo pilkazio pietvakariname pakraštyje. Virš kapo buvo sukrauta akmenų. Jame ant nugaros palaidota moteris galva į ŠŠV. Dešinioji ranka padėta ant smakro, kairioji – ant krūtinės. Mirusiosios kaklą puošė vėrinys. Drabužiai krūtinės srityje buvo susegti smeigtuku, ant kiekvienos rankos užmauta po apyrankę, prie kurių išliko vilnonio audinio siūlų. Prie dešiniojo šono mirusiajai padėti darbo įrankiai – kirvis ir pjautuvas.

*Barrow VIII, grave 44*7th–8th cent.

The barrow is 17×18 m in diameter, 0,8–1 m high, with a stone circle. Its central section has been damaged through digging ditches. The barrow was made in the Early Iron Age and used for a long time. 57 graves have been explored in the barrow, and data have been gathered concerning burial customs and sacrificial rituals: stones were piled over the graves, and a layer of burnt matter containing potsherds and charred finds has survived underneath the stones.

Grave 44 was on the south-western edge of the barrow. It contains a woman buried on her back, head pointing north-northwest. Her right hand was placed over her chin, and the left one over her breast. Stones were piled over the grave. The neck was adorned by a necklace. Her clothes were fastened with a pin over the chest, and there was a bracelet on each hand, with woollen threads surviving under the bracelets. At the dead woman's right side working instruments – an axe and a sickle – were placed.

LNVM A 11777:569–574

71.	Kaklo vėrinys iš trikampio pjūvio vielos įvijelių, suvertę ant siūlo žalvaris, vilna įvijelių ilg. 2,6 cm, sk. 0,4 cm	71.	Necklace made of the spirals of triangular cross-section wire, strung on a thread bronze, wool spirals length 2,6 cm, diameter 0,4 cm
72.	Ramentinio smeigtuko vielute apvyniota adata ir grandinėlės fragmentai su audinio įspaudais geležis, žalvaris smeigtuko fragmentų ilg. 4,3 cm; 2 cm, grandinėlės ilg. 4 cm	72.	Needle of a crutch-like pin wound with wire and fragments of a chain with impressions of textile iron, bronze pin fragments length 4,3 cm; 2 cm, chain length 4 cm
73-74.	Apyrankių pora išgaubtu tuščiaviduriu lankeliu, smailėjančiais galais žalvaris sk. 6,6 cm, pl. 1,2 cm	73-74.	Pair of bracelets with hollow convex band and tapering terminals bronze diameter 6,6 cm, band width 1,2 cm
75.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 13,5 cm, ašmenų ilg. 4,6 cm	75.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 13,5 cm, blade length 4,6 cm
76.	Pjautuvas geležis, medis ilg. 21,5 cm, pl. 2,5 cm	76.	Sickle iron, wood length 21,5 cm, width 2,5 cm

BOKI*Pilkapis VIII, kapas 25*

VIII a.

Kapas aptiktas pilkapio pietiniame pakraštyje. Jame palaidotas vyras, paguldytas ant nugaros, galva į R. Rankos sukryžiuotos ant krūtinės. Mirusiojo pakaušio srityje rastas žiedelis nuo kepurės papuošimo, kitas – krūtinės srityje. Drabužis krūtinės srityje susegtas ramentiniu smeigtuku. Ant kairiosios rankos užmauta apyrankė ir išvijinis žiedas. Ant mirusiojo juosmens padėtas platusis kovos peilis-kalavijas, prie dešiniojo šono – kirvis ir ietys viršūnėmis kojūgalio link.

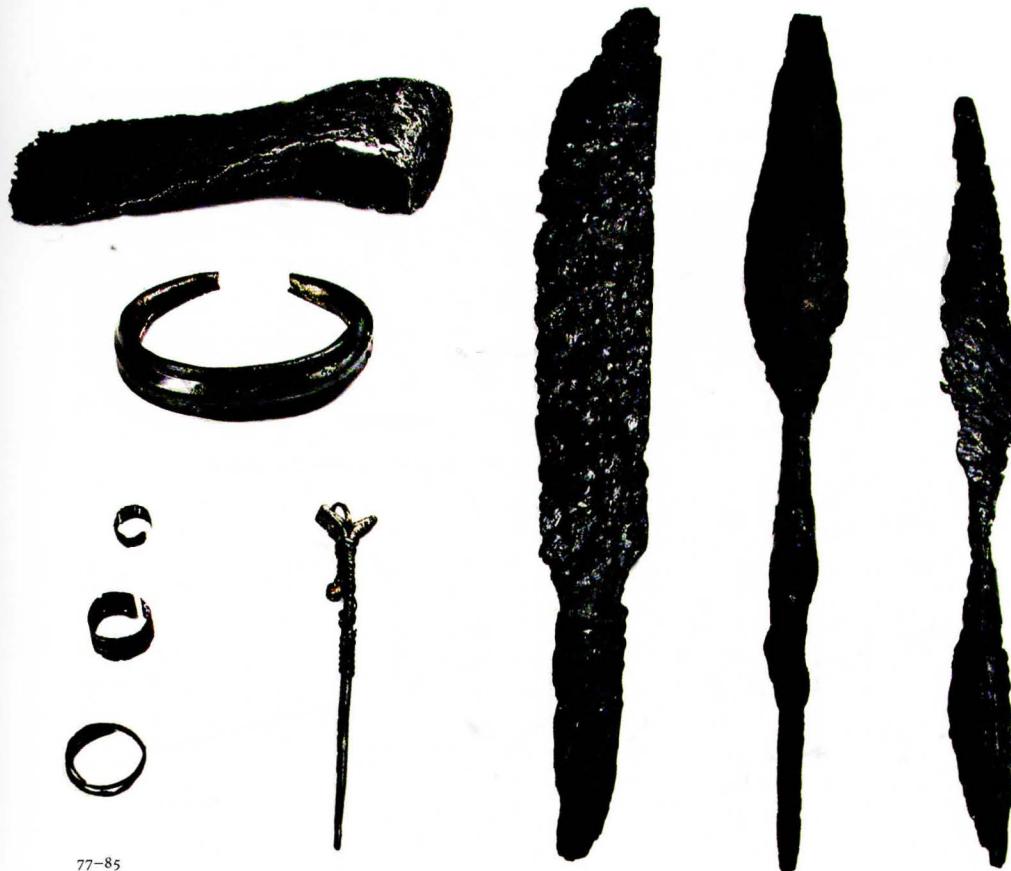
*Barrow VIII, grave 25*8th cent.

The grave was found on the south edge of the barrow. It contains a burial of man laid on his back, head pointing east. Hands have been crossed over his chest. In the dead man's occipital area a small ring from the hat decoration has been found, with another one in the chest area. Clothes were fastened with a crutch-like pin over the chest. His left hand has a bracelet and a spiral ring. Wide-bladed battle-knife / sword has been placed over the dead man's waist, and there are spears and an axe at his right flank, with their heads facing towards the foot of the grave.

LNVM A 11777:454–462

77–78. Skardinės tūtelės su horizontaliais
grioveliais
žalvaris
sk. 1,6 cm; 1,2 cm, aukštis 1,1 cm;
0,5 cm

77–78. Tubes of plate with horizontal
grooves
bronze
diameter 1,6 cm; 1,2 cm, height 1,1 cm;
0,5 cm

77–85

79.	Ramentinis smeigtukas viela apvyniota adata žalvaris ilg. 10,5 cm	79.	Crutch-like pin with wire-wound needle bronze length 10,5 cm
80.	Apyrankė išgaubtu tuščiaviduriu lankeliu, smailėjančiais galais žalvaris sk. 7,5 cm	80.	Bracelet with convex hollow band and tapering terminals bronze diameter 7,5 cm
81.	Įvjinis žiedas, 2,5 apvijos, trikampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 2,2 cm	81.	Spiral ring, 2 ½ twists, triangular cross-section band bronze diameter 2,2 cm
82.	Platusis kovos peilis geležis ilg. 34 cm, ašmenų pl. 3,4 cm	82.	Wide-bladed battle knife iron length 34 cm, blade width 3,4 cm
83.	Pentinis siauraašmenis kirvis geležis ilg. 14 cm, ašmenų ilg. 4,6 cm	83.	Axe with narrow blade and blunt end iron length 14 cm, blade length 4,6 cm
84–85.	Įtveriamieji ietigaliai karklo lapo formos plunksna geležis, medis ilg. 29,7 cm; 33,7 cm	84–85.	hafted spearheads with willow-leaf blades iron, wood length 29,7 cm; 33,7 cm

PAJUOSTIS

Pilkapis XII, kapas 2

VII–VIII a.

Pilkapio sampilas 10×10 m skersmens, 1,1 m aukščio. Pilkapis supiltas senajame geležies amžiuje, prieš tai atlikus ugnies apeigas, ką liudija pelenų ir smulkių angliukų sluoksnis ant pagrindo. Sampilas apdėtas akmenų vainiku, kurio liekanos rodo jį buvus 6,2 m skersmens. Pilkapyje aptikti keturi vidurinio ir vėlyvojo geležies amžiaus kapai bei atsitiktinių radinių iš suardytų ankstyvųjų kapų.

Kape 2 palaidotas vaikas. Kapas įkastas į sampilą beveik pilkapio centre. Mirusysis palaidotas galva į PV (190°). Griauciai sunykę. Rankos, kaip spejama pagal radinius, buvo sulenkotos ant krūtinės. Vaiko kaklą puošė antkaklė, kuri buvusi perlaužta ir pritaikyta vaiko kaklui surišus siūlais. Rankos padabintos apyrankėmis.

Barrow XII, grave 2

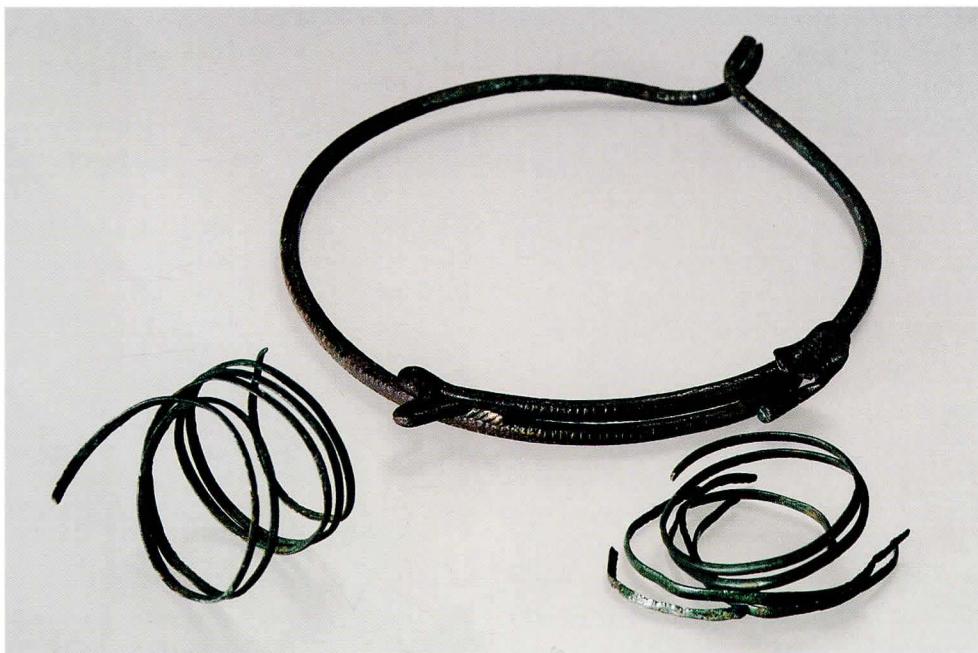
7th–8th cent.

Barrow in-fill is 10×10 m in diameter, 1,1 m high. The barrow was made in the Early Iron Age, with fire rituals performed beforehand, as is attested by the layer of ashes and small charcoals at the ground level. The in-fill was crowned by a stone circle, whose remnants indicate that it was 6,2 m in diameter. Four graves from Middle and Late Iron Age have been discovered in the barrow, alongside accidental finds from the destroyed earlier graves.

Grave 2 contains a burial of a child dug in the in-fill almost at the centre of the barrow. The body was buried with head pointing southwest (190°). The skeleton is decayed. Judging by the finds, the hands were folded over the breast. The child's neck was adorned by a neck-ring, broken in two and adjusted to the child's neck by tying the pieces together with thread. The hands are adorned with bracelets.

LNM AR 554: 113, 114

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 112, ill. 25, 56.

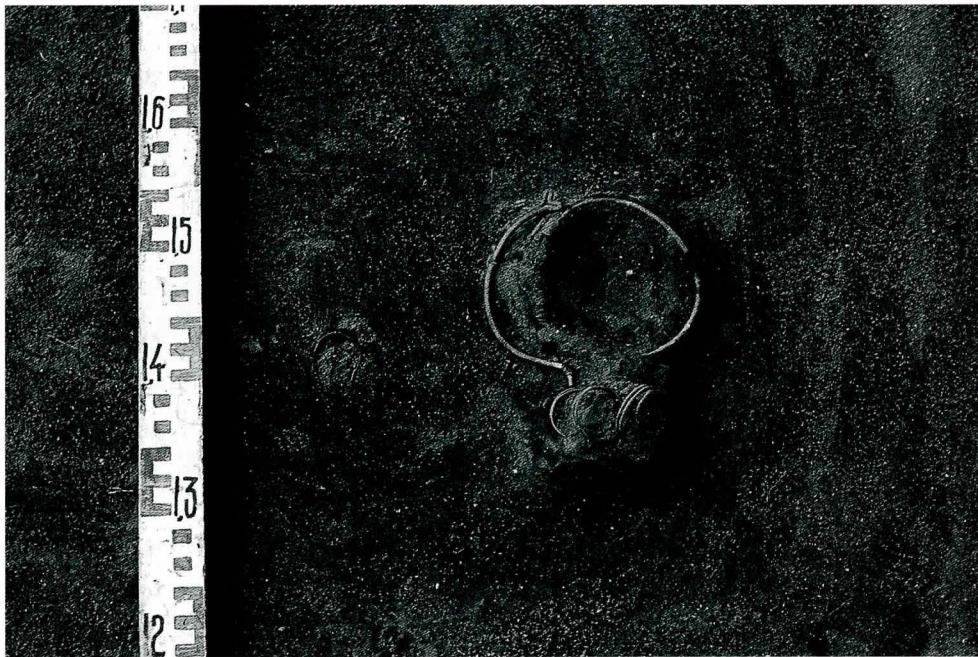
86–88

86. Balnelinė antkaklė, deformuota,
perlaužta
žalvaris
sk. 13 cm

87–88. Ivininės apyrankės, 8 ir 2 apvijų, iš
pusapvalio pjūvio vielos (sulūžusios)
žalvaris
sk. 3,8 cm, juostos pl. 0,2 cm

86. Neck-ring with a saddle-shaped clasp,
deformed, broken
bronze
diameter 13 cm

87–88. Spiral bracelets, 8 and 2 twists,
made of semicircular cross-section
wire (broken)
bronze
diameter 3,8 cm, band width 0,2 cm

Pajuostis, pilkapis XII, vaiko kapas 2. 1972 m. / Pajuostis, barrow XII, child's grave 2. 1972

VISĘTIŠKĖS

Pilkapis XIII, kapas 12

VIII–IX a.

Pilkapio sampilas buvo 16 m skersmens ir 0,8 m aukščio, apjuostas 5 m skersmens akmenų vainiku. Šiaurinėje pilkapiro pusėje aptiktos dvi pailgos duobės. Pilkapyje palaidota dvylika mirusiuoję.

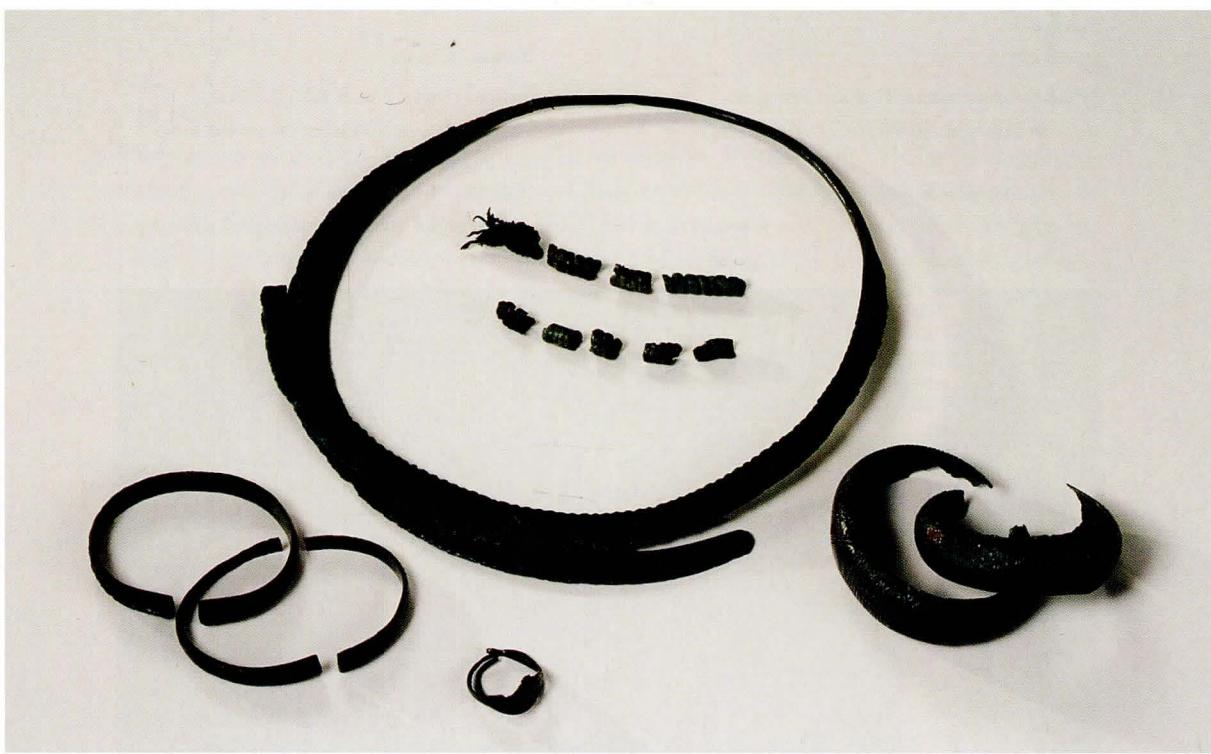
Kapas 12 įrengtas vidinėje akmenų vainiko dalyje. Jame palaidotas senas žmogus, atrodo, moteris, galva į V. Mirusiosios rankos sudėtos ant krūtinės ir sukryžiuotos per riešus. Drabužis prie kaklo papuoštas įvijėlių eilute, kaklas padabintas antkakle, užmauta po dvi apyrankes ant kiekvienos rankos ir žiedas ant dešinės rankos.

Barrow XIII, grave 12

8th–9th cent.

Barrow in-fill was 16 m in diameter and 0,8 m high, crowned with a stone circle 5 m in diameter. Two oblong pits were found on the north side of the barrow. Twelve dead people were buried in the barrow.

Grave 12 was made inside the stone circle. An old person, probably a woman, has been buried in it, head pointing west. Her hands are placed over the breast, crossing at the wrists. At the neck her dress is decorated with a row of spirals, the neck is adorned with a neck-ring, and there are two bracelets on each hand, and a finger on the right hand. LNM AR 729:276–282
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 39, pav. 94, 113.

89–95

89. Antkaklė plokščiais užkeistais galais
žalvaris
sk. 17×18,8 cm

89.

Neck-ring with flat overlapping terminals
bronze
diameter 17×18,8 cm

90–91.	Apyrankės smailėjančiais galais, išgaubtu tuščiaviduriu lankeliu žalvaris sk. 5,6×6,8 cm, pl. 1,8 cm	90–91.	Bracelets with tapering terminals and convex hollow band bronze diameter 5,6×6,8 cm, width 1,8 cm
92–93.	Juostinės apyrankės pusapvalio pjūvio lankeliu, skirtingai puoštos žalvaris sk. 5,9×5 cm, pl. 0,8–1 cm	92–93.	Sash-like bracelets with semicircular cross-section, different decorations bronze diameter 5,9×5 cm, width 0,8–1 cm
94.	Ivijinis žiedas paplatinta priekine dalimi žalvaris sk. 2,1 cm	94.	Spiral ring with widened front part bronze diameter 2,1 cm
95.	Ivijėlės iš plokščios juostelės žalvaris sk. 0,5 cm	95.	Spirals made of flat band bronze diameter 0,5 cm
*	Audinio fragmentai, keturnyto ruoželinio audimo vilna	*	Textile fragments of 4 thread twill wool

VISÉTIŠKĖS

Pilkapis X, kapas 8

VIII–X a.

Pilkapis labai suplokštėjės, apjuostas akmenų vainiku, kurio didžioji dalis išvaryta. Pilkapyje palaidota trylika mirusiuju.

Kapas 8 įruoštas vakariname pilkazio pakraštyje. Mirusysis palaidotas galva į PR (120°). Abi rankos sulenkotos, atrodo, taip, kad plaštakos siektų pečius. Mirusiojo kaklas ar drabužio kraštas puoštas žalvario tūtelė apvara, ant kaklo uždėta pusė antkaklės. Abi rankos padabinotos apyrankėmis, o kairės rankos pirštas – ivijiniu žiedu. Dvi ivijos aptiktos juosmens srityje. Kairėje galvos pusėje padėtas kiek sulenktais kovos peilis.

*Barrow X, grave 8*8th–10th cent.

The barrow has become considerably flatter. It has a stone circle major part whereof has been displaced. Thirteen people have been buried in the barrow.

Grave 8 was made near the western edge of the barrow. The dead body was buried with head pointing southeast (120°). Both arms have been folded in such a way, it seems, that the palms would reach the shoulders. The neck of the dead person, or perhaps the fringe of the dress is adorned by a string of bronze tube, and half a neck-ring is placed on the neck. Both hands are adorned with bracelets, and there is a spiral ring on a finger of the left hand. Two spirals have been discovered in the waist area. On the left side of the head a somewhat bent battle knife has been placed.

LNM AR 729:34–43

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 30, ill. 30, 49, 50.

96.	Antkaklės išplotu lankelio galu dalis žalvaris lankelio pl. 1,2 cm	96.	Part of neck-ring with flat terminal bronze band width 1,2 cm
97.	Kaklo apvara (?) iš 23 plonos skardos tūtelų, suvertę ant pintos juostelės žalvaris, vilna tūtelės sk. 0,9 cm, aukštis 0,7 cm	97.	Necklace (?) made of 23 tubes of thin plate, strung on a plaited braid bronze, wool tube diameter 0,9 cm, height 0,7 cm
98–99.	Masyvios apyrankės kiek platėjančiais galais, pusiau apskrito pjūvio lankeliu žalvaris sk. 6,7×5,9 cm, pl. 0,9–1,5 cm, st. 0,3–0,6 cm	98–99.	Massive bracelets with somewhat widened terminals and semicircular cross-section band bronze diameter 6,7×5,9 cm, width 0,9–1,5 cm, thickness 0,3–0,6 cm
100–101.	Masyvios apyrankės kiek platėjančiais galais, lyg keturkampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7,3×5,9 cm, pl. 0,9–1,5 cm, st. 0,5–0,6 cm	100–101.	Massive bracelets with somewhat widened terminals and quadrangular cross-section band bronze 7,3×5,9 cm, band width 0,9–1,5 cm, thickness 0,5–0,6 cm
102.	Ivijinis žiedas, 6 apviju žalvaris sk. 4,4–2,2 cm		

Visetiškės, pilkapis X, kapas 8. 1986 m. / Visetiškės, barrow X, grave 8. 1986

96–105

103–104. Ivijos iš pusapvalio pjūvio vielos,
užapvalintais galais
žalvaris
ilg. 4,4 cm; 2,2 cm, sk. 1,2 cm; 1 cm

105. Siauraašmenis kovos peilis,
sulenktas
geležis
ilg. 25,5 cm, pl. 1,8 cm

102. Spiral ring, 6 twists
bronze
diameter 4,4–2,2 cm

103–104. Spirals made of semicircular
cross-section wire, rounded
terminals
bronze
length 4,4 cm; 2,2 cm, diameter 1,2 cm; 1 cm

105. Battle knife, bent
iron
length 25,5 cm, width 1,8 cm

VISÉTIŠKĖS

Pilkapis XI, kapas 6

VIII–X a.

Pilkapio sampilas buvo 13 m skersmens, 0,8 m aukščio, apdėtas 5 m skersmens akmenų vainiku, kuris kiek išvartytas. Pilkapje aptikta dvylikai griautinių ir vienas degintinis kapas, sampile rasta ir pavienių degintinių kaulų.

Kape 6, buvusiame vakarinėje pilkapio dalyje, už akmenų vainiko ribų, sampile palaidotas vyras galva į ŠV (330°). Mirusysis paguldytas aukštielininkas, viena ranka sulenkta smailiu kampu ant krūtinės, kitos padėtis nenustatyta. Ant sulenktojos rankos buvo užmauta apyrankė. Kairėje galvos pusėje aptikta ivija, matyt, puošusi kepurę. Vyrui prie kairiojo šono padėtas kirvis ašmenimis galvos link, tikriausiai kirvakočiu ant krūtinės. Ties mirusiojo galva padėtas molinis puodelis ir galastuvas, ant kojų – antkaklė.

106–112

*Barrow XI, grave 6*8th–10th cent.

Barrow in-fill was 13 m in diameter, 0,8 m high, and crowned with a stone circle 5 m in diameter, now somewhat displaced. Twelve inhumation graves and one cremation grave have been discovered in the barrow, as well as individual cremated bones have been found.

Grave 6 is in the former west part of the barrow, beyond the limits of the stone circle, dug in the infill. It contains a man buried with his head pointing northwest (330°). The body is laid on its back, one hand has been folded over the breast at an acute angle, the position of the other has not been determined. A spiral was discovered to the left of the head – perhaps it adorned a hat. There is a bracelet on the wrist of the bent arm. At the man's left flank an axe was placed with its blade pointing towards the man's head, probably with its handle over the chest. An earthenware mug and a whetstone were placed beside the dead man's head, and a neck-ring over his feet.

LNM AR 729:119–122

Bibl.: Kazakevičius, 2000 a, p. 32, 34, ill. 66, 67.

106.	Įvija iš pusapvalio pjūvio vielos, 8 apvijų žalvaris sk. 1,2 cm	106.	Spiral made of semicircular cross-section wire, 8 twists bronze diameter 1,2 cm
107.	Apyrankė storėjančiais keturkampio pjūvio galais žalvaris sk. 6,8×5 cm, galų pl. 1 cm, st. 0,7 cm	107.	Bracelet with thickened terminals of quadrangular cross-section bronze 6,8×5 cm, terminal width 1 cm, thickness 0,7 cm
108.	Antaklė plokščiaus užkeistais galais, deformuota žalvaris sk. 19,7×16 cm, galų pl. 1,2 cm	108.	Neck-ring with flat overlapping terminals, deformed bronze 19,7×16 cm, terminal width 1,2 cm
109.	Tūtelės iš plonos skardelės žalvaris pl. 0,8 cm, sk. 0,8 cm	109.	Tubes made of thin plate bronze width 0,8 cm, diameter 0,8 cm

II.10.	Pentinis siauraašmenis kirvis žalvaris ilg. 16,2 cm, ašmenų ilg. 5,6 cm	II.10.	Axe with narrow blade and blunt end bronze length 16,2 cm, blade length 5,6 cm
III.	Lipdytas puodelis i viršų platejantčia anga molis aukštis 8,5 cm, angos sk. 13×13,5 cm, dugno sk. 8 cm	III.	Shaped mug with the orifice widening upwards ceramic height 8,5 cm, opening diameter 13×13,5 cm, base diameter 8 cm
II.12.	Galastuvo fragmentas, keturkampio pjūvio akmuo $3,1 \times 2,3 \times 1,1$ cm	II.12.	Fragment of whetstone with quadrangular cross-section stone $3,1 \times 2,3 \times 1,1$ cm
*	Lipdyto puodelio fragmentas molis	*	Potsherd ceramic

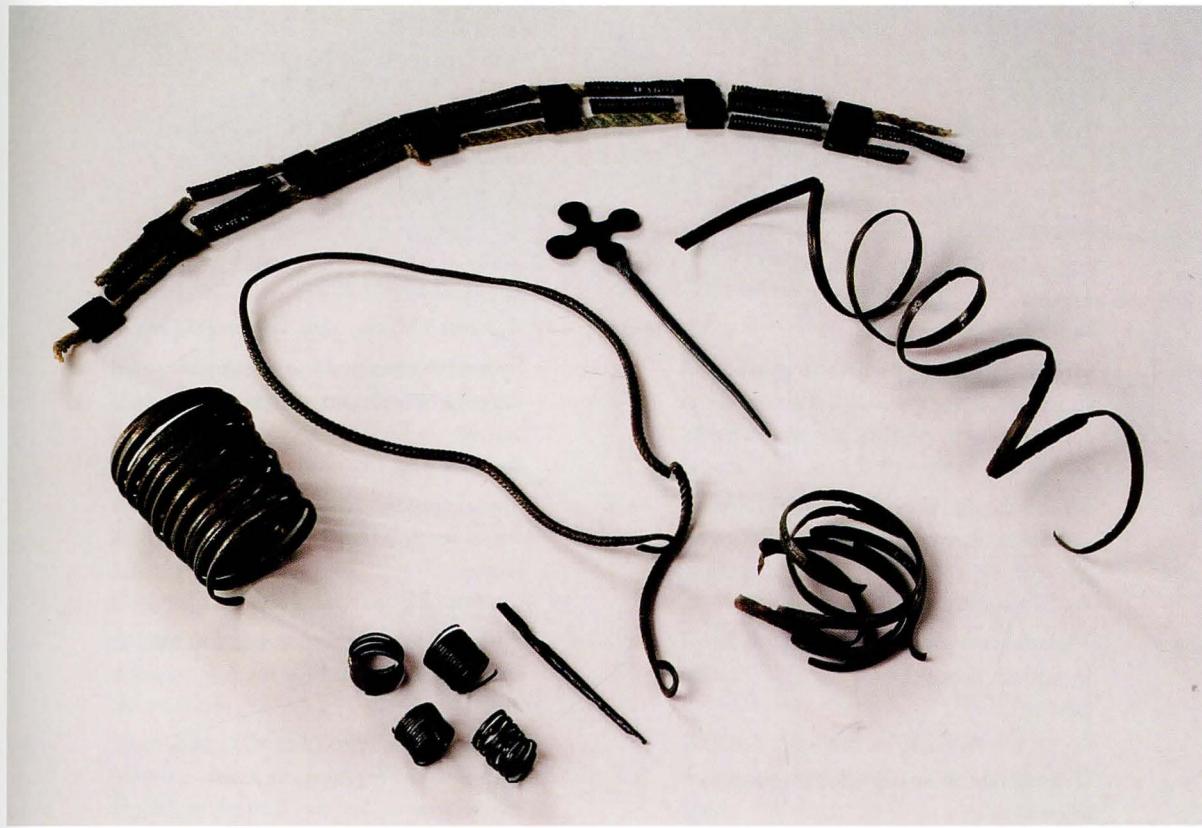
PAJUOSTIS

Pilkapis XI, kapas 1

IX–X a.

Pilkapio sampilas buvo 9×10 m skersmens ir 0,8 m aukščio, apjuostas akmenų vainiku. Sampilas ir akmenų vainikas apardytai statant elektros stulpus. Pilkapis buvo supiltas senajame geležies amžiuje, ką liudija atsitiktiniai radiniai. Aptiktas vienas velyvojo geležies amžiaus kapas ir šeši krikščionybės laikų kapai.

Kapas 1 visai suardytas. Sprendžiant iš jokapių, Jame turėjo būti palaidota moteris ar mergaitė.

II.13–I.22

Barrow XI, grave 1

9th–10th cent.

Barrow in-fill was 9×10 m in diameter and 0,8 m high, with a stone circle. The in-fill and the stone circle were damaged through building electrical pylons. The barrow was made in the Early Iron Age, as is attested by the accidental find. One grave from the Late Iron Age and six graves from the Christian period have been discovered.

Grave 1 has been totally destroyed. Judging by the grave goods, a woman or a girl must have been buried there.

LNM AR 554:91–101

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 111, ill. 55, 59, 60.

113.	Apgalvis iš 5 eilių įviju ir plonos skardelės skiriamaųjų plokštelių, suvertū ant storos suktos virvutės linas, žalvaris plokštelių 3×1,9 cm; įviju ilg. 4,2 cm, sk. 0,6 cm	113.	Headband made of 5 rows of spirals and thin plate dividing plaques, strung on a thick spun string linen, bronze plaques 3×1,9 cm; spiral length 4,2 cm, diameter 0,6 cm
114.	Antkaklė užkeistais galais, su kilpelėmis galuose, tordiruotu lankeliu, vidurinė dalis apskritos vielos, deformuota žalvaris lankelio sk. 0,3–0,5 cm	114.	Neck-ring with overlapping looped terminals, torqued band, the middle section made of round wire, deformed bronze band diameter 0,3–0,5 cm
115.	Kryžinis smeigtukas su išplotomis plokšteliemis kryžmų galuose žalvaris ilg. 16,5 cm, galvutės pl. 4,6 cm	115.	Cross pin with flattened plaques at the ends of its arms bronze length 16,5 cm, head width 4,6 cm
116.	Įvijinė apyrankė iš plokščio trikampio pjūvio juostos, 11 apvijų žalvaris sk. 5,6–6 cm, juostos pl. 0,7 cm, st. 0,2 cm	116.	Spiral bracelet made of flat triangular cross-section band, 11 twists bronze diameter 5,6–6 cm, band width 0,7 cm, thickness 0,2 cm
117.	Įvijinė apyrankė, deformuota, sulūžusi žalvaris juostos pl. 0,7 cm, st. 0,2 cm	117.	Spiral bracelet, deformed, broken bronze band width 0,7 cm, thickness 0,2 cm
118–119.	Įvijiniai žiedai iš pusapvalio pjūvio juostelės, 11 ir 12 apvijų žalvaris sk. 1,95 cm, vielos sk. 0,1 cm	118–119.	Spiral rings made of semicircular cross-section band, 11 and 12 twists bronze diameter 1,95 cm, band diameter 0,1 cm
120.	Įvijinis žiedas iš pusapvalio pjūvio juostelės, 6 apvijų žalvaris sk. 1,95 cm, juostos pl. 0,3 cm	120.	Spiral ring made of semicircular cross-section band, 6 twists bronze diameter 1,95 cm, band width 0,3 cm
121.	Įvijinis žiedas iš pusapvalio pjūvio juostelės, 7 apvijų žalvaris sk. 2,2 cm, juostos pl. 0,15 cm	121.	Spiral ring made of semicircular cross-section band, 7 twists bronze diameter 2,2 cm, band width 0,15 cm
122.	Yla apskrito pjūvio smaigaliu ir suplotą įkote geležis ilg. 8,7 cm, sk. 0,5 cm	122.	Awl with circular cross-section tip and flattened handle-joint iron length 8,7 cm, diameter 0,5 cm
*	Grandinielė su smeigtuko fragmentu žalvaris, geležis buveč ilg. 16 cm	*	Chain with fragment of a pin bronze, iron former length 16 cm

VISĘTIŠKĖS*Pilkapis X, kapas 5*

IX–X a.

Pilkapis buvo 13 m skersmens, 0,5 m aukščio, labai suplokštėjės, sampile iškasta duobė. Buvo apjuostas akmenų vainiku, kuris vėliau gerokai apardytas. Pilkapyje palaidota trylika mirusiuju.

Kape 5 vakariname pilkapio krašte palaidotas vyras (paauglys) galva į P. Griaūčiai sunykę. Mirusiojo drabužis buvo susegtas geležiniu smeigtuku, ant rankos užmauta apyrankė ir įvijinis žiedas. Ant vyro kojų įstrižai padėtas platusis kovos peilis-kalavijas.

*Barrow X, grave 5*9th–10th cent.

The barrow was 13 m in diameter, 0,5 m high, currently very flattened, and a pit has been dug in the in-fill. The barrow had a stone circle that was later considerably damaged. Thirteen persons have been buried in the barrow.

Barrow 5 near the west edge of the barrow contains a burial of a man (adolescent), head pointing south. The skeleton is decayed. The dead man's clothes were fastened with an iron pin, he had a bracelet and a spiral ring on his hand. Wide-bladed battle knife-sword was placed diagonally over the man's legs.

LNM AR 729:23–26

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 29–30, ill. 44, 45.

123–126

123.	Masyvi apyrankė pusapvalio pjūvio lankeliu, ties viduriu kiek siauresnė, išskesta žalvaris sk. 8,4×5,4 cm	123.	Massive bracelet with semicircular cross-section band, somewhat narrower at the middle, splayed bronze diameter 8,4×5,4 cm
124.	Įvijinis žiedas, 5 apviju žalvaris sk. 1,8 cm, aukštis 1,3 cm	124.	Spiral ring, 5 twists bronze diameter 1,8 cm, height 1,3 cm
125.	Įvijinis karolis dvigubo kūgio formos žalvaris 2,7×1,3 cm	125.	Spiral bi-conical bead bronze 2,7×1,3 cm
126.	Platusis kovos peilis nulūžusi galu geležis ilg. 20 cm (buvo 27 cm), pl. 3 cm	126.	Battle knife with wide blade with a broken tip iron length 20 cm (was 27 cm), width 3 cm

VISÉTIŠKĖS

Pilkapis XIII, kapas 6

X–XI a.

Pilkapio sampilas buvo 16 m skersmens, 0,8 m aukščio, apjuostas 5 m skersmens akmenų vainiku. Šiaurinėje pilkapio pusėje aptiktos dvi pailgos duobės. Pilkapyje palaidota dyviliaka nedegintų mirusiuju, be to, sampile rasta pavienių degintų žmonių kaulų fragmentų, taip pat atskirų dirbinių, matyt, iš suardytų kapų.

Kapas 6 įrengtas vidinėje vainiko dalyje. Suardytas, mirusiojo laidojimo kryptis ne visai aiški (galva į PR?). Mirusysis buvo papuoštas sege, ant rankos užmauta apyrankė ir žiedas, iš drabužių puošybos išlikusios žalvarinės tūtelės. Mirusiajam į kapą įdėta ietis viršūne prie galvos ir peiliukas.

LNM AR 729:262–265

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 38, pav. 104.

127–130a

Barrow XIII, grave 6

10th–11th cent.

Barrow in-fill was 16 m in diameter and 0,8 m high, surrounded with a stone circle 5 m in diameter. Two oblong pits have been found in the north side of the barrow. Twelve non-cremated bodies were buried in the barrow. Besides, occasional fragments of the cremated human bones have been found in the in-fill along with individual objects that probably derive from disturbed graves.

Grave 6 was made inside the circle. The grave has been disturbed, the direction of burial is not altogether clear (head pointing southeast?). The dead body was adorned with a brooch, and there was a bracelet and a ring on its hand. Bronze tubes survive from dress decorations. A small knife and a spear with its tip near the dead person's head have been placed in the grave.

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 38, ill. 104.

LNM AR 729:262–265

127.

Pasaginė segė keturkampėmis
galvutėmis, lęšio pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 6,7×6,3 cm

127.

Penannular brooch with square
terminals and lens cross-section band
bronze
diameter 6,7×6,3 cm

128.	„Kario“ apyrankė, kiek deformuota žalvaris sk. 8,3×7,3 cm	128.	‘Warrior’ bracelet, somewhat deformed bronze diameter 8,3×7,3 cm
129.	Tūtelės iš plono skardelės, suvertos ant siūly pluošto pynės žalvaris, vilna tūtelė sk. 0,7 cm, pl. 0,5 cm	129.	Tubes made of thin plate, strung on a braid of plaited threads bronze, wool tube diameter 0,7 cm, width 0,5 cm
130.	Įmovinis juostinės ietigalis geležis ilg. 25 cm, plunksnos pl. 1,9 cm, įmovos sk. 2,3 cm	130.	Socketed sash-like spearhead iron length 25 cm, blade width 1,9 cm, socket diameter 2,3 cm
*	Peiliuko dalis geležis	*	Part of a knife iron
*	Įvijinis žiedelis, sunykęs žalvaris	*	Spiral ring, decayed bronze

PAJUOSTIS

Pilkapis IX, kapas 2

IX a.

Pilkapio sampilas ne visai taisyklingos formos – 12,2×14 m skersmens ir 1,5 m aukščio vienoje pusėje, apjuostas maždaug 8 m skersmens akmenų vainiku. Prakastas. Pilkapis supiltas senajame geležies amžiuje palaidojus du mirusiuosius, velyvajame geležies amžiuje palaidoti taip pat du ir krikščionybės laikais – dar keturi mirusieji.

Kape 2 arčiausiai pilkapio centro palaidota mergaitė galva į ŠV (285°). Mirusioji paguldyta aukšteliinka, atrodo, ant krūtinės sudėtomis rankomis. Mergaitės galvą puošė apgalvis, uždėtas, matyt, ant odinės kepurėlės. Mirusiosios kaklą dabino dvi antkaklės. Ant rankų buvo vienas ir du įvijiniai žiedai, kurie rasti krūtinės srityje. Prie antkaklių likę storo drabužių audinių fragmentai. Virš galvos aptiktas branktelis.

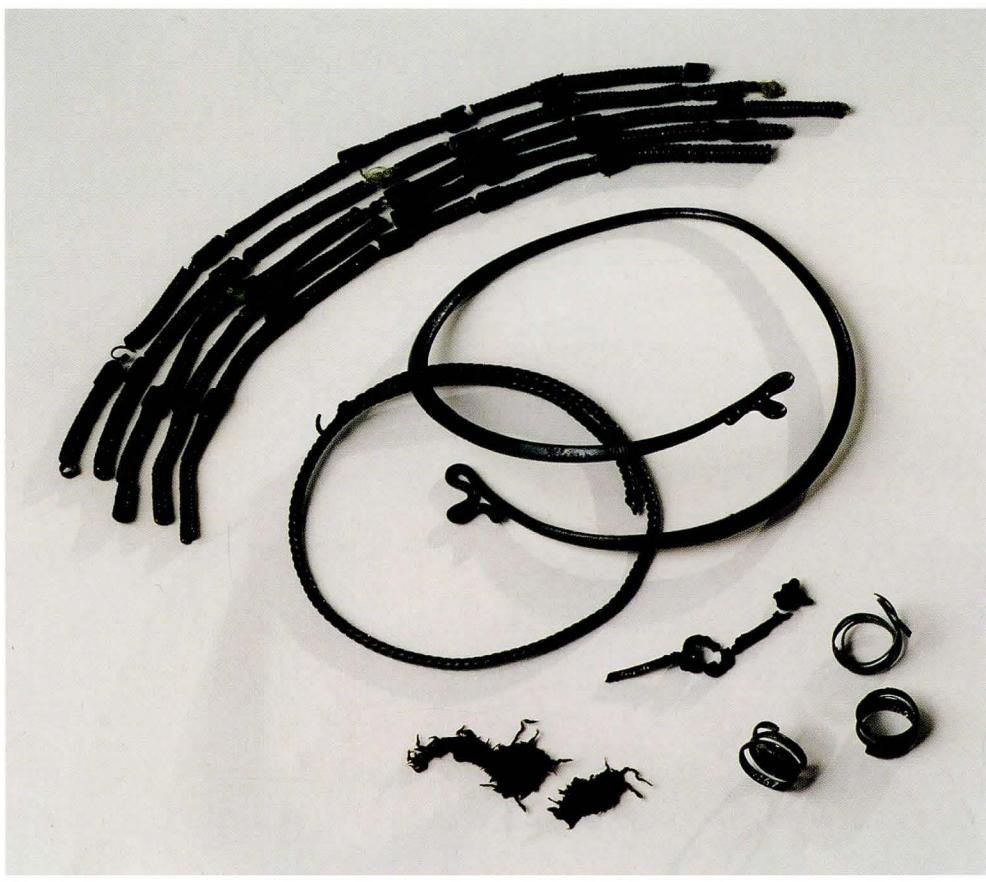
Pajuostis, pilkapis IX, mergaitės kapas 2. 1971 m. / Pajuostis, barrow IX, girl's grave 2. 1971

Barrow IX, grave 2

9th cent.

Barrow in-fill is not quite regular in shape – it is 12,2×14 m in diameter and 1,5 m high on one side, crowned with a stone circle around 8 m in diameter. The barrow has been dug through. It was made in the Early Iron Age when two persons were buried there, two more were buried there during the Late Iron Age, and four more were buried during the Christian period.

Grave 2 which is closest to the centre of the barrow contains a burial of a girl, her head pointing northwest (285°). The dead girl is laid on her back, it seems, with her hands placed over her breast. The front and sides of the girl's head are adorned with headband, placed, as it seems, over a leather cap. Her neck is embellished with two neck-rings. One or two spiral rings adorned her hands – they were found in the breast area. Fragments of thick fabric survive from her dress near the neck-rings. A metal tree was found over her head. LNM AR 554:64–69
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 108, ill. 27, 52, 53.

131–137

131. Apgalvis iš 7 eilių įviju ir skardos cilindrėlių tarpuose, suvertu ant virvutės (2×2 pluoštų)
linas, žalvaris
įviju ilg. 5,2–5,8 cm, sk. 0,6 cm, cilindrėlių pl. 1 cm

132. Antkaklė ramentiniais galais
žalvaris
sk. 16,4 cm

131. Headband made of 7 rows of spirals alternated with plate cylinders, strung on a string (2×2 fibres)
linen, bronze
spiral length 5,2–5,8 cm, diameter 0,6 cm,
cylinder width 1 cm

132. Neck-ring with crutch-like terminals
bronze
diameter 16,4 cm

133.	Vytinė antkaklė užkeistais galais, su kilpele galuose (kitas galas nulūžęs), vyta iš 3 vielų žalvaris sk. 13,5×13 cm	133.	Plaited neck-ring with overlapping looped terminal (the other end is broken off), plaited from 3 wires bronze diameter 13,5×13 cm
134–135.	Įvijiniai žiedai iš plokščios pusapvalės juostelės, 3 apvijų, padaryti iš vieno 6 apvijų žiedo žalvaris sk. 2,2 cm, juostos pl. 0,4 cm	134–135.	Spiral rings made of flat semicircular band, with 3 twists, produced from one ring with 6 twists bronze diameter 2,2 cm, band width 0,4 cm
136.	Įvijinis žiedas iš plonos siaurojos juostelės, 5 apvijų, deformuotas žalvaris sk. 2,3 cm, juostos pl. 0,1 cm	136.	Spiral ring made of thin narrow band, 5 twists, deformed bronze diameter 2,3 cm, band width 0,1 cm
137.	Branktelis iš dviejų strypelių, sujungtų grandeles galuose geležis, dekoruota žalvariu grandelės sk. 1,7 cm	137.	Tree made of two sticks linked with chain at the ends iron, decorated with bronze chain diameter 1,7 cm

PAJUOSTIS

Pilkapis VIII, kapas 2

X a.

Pilkapio sampilas buvo maždaug 12,5 m skersmens, 1,2 m aukščio. Greta iš dviejų pusiai supilti kiti pilkapiai (IX ir X). Pilkapyje aptikta vienuolika griautinių kapų, daug atsitiktinių radinių iš suardytų kapų. Senajame geležies amžiuje pilkapyje palaidoti septyni mirusieji, iš vidurinio geležies amžiaus suardytų kapų likę atsitiktinių radinių, iš vėlyvojo geležies amžiaus aptiki du kapai ir atsitiktinių radinių, taip pat du kapai iš krikščionybės laikų.

Kape 2 palaidotas vyras galva į P. Vyro drabužis buvo susegtas pasagine sege, prie dešiniojo kelio aptikta įvijėlė, tikriausiai nuo apsiausto. Mirusiam, matyt, už diržo juosmens srityje užkištas kirvis kirvakočiu kojų link ir peilis.

Barrow VIII, grave 2

10th cent.

Barrow in-fill was ca. 12,5 m in diameter, 1,2 m high. Other barrows (IX and X) were on both sides beside this one. 11 inhumation graves and many accidental finds from disturbed graves have been found in the barrow. Seven dead persons were buried in the barrow in the Early Iron Age. There are accidental finds surviving from the disturbed graves of the Middle Iron Age. The Late Iron Age left two graves and accidental finds. Two more graves survive from the Christian period.

Grave 2 contains a man buried with his head pointing south. The man's dress was fastened with a penannular brooch, and a spiral, probably from his cape, was found near his right knee. An axe with its handle pointing to the foot of the grave and a knife were found in the waist area, probably originally tucked behind the dead man's belt.

LNM AR 554:33–34

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 106, ill. 24, 65.

138.	Pasaginė segė cilindriniu galais, apskritu pjūvio lankeliu žalvaris sk. 6,1×4,9 cm, lankelio sk. 0,4 cm	138.	Penannular brooch with cylindrical terminals and round cross-section band bronze 6,1×4,9 cm, band diameter 0,4 cm
------	--	------	---

138-140

139.	Įvijėlė iš plokščios juostelės žalvaris sk. 0,7 cm	139.	Spiral made of flat band bronze diameter 0,7 cm
140.	Pentinis plačiaašmenis kirvis koto link praplatintais ašmenimis geležis ilg. 16,7 cm, ašmenų ilg. 10,5 cm, penties pl. 5,6 cm	140.	Axe with blunt end and with wide blade extended towards the handle iron length 16,7 cm, blade length 10,5 cm, head width 5,6 cm
*	Peilis tiesia nugarėle geležis ilg. ~10 cm	*	Knife with straight back iron length ca. 10 cm

GYKIAI

Kapas

IX–XII a.

Kapas ar du kapai rasti atsitiktinai, ariant. Pasak radėjo, griaučiai buvo rasti paguldyti ant šono.

Grave

9th–12th cent.

The grave or two graves were discovered accidentally, while ploughing. According to the finder, the skeletons where found lying on their sides.

ŠAM 974–979

141.	Antkaklė plokščiai užkeistais galais, su skylutėmis kabučiams žalvaris sk. 18,4 cm, pl. 2,1 cm	141.	Neck-ring with flat overlapping terminals and holes for pendants bronze diameter 18,4 cm, width 2,1 cm
142.	Antkaklės plokščiai užkeistais galais su kabučiais dalys žalvaris lankelio pl. 2,1 cm	142.	Neck-rings with flat overlapping terminals and parts of pendants bronze band width 2,1 cm

143.	Juostinė apyrankė iš plonos juostos žalvaris sk. 5,3 cm, pl. 2,7 cm	143.	Sash-like bracelet made of thin band bronze diameter 5,3 cm, width 2,7 cm
144.	Juostinė apyrankė iš plonos juostos žalvaris sk. 6,1×5,3 cm, pl. 2,2 cm	144.	Sash-like bracelet made of thin band bronze diameter 6,1×5,3 cm, width 2,2 cm
145.	Juostinė apyrankė iš plonos juostos žalvaris sk. 6×5,7 cm, pl. 2,5 cm	145.	Sash-like bracelet made of thin band bronze diameter 6×5,7 cm, width 2,5 cm
146.	Juostinė apyrankė iš plonos juostos žalvaris sk. 6,2×5,4 cm, pl. 2 cm	146.	Sash-like bracelet made of thin band bronze diameter 6,2×5,4 cm, width 2 cm
*	Juostinė apyrankė iš plonos juostos, apnykusi žalvaris pl. 1,9 cm	*	Sash-like bracelet made of thin band, somewhat decayed bronze width 1,9 cm

141–146

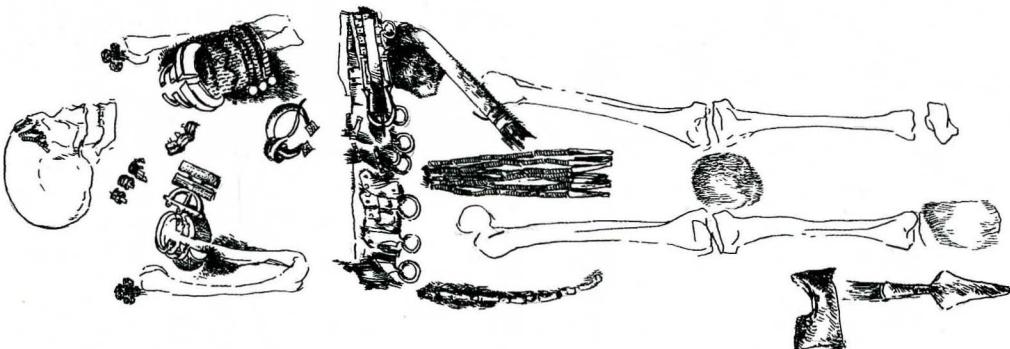
PRIEDNIEKI

Pilkapis II, kapas 2

XI a.

Pilkapio skersmuo – 8,5 m, aukštis – 0,4 m. Pilkapyje ištirtas vienas kapas, nežymiai įgilintas ižemynje.

Kape palaidotas vyras galva į V, rankos sulenkotos iki smakro. Kapas buvo apdengtas lento mis. Netoli mirusiojo galvūgalio rasta graužiko kaulų. Ant mirusiojo krūtinės ir kojų padėta nedidelių raudono granito gabaliukų. Užbérus kapą žemėmis buvo atliktos ugnies apeigos. Ant degésinio sluoksnio padėtas pjautuvas, po sluoksniu aptikta yla. Vyro kepurės priekinė dalis buvo puošta žalvarinėmis įvijėlėmis. Išliko nedideli lininio audinio marškinų fragmentai. Vilnonės sermėgos priekis puoštas spalvotomis vytinėmis juostomis, kurių galai išpinti žalvarinėmis įvijėlėmis. Daugiausia įvijų būta ant drabužių pečių srityje. Sermėga susegta penkio mis dvipusėmis žalvarinėmis žvangučio formos sagomis su vilnonėmis kilpelėmis. Drabužis sujuostas puošniu odiniu diržu su prikabintais kutais. Prie diržo, dešinėje pusėje, buvusios prikabintos kovos peilio makstys, kurios neišliko. Kovos peilis padėtas prie mirusiojo kairiojo šono. Šalia jo buvo odinis kapšelis su svarstyklėmis. Kape rasti vilnonio audinio fragmentai, tikriausiai kelnių ar autų liekanos. Viršutinis drabužis – apsiaustas – krūtinės dešinėje pusėje buvo susegtas lankine laipteline sege, po ja ir pasagine. Ant kiekvienos rankos užmauta po tris apyrankes: ant dešiniosios – masyvi apyrankė ir dvi apyrankės zoomorfiniais galais, ant kairosios – „kario“ apyrankė ir dvi apyrankės skersinėmis linijomis dekoruotais galais. Ant kiekvienos rankos pirštų užmauta po tris žiedus: ant dešiniosios – du įvijiniai paplatinta priekine dalimi ir vienas paprastas įvijinis žiedas, ant kairosios – įvijiniai žiedai paplatinta priekine dalimi. Mirusiajam iš dešinės padėti ginklai – ietigalis ir kirvis, aptikti kojūgalyje.

Barrow II, grave 2

11th cent.

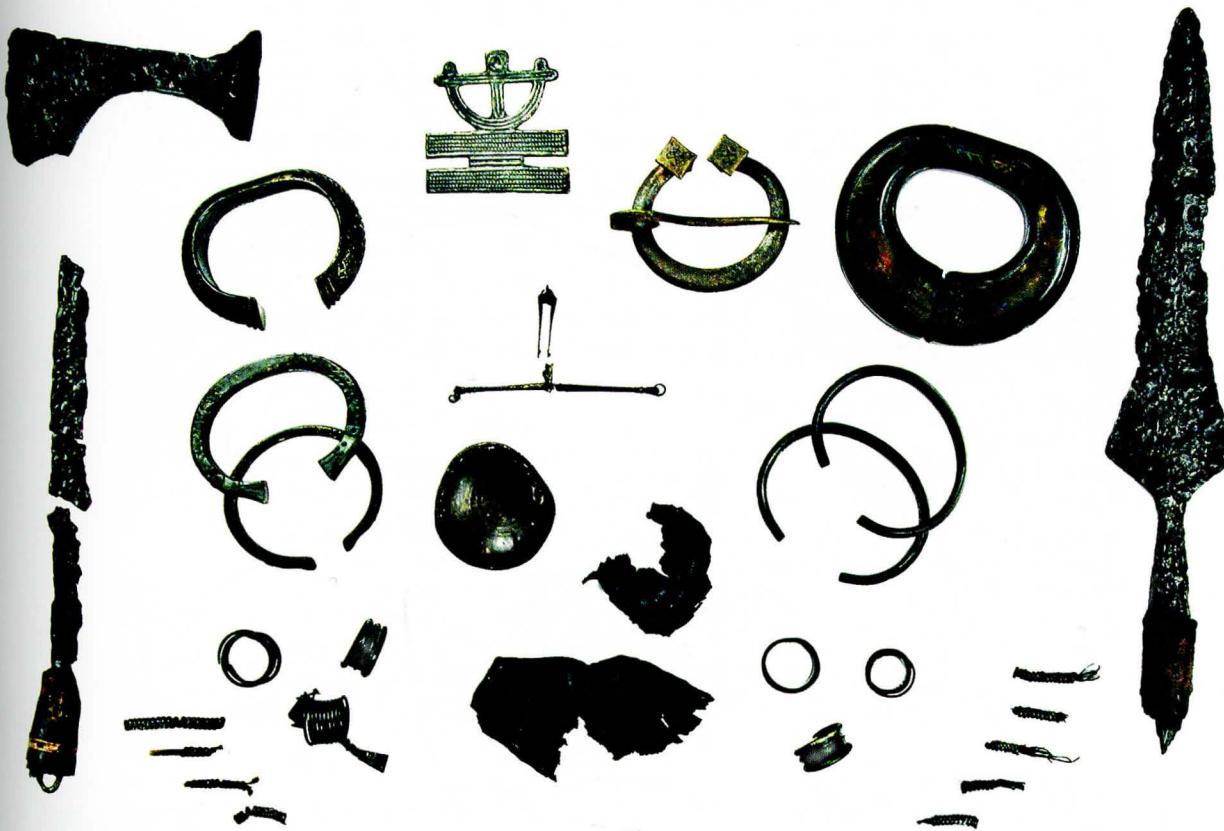
The barrow diameter is 8,5 m, height 0,4 m. In the barrow one grave was explored, slightly sunk in the subsoil.

The grave contained a man buried with his head pointing west, hands bent to his chin. The grave was covered with wooden planks. Bones of a rodent were found near the head of the dead man. Small pieces of red granite were placed over the dead man's chest and feet. After the grave was covered with earth, fire rituals were performed. A sickle was placed over the burnt layer, and an awl was found under it. The front of the man's hat was decorated with bronze spiral. Small fragments of the linen shirt material have survived. The front of the woollen overcoat was adorned with coloured plaited bands whose ends were intertwined with bronze spirals. The greatest number of dress spirals was in the shoulder area. Overcoat was fastened with five two-sided bell-shaped bronze buttons with woollen button holes. The dress is girded with a decorative leather belt with attached tassels. A scabbard for battle knife was attached

to the belt on the right-hand side, but it failed to survive. The battle knife was placed by the left side of the dead man. There was a leather pouch containing scales beside it. Fragments of woollen cloth, probably remains of trousers or foot-cloth, were found in the grave. Piece of upper clothing – cape – was fastened on the right side of the breast with a crossbow ladder brooch, and a penannular brooch under the latter. There were three bracelets on each hand: a massive bracelet and two bracelets with zoomorphic terminals on the right hand, and a 'warrior' bracelet and two bracelets with terminals decorated with transverse lines on the left. There were three rings on the fingers of each hand: two spiral rings with wider front section and one simple spiral ring on the right hand's fingers, and spiral rings with wider front section on the fingers of the left hand. On the right of the dead man were placed weapons – a spearhead and an axe found at the foot of the grave.

LNVM A 12047:1–29

Bibl.: Daiga, 1974, p. 182, 190; Berga, 1996, p. 59; Sēj..., 2005, ill. 37:2, 43.

147–165

147. Lankinė laiptelinė segė, lieta žalvaris
6,8×6,7 cm

148. Pasaginė segė daugiakampiais galais žalvaris
sk. 7,5 cm

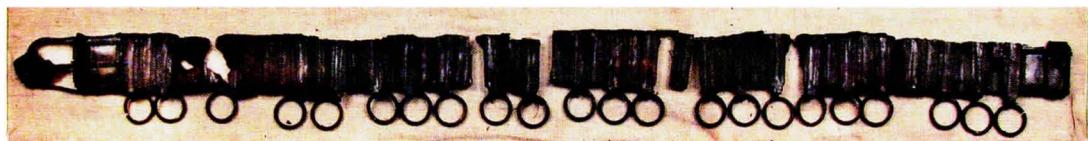
149. Masyvi apyrankė pusiau apvalaus pjūvio galais žalvaris
sk. 8,7 cm, lankelio pl. 2,5 cm

147. Crossbow ladder brooch, cast bronze
6,8×6,7 cm

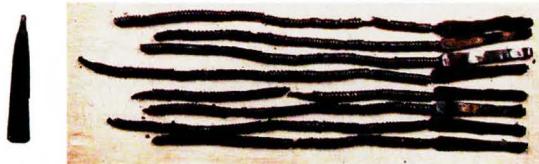
148. Penannular brooch with faceted terminals
bronze
diameter 7,5 cm

149. Massive bracelet with semicircular cross-section terminals
bronze
diameter 8,7 cm, band width 2,5 cm

150.	„Kario“ apyrankė I pjūvio lankeliu (Daiga, IVb) žalvaris sk. 11,5×10 cm	150.	‘Warrior’ bracelet with type I cross-section band (Daiga, IVb) bronze diameter 11,5×10 cm
151–152.	Apyrankės zoomorfiniais galais, stačiakampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7,7 cm; 8,5 cm, pl. 0,7 cm; 1,1 cm	151–152.	Bracelets with zoomorphic terminals and rectangular cross-section band bronze diameter 7,7 cm; 8,5 cm, width 0,7 cm; 1,1 cm
153–154.	Apyrankės šešiakampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 8,2 cm; 8,5 cm, pl. 1 cm; 0,9 cm	153–154.	Bracelets with hexagonal cross-section band bronze diameter 8,2 cm; 8,5 cm, width 1 cm; 0,9 cm
155–159.	Ivijiniai žiedai paplatinta priekine dalimi žalvaris sk. 2,3 cm; 2,5 cm; 2,6 cm; 2,6 cm; 2,7 cm	155–159.	Spiral rings with wider front section bronze diameter 2,3 cm; 2,5 cm; 2,6 cm; 2,6 cm; 2,7 cm
160.	Ivijinis žiedas, 9 apvijų, su 2 trapecijos formos kabučiais žalvaris sk. 2,1 cm	160.	Spiral ring of 9 twists with 2 trapezoid pendants bronze diameter 2,1 cm
161.	Svarstyklės ir kapšelio fragmentai žalvaris, oda léštelių sk. 6 cm, petelių ilg. 4,9 cm	161.	Scales and fragments of pouch bronze, leather scale diameter 6 cm, scale-beam length 4,9 cm
162.	Diržas U formos sagtimi, stačiakampiais apkalais su grandimis, galo apkalu, kutais iš 8 ivijėlių eilių ir apkalų oda, žalvaris diržo ilg. 76 cm, pl. 4,5 cm; apkalų ilg. 4,7 cm; grandžių sk. 2,4 cm; sagtis 4,5×4,2 cm; galo apkalo ilg. 9,9 cm; kutų ilg. 29–34,5 cm, sk. 0,6 cm	162.	Belt with U-shaped buckle, rectangular sheathing with chain-links, sheathing of the tip, and tassels made of 8 rows of spirals and sheathing leather, bronze belt length 76 cm, width 4,5 cm; sheathing length 4,7 cm; chain-link diameter 2,4 cm; buckle 4,5×4,2 cm; tip sheathing length 9,9 cm; tassel length 29–34,5 cm, diameter 0,6 cm

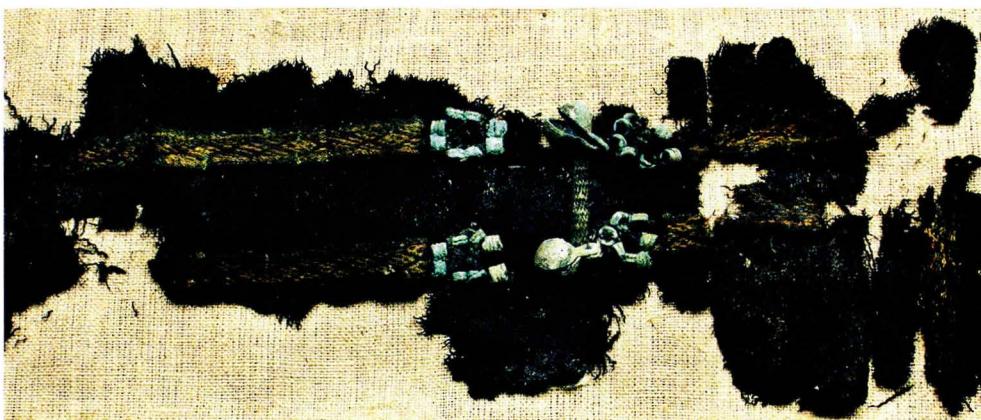

162

163.	Siauraašmenio kovos peilio viela apvyniota rankena fragmentai geležis, medis, žalvaris ilg. 25 cm, ašmenų pl. 2,4 cm	163.	Fragments of narrow-bladed battle knife with wire-wound handle iron, wood, bronze length 25 cm, blade width 2,4 cm
------	---	------	---

164.	Įtveriamas ietigalis praplatinta prie įtvaros plunksna, su dalimi koto, apsukto virvele geležis, medis, linas (?) ilg. 34,5 cm, plunksnos pl. 5,8 cm	164.	Hafted spearhead with blade widened at the setting and part of the shaft wound with string iron, wood, linen (?) length 34,5 cm, blade width 5,8 cm
165.	Pentinis plačiaašmenis kirvis prailginta pentimi geležis ilg. 14 cm	165.	Blunt-ended wide-bladed axe with elongated head iron length 14 cm
166.	Sermėgos audinio, austu keturnyčiu trinyčiu, fragmentas su užsiūtomis juostomis, kurių galai dekoruoti ivijėlėmis ir rutulio formos sagomis tamsiai mėlyna vilna, žalvaris ilg. 25,5 cm, pl. 8,5 cm	166.	Fragment of the overcoat, 4 thread twill weaving, with appliquéd bands whose tips are decorated with spirals and globular buttons dark blue wool, bronze length 25,5 cm, width 8,5 cm

166, 167

167.	Riešinės-rankovės, austos keturnyčio trinyčiu, fragmentai su įaustomis vielutėmis ir ivijėlėmis viename gale tamsiai mėlyna vilna, žalvaris fragmentų ilg. 46,5 cm, pl. 6 cm; ivijėlių sk. 0,6–1,7 cm	167.	Fragments of wristlet-sleeves, woven with 4 thread twill, with wires and small spirals woven into the fabric at one end dark blue wool, bronze fragments length 46,5 cm, width 6 cm, spirals diameter 0,6–1,7 cm
168.	Autkojų ir kelnių (?) audinio fragmentai, vienas jų austas eglute keturnyčio trinyčiu, kitas 2/2 sustiprintu ruoželiu keturnyčio trinyčiu vilna ilg. 8,5 cm, pl. 5,5 cm; 1,5×2 cm	168.	Fragments of the foot-cloth and trousers (?), one of them 4 thread herringbone twill, the other 2/2 reinforced 4 thread twill weaving wool length 8,5 cm, width 5,5 cm; 1,5×2 cm

168

169

169.	Apsiausto (?) audinio fragmentas, austa dvinyčiu mėlyna vilna 4,5x3,5 cm	169.	Fragment of the cape (?) material, plaíne weave blue wool 4,5x3,5 cm
*	Kepurės papuošimas iš 5 įvijelių su trapezijos formos kabučiais žalvaris, vilna įvijelių ilg. 2,5–4,9 cm, sk. 0,6 cm	*	Hat ornament made of 5 spirals with trapezoid pendants bronze, wool spirals length 2,5–4,9 cm, diameter 0,6 cm
*	Marškinėlių audinio fragmentas, austa dvinyčiu linas 2x2 cm	*	Fragment of the shirt fabric, plaíne weave linen 2x2 cm
*	Pjautuvas ašmenų pl. 2,3 cm geležis	*	Sickle blade width 2,3 cm iron
*	Yla geležis	*	Awl iron

LEJASDOPELES

Pilkapis V, kapas 1

XI a.

Pilkapio skersmuo – 10 m, aukštis – 1 m, sampilas supiltas iš geltono smėlio, pietvakarinėje dalyje pastebėta smulkių angliukų priemaišų. Pilkapyje ištirti du kapai.

Kapas 1 buvo pilkapio centrinėje dalyje. Skobtiname karste palaidotas vyras galva į R. Dešinioji ranka padėta ant kairiojo peties, kairioji – ant juosmens. Išliko kepurės papuošimas iš įvijelių. Mirusysis buvo aprengtas lininiais marškiniais ir vilnone sermëga, kuri pečių ir krūtinės srityje susegta su jungtais odiniais dirželiais – po vieną per pečius – ir penkiomis horizontaliomis dirželių eilėmis krūtinės–juosmens srityje, priekyje dirželiai susegti sagtimis. Viršutinis drabužis – tikriausiai apsiaustas – kairėje pusėje susegtas dviem segėmis. Ant abiejų rankų užmauta po tris apyrankes, kurių viena – „kario“ – buvo ant kairės rankos, ant tos pačios rankos buvo ir riešinė. Ant abiejų rankų užmauta po du įvijinius žiedus ir po vieną paplatinta priekine dalimi. Drabužiai sujuosti odiniu diržu su apkalais. Prie diržo prikabintas odinis kapšelis su svarstyklėmis, svareliais ir monetomis. Šalia buvo peilis odinėse žalvariu ap-kaltose makštyse. Mirusiajam iš dešinės padėti ginklai – viršūne prie kojų ietis ir šalia ietigaliu kirvis. Kairėje pusėje, po karstu, padėta antra ietis. Prie dešiniosios kojos kelio rastas įvijinis žiedas. Karsto kojūgalyje, kairėje pusėje, buvo padėta auka-dovana – į skraistę susuktas moteriškų papuošalų komplektas: ant antkaklės suvertos keturios apyrankės ir pasaginė segė.

Barrow V, grave 1

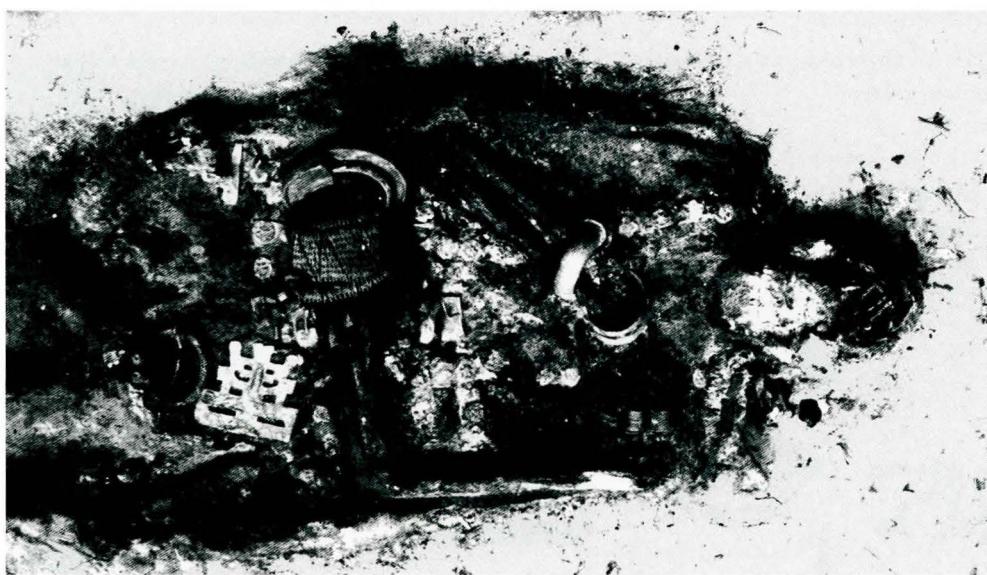
11th cent.

The barrow diameter is 10 m, height 1 m, in-fill made of yellow sand, and admixture of small charcoals has been observed in the south-western part. Two graves have been explored in the barrow.

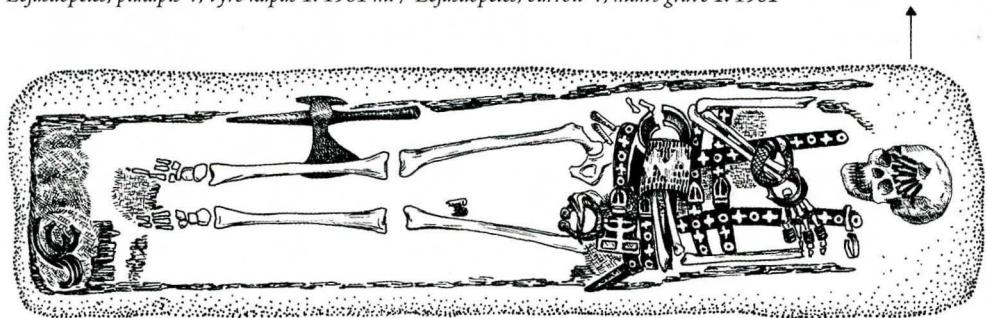
Grave 1 was in the central part of the barrow. A man, his head pointing east, was buried in a coffin made of hollowed-out tree trunk. The man's right hand is placed over the left shoulder, and the left hand on his waist. Hat ornaments made of spirals survived. The dead man was dressed in linen shirt and woollen overcoat that was fastened with joined leather straps in the shoulder and chest area: one strap over each shoulder and five horizontal lines of straps in chest and waist area. The straps are fastened with buckles in front. Piece of upper clothing – probably a cape – was fastened with two brooches on the left-hand side. Both hands sported three bracelets each, of which one – the 'warrior' bracelet – was on the left hand, and the wristlet-sleeve was on the same hand, too. There were two spiral rings and one ring with wider front section on each hand. The clothes were girded with a leather belt with sheathing. Leather pouch with scales, weights, and coins was attached to the belt. Nearby was a knife in a sheath with bronze casing. To the right of the dead man were weapons – a spear with its tip to the foot end, and an axe beside the spear shaft. One more spear was placed on the left side, under the coffin. A spiral ring was found beside the right knee. At the foot of the coffin, to the left, was placed a sacrificial gift: a set of female ornaments wrapped in a shawl and consisting of four bracelets and a penannular brooch strung on a neck-ring.

LNVM VI 56:300–339

Bibl.: Šnore, 1997, p. 71–73, ill. 5; LPSR Arb., 1974, p. 229, ill. 148, table 64:3, 9, 10, 12; 66:22, 33, 35; Daiga, 1974, p. 182, 190; Berga, 1996, p. 58; Sēli..., 2005, ill. 36:4; 37:6; 39:6; 40:1, 2, 5; 42.

Lejasdopeles, pilkapis V, vyro kapas 1. 1961 m. / Lejasdopeles, barrow V, man's grave 1. 1961

171

173

170. Kepurės papuošimas iš 6 įvijelių su trapezijos formos kabučiais žalvaris
įvijelių ilg. 2,9–3 cm, sk. 0,6 cm;
kabučių ilg. 1 cm

171. Pasaginė segė aguoniniai galais,
pintu lankeliu
žalvaris
sk. 7,3 cm

172. Lankinė laiptelinė segė
žalvaris, geležis
ilg. 9 cm, pl. 9,2 cm

173. Masyvi apyrankė pusiau apvalaus
pjūvio galais
žalvaris
sk. 8,6 cm, lankelio pl. 2,9 cm

174. „Kario“ apyrankė I pjūvio lankeliu
(Daiga, IVa)
žalvaris
sk. 11,2×9,4 cm

170.

171.

172.

173.

174.

Hat ornament made of 6 spirals
with trapezoid pendants
bronze
spiral length 2,9–3 cm, diameter 0,6 cm;
pendant length 1 cm

Penannular brooch with poppyseed
terminals and plaited band
bronze
diameter 7,3 cm

Crossbow ladder brooch
bronze, iron
length 9 cm, width 9,2 cm

Massive bracelet with semicircular
cross-section terminals
bronze
diameter 8,6 cm, band width 2,9 cm

‘Warrior’ bracelet with type I
cross-section band (Daiga, IVa)
bronze
diameter 11,2×9,4 cm

170–185, 192–194

175–178.	Apyrankės zoomorfiais galais, pusiau apvalaus pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7,4–7,8 cm, pl. 1–1,3 cm	175–178.	Bracelets with zoomorphic terminals and semicircular cross-section band bronze diameter 7,4–7,8 cm, width 1–1,3 cm
179–180.	Įvijiniai žiedai paplatinta priekine dalimi žalvaris sk. 2,4 cm	179–180.	Spiral rings with wider front section bronze diameter 2,4 cm
181–185.	Įvijiniai žiedai, 8, 8, 10, 11, 12 apvijų, iš apvalaus pjūvio vielos žalvaris sk. 2–2,4 cm	181–185.	Spiral rings, 8, 8, 10, 11, 12 twists, made of wire with round cross-section bronze diameter 2–2,4 cm
186.	Dirželių fragmentas (nuo pečių) su penkiakampe sagtimi, apvalais ir kryžiaus formos apkalais oda, žalvaris sagtis 3×2,5 cm; apkalai: apvalūs 2×0,1 cm; kryžiniai 1,8×1,7×0,1 cm	186.	Fragment of straps (from shoulders) with pentagonal buckle, round and cruciform sheathing leather, bronze buckle 3×2,5 cm; sheathing: round 2×0,1 cm; cruciform 1,8×1,7×0,1 cm

187

188

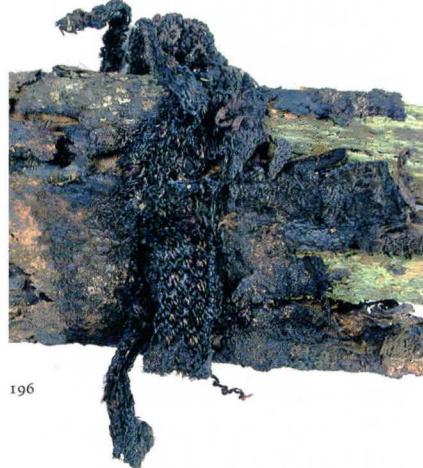
189

187.	Diržo dalys: U formos sagtis su apkalu, diržo juosta su 2 eilėmis pusapvalių buoželių, grandis su apkalais ir 4 diržo apkalai-kabučiai žalvaris, oda diržo pl. 2 cm; sagtis 3,5×2,3 cm; grandies sk. 3 cm	187.	Belt parts: U-shaped buckle with sheathing, belt band with 2 rows of semicircular knobs, chain-link with sheathing and 4 belt sheathing-pendants bronze, leather belt width 2 cm; buckle 3,5×2,3 cm; chain-link diameter 3 cm
188.	Kapšelis su kilpelės ir buoželės formos susegimu oda, žalvaris ilg. 17 cm, kilpelė 1,9×1,5 cm	188.	Pouch with loop-and-knob shaped fastening leather, bronze length 17 cm, loop 1,9×1,5 cm

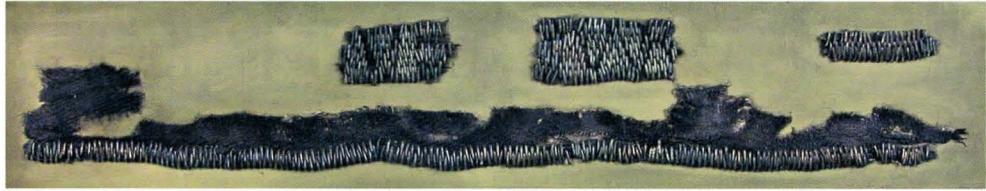
189.	Svarstyklės – 2 lėkštelės ir peteliai žalvaris lėkštelių sk. 5,2 cm, petelių ilg. 4,4 cm	189.	Scales – 2 scales and scale-beams bronze scale diameter 5,2 cm, scale-beam length 4,4 cm
190–191.	Svareliai statinaitės ir pusiau apvalios formos geležis, žalvaris sk. 1,8 cm; 2 cm, sv. 16,75 g; 16,05 g	190–191.	Weights of barrell- and semicircular shape iron, bronze diameter 1,8cm;2cm,weight 16,75g; 16,05g
192.	Pentinis plačiaašmenis kovos kirvis su trikampėmis ataugėlėmis penties šonuose geležis ilg. 17 cm, ašmenų ilg. 11 cm	192.	Blunt-ended wide-bladed battle axe with triangular off-shoots on the sides of the head iron length 17 cm, blade length 11 cm
193.	Įmovinis ietigalis praplatinta prie įmovos plunksna (Petersen, M) geležis, medis ilg. 33,5 cm, plunksnos pl. 4,6 cm	193.	Socketed spearhead with blade widened at the socket (Petersen, M) iron, wood length 33,5 cm, blade width 4,6 cm
194.	Įmovinis ietigalis siaura rombo pjūvio plunksna geležis, medis ilg. 23,3 cm, plunksnos pl. 2,4 cm	194.	Socketed spearhead with narrow, rhomboid cross-section blade iron, wood length 23,3 cm, blade width 2,4 cm
195.	Marškiniai fragmentas, austą dvinyčiu sugeležęjės linas 2,3×2 cm	195.	Shirt fragment, plain weave linen permeated with iron 2,3×2 cm
196.	Vytinės juostos fragmentas (nuo rankovės pakraščio) su trejopais rašty varientais mėlyna ir raudona vilna, linas pl. 2 cm	196.	Fragment of a woven band (from a sleeve-edge) with three types of ornament blue and red wool, linen width 2 cm

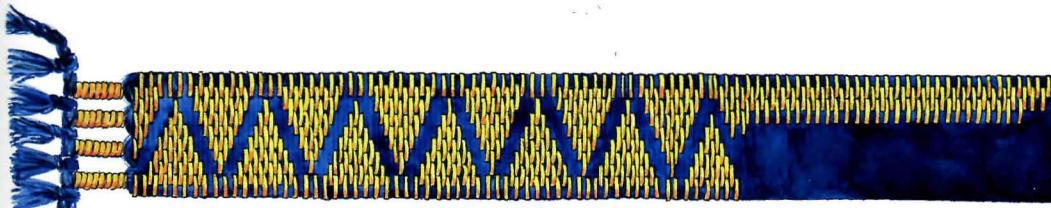
195

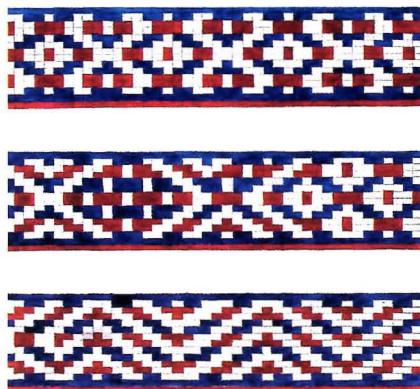
196

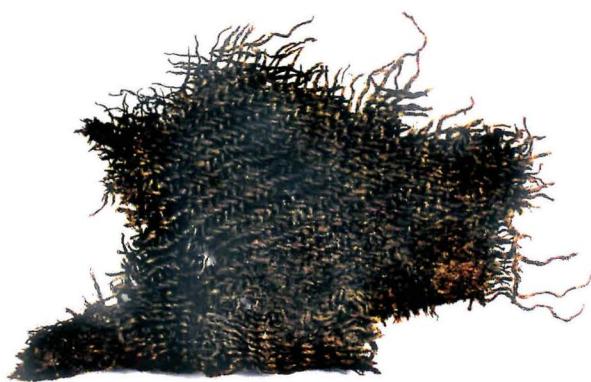
197

197a

196a

198

197. Riešinės-rankovės, austos keturnyčio trinyciu, fragmentas su įaustomis vielutėmis bei įvijelėmis ir raštuota vytine juosta su kutais gale
tamsiai mėlyna vilna, žalvaris
pl. 5,5–6 cm, fragmento ilg. 65 cm
198. Apsiausto krašto fragmentas,
austa keturnyčio trinyciu
vilna
10×6,5 cm
- * Sermėgos fragmentas,
austa keturnyčio trinyciu
tamsiai mėlyna vilna
13×11 cm
- * Apsiuvimo fragmentas
raudona vilna
ilg. 3,7 cm, audinys 3,2×2 cm
- * Dviejų įvijinių žiedų fragmentai
žalvaris
sk. 2 cm; 2,3 cm
- * Peilio makštyse fragmentas
geležis, oda, žalvaris
ašmenų ilg. 12,5 cm; makštų apkalų
ilg. 13 cm, pl. 2,8 cm
- * Yla (?)
geležis
pl. 0,6 cm

197. Wristlet-sleeve, fragment, 4 thread twill, with small wires and spirals woven into it and an ornamented woven band with tassels at the end
dark blue wool, bronze
width 5,5–6 cm, fragment length 65 cm
198. Fragment of cape edge,
woven by 4 thread twill
wool
10×6,5 cm
- * Fragment of overcoat, 4 thread twill
dark blue wool
13×11 cm
- * Fragment of hemming
red wool
length 3,7 cm, fabric 3,2×2 cm
- * Fragments of 2 spiral rings
bronze
diameter 2 cm; 2,3 cm
- * Fragment of a knife in its sheath
iron, leather, bronze
blade length 12,5 cm; sheath casing
length 13 cm, width 2,8 cm
- * Awl (?)
iron
width 0,6 cm

* 3 monetų fragmentai – Vokietija. Saksonija. Oto ir Adelheidės tipas. Denarai. 991–1040 sidabras	*	Fragments of 3 coins – Germany, Saxony. The type of Otto and Adelheide. Denars. 991–1040 silver
* Monetos fragmentas – anglosaksai. Pensas. XI a. sidabras	*	Fragment of a coin – Anglo-Saxon. Penny. 11 th cent. silver
* Monetos fragmentas – Danija. Denaras (anglosaksai, pensas?). XI a. sidabras	*	Fragment of a coin – Denmark. Denar (Anglo-Saxon, penny?). 11 th cent.
* Dvi karsto vynys geležis ilg. 8,3 cm; 12 cm	*	Two coffin nails iron length 8,3 cm; 12 cm
AUKA		
199. Antkaklė balneliniai ir ramentiniai galais žalvaris sk. 12 cm	199.	SACRIFICE Neck-ring with saddle-shaped and crutch-like terminals bronze diameter 12 cm
200–201. Įvijinės apyrankės, 9 ¾ ir 10 ¼ apvijos, trikampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7,1 cm; 6,9 cm	200–201.	Spiral bracelets with 9 ¾ and 10 ¼ twists and triangular cross-section band bronze diameter 7,1 cm; 6,9 cm
202–203. Apyrankės zoomorfiniais galais, trikampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7,3 cm, pl. 1,3 cm	202–203.	Bracelets with zoomorphic terminals and triangular cross-section band bronze diameter 7,3 cm, width 1,3 cm

Auka in situ. Lejasdopeles, pilkapis V, kapas 1. 1961 m. / Sacrifice in situ. Lejasdopeles, barrow V, grave 1. 1961

199–203

204. Skraistės, austos keturnyčio trinyciu, fragmentai su raštuota vytine juosta
tamsiai mėlyna vilna, spalvota juosta
8×11 cm; 7,5×11,5 cm; 8×7,5 cm,
juostos pl. 1,4 cm

* Pasaginė segė cilindriniai galais
žalvaris
sk. 4,8 cm

204. Shawls, fragments, 4 thread twill,
with ornamented plaited band
dark blue wool, multicoloured band
8×11 cm; 7,5×11,5 cm; 8×7,5 cm,
band width 1,4 cm

* Penannular brooch
with cylindrical terminals
bronze
diameter 4,8 cm

204

LEJASDOPELES

Pilkapis V, kapas 2

XI a.

Kapas 2 buvo pilkapio pietvakarinėje dalyje. Skobtiname karste ant nugaros palaidotas vyras galva į RPR. Rankos sudėtos ant juosmens. Kepurės priekinė dalis buvo papuošta žalvarinėmis išvijėlėmis. Mirusiojo drabužiai susegti keliomis segėmis: marškiniai – mažesne, vilnonė sermėga – didesne, didelė pasaginė segė dešinėje krūtinės pusėje, matyt, buvusi skirta apsiaustui. Drabužiai sujuosti odiniu diržu su apkalais. Ant dešiniosios rankos užmautis trys apyrankės, ant kairiosios – dvi. Ant dešiniosios rankos pirštų užmauti keturi žiedai, ant kairiosios – trys. Kalavijas medinėse makštyse padėtas prie dešiniojo šono. Tikėtina, ritualiniai sumetimais kalavijo viršutinis skersinis pakštas po mirusiojo galva. Kovos peilis buvo prikabintas prie diržo, kairėje pusėje, greta – odinis kapšelis, kuriam buvo svarstyklės, svareliai ir šukos. Kojūgalyje aptikti kiti ginklai – kirvis ir ietigalis. Odinio apavo pado fragmentai neaišku ar priklausė šiam kapui. 0,75 m nuo mirusiojo kojūgalio aptikta apie 1 m skersmens apvali dėmė – tikriausiai sunykusio skydo kontūrai.

Barrow V, grave 2

11th cent.

Grave 2 was in the south-western part of the barrow. It contained a man buried on his back in a coffin scooped out of a tree trunk, head pointing to east-southeast. His hands are placed over the waist. The front of his hat was decorated with bronze spirals. The dead man's clothes were fastened with several brooches: shirt with a smaller one, woollen overcoat with a bigger one, and there is a big penannular brooch on the right side of the breast, which was probably meant for the cape. Clothes are girded by leather belt with sheathing. Three bracelets were put on the wrist of the right hand, and two bracelets on the left hand. There were four rings on the fingers of the right hand, and three on those of the left. A sword in a wooden scabbard was placed to the right of the body. It is likely that the upper cross-guard of the sword was placed under the dead man's head for ritual purposes. A battle knife was attached to the belt on the left, near the leather pouch that contained scales, weights, and a comb. Other weapons – an axe and a spearhead – were found at the man's feet. It is unclear whether the fragments of a leather shoe belonged to this grave. At the distance of 0,75 m from the dead man's feet a round stain of ca. 1 m in diameter was found – it is likely to be the outline of decayed shield.

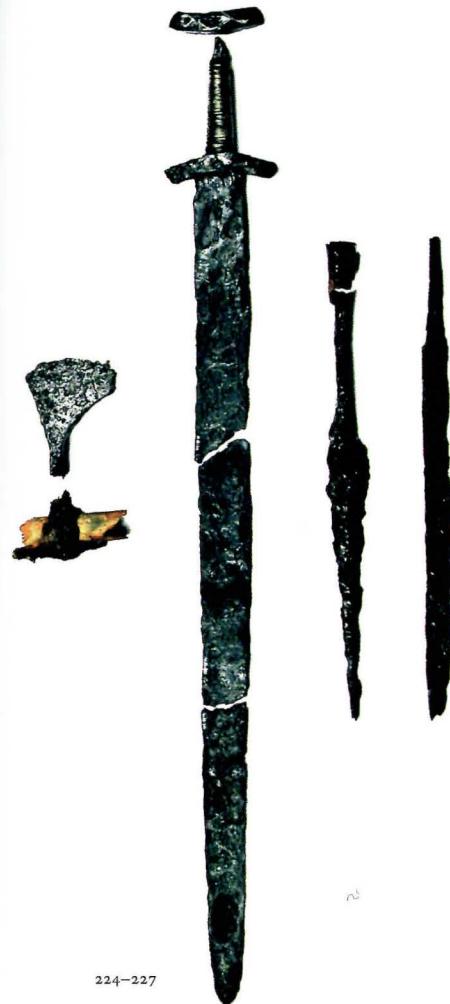
Bibl.: Šnore, 1997, p. 72, ill. 6; LPSR Arb., 1974, table 64:15–17; 66:14, 25, 28, 29;
Berga, 1996, p. 58; Šelj..., 2005, ill. 37:8; 39:3, 4; 40:3, 4.

LNVM VI 56:340–363

205–223

205.	Kepurės papuošimas iš 6 įvijų su 4 trapecijos formos kabučiais
žalvaris, karna
įvijų ilg. 2,9–3 cm, sk. 0,6 cm;
kabučių ilg. 1 cm	205.	Hat ornament made of 6 spirals,
with 4 trapezoid pendants
bronze, bast
spiral length 2,9–3 cm, diameter 0,6 cm;
pendant length 1 cm
206.	Pasaginė segė cilindriniais galais,
apvalaus pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 3,2 cm	206.	Penannular brooch with cylindrical
terminals and round cross-section band
bronze
diameter 3,2 cm
207.	Pasaginė segė aguoniniaisiais galais,
apvalaus pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 4,4 cm	207.	Penannular brooch with poppyseed
terminals and round cross-section band
bronze
diameter 4,4 cm

208. Pasaginė segė aguoniniai galais,
vytu lankeliu
žalvaris
sk. 6 cm
209. Masyvi apyrankė pusiau apvalaus
pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 9,1 cm, pl. 3 cm
- 210–211. Apyrankės zoomorfiniai galais,
pusiau apvalaus pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 7,7 cm, pl. 1,6–1,7 cm
- 212–213. Apyrankės zoomorfiniai galais,
trikampio pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 7,4 cm; 7,8 cm, pl. 1,2 cm; 1,3 cm
- 214–217. Įvijiniai žiedai paplatinta priekine
dalimi
žalvaris
sk. 2,4–2,6 cm

208. Penannular brooch with poppyseed
terminals and plaited band
bronze
diameter 6 cm
209. Massive bracelet with semicircular
cross-section band
bronze
diameter 9,1 cm, width 3 cm
- 210–211. Bracelets with zoomorphic terminals
and semicircular cross-section band
bronze
diameter 7,7 cm, width 1,6–1,7 cm
- 212–213. Bracelets with zoomorphic terminals
and triangular cross-section band
bronze
diameter 7,4 cm; 7,8 cm, width 1,2 cm;
1,3 cm
- 214–217. Spiral rings with wider front section
bronze
diameter 2,4–2,6 cm
- 218–219. Spiral rings, 11 and 13 twists,
made of round cross-section wire
bronze
diameter 2,2 cm
220. Spiral ring, 8 twists, made
of 2 twisted wires
bronze
diameter 2,3 cm
221. Scales and fragments of scale box
bronze, wood, leather
scale diameter 6,5 cm, scale-beam length
5,8 cm
- 222–223. Barrel-shaped weights
iron
diameter 1,5 cm; 2,2 cm, weight 18,44 g;
20,36 g (before restoration), 6,86 g;
14,79 g (after restoration)
224. Battle knife
iron
length 40 cm, blade width 2,2 cm
225. Two-edged sword with curved
and inlaid upper (lacking the upper
knob) and lower cross-guards,
handle wound with wire (Petersen, Z)
iron, silver, bronze
length 82 cm, blade width 4,5 cm,
cross-guards length 8,7 cm; 10,2 cm
226. Socketed spearhead with a blade
widened near the socket (Petersen, M)
iron
length 36 cm, blade width 3,6 cm

- 218–219. Ivijiniai žiedai, 11 ir 13 apviju, iš apvalaus pjūvio vielos
žalvaris
sk. 2,2 cm
220. Ivjinis žiedas, 8 apviju, iš susuktų
2 vielučių
žalvaris
sk. 2,3 cm
221. Svarstyklės ir svarstyklų dėžutės
fragmentai
žalvaris, medis, oda
lėkštelių sk. 6,5 cm, petelių ilg. 5,8 cm
- 222–223. Svareliai statinaitės formos
geležis
sk. 1,5 cm; 2,2 cm, sv. 18,44 g; 20,36 g
(prieš rest.), 6,86 g; 14,79 g (po rest.)
224. Siauraašmenis kovos peilis
geležis
ilg. 40 cm, ašmenų pl. 2,2 cm
225. Dviašmenis kalavijas su išlenktais,
inkrustuotais viršutiniu (be viršutinės
buoželės) ir apatiniu skersiniai, viela
apvyniota rankena (Petersen, Z)
geležis, sidabras, žalvaris
ilg. 82 cm, ašmenų pl. 4,5 cm, skersinių ilg.
8,7 cm; 10,2 cm
226. Įmovinis ietigalis praplantintas
prije įmovos plunksna (Petersen, M)
geležis
ilg. 36 cm, plunksnos pl. 3,6 cm
227. Pentinis plačiaašmenis kirvis
pailginta pentimi, su koto liekanomis
geležis, medis
ilg. 16 cm, ašmenų ilg. 9 cm
228. Apavo pado fragmentai
su siūlių skylutėmis kraštose
oda
4,5×7 cm; 6,2×10,5 cm
- * Sermėgos (?) audinio fragmentai,
austa keturnyčio trinyciu
tamsiai mėlyna vilna
0,8×3,5 cm; 2,9×5,2 cm
- * Diržas su apkalais
oda, žalvaris
- * Peilis makštyse ir rankenos
fragmentas
geležis, oda, medis
ilg. 14 cm, pl. 2,1 cm
- * Sudedamų vienpusių šukų
su grandimi pakabinimui fragmentai
kaulas, geležis, žalvaris
grandies sk. 2,2 cm

225

Axe with wide blade,
elongated blunt end and remains
of the handle
iron, wood
length 16 cm, blade length 9 cm

227.

Fragments of shoe sole
with needle holes along the edge
leather
4,5×7 cm; 6,2×10,5 cm

228.

228

Fragments of overcoat (?),
4 thread twill
dark blue wool
0,8×3,5 cm; 2,9×5,2 cm

*

Belt with sheathing
leather, bronze

*

Knife in its sheath and fragment
of the handle
iron, leather, wood
length 14 cm, width 2,1 cm

*

Fragments of folding one-sided comb
with a chain-link for suspension
bone, iron, bronze
chain-link diameter 2,2 cm

LEJASDOPELES

Pilkapis II, kapas 17

XI–XII a.

Pilkapio skersmuo – 9,40×10,20 m, aukštis – 1 m. Pilkapio pietvakarinėje dalyje nustatyta pelenų ir anglukų dėmė. Ištirta aštuoniolika kapų.

Kape 17, skobtiname karste, ant nugaros palaidota 45–50 metų amžiaus moteris galva į V. Mirusiosios rankos sukryžiuotos ant krūtinės. Moters galvą puošė du tarpusavyje sujungti apgalviai – viršutinis iš lygiagrečių įvijėlių eilių, perskirtų plokštelėmis, po juo apgalvis iš skardinių tūtelėlių. Prie apgalvių rasta lininio audinio, spėjama – marškinį, liekanų. Ant kaklo uždėtos keturios antkaklės ir apvara. Ant moters pečių buvusios dvi skepetos – viršutinė su įaustomis žalvarinėmis grandelėmis, apatinė nedekoruota. Skraistės susegtos pasaginėmis segėmis. Į vieną jų įsegta žvaigždinė segė. Išliko ir kito vilnonio audinio fragmentų. Drabužiai buvo sujuosti juosta. Ant kiekvienos rankos užmauta po apyrankę ir du žiedus. Dešinėje juosmens pusėje prie juostos įkabinta grandelė su kabučiais – lokio dantimi ir smeigtuku. Mirusiosios kojūgalyje, kairėje pusėje, padėti darbo įrankiai – pjautuvas, yla, žirklys ir peilis.

Barrow II, grave 17

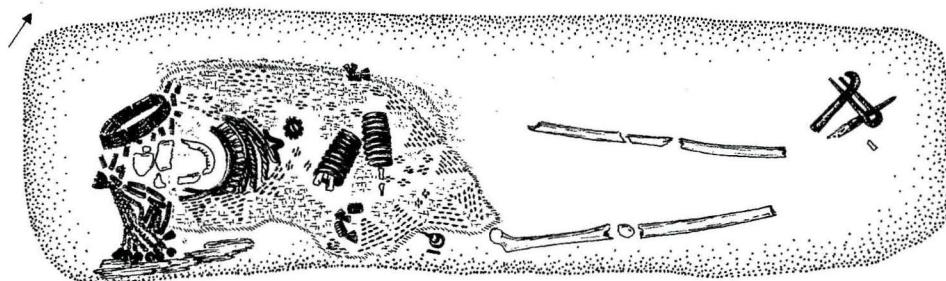
11th–12th cent.

The barrow diameter is 9,40×10,20 m, and height 1 m. A stain of ashes and charcoals was discovered in the south-western section of the barrow. 18 graves have been explored.

Grave 17 contains a burial of a 45-50 year old woman, buried on her back in a coffin made of a tree trunk, with her head pointing west. The dead woman's hands are crossed over her breast. The woman's head was adorned by two connected headbands. The upper one is made of parallel rows of spirals divided by plaques. Below is a headband made of plate tubes. Remains of linen fabric, probably from shirt, have been found near the headbands. There were four neck-rings and a necklace on her neck. Two shawls covered the woman's shoulders: the outer one with bronze spirals woven into it, the lower undecorated. The shawls were fastened with penannular brooches. A star-shaped brooch was attached to one of them. Other fragments of woollen material also survived. Clothes were girdled with a sash. A bracelet and two rings were worn on each hand. On the right side of the waist a chain-link with pendants – bear's tooth and a pin – was attached to the sash. At the foot of the body on the left working instruments were placed: a sickle, an awl, scissors, and a knife.

LNVM VI 56:201–224

Bibl.: Šnore, 1997, p. 64, 66, 69, 70, ill. 3; LPSR Arb., 1974, p. 226–229, ill. 147, 148, table 66:1, 13.

229. Apgalvis 6 eilės įviju, 10 skardinių plokštelėlių „kutas“ iš grandinelių laikiklio ir 6 grandinelių su 11 žvangučių gale žalvaris
apgalvio sk. 16,5 cm, aukštis 3,5 cm;
laikiklio pl. 4,5 cm; grandinelių ilg. 23 cm;
žvangučių sk. 2 cm

229.

Headband made of 6 rows of spirals,
10 plate plaques in between, and a 'fringe'
at the back made of chain holder
and 6 chains with 11 bells at the ends
bronze
headband diameter 16,5 cm, height 3,5 cm;
holder width 4,5 cm; chain length 23 cm;
bell diameter 2 cm

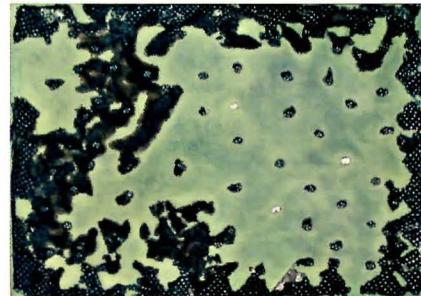
229–243

230.	Apgalvis iš 5 eilių rantytų skardinių tūtelii ir įvijelių „kuto“ su trapecijos formos kabučiais žalvaris, karna, vilna tūtelii ilg. 2–2,2 cm, sk. 1,2–1,5 cm; kabučių ilg. 3,4–4,4 cm, pl. 2,5–2,7 cm	230.	Headband made of 5 rows of ribbed plate tubes and spiral 'fringe' with trapezoid pendants bronze, bast, wool tube length 2–2,2 cm, diameter 1,2–1,5 cm; pendant length 3,4–4,4 cm, width 2,5–2,7 cm
231.	Antkaklė platėjančiais galais, su įkabintais žvangučiais žalvaris sk. 16 cm	231.	Neck-ring with overlapping flat terminals and attached bells bronze diameter 16 cm
232.	Antkaklė balneliniais ir ramentiniais galais žalvaris sk. 21 cm	232.	Neck-ring with saddle- and crutch-shaped terminals bronze diameter 21 cm
233.	Vytinė antkaklė su kilpelémis galuose žalvaris sk. 20 cm	233.	Plaited neck-ring with loop terminals bronze diameter 20 cm
234.	Vytinė antkaklė su kilpelémis galuose žalvaris sk. 16,4 cm	234.	Plaited neck-ring with loop terminals bronze diameter 16,4 cm
235.	Kaklo apvara iš 11 kauri, 4 karolių: rantyto, dvigubo nupjauto kūgio, cilindro, statinaitės formos kauri kiauteliai, mėlynas, žalias, geltonas stiklas kiautelių ilg. 1,7 cm; karolių sk. 0,7–1,4 cm	235.	Necklace made of 11 cowry shells and 4 beads: ribbed, truncated bi-conical, cylindrical, barrel-shaped cowry shells, blue, green, yellow glass shell length 1,7 cm; beads diameter 0,7–1,4 cm

236.	Žvaigždinė segė žalvaris sk. 4,6 cm	236.	Star-shaped brooch bronze diameter 4,6 cm
237–238.	Įvijinės apyrankės, 11 apviju, iš trikampio pjūvio juostos žalvaris sk. 6,5 cm; 7 cm	237–238.	Spiral bracelets, 11 twists, made of triangular cross-section band bronze diameter 6,5 cm; 7 cm
239.	Įvijinis žiedas, 14 apviju, su trapezijos formos kabučiais žalvaris sk. 2,3 cm	239.	Spiral ring, 14 twists, with trapezoid pendants bronze diameter 2,3 cm
240.	Įvijinis žiedas, 5 ¾ apvijos, iš apvalaus pjūvio vielos žalvaris sk. 2,4 cm	240.	Spiral ring, 5 ¾ twists, made of round cross-section wire bronze diameter 2,4 cm
241.	Uždaras žiedas iš 2 vielų, susukta apvalia priekine dalimi žalvaris sk. 2,4 cm	241.	Closed ring made of 2 wires, with convoluted round front section bronze diameter 2,4 cm
242.	Žiedinis smeigtukas su įkabinta susukta vielute žalvaris smeigtuko ilg. 9,4 cm, galvutės sk. 2,1 cm; vielutės ilg. 15,5 cm	242.	Ring-shaped pin with a twisted wire attached bronze pin length 9,4 cm, head diameter 2,1 cm; wire length 15,5 cm
243.	Pjautuvas geležis ilg. 16 cm	243.	Sickle iron length 16 cm
244.	Marškinų (?) audinio fragmentai, austą dvinyčiu linas 1,9×1,4 cm; 1,2×2,2 cm	244.	Fragments of shirt (?) fabric, plain weave linen 1,9×1,4 cm; 1,2×2,2 cm
245.	Skraistės fragmentai, austą keturnyčio trinyciu su dvigubu ripsiniu pynimu pakraščiuose, puošta įaustomis grandelėmis, priausta vytine juosta galuose tamsiai mėlyna vilna, spalvota juosta, žalvaris ilg. 93 cm, pl. 67 cm	245.	Fragments of shawl (4 thread twill) with twofold rep plaiting along the hem, decorated with woven-in chain-links and plaited band woven to the edge dark blue wool, multicoloured band, bronze length 93 cm, width 67 cm
246.	Skraistės fragmentai, austą keturnyčio trinyciu vilna ilg. 50 cm, pl. 16 cm		

244

245

247. **Audinio fragmentas,**
austa keturnyčio trinyciu
vilna
5,5×5 cm

248. **Austos juostos fragmentas**
raudona, geltona-ruda ir mėlyna vilna
ilg. 3 cm, pl. 2,4 cm

* **Kaklo apvaros fragmentai**
kauri kiauteliai, mėlynas, žalias,
auksuotas stiklas

* **Pasaginė segė cilindriniu galais**
žalvaris
sk. 4,4 cm

* **Įvijinis žiedas, 10 apviju,**
viename gale 2 trapecijos formos
kabučiai, antras galas nulūžęs
žalvaris
sk. 2,4 cm

* **Kabutis-amuletas**
lokio dantis
ilg. 2,5 cm, pl. 1 cm

* **Vienanarės žirklės**
geležis
ilg. 15 cm, pl. 2,9 cm

* **Yla**
geležis
ilg. 12,5 cm, pl. 1 cm

* **Peilis**
geležis
ilg. 4,2 cm, pl. 1 cm

BETELI

Kapas 16

XII a.

Kape, tikriausiai skobtiniame karste, palaidota mergaitė, paguldyta ant nugaros, galva į VŠV. Dešinioji ranka padėta ant juosmens, kairioji sulenkta iki smakro. Mirusiosios kaklą dabino kelios karolių apvaros ir trys antkakkles. Drabužiai krūtinės srityje susegti trimis pasaginémis segémis ir lazdeliniu smeigtuku. Pečių srityje rastas stiklinis karolis, kuris tikriausiai puošė drabužius arba buvo kaklo apvaros sudėtinė dalis. Ant dešinės rankos užmautos aštuonios, ant kairės – devynios apyrankės. Ant kiekvienos rankos buvo po tris žiedus. Išimant mirusiosios griaucius aptikti dar du žiedai.

246. **Shawl fragments, 4 thread twill**
wool
length 50 cm; width 16 cm
247. **Fabric fragment, 4 thread twill**
wool
5,5×5 cm

248. **Fragment of woven sash**
red, yellow-brown and blue wool
length 3 cm, width 2,4 cm

Necklace fragments
cowry shells, blue, green, gilt glass

Penannular brooch with
cylindrical terminals
bronze

diameter 4,4 cm

Spiral ring, 10 twists,
2 trapezoid pendants at one end,
other terminal broken off
bronze

diameter 2,4 cm

Pendant-amulet
bear tooth

length 2,5 cm, width 1 cm

Single-jointed scissors
iron

length 15 cm, width 2,9 cm

Awl

iron

length 12,5 cm, width 1 cm

Knife

iron

length 4,2 cm, width 1 cm

Grave 1612th cent.

A girl was buried in the grave, probably in a coffin scooped-out of a tree trunk, laid on her back, with her head pointing west-northwest. Her right hand is placed on her waist, and the left one is folded to reach her chin. The dead girl's neck was decorated with several bead necklaces and three neck-rings. Clothes were fastened over her breast with three penannular brooches and a crook-like pin. A glass bead was found in the shoulder area. Probably it was a clothing decoration or part of the necklace. There were eight bracelets on her right, and nine on her left hand. She also had three rings on each of her hands. When the dead girl's skeleton was removed, two more rings were found.

LNVM VI 228:83–116

Bibl.: Šnore, 1987, p. 71, 76, ill. 10–12:1, 3, 10, 11, 16, 19; Šelj..., 2005, ill. 35:8.

249, 282a

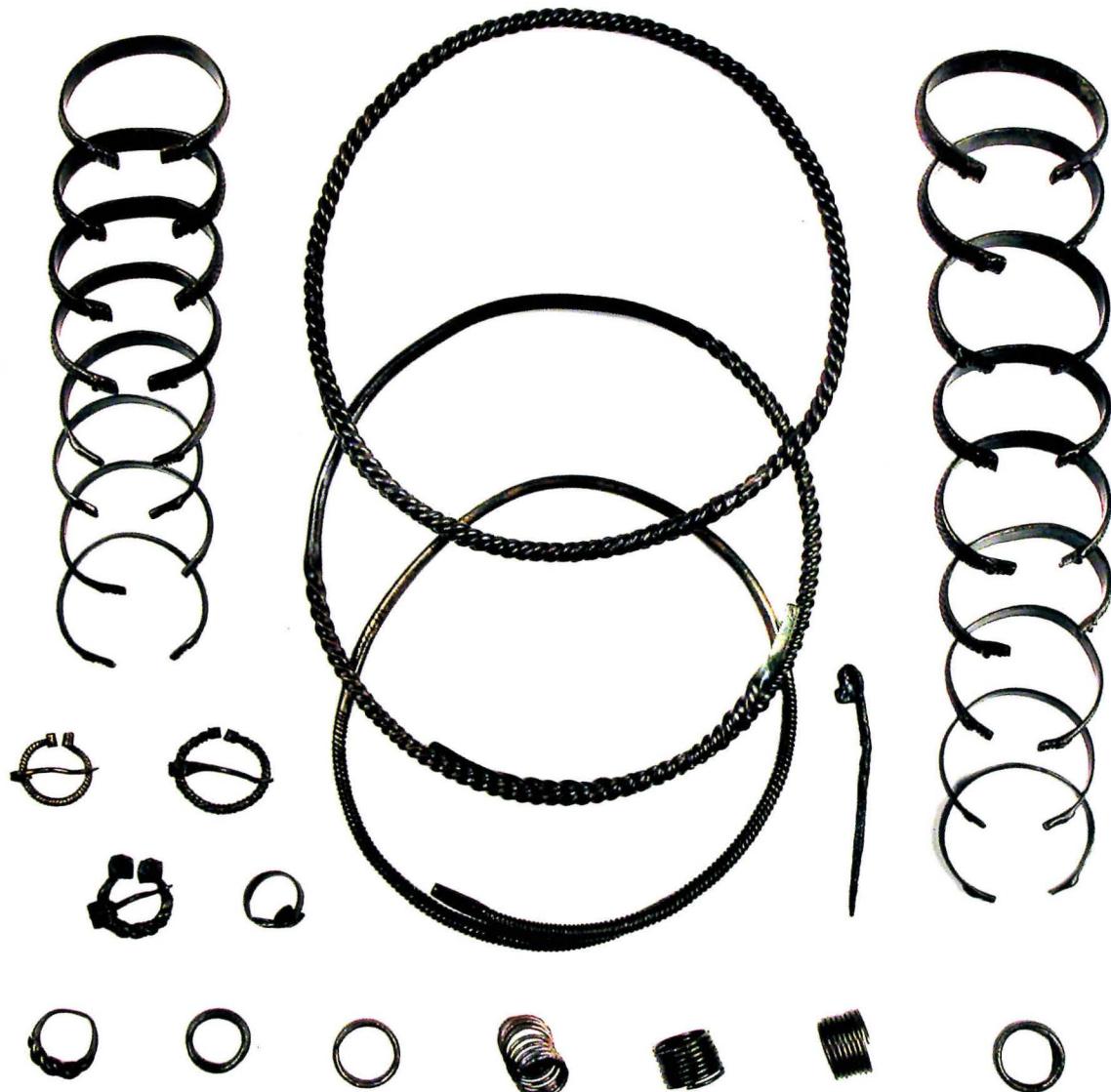

249. Kaklo apvara iš 109 kauri, 52 gintaro karolių (46 dvigubo nupjauto kūgio, 6 cilindro formos), 67 stiklo karolių (39 dvigubo nupjauto kūgio, 16 nedidelių cilindro formos, 19 cilindro formos, 3 rantytų), 15 žvangučių su kryžmine išpjova, 3 ivijinių žiedų (7, 8, 8 apviju) kauri kiauteliai, gintaras, žalias, mėlynas, tamsiai mėlynas, baltas stiklas, auksas, žalvaris
kauri ilg. 1,4–2,2 cm; gintaro karolių sk. 1,4–1,8 cm; stiklo karolių sk.: dvigubo nupjauto kūgio – 1,4 cm; rantytų – 0,8 cm, 1 cm, 1,5 cm; cilindro formos – 0,8 cm; žvangučių sk. 1,7–2,1 cm; žiedų sk. 2,4–2,5 cm

250–251. Antaklės keturkampiai galais, tordiruoti lankeliai
žalvaris
sk. 17,5 cm; 19,2 cm

249. Necklace made of 109 cowry shells, 52 amber beads (46 truncated bi-conical, 6 cylindrical), 67 glass beads (39 truncated bi-conical, 16 small cylindrical, 19 cylindrical, 3 ribbed), 15 bells with criss-cross cutouts, 3 spiral rings (7, 8, 8 twists) cowry shells, amber, green, blue, dark blue, white glass, gold, bronze cowry shells length 1,4–2,2 cm; amber beads diameter 1,4–1,8 cm; glass beads diameter: truncated bi-conical – 1,4 cm; ribbed – 0,8 cm, 1 cm, 1,5 cm; cylindrical – 0,8 cm; bells diameter 1,7–2,1 cm; rings diameter 2,4–2,5 cm

250–251. Neck-rings with quadrangular terminals and torqued bands bronze
diameter 17,5 cm; 19,2 cm

250–281

252.	Vytinė antkaklė su kilpelėmis galuose
žalvaris
sk. 20,2 cm	252.	Plaited neck-ring with loop terminals
bronze
diameter 20,2 cm
253.	Pasaginė segė ornamentuotais
daugiakampiais galais, tordiruotu
lankeliu
žalvaris
sk. 2,9 cm	253.	Penannular brooch with ornamented
polygonal terminals, torqued band
bronze
diameter 2,9 cm
254–255.	Pasaginės segės cilindriniais galais,
tordiruotu lankeliu
žalvaris
sk. 2,8 cm; 3,6 cm	254–255.	Penannular brooches with cylindrical
terminals, torqued band
bronze
diameter 2,8 cm; 3,6 cm
256.	Lazdelinis smeigtukas
geležis
ilg. 9,4 cm	256.	Crook-like pin
iron
length 9,4 cm

257–261.	Apyrankės zoomorfiniais galais, trikampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 5,8–6,5 cm	257–261.	Bracelets with zoomorphic terminals and triangular cross-section band bronze diameter 5,8–6,5 cm
262–273.	Apyrankės zoomorfiniais galais, pusiau apvalaus pjūvio lankeliu žalvaris sk. 5,7–7,2 cm	262–273.	Bracelets with zoomorphic terminals and semicircular cross-section band bronze diameter 5,7–7,2 cm
274–279.	Įvijiniai žiedai, 3, 3, 4, 8, 8 ir 10 apvijų, apvalaus pjūvio lankeliu žalvaris sk. 2 cm; 2,4 cm; 2,5 cm; 2,7 cm	274–279.	Spiral rings, 3, 3, 4, 8, 8 and 10 twists, round cross-section band bronze diameter 2 cm; 2,4 cm; 2,5 cm; 2,7 cm
280.	Įvijinis žiedas su sraiginėmis įvijomis galuose žalvaris sk. 2,2 cm	280.	Spiral ring with snail-shaped terminals bronze diameter 2,2 cm
281.	Žiedas pastorintą, tordiruota priekine dalimi žalvaris sk. 2,5 cm	281.	Ring with a thickened, torqued front section bronze diameter 2,5 cm
282.	Audinio fragmentai, vienas jų – pakraščio fragmentas, austą keturnyčio trinyciu vilna 5,4×3,5 cm; 1×2,8 cm	282.	Fabric fragments, one of them – hem, 4 thread twill wool 5,4×3,5 cm; 1×2,8 cm

282

* Kaklo apvaros fragmentai – 100 kauri kiautelių, suploto rutulio formos karoliai, cilindro formos karolių fragmentai, 3 žvangučiai su kryžmine išpjova, 2 dantys-amuletai, 1 kabutis-amuletas su grandele kauri kiauteliai, margas (rudas su geltonu), šviesus stiklas, žalvaris, bebro kaulas, gyvūnų dantys žvangučių sk. 1,7 cm, 2 cm, 2,2 cm; karolių sk. 0,5–0,7 cm; kabučių ilg. 2,4 cm, 3 cm, 3,4 cm

* Necklace fragments – 100 cowry shells, beads of the flattened sphere shape, fragments of cylindrical beads, 3 bells with criss-cross cutouts, 2 tooth-amulets, 1 pendant-amulet with a chain-link cowry shells, variegated (brown and yellow, light) glass, bronze, beaver bone, animal teeth bell diameter 1,7 cm, 2 cm, 2,2 cm; bead diameter 0,5–0,7 cm; pendant length 2,4 cm, 3 cm, 3,4 cm

MIŠKINIAI

Pilkapis I, kapas 5

XII–XIII a.

Pilkapio sampilas buvo 11 m skersmens, 0,65 m aukščio, apjuostas 6 m skersmens akmenų vainiku. Pilkapyje aptikta keturiolika griautinių kapų ir degintų mirusiuju kaulų, pasklidusių po vią sampilią.

Kapas 5 įrengtas prie išorinės akmenų vainiko dalies. Kape palaidotas kūdikis (mergaitė?) galva į ŠV. Vaiko kaklą puošė kelios karolių apvaros, matyt, su iškabintais žvangučiais, aptiktais krūtinės srityje.

Barrow I, grave 5

12th–13th cent.

Barrow in-fill was 11 m in diameter, 0,65 m high, with 6 m diameter stone circle. Fourteen inhumation graves and bones of cremated bodies disseminated throughout the in-fill were discovered in the barrow.

Grave 5 was made near the external part of the stone circle. It contains a baby (girl?), head pointing northwest. The child's neck was adorned by several bead necklaces, probably with bells attached – these were found in the chest area.

LNM AR 739:7-12

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 129, ill. 15, 29.

Miškiniai, pilkapis I iš rytų pusės. 1989 m. / Miškiniai, barrow I, view from the east. 1989

283–288

283.	Apvara iš 31 statinaitės formos karolio balto, juodos, geltonos spalvos, įvairiaspalvis emalis karolių sk. 0,8 cm, aukštis 0,75–1,1 cm	283.	Necklace made of 31 barrel-shaped beads white, black, yellow, multicoloured enamel bead diameter 0,8 cm, height 0,75–1,1 cm
284.	Apvara iš 57 smulkių, plokščių, viengubų ir keliagubų skirtimosi formos karolių emalis, stiklas, stiklas su emaliu karolių sk. 0,6–0,7 cm, st. 0,3–0,5 cm	284.	Necklace made of 57 small, flat, single-layer or multi-layered beads of various shapes enamel, glass, glass with enamel bead diameter 0,6–0,7 cm, thickness 0,3–0,5 cm
285.	Kabutis kryželio formos, kiauraraščiais kryžmų galais žalvaris 3×2,3 cm	285.	Cruciform pendant with openwork arms bronze 3×2,3 cm
286.	Kabutis kryželio formos, pastorintais kryžmų galais žalvaris 3,2×2,1 cm	286.	Cruciform pendant with thickened arms bronze 3,2×2,1 cm
287–288.	Žvangučiai rutulio formos, su išilgine išpjovą, vienas su rutuliuku viduje žalvaris ilg. 2–2,1 cm, sk. 1,5 cm	287–288.	Spherical bells with longitudinal cutout, one with a ball inside bronze length 2–2,1 cm, diameter 1,5 cm

MIŠKINIAI

Pilkapis I, kapas 7

XII–XIII a.

Kapas 7 įrengtas pietinėje pilkapio dalyje už akmenų vainiko ribos PR–ŠV kryptimi. Mirusiojo griaučių visai neišlikę, tik radiniai. Atrodo, būta vaiko kapo, įkapės aptiktos trimis dirbių grupelėmis.

Barrow I, grave 7

12th–13th cent.

Grave 7 was made in the southern section of the barrow, outside the stone circle, oriented southeast-northwest. The skeleton has totally disappeared, and only finds remain. It seems to have been a child's grave, and the grave goods were found in three groups of objects.

LNM AR 739:18–22

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 129, ill. 22.

289–293

289.	Apvara iš 3 dvigubų karolių ir 2 kabučių-kryželių pastorintais kryžmų galais geltonas emalis, žalvaris karolių sk. 0,6 cm, st. 0,8 cm, kabučiai $2 \times 2,1$ cm	289.	Necklace made of 3 double beads and 2 cruciform pendants with thickened arms yellow enamel, bronze bead diameter 0,6 cm, thickness 0,8 cm, pendants $2 \times 2,1$ cm
290.	Apvara iš 11 statinaitės formos karolių žydras stiklas karolių sk. 0,8 cm, st. 0,8 cm	290.	Necklace made of 11 barrel-shaped beads light blue glass bead diameter 0,8 cm, thickness 0,8 cm
291.	Žvangutis rutulio formos, su išilgine išpjova ir rutuliuku viduje žalvaris sk. 1,7 cm, aukštis 2,3 cm	291.	Round bell with longitudinal cutout and a ball inside bronze diameter 1,7 cm, height 2,3 cm
292.	Kabutis iš trapezijos formos skardelės, su grandele žalvaris $2,3 \times 1,1 - 0,6$ cm	292.	Pendant made of trapezoid plate with a chain-link bronze $2,3 \times 1,1 - 0,6$ cm
293.	Grandinėlė iš 7 nelygių grandelių žalvaris sk. 0,9–0,6 cm	293.	Chain made of 7 mismatched chain-links bronze diameter 0,9–0,6 cm

MIŠKINIAI

Pilkapis I, kapas 10

XIII a.

Kapas 10 labiausiai nutolęs nuo pilkazio centro, buvęs sampilo pakraštyje, už akmenų vainiko ribos. Tikriausiai kape palaidotas paauglys (karsto liekanos 135×40 cm) galva į ŠV (300°). Mirusiojo rankos buvo sulenkotos smailiu kampu, kairė per alkūnę atlenkta iki peties, dešinė padėta ant krūtinės. Vaiko kaklas papuoštas apvara, abi rankos – apyrankémis, o drabužis krūtinės srityje susegtas pasagine sege. Ant dešinės rankos piršto buvo užmautas žiedas, tačiau ne vaikiško dydžio.

Barrow I, grave 10

13th cent.

Grave 10 is the most distant from the centre of the barrow. It was near the edge of the infill, outside the stone circle. Probably an adolescent was buried there (remains of the coffin 135×40 cm) with his head pointing northwest (300°). Both of the dead person's hands were folded at acute angles; the left hand was folded at the elbow to reach the shoulder, whereas the right one was placed on the chest. The neck was adorned with a necklace, and both hands with bracelets. The clothes where fastened with a penannular brooch in the chest area. A ring of a bigger than child's size was placed on a finger of the right hand.

LNM AR 739:29–34

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 130, ill. 8, 9.

294–298

294. Apvara iš 11 smulkų žiedo formos karoliukų ir 4 tūteliių, sulenkintu iš trapezijos formos kabučių geltonas stiklas, žalvaris karolių sk. 0,7 cm, st. 0,3 cm; tūteliių ilg. 1,1 cm

295. Pasaginė segė stambiomis aguoniinėmis galvutėmis žalvaris sk. 2,7 cm, galvutės sk. 1,4 cm

294. Necklace made of 11 small ring-shaped beads and 4 tubes, folded out of trapezoid pendants yellow glass, bronze bead diameter 0,7 cm, thickness 0,3 cm; tube length 1,1 cm

295. Penannular brooch with large poppyseed heads bronze diameter 2,7 cm, head diameter 1,4 cm

296.	Juostinė apyrankė kiek platėjančiais užkeistais galais žalvaris sk. 5,3×5,2 cm, pl. 0,8–1,1 cm	296.	Sash-like bracelet with somewhat widened, overlapping terminals bronze diameter 5,3×5,2 cm, width 0,8–1,1 cm
297.	Juostinė apyrankė iš plokščios vielos žalvaris sk. 5,4×3,8 cm, pl. 0,3 cm, st. 0,1 cm	297.	Sash-like bracelet made of flat wire bronze diameter 5,4×3,8 cm, width 0,3 cm, thickness 0,1 cm
298.	Įvijinis žiedas, 6 apviju, iš apskritos vielos žalvaris sk. 2,3 cm, vielos pl. 0,1 cm	298.	Spiral ring, 6 twists, made of round wire bronze diameter 2,3 cm, wire width 0,1 cm

LEJASDOPELES

Pilkapis II, kapas 9

XIII a.

Kape, skobtiniame karste, palaidota 20 metų amžiaus moteris galva į V. Rankos sudėtos ant juosmens. Mirusiajai ant galvos buvo uždėti du apgalviai – vienas, sudarytas iš įvijėlių eilucių, kitas – austas. Galvą dar puošė ašutinė juosta. Mirusiajai ant kaklo uždėta antkaklė ir apvara. Moteris tikriausiai buvo aprengta lininiais marškiniais. Skraistė krūtinės srityje susegta pasagine sege. Į vilnonį audinį keliose vietose buvo įsegotos aštuonios segės. Ant kiekvienos rankos užmaurta po dvi apyrankes, ant rankų pirštų – žiedai: ant dešiniosios – penki, ant kairiosios – keturi. Du žiedai – įvijinis ir pastorinta, tordiruota priekine dalimi – rasti prie kojų kelių. Prie kairiosios rankos, krūtinės srityje, aptiktas gintarinis kabutis. Dešinėje juosmens pusėje buvo peilis makštyse, kryželis ir verpstukas, šalia rastos geležinės ir žalvarinės grandinėlės su karoliu, žvangučiu ir raktu. Žemiau dubens rastas dirbinių komplektas, kurį sudarė trijų tarpsnių susukta vielutė ir į ją sukabinti zoomorfiniai kabučiai bei du žvangučiai. Rasta iš dalies suirusios austos juostos fragmentas. Kojūgalyje, kairėje pusėje, padėta yla, du žvangučiai su nedideliais odos fragmentais tikriausiai buvę nuo apavo.

Barrow II, grave 9

13th cent.

20-year-old woman is buried in the grave, in a coffin scooped out of a tree trunk, her head pointing west. Her hands placed on her waist. Two headbands were placed on the dead woman's head, one consisting of rows of spirals, the other one woven. The head was also adorned by a horsehair band. Her neck was adorned by a neck-ring and a necklace. The woman was probably dressed in linen shirt. Her shawl was fastened with a penannular brooch over the chest. Eight brooches were attached to the woollen fabric in several places. There were two bracelets on each hand, and the fingers of her hands were adorned with rings: five rings on the fingers of the right hand, and four rings on those of the left. Two rings – spiral one and one with a thickened, torqued front section – were found by her knees. An amber pendant was found by the left hand in the chest area. On the right side of the waist there was a knife in its sheath, a small cross and a spindle, and iron and bronze chains with a bead, a bell, and a key were found nearby. A set of objects was found below the pelvis. It consisted of tripartite twisted wire with zoomorphic pendants and two bells attached to it. A fragment of partly decayed woven sash was also found. An awl was placed at the foot of the grave, on the left side. Two bells with small leather fragments attached probably came off the woman's shoes.

LNMV VI 56:103–148

Bibl.: Šnore, 1997, p. 67, 68, 76, ill. 2; LPSR Arb., 1974, p. 226–229, 266, ill. 166, table 66:4, 17; Zariņa, 1970, ill. 34; Sēli..., 2005, ill. 35:2; 36:1; 37:5; 41.

299–337

299. Apgalvis iš 6 eilių ivijų, 8 skardinių plokštelių „kuto“ iš trapecijos formos grandinélių laikiklio ir 3 dvigubų grandelių grandinélių su žvangučiais galuose
žalvaris
apgalvio sk. 16 cm, aukštis 3,2 cm;
grandinélių laikiklio ilg. 7 cm, pl. 4,5 cm;
grandinélių ilg. 36 cm; žvangučių sk.
1,5–2,1 cm

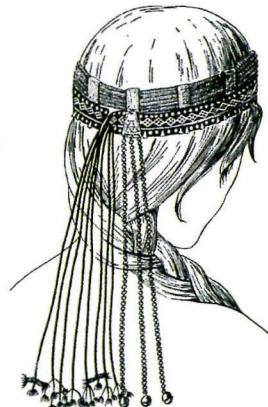
299. Headband made of 6 rows of spirals, 8 plate plaques, and a 'fringe' made of trapezoid chain holder and 3 double-linked chains with bells at the ends
bronze
headband diameter 16 cm, height 3,2 cm;
chain holder length 7 cm, width 4,5 cm;
chain length 36 cm;
bell diameter 1,5–2,1 cm

300

300a

Apgalvis in situ. Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 9 / Headband in situ. Lejasdopeles, barrow II, grave 9

300. Apgalvio fragmentas iš keturių atskirų juostų, puoštų ivijėlių, kniedelių, karoliukų raštais, su kabučiais ir siūlų papuošimais vilna, žalvaris, alavas, geltonas stiklas
apgalvio pl. 4,5 cm

301. Vytos raštuotos juostos fragmentas dviejų spalvų ašutai
ilg. 6,7 cm, pl. 1,4 cm

302. Antkaklė keturkampiais galais,
tordiruotu lankeliu
žalvaris
sk. 21,8 cm

300.

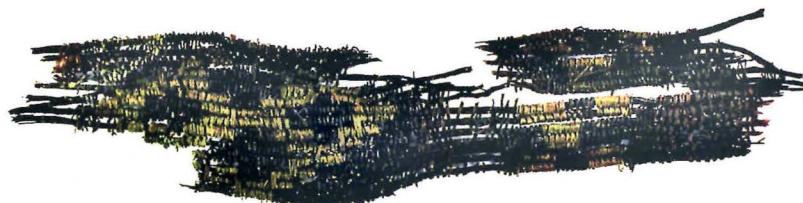
301.

302.

Fragment of headband made of four separate bands decorated with ornaments made of spirals, rivets, and beads, with pendants and thread ornaments
wool, bronze, tin, yellow glass
headband width 4,5 cm

Fragment of a plaited
ornamented band
horsehair of two colours
length 6,7 cm, width 1,4 cm

Neck-ring with quadrangular
terminals and torqued band
bronze
diameter 21,8 cm

301

303.	Kaklo apvara iš susuktos vielos, 11 kauri, 75 cilindro ir statinaitės formos karolių, 1 žvangučio žalvaris, kauri kiauteliai, geltonas ir žalias stiklas vielos ilg. 20 cm; kauri ilg. 2 cm; karolių sk. 0,3–0,7 cm; žvangučio sk. 1,4 cm	303.	Necklace made of twisted wire, 11 cowry shells, 75 cylindrical and barrel-shaped beads, 1 bell bronze, cowry shells, yellow and green glass wire length 20 cm; cowry shell length 2 cm; bead diameter 0,3–0,7 cm; bell diameter 1,4 cm
304–308	Skardinės lietos segės ornamentuotu lankeliu, su audinio fragmentu žalvaris, vilna segė sk. 3,3–3,8 cm; audinys 3,5×2 cm	304–308.	Plate brooches cast, with ornamented band and a fragment of fabric bronze, wool brooch diameter 3,3–3,8 cm; fabric 3,5×2 cm
309–310.	Skardinės kaltos segės lygiu lankeliu, viena su audinio fragmentu žalvaris, vilna sk. 3,4 cm; 3,5 cm	309–310.	Plate brooches hammered with smooth band, one with a fragment of fabric bronze, wool diameter 3,4cm; 3,5 cm
311.	Žvaigždinė segė su audinio fragmentu žalvaris, vilna segė sk. 5 cm; audinys 4×3 cm	311.	Star-shaped brooch with a fragment of fabric bronze, wool brooch diameter 5 cm; fabric 4×3 cm
312.	Pasaginė segė daugiakampiais galais, įsegta į skraistės pakraščio juostą žalvaris, vilna segė sk. 5,3 cm; juostos pl. 1,2 cm	312.	Penannular brooch with polygonal terminals, attached to the hem of the shawl bronze, wool brooch diameter 5,3 cm; band width 1,2 cm
313–314.	Apyrankės zoomorfiniais galais, pusiau apvalaus pjūvio lankeliu žalvaris sk. 6,9 cm; 6,6 cm, pl. 1,3 cm; 1,5 cm	313–314.	Bracelets with zoomorphic terminals and semicircular cross-section band bronze diameter 6,9 cm; 6,6 cm, width 1,3 cm; 1,5 cm
315.	Apyrankė zoomorfiniais galais, lankelis su pusiau apvalios formos išgaubta briauna žalvaris sk. 6,4 cm, pl. 1,4 cm	315.	Bracelet with zoomorphic terminals, band with semicircular convex edge bronze diameter 6,4 cm, width 1,4 cm
316–317.	Įvijiniai žiedai, 6,5 ir 7 apvijų, apvalaus pjūvio lankeliu žalvaris sk. 2,4 cm; 2,3 cm	316–317.	Spiral rings, 6,5 and 7 twists, of round cross-section band bronze diameter 2,4 cm; 2,3 cm
318–319.	Įvijiniai žiedai paplatinta, pastorinta priekine dalimi žalvaris sk. 2,5 cm; 2,6 cm	318–319.	Spiral rings with widened, thickened front section bronze diameter 2,5 cm; 2,6 cm
320–325.		320–325.	Rings with widened, thickened front section and overlapping terminals bronze diameter 2,5 cm; 2,7 cm
326.		326.	Knife with a handle in cased sheath, with chain-links for suspension iron, bone, leather, bronze length 20 cm; sheath width 4,5 cm; chain-link diameter 2,3 cm

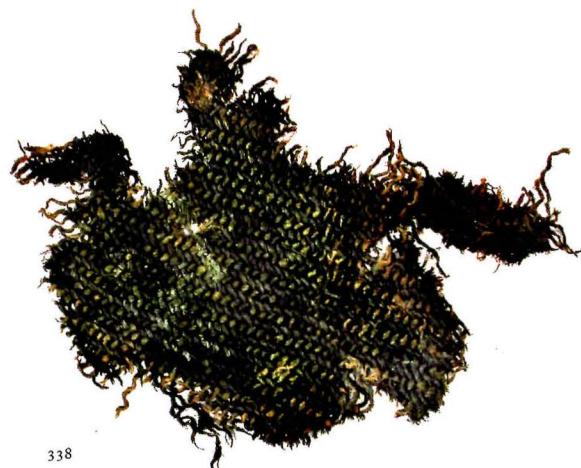

312

320–325.	Žiedai paplatinta, pastorinta priekine dalimi, užkeistais galais žalvaris sk. 2,5 cm; 2,7 cm	327.	Double-linked chain with round ribbed bead and a bell bronze chain length 17 cm; bead diameter 1,6 cm; bell diameter 1,4 cm
326.	Peilis su rankena apkaltose makštyse su grandimis pakabinimui geležis, kaulas, oda, žalvaris ilg. 20 cm; makštu pl. 4,5 cm; grandies sk. 2,3 cm	328.	Inlaid key iron, bronze length 8,1 cm
327.	Grandinėlė iš dvigubų grandelių, su apvaliu rantytu karoliu ir žvangučiu žalvaris grandinėlės ilg. 17 cm; karolio sk. 1,6 cm; žvangučio sk. 1,4 cm	329.	Cylindrical spindle pink slate diameter 1,7 cm, height 0,9 cm
328.	Inkrustuotas raktas geležis, žalvaris ilg. 8,1 cm	330.	Pendant – open work cross on tripartite twisted wire bronze length 5,5 cm, width 4,1 cm
329.	Cilindro formos verpstukas rausvas šiferis sk. 1,7 cm, aukštis 0,9 cm	331.	Pendant of irregular shape amber length 3,8 cm, width 2,2 cm
330.	Kabutis – ažūrinis kryželis ant 3 narelių susuktos vielutės žalvaris ilg. 5,5 cm, pl. 4,1 cm	332–335.	Bells with shape I cutout bronze diameter 1,4–1,5 cm
331.	Netaisyklingos formos kabutis gintaras ilg. 3,8 cm, pl. 2,2 cm	336–337.	Bells with shape I cutouts (part of footwear?) bronze diameter 1,5 cm; 1,7 cm
332–335.	Žvangučiai su I formos išpjova žalvaris sk. 1,4–1,5 cm	338.	Shawl fragments, 4 thread twill, with ornamented band sown on along the edges (previously decorated with beads) blue wool, blue, red, yellow band 7,5×7,5 cm
336–337.	Žvangučiai su I formos išpjova (nuo apavo?) žalvaris sk. 1,5 cm; 1,7 cm		
338.	Skraistės fragmentas, austą keturnyčio trinciui, su prisiūta raštuota juosta kraštuose (buvo puošta karoliukais) mėlyna vilna, mėlyna, raudona, geltona juosta 7,5×7,5 cm		
339.	Vytinės juostos (?) fragmentas raudona, geltona, mėlyna vilna ilg. 4,3 cm, pl. 2,5 cm		

339

338

Fragment of a plaited sash (?)
red, yellow, blue wool
length 4,3 cm, width 2,5 cm

* Antkaklės fragmentai: kauri, karoliai, žvangutis kauri kiauteliai, stiklas, žalvaris; alavo kabučiai sunykę	*	Neck-ring fragments: cowry shells, beads, bell cowry shells, glass, bronze; tin pendants decayed
* Apyrankė zoomorfiniais galais žalvaris sk. 6,5 cm, pl. 1,5 cm	*	Bracelet with zoomorphic terminals bronze diameter 6,5 cm; width 1,5 cm
* Žiedas pastorinta, tordiruota priekine dalimi, užkeistais galais žalvaris sk. 2,8 cm	*	Ring with thickened, torqued front section and overlapping terminals bronze diameter 2,8 cm
* Ažūriniai zoomorfiniai kabučiai (2 vnt.) žalvaris ilg. 4,7 cm; 4,5 cm, pl. 4,3 cm	*	Openwork zoomorphic pendants (x2) bronze length 4,7 cm; 4,5 cm, width 4,3 cm
* Yla geležis ilg. 11,8 cm	*	Awl iron length 11,8 cm

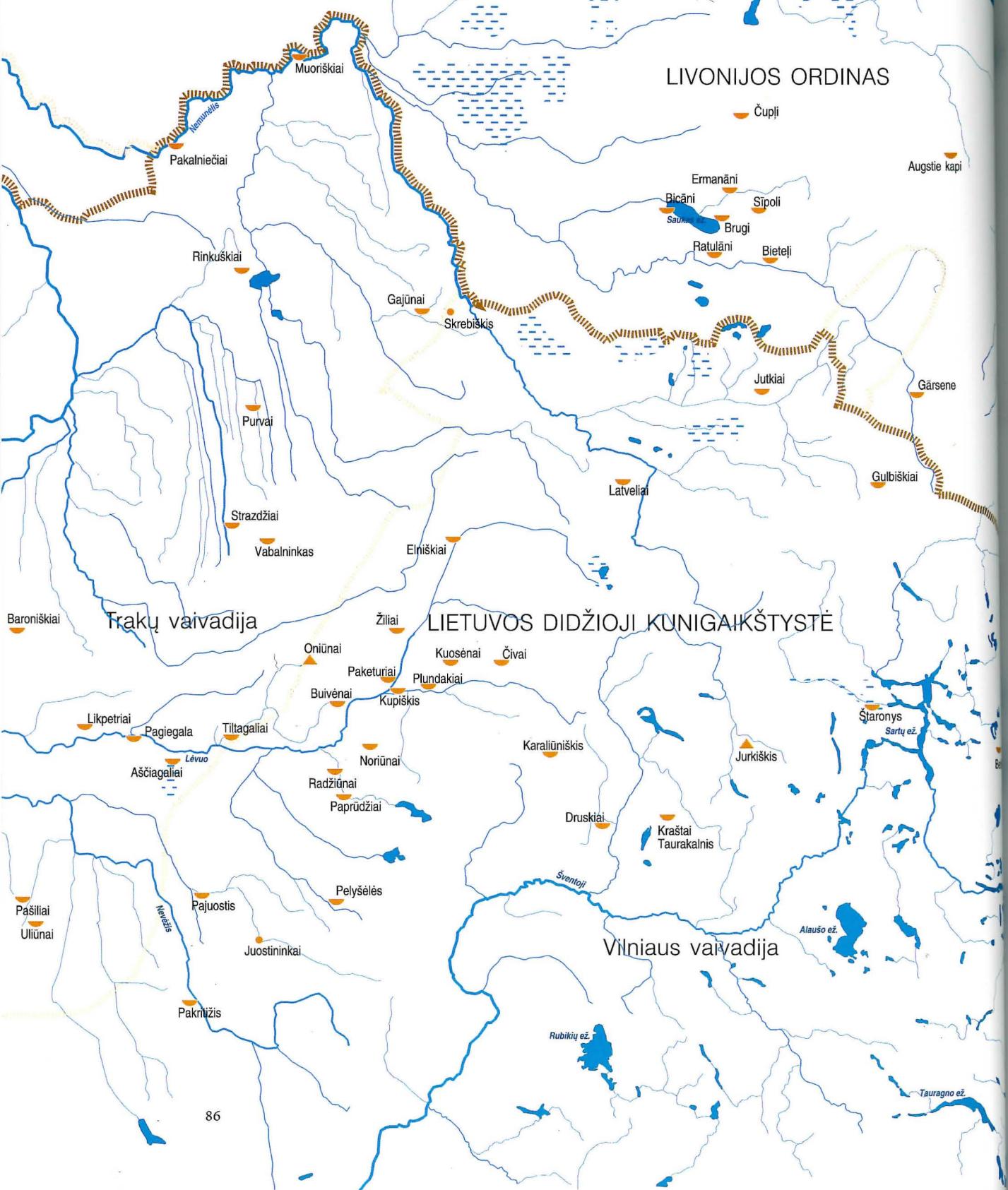
- ▲ Lobis / Hoard
- Radiniai / Loose finds
- Senkapiai / Old cemeteries
- Lietuvos–Latvijos siena / Lithuanian–Latvian border

sudarė / prepared by G. Grižas, J. Ciglis

LIVONIJOS ORDINAS

Čuplji

Augstie kapi

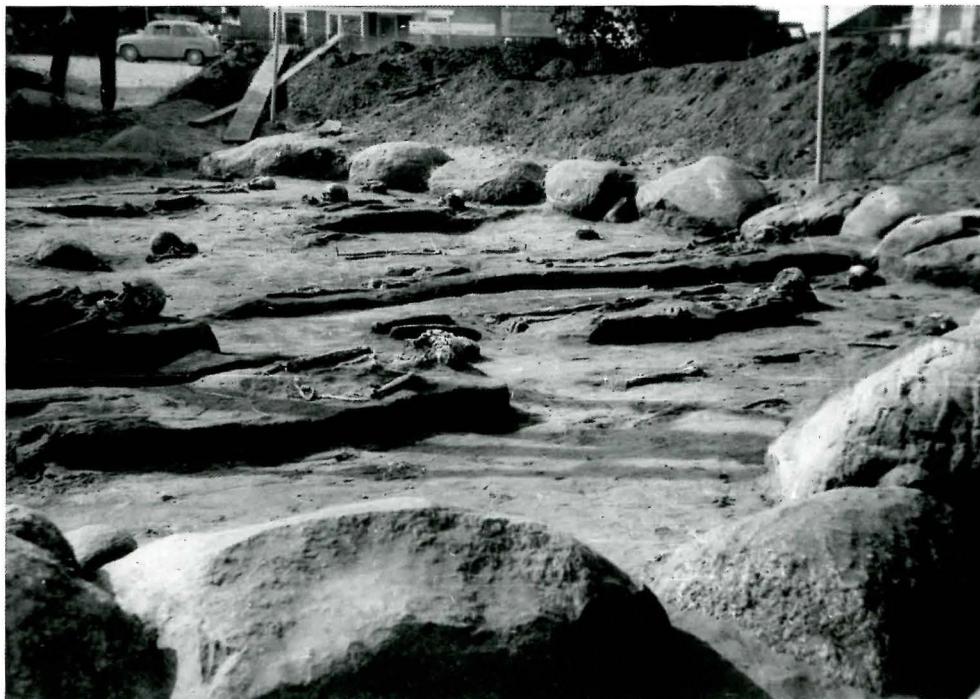
Sēliai XIV–XVII a.

Selonians in the 14th–17th centuries

XIII A. LIVONIJOS KRONIKININKO HENRIKO kronikoje sēliai (*Selones*) paminti net penkis kartus. 1261 m. karaliui Mindaugui dovanojus sēlių žemes Livonijos ordinui, didžioji teritorijos dalis pateko į Livonijos valstybę, o Lietuvai liko pietinis mažesnis Sēlos kampus. Nuo to laiko Sēla yra padalyta tarp dviejų valstybių – Lietuvos ir Latvijos, o Sēlos vardas beveik išnyksta iš istorinio žemėlapio ir rašytinių šaltinių. XIV a. minima 1373 m. Livonijos ordino pastatyta mūrinė pilis Sēlpilis (Sēlpils) ankstesnės medinės sēlių pilies vietoje ir Altenės pilies statyba.

Livonijos gyventojai vokiečių buvo apkrikštysti anksčiau nei Lietuvos teritorijoje likusi sēlių dalis. Beje, Sēlos vyskupystė įkurta jau 1218 m. Įvedus krikščionybę, senieji laidojimo papročiai pamažu pradėjo nykti. Su krikščionybe senkapiai plito visose baltų gyventose žemėse. Livonijos Sēloje nuo XIII a., Lietuvos teritorijoje nuo XIV a. sēlių mirusieji laidoti senkapiuose. Kai kada po ilgesnio laiko tarpo ten, kur anksčiau visą laiką laidota pilkapiuose, vėl buvo grįztama į senas kapinių vietas, laidojama senuose pilkapiuose (Pajuostis, Vabalninkas).

Nuo XIV a. labiausiai keitėsi mirusiuju įkapės. Keitėsi nešiosenos mados, kai kurių papuošalų ir visai atsisakyta. Moterų dėvėtus antsmilkinius pakeitė auskarai. Beveik išnyko antkaklių bei apyrankių nešiojimo mada, atsisakyta smeigtukų, susegimui naudotos naujų formų segės. Krikščionybės laikais mirusiajam į kapą vis maziau dėta papildomų įkapių. XIV–XVI a. dar aptinkami universalūs, lyg parankiniai daiktai: vyru kapuose – peiliai, skiltuvai ar galastuvėliai,

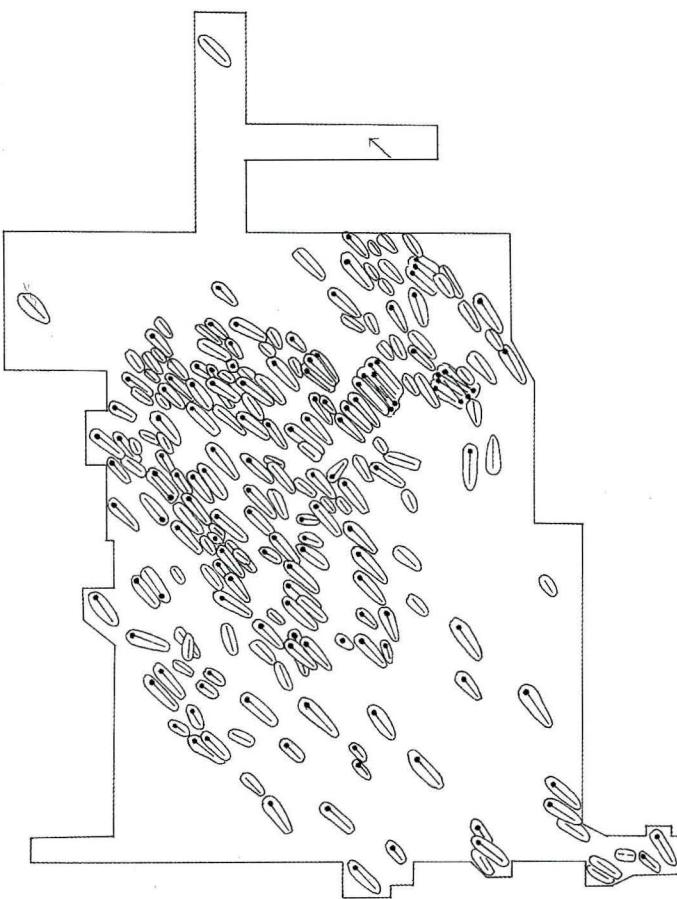
Zvanitāji, velyvi kapai pilkapyje iš šiaurės vakarų pusės. 1974 m. / Zvanitāji, late graves in the barrow, view from the northwest. 1974

kartais kirviai, moterų – verpstukai, adatinės. Nuo XV a. į kapus imama dėti pinigų (Buvėnai). Monetos randamos kapšelyje ar išdėstytoje žvairia tvarka šalia mirusiojo. Pamažu monetos išstumė visas kitas pomirtines dovanas ir nuo XVII a. šalia žiedų jos lieka bene vienintelis mirusiojo turtas.

IN THE THIRTEENTH CENTURY CHRONICLE of the Livonian chronicler Henricus Selonians, (*Selones*) are mentioned as many as five times. When in 1261 King Mindaugas gave the Selonian lands to the Livonian Order, the greater part of their territory became a part of the Livonian state, whereas Lithuania retained the smaller southern corner of Selonia. From that time on Selonia has been divided between two states, Lithuania and Latvia, and the name of Selonia virtually disappears from historical maps and written sources. In the fourteenth century there are mentions of the stone castle of Sēlpilis (Sēlpils) built by the Livonian Order in 1373 on the site of an earlier Selonian wooden castle, and of the building of Altenė castle.

The inhabitants of Livonia were baptised by the Germans earlier than the part of the Selonians who remained in the territory of Lithuania. Moreover, the diocese of Selonia was established as early as 1218. After Christianity had been introduced, the old burial customs gradually began to decline. With the introduction of Christianity, old cemeteries propagated across all the lands inhabited by the Balts. The Selonian dead started to be buried in the old cemeteries beginning with the thirteenth century in the Livonian Selonia, and beginning with the fourteenth century in the territory of Lithuania. Sometimes in the localities where previously all burials used to take place in barrows there was a return to the old burial sites after a considerable period, and the burials in the old barrows restarted (Pajuostis, Vabalninkas).

It was the grave goods that underwent the most extensive change beginning with the fourteenth century. Dress fashions changed, and some ornaments went out of use altogether. The temple-disks worn by women were replaced by earrings. The fashion of wearing neck-rings and bracelets almost disappeared, pins went out of use, and new forms of brooches were used for fastening. In the Christian period increasingly fewer grave goods were placed within the dead persons' graves. In the fourteenth-sixteenth centuries one still finds universal, as though instrumental objects: knives, steels or whetstones, sometimes axes in men's graves, spindles and needle-cases in women's graves. Beginning with the fifteenth century money starts to be placed in the graves (Buvėnai). Coins are found in pouches or arranged in various order beside the dead body. Gradually coins supplanted all the other afterlife gifts, and beginning with the seventeenth century they remain as the only dead individual's goods apart from the rings.

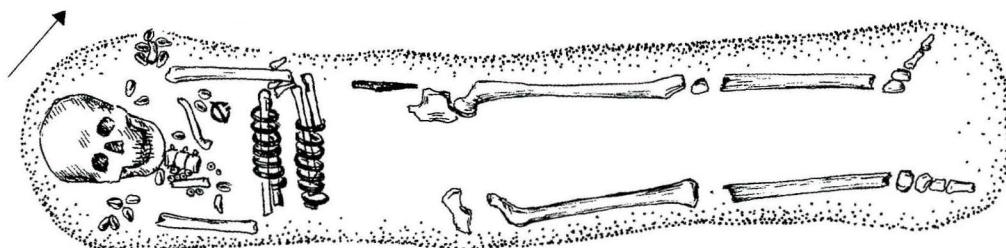

Sēlpilio kapinyno planas / Sēlpils, the plan of cemetery

SĒLPILS*Kapas 118*

XIV a.

Kape ant nugaros palaidota 20–35 metų amžiaus moteris galva į V. Rankos sulenkotos ant juosmens. Kaklas papuoštas apvara. Viršutinis drabužis krūtinės srityje susegtas pasagine sege. Ant rankų užmauta po įvijinę apyrankę, ant dešinės rankos pirštų – du žiedai. Prie kairės alkūnės padėtas peilis.

*Grave 118*14th cent.

The grave contains a 20-35 year old woman, buried on her back, head pointing west. Her hands are folded on the waist. Her neck is adorned with a necklace. The upper clothing is fastened with a penannular brooch in the breast area. There is a spiral bracelet on each hand and two rings on the fingers of her right hand. A knife was placed by her left elbow.

LNVM VI 88:195–200

Bibl.: Šnore, *Zarija*, 1980, p. 193, ill. 164:2; 170.

340.	Kaklo apvara iš 92 kauri ir 13 statinaitės formos karolių kauri kiauteliai, geltonas stiklas kauri ilg. 1,8–2,5 cm; karolių sk. 0,5–0,8 cm	340.	Necklace made of 92 cowry shells and 13 barrel-shaped beads cowry shells, yellow glass cowry shell length 1,8–2,5 cm; bead diameter 0,5–0,8 cm
341.	Pasaginė segė cilindriniuose galais, tordiruotu lankeliu žalvaris sk. 4,4 cm	341.	Penannular brooch with cylindrical terminals, torqued band bronze diameter 4,4 cm
342–343.	Įvijinės apyrankės, 11 ir 12 apvijų, triukampio pjūvio lankeliu žalvaris sk. 7 cm; 7,2 cm	342–343.	Spiral bracelets, 11 and 12 twists, triangular cross-section band bronze diameter 7 cm; 7,2 cm
344.	Žiedas pinta priekine dalimi žalvaris sk. 2,4 cm	344.	Ring with plaited front section bronze diameter 2,4 cm

340-346

345.	Uždaras žiedas žalvaris sk. 2,1 cm	345.	Closed ring bronze diameter 2,1 cm
346.	Įtveriamasis peilis geležis ilg. 12,4 cm	346.	hafted knife iron length 12,4 cm
*	Audinio fragmentas, austą keturnyčio trinyciu vilna	*	Fabric fragment, 4 thread twill wool

SĒLPILS

Kapas 51
XIV-XV a.

Kape ant nugaros palaidotas 20–35 metų amžiaus vyras galva į PV. Mirusiojo drabužis krūtinės srityje buvo susegtas pasagine sege. Prie dešinės pėdos rastas ietigalis.

grave 51
14th–15th cent.

20-35 year old man was buried in the grave on his back, head pointing southwest. The dress of the dead man was fastened with a penannular brooch over the chest. A spearhead was found by the right foot.

LNV M VI 88:89–90

Bibl.: Šnore, *Zarija*, 1980, p. 203, ill. 164:5; 165.

347-348

347.	Pasaginė segė rozentiniai galais žalvaris sk. 5,4 cm	347.	Penannular brooch with rosette terminals bronze diameter 5,4 cm
348.	Įmovinis ietigalis rombo pjūvio plunksna geležis ilg. 21,4 cm, plunksnos pl. 2,7 cm	348.	Socketed spearhead with pronounced midrib iron length 21,4 cm, blade width 2,7 cm

PAKRITIŽIS*Kapas 4*

XIV–XV a.

Kape palaidotas mirusysis galva į V, paguldytas ištiestas. Griaučiai sunykę. Mirusiojo drabužis ar drobulė juosmens srityje susegta sege, ties krūtine – geležiniu smeigtuku. Ant dešinės rankos mūvėtas žiedas. Po kairiuoju šlaunikauliu aptiktos odinio kapšelio liekanos su augalo likučiais. Prie dešinės kojos rasta grandis. Mirusiajam prie kojų buvo padėtas puodas su angliukais ir trimis kauliukais.

*Grave 4*14th–15th cent.

Grave contained a body laid out straight, with head pointing west. The skeleton is decayed. The dress of the dead person or a shroud was fastened with a brooch in the waist area, and with a pin over the chest. A ring was worn on the right hand. Remains of a leather pouch containing plant remnants were found under the left femur. A chain link was found near the left foot. A pot with charcoals and three small bones was placed at the dead person's feet.

LNM AR 596:7–12

349–357

349.	Apskrita skardinė segė žalvaris sk. 8,4 cm	349.	Round plate brooch bronze diameter 8,4 cm
350.	Žiedas pinta priekine dalimi žalvaris sk. 2,6x3,3 cm	350.	Ring with plaited front section bronze 2,6x3,3 cm
351.	Apskrita sagtis žalvaris sk. 8,4 cm	351.	Round buckle bronze diameter 8,4 cm
352.	Grandis apvalaus pjūvio geležis sk. 4,4 cm	352.	Chain-link of round cross-section iron diameter 4,4 cm
353.	Grandelė apvalaus pjūvio geležis sk. 3,5 cm	353.	Chain-link of round cross-section iron diameter 3,5 cm
354.	Yla tordiruota vidurine dalimi, įtvara nulūžusi geležis ilg. 11 cm	354.	Awl with torqued middle section and broken setting iron length 11 cm
355.	Žiestas puodas įsmaugtu kakleliu, ryškia petelių linija molis aukštis 10,8 cm, angos sk. 12,5 cm, dugno sk. 9,5 cm	355.	Thrown pot with waisted neck and prominent shoulder line ceramic height 10,8 cm, opening diameter 12,5 cm, bottom diameter 9,5 cm
356.	Audinio fragmentai, dvynito drobinio audimo vilna	356.	Fragments of fabric, plain holland weave wool
357.	Kapšelio, siūto iš dviejų dalių, smailėjantis dugnas (?) oda	357.	Tapering bottom of pouch (?) sown together from two pieces leather

356a

PAKRITIŽIS

Kapas 5

XIV–XV a.

Kape palaidota moteris galva į V, aukštielninka, ištiestomis kojomis ir rankomis. Griauciai apnykę. Dešinėje galvos pusėje rastas vienas auskaras. Ant dešinės rankos moteris mūvėjo žiedą. Matyt, į dešinę ranką mirusiajai buvęs jidėtas verpstukas, nes verpstuko smagratis aptiktas ant dešiniojo šlaunikaulio, o po juo – peiliukas.

Grave 5

14th–15th cent.

A woman was buried in the grave, head pointing west, on her back, with legs and arms straight. The skeleton is partly decayed. One earring was found to the right side of the head. The woman wore a ring on her right hand. It seems that a spindle was placed in her right hand, because the spindle's flywheel was found over the right femur, and a small knife under it.

LNM AR 596:13–16

358–361

358.	Žiedinis auskaras su ažūriniu rutulio formos kabučiu žalvaris sk. 1,8 cm, ilg. 4,2 cm	358.	Ring-shaped earring with openwork spherical pendant bronze diameter 1,8 cm, length 4,2 cm
359.	Žiedas užkeistais galais su tordiravimo imitacija priekinėje dalyje žalvaris sk. 2,2 cm, pl. 0,7 cm	359.	Ring with overlapping terminals and imitation of torqued surface in the front section bronze diameter 2,2 cm, width 0,7 cm
360.	Cilindro formos verpstukas, apdrožtas smiltainio akmuo sk. 3,1 cm, st. 0,9 cm	360.	Cylindrical spindle, shaved off sandstone diameter 3,1 cm, thickness 0,9 cm
361.	Kriauninio peilio fragmentai geležis	361.	Knife with riveted handle, fragments iron

PAKRITIŽIS

Kapas 6

XIV–XV a.

Kape palaidotas mirusysis galva į PV, aukštielninkas, išiestomis kojomis, ant dubens sudėtomis rankomis. Drabužis krūtinės srityje susegtas pasagine sege. Mirusiajam prie galvos padėtas peiliukas, dubens srityje – skiltuvas.

Grave 6

14th–15th cent.

The grave contains a body on its back, with the head pointing southwest, legs straight and hands placed over the pelvis. The dress is fastened with a penannular brooch in the chest area. A small knife was placed in the grave near the head, and a steel in the pelvic area.

LNM AR 596:17–20

362–365

362. Pasaginė segė praplatintais galais,
keturkampio pjūvio lankeliu
žalvaris
sk. 5,5x5,4 cm

363. Apskrita sagtis su diržo-juostos
fragmentu
žalvaris, vilna
sk. 2,8 cm, st. 0,3 cm

364. Išveriamasis (?) peilis
geležis
ilg. 11,2 cm

365. Ovalo formos skiltuvas
geležis
7x3,6 cm

362.

Penannular brooch
with widened terminals and
quadrangular cross-section band
bronze

diameter 5,5x5,4 cm

363.

Round buckle with a fragment
of belt-sash
bronze, wool

diameter 2,8 cm, thickness 0,3 cm

364.

hafted (?) knife
iron

length 11,2 cm

365.

Oval-shaped steel
iron
7x3,6 cm

BUIVĖNAI*Kapas 13*

XV a.

Kape palaidotas 50–55 metų amžiaus vyras galva į ŠV (276°). Mirusysis paguldytas aukštielininkas, kairė ranka išiesta prie šono, dešinė sulenkta ant dubens. Kaklo srityje, matyt, marškiniai buvę susegti mažu smeigtuku. Prie kairės rankos plaštakos buvo padėtas peilis, greta skiltuvas. Prie dešinės rankos aptiktos trys monetos.

*Grave 13*15th cent.

The grave contains a body of a 50-55 year old man with his head pointing northwest (276°). The dead man was laid on his back, the left arm stretched out along his side, and the right one bent towards the pelvis. Shirt was probably fastened with a small pin in the neck area. Knife was placed by the palm of the left hand, with a steel beside it. Three coins have been found near the right hand.

KEM 9363, 9364, 9401–9403

Bibl.: Ivanauskas, 2001, p. 43.

366–367

366.	Siauraašmenis kovos peilis geležis ilg. 24,6 cm, pl. 2,5 cm	366.	Battle knife iron length 24,6 cm, width 2,5 cm
367.	Skiltuvas atlenktais galais geležis ilg. 6,5 cm, pl. 1,3 cm	367.	Steel with curved-back terminals iron length 6,5 cm, width 1,3 cm
368.	Moneta – Lietuva. Kazimiero (1447–1492) denaras av.: Gediminaičių stulpai, rev.: raitelis sidabras sv. 0,099 g	368.	Coin – Lithuania. Casimir (1447–1492) denar obverse: 'Gediminian columns,' reverse: knight silver weight 0,099 g

368–370

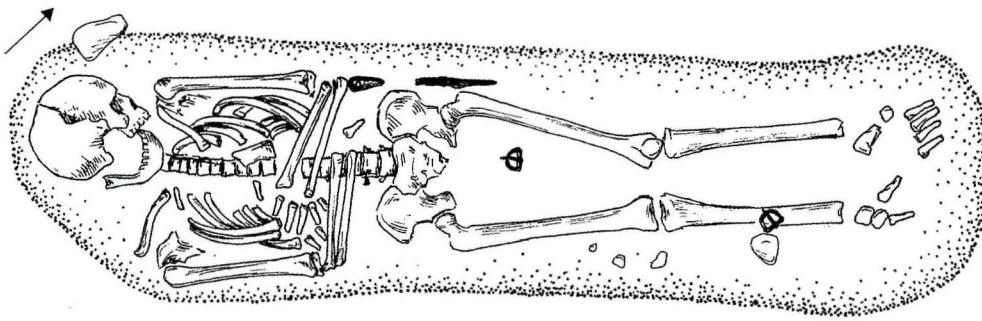
369.	Moneta – Lietuva. Kazimiero (1447–1492) denaras av.: Gediminaičių stulpai, rev.: raitelis sidabras sv. 0,122 g	369.	Coin – Lithuania. Casimir (1447–1492) denar obverse: 'Gediminian columns', reverse: knight silver weight 0,122 g
370.	Moneta – Lietuva. Kazimiero (1447–1492) denaras av.: Gediminaičių stulpai, rev.: raitelis sidabras sv. 0,126 g	370.	Coin – Lithuania. Casimir (1447–1492) denar obverse: 'Gediminian columns', reverse: knight silver weight 0,126 g

SĒLPILS

Kapas 65

XV a.

Kape ant nugaro palaidotas vyras galva į PV. Rankos sulenkotos ant juosmens, po kairiaja alkūne padėtas galastuvas ir peilis. Vyro drabužis tikriausiai buvęs sujuostas odiniu diržu, kurio išlikusi tikta sagtis; kita sagtis rasta kojūgalyje, dešinėje pusėje.

371–374

Grave 65

15th cent.

The grave contains body of a man buried with his head pointing southwest. His hands are folded over the waist, and a whetstone and a knife are placed under his left elbow. The man's dress was probably girdled with a leather belt, only whose buckle remains. Another buckle was found at the foot of the grave, on the right.

LNV M VI 88:110–113

Bibl.: Šnore, Zariņa, 1980, p. 188, 209, ill. 166:8; 168; 176:21, 22.

371.	Netaisyklingos formos galąstuvas su skyline pakabinimui skalūnas ilg. 5,9 cm, pl. 1,8 cm	371.	Whetstone of irregular shape with a hole for suspension slate length 5,9 cm, width 1,8 cm
372–373.	Diržo sagtys pusiau apvalios formos geležis 3,8×4,2 cm; 3,8×4,7 cm	372–373.	Belt buckles of semicircular shape iron 3,8x4,2 cm; 3,8x4,7 cm
374.	Įtveriamasis peilis geležis ilg. 17,3 cm	374.	Hhafted knife iron length 17,3 cm

Pajuostis*Kapas 52 (pilkapis XIV, kapas 1)*

XVI a. pab.

Kapas įkastas i pilkapi. Mirusysis palaidotas galva į PV (240°), aukštielninkas. Griaučiai sunykę. Mirusiajam iš dešinės prie peties buvo padėtas peilis, prie galvos – trys monetos.

*Grave 52 (barrow XIV, grave 1)*End of the 16th cent.

The grave was dug into the barrow. The body was buried with head pointing southwest (240°) on its back. The skeleton is decayed. A knife was placed by the dead person's right shoulder, and three coins to the right of the head.

LNM AR 554:297–299

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 146, ill. 48:2; Ivanauskas, 2001, p. 132.

375–378

375.	Kriauninio peilio liekanos geležis ilg. 8,5 cm	375.	Remains of knife with riveted handle iron length 8,5 cm
376.	Moneta – Ryga. Zigmanto III Vazos šilingas. 1589 bilonas sv. 0,737 g, sk. 1,9 cm	376.	Coin – Riga. Sigismund III Vasa shilling. 1589 billon weight 0,737 g, diameter 1,9 cm

377.	Moneta – Lietuva. Aleksandro (1492–1506) pusgrašis sidabras sv. 0,515 g, sk. 1,925 cm	377.	Coin – Lithuania. Alexander (1492–1506) half-groat silver weight 0,515 g, diameter 1,925 cm
378.	Moneta – Lietuva. Žygimanto Augusto pusgrašis (fragmentas). 1564 sidabras sv. 0,113 g	378.	Coin – Lithuania. Sigismund Augustus half-groat, fragment. 1564 silver weight 0,113 g
*	Audinio fragmentai, keturnyto ruoželinio audimo vilna	*	Fabric fragments, 4 thread twill wool

PAJUOSTIS

Kapas 53 (pilkapis XIV, kapas J)

XVII a. 2 ketv.

Kapas įkastas i pilkapį. Kape palaidota moteris galva į ŠV. Mirusioji karste paguldyta aukštelininka, ištiestomis, prie šono priglaustomis rankomis. Ant kairės rankos piršto moteris mūvėjo ploną žiedelį. Virš dešiniojo šlaunikaulio buvo padėta odinė piniginė su keliomis monetomis. Mirusiajai į kapą dar įdėta pavienių monetų: trys kairėje galvos pusėje, penkios dešinėje, viena prie pakaušio, dešimt prie dešiniojo peties, viena šalia kairiojo blauzdikaulio.

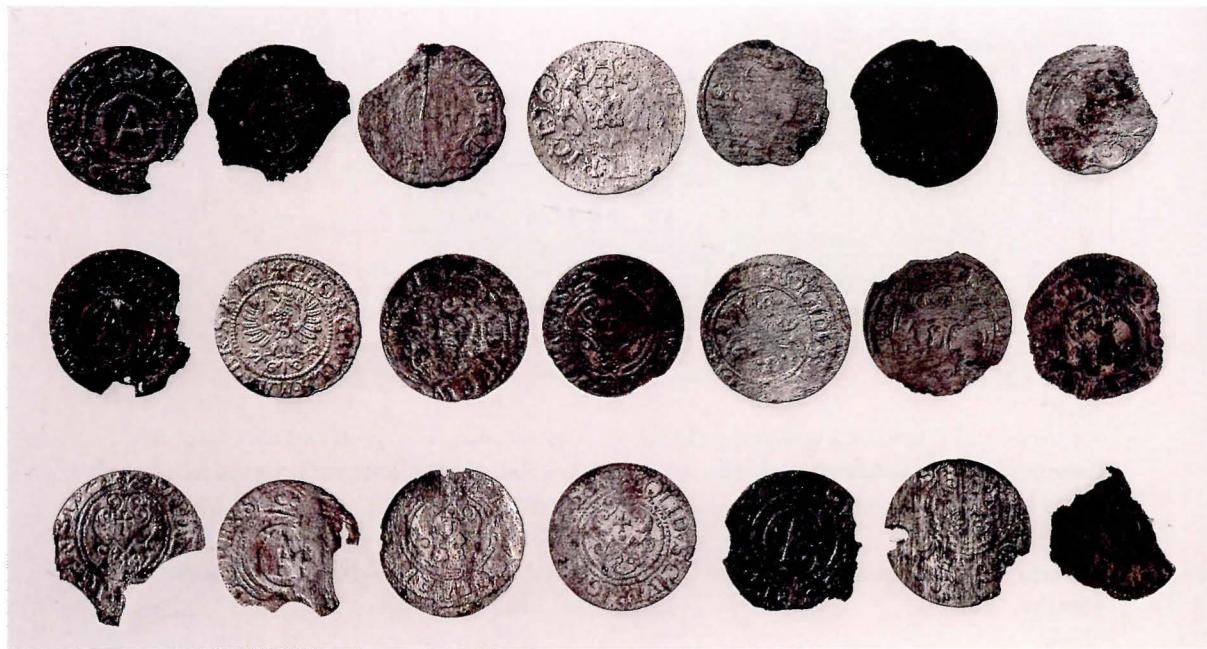
Grave 53 (barrow XIX, grave J)

Second quarter of the 17th cent.

The grave was dug into the barrow. It contains a body of woman buried with her head pointing northwest. The dead woman was placed on her back in the coffin, with her hands stretched along the sides. The woman wore a thin ring on a finger of her left hand. A leather wallet with several coins was placed over the right femur. There were also loose coins placed in the dead woman's grave: three coins on the left side of the head, five on the right, one near the top of the head, ten by the right shoulder, one near the left tibia.

LNM AR 554:300–319

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 146; Ivanauskas, 2001, p. 132.

379–399

379.	Moneta – Lietuva. Zigmanto III Vazos šilingas. 1623 bilonas sv. 0,615 g, sk. 1,6 cm	379.	Coin – Lithuania. Sigismund III Vasa shilling, 1623 billon weight 0,615 g, diameter 1,6 cm
380–381.	Monetos – Lietuva. Zigmanto III Vazos 2 denarai. 1620–1621 bilonas sv. 0,361 g; 0,349 g, sk. 1,45 cm; 1,4 cm	380–381.	Coins – Lithuania. Sigismund III Vasa two denars. 1620–1621 billon weight 0,361 g; 0,349 g, diameter 1,45 cm; 1,4 cm
382.	Moneta – Ryga. Zigmanto III Vazos šilingas. 1616 bilonas sv. 0,449 g, sk. 1,7 cm	382.	Coin – Riga. Sigismund III Vasa shilling. 1616 billon weight 0,449 g, diameter 1,7 cm
383.	Moneta – Lenkija. Lobženica. Zigmanto III Vazos (1587–1632) 3 denarai bilonas sv. 0,324 g, sk. 1,6 cm	383.	Coin – Poland, Lobženica. Sigismund III Vasa (1587–1632) three denars billon weight 0,324 g, diameter 1,6 cm
384.	Moneta – Elbingas. Gustavo II Adolfo šilingas. 1624 bilonas sv. 0,444 g, sk. 1,6 cm	384.	Coin – Elbing. Gustav II Adolph shilling. 1624 billon weight 0,444 g, diameter 1,6 cm
385.	Moneta – Elbingas. Gustavo II Adolfo (1621–1632) šilingas bilonas sv. 0,437 g, sk. 1,6 cm	385.	Coin – Elbing. Gustav II Adolph (1621–1632) shilling billon weight 0,437 g, diameter 1,6 cm
386.	Moneta – Prūsija. Georgo Vilhelmo šilingas. 1633 bilonas sv. 0,450 g, sk. 1,6 cm	386.	Coin – Prussia. Georg Wilhelm shilling. 1633 billon weight 0,450 g, diameter 1,6 cm
387–391.	Monetos – Ryga. Gustavo II Adolfo šilingai. 1624, 1626, 627(2 vnt.), 1634 bilonas sv. 0,428 g; 0,679 g; 0,349 g; 0,48 g; 0,353 g, sk. 1,7 cm; 1,6 cm; 1,6 cm; 1,53 cm; 1,6 cm	387–391.	Coins – Riga. Gustav II Adolph shillings. 1624, 1626, 1627(×2), 1634 billon weight 0,428 g; 0,679 g; 0,349 g; 0,48 g; 0,353 g; diameter 1,7 cm; 1,6 cm; 1,6 cm; 1,53 cm; 1,6 cm
392–393.	Monetos – Ryga. Gustavo II Adolfo šilingai. 163?.. (2 vnt.) bilonas sv. 0,553 g; 0,386 g, sk. 1,6 cm; 1,6 cm	392–393.	Coins – Riga. Gustav II Adolph shillings. 163?.. (×2) billon weight 0,553 g; 0,386 g, diameter 1,6 cm; 1,6 cm
394–397.	Monetos – Ryga. Gustavo II Adolfo (1621–1632) šilingai bilonas sv. 0,602 g; 0,247 g; 0,455 g; 0,418 g; sk. 1,6 cm; 1,53 cm; 1,6 cm; 1,6 cm	394–397.	Coins – Riga. Gustav II Adolph (1621–1632) shillings billon weight 0,602 g; 0,247 g; 0,455 g; 0,418 g; diameter 1,6 cm; 1,53 cm; 1,6 cm; 1,6 cm
398.	Moneta – Livonija. Gustavo II Adolfo (1621–1632) šilingas bilonas sv. 0,210 g, sk. 1,5 cm	398.	Coin – Livonia. Gustav II Adolph (1621–1632) shillings billon weight 0,210 g, diameter 1,5 cm
399.	Moneta – Ryga. Kristinos šilingas. 163?.. bilonas sv. 0,388 g, sk. 1,6 cm	399.	Coin – Riga. Christina shilling. 163?.. billon weight 0,388 g, diameter 1,6 cm

PAKETURIAI*Kapas 24*

XVII a. 1 p.

Kape palaidotas 40–45 metų amžiaus vyras galva į V (270°). Mirusysis paguldytas aukštelinkas, rankos sukryžiuotos ant dubens. Po dešiniajai alkūne buvo padėtas galastuvėlis, drabužis sujuostas diržu, iš kurio likę tik saggies pėdsakai. Mirusiajam į kapą jau duobės sampile paaukotos dvi monetos.

*Grave 24*First half of the 17th cent.

40-45 years old man is buried in the grave, with his head pointing west (270°). The body is laid on its back, hands crossed over the pelvis. A small whetstone placed under the right elbow, dress girded with belt; only traces of its buckle remain. Two coins were placed as a gift in the dead man's grave; they were found in the in-fill of the grave pit.

LNM AR 672:23-25

Bibl.: Svetikas, 1995, p. 138, 139; Ivanauskas, 2001, p. 140.

400–402

400.	Pailgas galastuvas su skylute pakabinimui akmuo ilg. 6,6 cm, pl. 1,4 cm	400.	Oblong whetstone with a hole for suspension stone length 6,6 cm, width 1,4 cm
401.	Moneta – Lenkija. Elbingas. Žygimanto Senojo šilingas. 1531(34) bilonas sv. 0,572 g, sk. 1,9 cm	401.	Coin – Poland. Elbing. Sigismund I shilling. 1531(34) billon weight 0,572 g, diameter 1,9 cm
402.	Moneta – Ryga. Zigmanto III Vazos šilingas. 1619 bilonas sv. 0,492 g, sk. 1,65 cm	402.	Coin – Riga. Sigismund III Vasa shilling. 1619 billon weight 0,492 g, diameter 1,65 cm

ULIŪNAI*Kapas 70*

XVII a. vid.

Kape palaidota moteris galva į V. Mirusioji paguldyta aukštielninka, ištiestomis kojomis, ant dubens sudėtomis rankomis. Dešinėje dubens pusėje rasta piniginė su monetomis.

*Grave 70*Mid-17th cent.

A woman was buried in the grave, her head pointing west. The body was laid on its back, legs straight, with hands placed over the pelvis. A wallet with coins was found to the right of the pelvis.

LNM AR 689:66–76

Bibl.: Svetikas, 1995, p. 141; Ivanauskas, 2001, p. 209.

403

403. Piniginės liekanos
su apkalėliais, dirželių sagtelėmis,
dekoratyvia užsegimo kilpa
oda, žalvaris
užsegimo sk. $2,5 \times 2,3$ cm;
apkalėlių ilg. 2,4 cm

403.

Remains of wallet with sheathing,
strap buckles, decorative fastening
loop
leather, bronze
fastening diameter $2,5 \times 2,3$ cm, sheathing
length 2,4 cm

404–413

<p>404–405. Monetos – Lietuva. Zigmanto III Vazos šilingai. 1623
bilonas
sv. 0,391 g; 0,499 g, sk. 1,6 cm; 1,6 cm</p> <p>406. Moneta – Ryga. Gustavo II Adolfo šilingas. 1632
bilonas
sv. 0,658 g, sk. 1,6 cm</p> <p>407. Moneta – Ryga. Gustavo II Adolfo (1621–1632) šilingas
bilonas
sv. 0,474 g, sk. 1,6 cm</p> <p>408. Moneta – Ryga. Kristinos šilingas.
1636
bilonas
sv. 0,530 g, sk. 1,6 cm</p> <p>409. Moneta – Ryga. Kristinos šilingas.
1637
bilonas
sv. 0,578 g, sk. 1,6 cm</p> <p>410–411. Monetos – Ryga. Kristinos šilingai.
1638
bilonas
sv. 0,761 g; 0,718 g, sk. 1,55 cm; 1,6 cm</p> <p>412. Moneta – Ryga. Kristinos šilingas.
1639
bilonas
sv. 0,690 g, sk. 1,55 cm</p> <p>413. Moneta – Ryga. Kristinos
(1632–1654) šilingas
bilonas
sv. 0,485 g, sk. 1,55 cm</p> | <p>404–405. Coins – Lithuania. Sigismund III Vasa shillings. 1623
billon
weight 0,391 g; 0,499 g, diameter 1,6 cm;
0,16 cm</p> <p>406. Coin – Riga. Gustav II Adolph shilling. 1632
billon
weight 0,658 g, diameter 1,6 cm</p> <p>407. Coin – Riga. Gustav II (1621–1632)
Adolph shilling
billon
weight 0,474 g, diameter 1,6 cm</p> <p>408. Coin – Riga. Christina shilling. 1636
billon
weight 0,530 g, diameter 1,6 cm</p> <p>409. Coin – Riga. Christina shilling. 1637
billon
weight 0,578 g, diameter 1,66 cm</p> <p>410–411. Coins – Riga. Christina shillings.
1638
billon
weight 0,761 g; 0,718 g, diameter 1,55 cm;
1,6 cm</p> <p>412. Coin – Riga. Christina shilling. 1639
billon
weight 0,690 g, diameter 1,55 cm</p> <p>413. Coin – Riga. Christina (1632–1654)
shilling
billon
weight 0,485 g, diameter 1,55 cm</p> |
|--|--|

PLUNDAKAI*Kapas 7*

XVII a. vid.

Kape palaidotas kūdikis galva į ŠV. Dalis griaučių apardyta. Vaikui prie galvos padėtos monetos: dvi dešinėje pusėje, trys kairėje.

*Grave 7*Mid-17th cent.

A baby was buried in the grave, head pointing northwest. Part of the skeleton disintegrated. Coins were placed at the child's head: two on the right and three on the left. LNM AR 617:5-9

Bibl.: Svetikas, 1995, p. 142; Ivanauskas, 2001, p. 155.

414–418

414.	Moneta – Ryga. Kristinos šilingas. 1650 bilonas sv. 0,321 g, sk. 1,525 cm	414.	Coin – Riga. Christina shilling. 1650 billon weight 0,321 g, diameter 1,525 cm
415–416.	Monetos – Ryga. Karolio X Gustavo šilingai. 1654, 1655 bilonas sv. 0,481 g; 0,462 g, sk. 1,5 cm; 1,55 cm	415–416.	Coins – Riga. Karl X Gustav shillings. 1654, 1655 billon weight 0,481 g; 0,462 g, diameter 1,5 cm; 0,155 cm
417.	Moneta – Ryga. Kristinos šilingas. 1654 bilonas sv. 0,411 g, sk. 1,55 cm	417.	Coin – Riga. Christina shilling. 1654 billon weight 0,411 g, diameter 1,55 cm
418.	Moneta – Livonija. Kristinos (1632–1654) šilingas bilonas sv. 0,262 g, sk. 1,5 cm	418.	Coin – Livonia. Christina (1632–1654) shilling billon weight 0,262 g, diameter 1,5 cm

PLUNDAKAI*Kapas 19*

XVII a. 2 p.

Kape palaidotas 50–55 metų amžiaus vyras galva į ŠV (293°). Mirusysis paguldytas aukšteliinkas, rankos nežymiai sulenkotos per alkūnes. Mirusiajam į kapą buvo įdėtos trys monetos: viena virš galvos, viena ant žastikaulio, viena ant raktikaulio.

*Grave 19*Second half of the 17th cent.

A 50-55 year old man was buried in the grave, head pointing northwest (293°). The dead man was laid on his back, arms slightly bowed at the elbows. Three coins were placed in the dead man's grave: one above the head, one over the humerus, and one over the collarbone.

LNM AR 617:21-23

Bibl.: Svetikas, 1995, p. 138, 140; Ivanauskas, 2001, p. 155.

419–421

419.	Moneta – Lietuva. Vilnius. Jono Kazimiero šilingas. 1665 bilonas sv. 1,100 g, sk. 1,55 cm	419.	Coin – Lithuania, Vilnius. John Casimir shilling, 1665 billon weight 1,100 g, diameter 1,55 cm
420.	Moneta – Lenkija. Jono Kazimiero šilingas. 1661 varis sv. 1,435 g, sk. 1,6 cm	420.	Coin – Poland. John Casimir shilling. 1661 copper weight 1,435 g, diameter 1,6 cm
421.	Moneta – Lenkija. Jono Kazimiero (1648–1668) šilingas varis sv. 1,025 g, sk. 1,6 cm	421.	Coin – Poland. John Casimir (1648–1668) shilling copper weight 1,025 g, diameter 1,6 cm

BETEĻI*Kapas 4*

XVII a. 2 p.

Kape ant nugaros palaidotas paauglys (?) galva į ŠVV. Dešinė ranka išiesta palei šoną, kairė sulenkta ant juosmens. Mirusiajam ant kaklo pakabintas kryželis. Po kairės rankos alkūne padėtos penkios monetos.

Grave 4Second half of the 17th cent.

An adolescent (?) was buried on his back in the grave, head pointing northwest-west. The right arm is stretched along the side, the left one folded over the waist. A cross is suspended on the dead person's neck. Five coins were placed under the left elbow.

LNVM VI 228:8–13

Bibl.: Šnore, 1987, p. 77, 78, ill. 14:1.

422.	Kabutis – kryželis su 4 spinduliais žalvaris ilg. 5 cm	422.	Pendant – cross with 4 radii bronze length 5 cm
423.	Moneta – Lietuva. Žygimanto Senojo pusgrašis (fragmentas). 1512 sidabras sv. 0,67 g, sk. 1,9 cm	423.	Coin – Lithuania. Sigismund I half-groat. 1512 (fragment) silver weight 0,67 g, diameter 1,9 cm
424.	Moneta – Lenkija. Zigmanto III Vazos 3 grasiai. 1622 sidabras sv. 1,54 g, sk. 2 cm	424.	Coin – Poland. Sigismund III Vasa three-groats. 1622 silver weight 1,54 g, diameter 2 cm

422–427

<p>425. Moneta – Zigmanto III Vazos
(1587–1632) 3 grašiai (fragmentas)
sidabras
sv. 0,60 g, sk. 1,8 cm</p>	<p>425. Coin. Sigismund III Vasa
(1587–1632) three-groats, fragment
silver
weight 0,60 g, diameter 1,8 cm</p>
<p>426. Moneta-kabutis – Elbingas.
Gustavo II Adolfo pusantrokas. 1630
sidabras
sv. 0,61 g, sk. 1,8 cm</p>	<p>426. Coin-pendant – Elbing.
Gustav II Adolph three-half-groat
groat. 1630
silver
weight 0,61 g, diameter 1,8 cm</p>
<p>427. Moneta – Švedija. Karolio XI 2 erės.
1666
sidabras
sv. 1,15 g, sk. 2 cm</p>	<p>427. Coin – Sweden. Karl XI 2 öre. 1666
silver
weight 1,15 g, diameter 2 cm</p>

BETELI

Kapas 19
XVII a. 2 p.

Kape, lentiniame karste, ant nugaros palaidotas vaikas galva į V. Rankos sudėtos ant juosmens. Ant mirusiojo buvo padėta septyniolika monetų.

Grave 19

Second half of the 17th cent.

A child was buried in the grave in a coffin made of planks, head pointing west. Hands are placed over the waist. Seventeen coins were placed over the body.

LNV M VI 228:119–135

Bibl.: Šnore, 1987, p. 77, 78.

<p>428–429. Monetos – Ryga. Karolio XI šilingai.
1661
bilonas
sv. 0,49 g; 0,52 g, sk. 1,5 cm; 1,6 cm</p> | <p>428–429. Coins – Riga. Karl XI shillings.
1661
billon
weight 0,49 g; 0,52 g, diameter 1,5 cm;
1,6 cm</p> |
|--|---|

<p>430.</p> <p>Moneta – Ryga. Karolio XI šilingas. 1663</p> <p>bilonas
sv. 0,46 g, sk. 1,5 cm</p>	<p>430.</p> <p>Coin – Riga. Karl XI shilling, 1663</p> <p>billon
weight 0,46 g, diameter 1,5 cm</p>
<p>431.</p> <p>Moneta – Ryga. Karolio XI šilingas. 1664</p> <p>bilonas
sv. 0,58 g, sk. 1,5 cm</p>	<p>431.</p> <p>Coin – Riga. Karl XI shilling, 1664</p> <p>billon
weight 0,58 g, diameter 1,5 cm</p>
<p>432–433.</p> <p>Monetos – Ryga. Karolio XI (1660–1697) šilingai</p> <p>bilonas
sv. 0,57 g; 0,38 g, sk. 1,5 cm; 1,5 cm</p>	<p>432–433.</p> <p>Coins – Riga. Karl XI (1660–1697) shillings</p> <p>billon
weight 0,57 g; 0,38 g, diameter 1,5 cm; 1,5 cm</p>
<p>434.</p> <p>Moneta – Ryga. Karolio XI (1660–1697) šilingas (fragmentas)</p> <p>bilonas
sv. 0,32 g, sk. 1,5 cm</p>	<p>434.</p> <p>Coin – Riga. Karl XI (1660–1697) shillings, fragment</p> <p>billon
weight 0,32 g, diameter 1,5 cm</p>
<p>435–436.</p> <p>Monetos – Lenkija. Jono Kazimiero šilingai. 1664</p> <p>varis
sv. 0,92 g; 1,27 g, sk. 1,6 cm, 1,6 cm</p>	<p>435–436.</p> <p>Coins – Poland. John Casimir shilling, 1664</p> <p>copper
weight 0,92 g; 1,27 g, diameter 1,6 cm, 1,6 cm</p>
<p>437.</p> <p>Moneta – Lenkija. Jono Kazimiero šilingas. 1666</p> <p>varis
sv. 0,97 g, sk. 1,5 cm</p>	<p>437.</p> <p>Coin – Poland. John Casimir shillings, 1666</p> <p>copper
weight 0,97 g, diameter 1,5 cm</p>
<p>438–439.</p> <p>Monetos – Lietuva. Jono Kazimiero šilingai. 1661</p> <p>varis
sv. 1,40 g; 1,33 g, sk. 1,5 cm; 1,6 cm</p>	<p>438–439.</p> <p>Coins – Lithuania. John Casimir shillings. 1661</p> <p>copper
weight 1,40 g; 1,33 g, diameter 1,5 cm; 1,6 cm</p>
<p>440–442.</p> <p>Monetos – Lietuva. Jono Kazimiero šilingai. 1666</p> <p>varis
sv. 1,31 g; 1,35 g; 0,93 g, sk. 1,5 cm; 1,6 cm; 1,6 cm</p>	<p>440–442.</p> <p>Coins – Lithuania. John Casimir shillings. 1666</p> <p>copper
weight 1,31 g; 1,35 g; 0,93 g, diameter 1,5 cm; 1,6 cm; 1,6 cm</p>

443.	Moneta – Lietuva. Jono Kazimiero (1648–1668) šilingas varis sv. 1,23 g, sk. 1,6 cm	443.	Coin – Lithuania. John Casimir (1648–1668) shillings copper weight 1,23 g, diameter 1,6 cm
444.	Moneta – Lietuva. Jono Kazimiero (1648–1668) šilingas (fragmentas) varis sv. 1,16 g, sk. 1,5 cm	444.	Coin – Lithuania. John Casimir (1648–1668) shillings, fragment copper weight 1,16 g, diameter 1,5 cm

ZVANĪTĀJI

Kapas 42

XVII–XVIII a.

Kape, lentiniame karste, ant nugaros palaidota moteris galva į V. Kapas apardytas. Moters galvą puošė brokato juosta. Nedidele „sužieduočiu“ sege galėjo būti susegti marškiniai. Viršutinis drabužis tikriausiai buvo išsiuvinėtas mažais karoliukais. Galvūgalio dešinėje pusėje padėtas peilis ir moneta, kita moneta – kojūgalyje.

Grave 42

17th–18th cent.

A woman is buried in the grave in a coffin made of planks, lying on her back, head pointing west. The grave has been somewhat disturbed. The woman's head was adorned by brocade band. A small 'betrothal' brooch could have been used to fasten her shirt. The upper dress was probably embroidered with small beads. A knife and a coin were placed on the right side of the head-end, with another coin at the foot of the grave.

LNVM VI 272:67–73

Bibl.: Šnore, 1993, p. 72, 75, table XIV:36.

445–451

445.	Juostos fragmentai brokatas ilg. 4,5 cm; 5 cm; 5,4 cm; 9,8 cm, pl. 0,8 cm	445.	Fragments of band brocade length 4,5 cm; 5 cm; 5,4 cm; 9,8 cm, width 0,8 cm
446.	Žiedinė segė su sujungtų rankų motyvu sidabras sk. 2,8 cm	446.	Ring-shaped brooch with the motif of joined hands silver diameter 2,8 cm
447.	Apvara iš 1205 smulkiaių apvalių karoliukų stiklas karoliukų sk. 0,2 cm	447.	Necklace made of 1205 small round beads glass beads diameter 0,2 cm
448.	Įtveriamasis peilis geležis ilg. 14,3 cm, ašmenų pl. 2,4 cm	448.	hafted knife iron length 14,3 cm, blade width 2,4 cm
449.	Moneta – Livonija. Karolio XI šilingas. 1661 bilonas sv. 0,48 g, sk. 1,6 cm	449.	Coin – Livonia. Karl XI shilling. 1661 billon weight 0,48 g, diameter 1,6 cm
450.	Moneta – Ryga. Karolio XI (1660–1697) šilingas (fragmentas) bilonas sv. 0,45 g, sk. 1,5 cm	450.	Coin – Riga. Karl XI (1660–1697) shilling, fragment billon weight 0,45 g, diameter 1,5 cm
451.	Vynys (4 vnt.) geležis ilg. 5,6–9,5 cm	451.	Nails (x4) iron length 5,6–9,5 cm

AUGSTIE KAPI*Kapas 19*

XVII a.

Kape ant nugaros palaidota senyva moteris galva į V, rankos sudėtos ant juosmens. Kapas apardytas. Drabužis krūtinės srityje susegtas pasagine sege, po kuria rasta moneta. Kairėje juosmens pusėje prie buvusio diržo grandies prikabintas peilis ir adatinė su adata.

*Grave 19*17th cent.

An old woman was buried in the grave on her back, head pointing west, arms placed over the waist. The grave has been somewhat disturbed. The dress was fastened with a penannular brooch in the breast area, and a coin was found under it. On the left side of the waist, a knife and a needle-case with a needle were attached by a chain-link to the belt that must have previously been there.

LNV M VI 136:35–40

Bibl.: Apala, 1971, p. 26.

452.	Pasaginė segė ornamenuotais suplotais galais žalvaris sk. 6,4 cm	452.	Penannular brooch with ornamented splayed terminals bronze diameter 6,4 cm
453.	Moneta – Lenkija–Lietuva. Jono Kazimiero (1648–1668) šilingas varis sv. 1,21 g, sk. 1,6 cm	453.	Coin – Poland–Lithuania. John Casimir (1648–1668) shilling copper weight 1,21 g, diameter 1,6 cm

452–457

454.	Diržo grandis gelezis sk. 4,3 cm	454.	Belt chain-link iron diameter 4,3 cm
455.	Tekinta adatinė kaulas ilg. 8,8 cm, sk. 1,7–2,1 cm	455.	Turned needle-case bone length 8,8 cm, diameter 1,7–2,1 cm
456.	Adata žalvaris ilg. 7,1 cm	456.	Needle bronze length 7,1 cm
457.	Išveriamasis peilis gelezis ilg. 22,3 cm	457.	Hafted knife iron length 22,3 cm

Dumblynė, gyvenvietės tyrinėjimai. 2000 m. / Dumblynė, research works of the settlement. 2000

Sėlių radiniai Selonian finds

Papuošalai

Ornaments

GALVOS PAPUOŠALAI. Plokšteliniai antsmilkiniai apskriti, 8–12 cm skersmens, su rako formos skylute, iš lietos žalvario plokštelės. Tokių papuošalų poromis moterys dabinosi galvas I a. viduryje–II a. viduryje Žemaitijos ir Šiaurės Lietuvos pilkapių kultūros teritorijoje. Jų aptikta Sélos pietinėje dalyje (Bajoriškiai).

Žiediniai antsmilkiniai 3–10 cm skersmens, kiek užkeistais, dažnai smailėjančiais galais, iš apvalaus ar rombo pjūvio žalvarinės vielos. IV a. viduryje–V a. viduryje ir kiek vėliau baltų moterys jais puošesi galvas gana plačioje teritorijoje, daugiausia Rytų Lietuvos pilkapių kultūros srityje (Vaineikiai, Skrebiškiai).

Žalvariniai apgalviai sėlių moterys dabinosi galvas nuo I tūkstantmečio vidurio. Apgalviai kartais juosdavo tik priekinę galvos dalį ir šonus. Kai kurie apgalviai sudaryti iš kelių eilių įvijų su skirstikliais, pakaušio srityje papildyti stambia įvija, – tokie labiau mėgti žiemgalių, aptinkami ir genčių paribyje (Daujėnai). IX–X a. tuočiai apgalviai iš 3–7 įvijų eilių su nedideliais cilindrėliais tarpuose (Pajuostis, Visetiškės), X–XII a. – apgalviai iš 3–6 įvijų eilių, kurias tarpusavyje jungė ir tvirtino skiriamosios skardelės (Pajuostis, Visetiškės, Dumblynė, Lejasdopeles). Kartais prie apgalvio kabinti įviją ar grandinėlių „kutai“ (Lejasdopeles). XI–XIII a. sėlės galvas dabinosi apgalviai ir austą juosta su žalvariniu ornamentu (Lejasdopeles). Apgalviai, matyt, nedėvėti tiesiai ant plaukų, galvą turėjo dengti audinys – skepetėlė ar nuometas. Galvos apdangalo audinio kraštas puoštas žalvario detalėmis – tūtelėmis ar grandelėmis (Visetiškės). XI a. žalvario įvijėlis, kabučiai puošti ir vyriškų kepurų pakraščiai (Lejasdopeles, Priednieki).

Auskarai savo paskirtimi, matyt, artimiausi antsmilkiniams. Vidurio ir Rytų Europoje auskarų mada plito beveik kartu su krikščionybe, IX a. jie nešioti kaimyninėse valstybėse. Lietuvos ir Latvijos teritorijoje auskarai paplinta tik XIV a. pabaigoje. LDK XIV–XVI a. nešioti auskarai skiriasi nuo to meto papuošalų gretimose valstybėse. Skiriami trys auskarų tipai: kilpiniu galu, žiediniai, klaustuko formos (Pakritižis, Kraštai, Pelyšėlės, Skverbai).

HEAD ORNAMENTS. Plate temple-disks are round, 8–12 cm in diameter, with a key-shaped hole, made from cast bronze plate. Women adorned their heads with pairs of such ornaments in the middle of the first-middle of the second centuries in the territory of Samogitian and North Lithuanian Barrow Culture. They were discovered in the southern part of Selonia (Bajoriškiai).

Ring-shaped temple-disks are 3–10 cm in diameter, with somewhat overlapping, often tapering terminals, made of round or rhomboid cross-section bronze wire. In the middle of the fourth-middle of the fifth centuries and somewhat later Baltic women adorned their heads with such temple-disks over a fairly wide territory, mostly in the area of East Lithuanian Barrow Culture (Vaineikiai, Skrebiškiai).

Bronze headbands were used by Selonian women to adorn their heads beginning with the middle of the first millennium. Sometimes headbands surrounded only the front and the sides of head. Some headbands were made from several rows of spirals with dividers, supplemented by a big spiral in the occipital region. These headbands were better liked by the Semigallians, they are also found in the border territory between the tribes (Daujėnai). In the ninth-tenth centuries headbands of 3-7 rows of spirals with small cylinders in between (Pajuostis, Visetiškės) were used for decoration, while in the tenth-twelfth centuries headbands made of 3-6 rows of spirals, linked and fastened by divider plates, were used (Pajuostis, Visetiškės,

Dumblynė, Lejasdopeles). Sometimes 'fringes' of spirals or chains were attached to headbands (Lejasdopeles). In the eleventh-thirteenth centuries the Selonian women embellished their heads with headbands and a woven band with a bronze ornament (Lejasdopeles). Headbands were probably not worn directly over the hair, and head was supposed to be covered by some material – a headscarf or a veil. The fringe of the head-covering material was decorated with bronze details – small tubes or chain-links (Visėtiškės).

In the eleventh century the fringes of men's hats were also adorned with bronze spirals and pendants (Lejasdopeles, Priednieki).

Earrings are probably closest to temple-disks in their function. The fashion for earrings spread across Central and Eastern Europe almost simultaneously with Christianity. In the ninth century earrings were worn in the neighbour countries. In the territory of Lithuania and Latvia the earrings became widespread only at the end of the fourteenth century. The earrings worn in the Grand Duchy of Lithuania in the fourteenth-sixteenth centuries are different from the contemporary ornaments in the neighbouring states. Three types of earrings are distinguished: with a loop end, ring-shaped, and question-mark-shaped (Pakritižis, Kraštai, Pelyšėlės, Skverbai).

Strautmaļi, kapas 5. 1939 m. / Strautmaļi, grave 5. 1939

458–459. **Plokšteliniai antsmilkiniai su raktu formos skylute**

I–II a.

žalvaris

sk. 8,35 cm

Bajoriškiai

LNM AR 93:19, 20

460. **Žiedinis antsmilkinis su sraigine įvijėle gale**

IV–V a.

žalvaris

sk. 4,2×4,9 cm, st. 0,3 cm

Vaineikiai, pilkapis III

LNM AR 742:23

461. **Žiedinis antsmilkinis**

IV–V a.

žalvaris

sk. 7×6,4 cm, st. 0,3 cm

Skrebiškiai

458–459. **Plate temple-disks with key-shaped holes**

1st–2nd cent.

bronze

diameter 8,35 cm

Bajoriškiai

LNM AR 93:19, 20

460. **Ring-shaped temple ornament with twisted terminal**

4th–5th cent.

bronze

diameter 4,2×4,9 cm, thickness 0,3 cm;

Vaineikiai, barrow III;

LNM AR 742:23

461. **Ring-shaped temple ornament**

4th–5th cent.

bronze

diameter 7×6,4 cm, thickness 0,3 cm

Skrebiškiai

BKM A 214

458–459

462. Apkalėliai keturkampio formos, iš plono skardelės (galvos papuošalo?)
II–III a.
žalvaris
 $1,2 \times 1,3$ cm
Bajoriškiai LNM AR 93

462

463. Apgalvis iš 3 eilių įvijų, plokštelių-skirstiklio su 3 skylytėmis, cilindrėlių
VIII–IX a.
žalvaris, linas
įvijų ilg. 4,5–5,1 cm, sk. 0,5–0,6 cm,
skirstiklis $1,9 \times 0,5 \times 0,3$ cm
Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 7
LN M AR 729:267

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 38, 46, pav. 106.

464. Apgalvis iš 3 eilių įvijų ir cilindrėlių tarpuose
X a.
žalvaris, linas
įvijų ilg. 3,1–4,7 cm, sk. 0,55–0,95 cm;
cilindrėlių sk. 0,7–1 cm, pl. 0,6–1 cm
Visetiškės, pilkapis XII, kapas 5
LN M AR 729:175

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 46, pav. 89, 90.

465. Apgalvio skardelė
X–XII a.
žalvaris
ilg. 3,8 cm, pl. 1,5 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė LNM VI 227:358
Lit.: Stubav, 1978, pav. 13:18.

460, 461

462. Quadrangular sheathing made of thin plate (from a head ornament?)
2nd–3rd cent.
bronze
 $1,2 \times 1,3$ cm
Bajoriškiai LNM AR 93

463. Headband made of 3 rows of spirals, plate-divider with 3 holes, and small cylinders
8th–9th cent.
bronze, linen
spiral length 4,5–5,1 cm, diameter 0,5–0,6 cm,
divider $1,9 \times 0,5 \times 0,3$ cm
Visetiškės, barrow XIII, grave 7
LN M AR 729:267
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 38, 46, ill. 106.

466.	Įvijos nuo galvos apdangalo iš pusapvalio ir trikampio pjūvio vielos IX–XI a. žalvaris, vilna ilg. 2,6–4,1 cm Visetiškės, pilkapis XI, kapas 8 LNM AR 729:123 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 34, pav. 70.	464.	Headband made of 3 rows of spirals with cylinders inbetween 10 th cent. bronze, linen spiral length 3,1–4,7 cm, diameter 0,55–0,95 cm; cylinder diameter 0,7–1 cm, width 0,6–1 cm Visetiškės, barrow XII, grave 5 LNM AR 729:175 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 46, ill. 89, 90.
467.	Apgalvio iš austos juostos ir įvijelių pynės 2 fragmentai XII–XIII a. vilna, žalvaris ilg. 10 cm; 14 cm, pl. 1,3 cm Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 1 LNVM VI 56:48	465.	Headband plate 10 th –12 th cent. bronze length 3,8 cm, width 1,5 cm Stupeli, settlement LNVM VI 227:358 Bibl.: Stubavas, 1978, ill. 13:18.
468.	Žiedinis auskaras su 3 kabučiais XV a. vid.–XVI a. 1 ketv. žalvaris sk. 3,5 cm, ilg. 7,6 cm Skverbai	466.	Spirals from head ornament made of semicircular and triangular cross-section wire 9 th –11 th cent. bronze, wool length 2,6–4,1 cm Visetiškės, barrow XI, grave 8 LNM AR 729:123 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 34, ill. 70.
		467.	Plaits of headband made of woven band and spirals, 2 fragments 12 th –13 th cent. wool, bronze length 10 cm; 14 cm, width 1,3 cm Lejasdopeles, barrow II, grave 1 LNVM VI 56:48
	468.	Ring-shaped earring with 3 pendants mid-15 th cent.–first quarter of the 16 th cent. bronze diameter 3,5 cm, length 7,6 cm Skverbai	KEM 8118
469–470.	Pora žiedinių auskarų su 2 kabučiais XV a. žalvaris sk. 2,9 cm, ilg. 5,2 cm Pelyšėlės, kapas 2 LNM GRD 104550:4	469–470.	A pair of ring-shaped earrings with 2 pendants 15 th cent. bronze diameter 2,9 cm, length 5,2 cm Pelyšėlės, grave 2 LNM GRD 104550:4
471–472.	Auskarai kilpiniu „8“ galu su 2 kabučiais XV a. 1 ketv. žalvaris sk. 2,8 cm, branktelių ilg. 4,7 cm Kraštai LNM AR 78:38, 39 Lit.: Akavickas, 1995, p. 9, pav. 7:8, 9.	471–472.	Earrings with looped ‘8’ terminal and 2 pendants first quarter of the 15 th cent. bronze diameter 2,8 cm, trees length 4,7 cm Kraštai LNM AR 78:38, 39 Bibl.: Akavickas, 1995, p. 9, ill. 7:8, 9.

468

KAKLO PAPUOŠALAI. Kaklą žymiai dažniai dabinosi sėlių moterys nei vyrai. Sėlės laidotos su viena–dviem, kartais net keturiomis antkaklėmis arba antkakle ir kaklo apvaromis. Antkaklės Sėloje nešiotos iki XIV a.

Trimitinės antkaklės skiriamos į tris grupes. II grupės antkaklės apskrito pjūvio lankeliu, trimito formos, su ratuko pastorinimu pilnaviduriais galais. II–III a. jomis dabinosi dažniausiai moterys pietrytiname Baltijos jūros regione (Bajoriškiai, Alināni).

Antkaklės buoželiniais galais buvusios plonu lankeliu, nedidelėmis lygiomis ar kukliai puoštomi buoželėmis galuose. Ankstyvosios (Lateno) nešiotos labai plačioje pietrytinėje ir pietinėje Baltijos jūros baseino teritorijoje. Baltų vyrai, moterys ir vaikai jomis puošėsi II a. 2 pusėje (Pajuostis, Muoriškiai).

Antkaklės plokščiais užkeistais galais buvusios žalvarinės, gana lengvos, tik regiono šiaurinėje dalyje stambesnės, su įkabintais trapecijos formos kabučiais ar žvangučiais. Tokiomis antkaklėmis puošėsi vyrai ir moterys, kartais jas nešiojo net po dvi. Antkaklės dévėtos VII–XIII a., Lietuvoje atsirado VIII a. pabaigoje ir ypač mėgtos X–XII a. Paplitusios išimtinai sėlių, lietuvių, latgalių žemėse (Degučiai, Gykiai, Vabalninkas, Visetiškės, Turdvaris, Lejasdopeles). Pavienių randama finougrų bei slavų žemėse.

Balnelinių antkaklių vienas galas baigiasi ramento formos kilpa, kitas išplotas balneliu, šonuose lankelis kiek storesnis, dažnai suplokštėjės. Atsirado VI–VII a., o ypač paplito IX–X a. Daugiausia tokias antkakles nešiojo latgalių, sėlių, lietuvių gentys, mažiau – žiemgalių, žemaičių, aukštaičių, pavienės žinomas ir iš kitų baltų genčių žemėlių. Tai baltų papuošalas, mainų keilių patekės į finougrų ir germanų žemes. Balnelinės antkaklės buvusios dažniausiai žalvarinės (Pajuostis, Lejasdopeles, Bokė), lobiuose neretai aptinkamos sidabrinės (Baubliai).

Antkaklių ramentiniai galais abu galai užbaigtai ramento formos kilpomis, lankelio šonai vos storesni, kartais nežymiai puošti. Antkaklės žalvarinės, rečiau sidabrinės. Tai baltiškas kaklo papuošalas, atsiradęs VII a., ypač pamęgtas IX–X a. Dažniausiai ramentinės antkaklės

Antkaklė in situ. Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 12 / Neck-ring in situ. Visetiškės, barrow XIII, grave 12

aptinkamos selių (Pajuostis, Lejasdopeles, Baubliai), žiemgalių, lietuvių, rečiau – latgalių paminkluose, pavienės žinomos kuršių ir žemaičių žemėse, atsitiktinai randamos į šiaurės rytus nuo baltų žemių.

Antkaklių ruplėtais galais lankelis šonuose ir galuose kiek storesnis, išorinėje pusėje puoštas trikampio bei rombo formos įdubimais, ruplėtas. Jos paprastai buvusios sidabrinės. Tokių antkaklių randama nedaug, aptinkama V–VI a. kapuose bei lobiuose, aukštaičių, žiemgalių, selių, latgalių gyventoje teritorijoje (Norkūnai), rasta ir Estijos lobiuose.

Vytinės antkaklės, kurių lankelis vytas iš kelių atskirų vielų, nešiotas visą tūkstantmetį pličioje baltų genčių teritorijoje, tačiau daugiau į vakarus nuo Sėlos, – čia jos pastebimai retesnės. Vytinėmis antkaklėmis kilpiniai galais puoštasi X–XII a. (Pajuostis, Lejasdopeles, Beteli). Panaši į vytinę, kiek transformuota antkaklė tordiruotais šonais (Pajuostis).

Antkaklių tordiruotais šonais, užkeistais galais lankelio vidurinė dalis apvalaus ar kampuoto pjūvio, galai taip pat kampuoti. Kai kurių antkaklių galai, puošti įkartomis, primena stilizuotą žalčio galvutę (Degučiai). VIII a., ypač X–XII a. tokias antkakles nešiojo žiemgaliai, séliai (Degučiai, Garšviai, Lejasdopeles, Beteli), latgaliai ir toliau į rytus gyvenusios gentys.

Kaklo apvaras kiek retesnės nei antkaklės, tačiau selių labai mėgtos. Apvaras ne visada išlieka pilnos, kartais jas buvus liudija tik keli karoliukai, įvijėlės, nes kitos detales, matyt, buvusios iš nepatvarių organinių medžiagų. Kapuose išlikę ir pilni karolių vériniai.

Kaklo apvaromis iš įvairių formų ir spalvų stiklo bei emalio karolių baltų žemėse dabintasi senajame ir vėlyvajame geležies amžiuje (Daujėnai, Visetiškės, Miškiniai, Lejasdopeles, Beteli). Tai atvežtinės puošmenos. Karolių beveik neaptinkama I tūkstantmečio vidurio kapuose.

Séliai patys gaminosi įvairių formų molio karolius, randama juų vérinių ar pavienių karoliukų (Visetiškės, Dumblynė, Juodony).

Séloje aptinkama kaklo apvaras iš žalvario įviju ar tūtelį (Daujėnai, Visetiškės, Boķi). Įvijos ar tūtelės, padarytos iš žalvarinių skardelių, atrodo, dažniausiai buvo naudotos ir drabužių puošybai. Į apvaras kabinti trikampio ar trapecijos formos kabučiai (Juodony, Vaineikiai), žvangučiai (Miškiniai), kauri (Lejasdopeles), kryželiai ar amuletais (Miškiniai, Lejasdopeles). Selių paminkluose dažnai aptinkama pavienių kabučių (Juodony, Kerelai, Vosgėliai). Retesni iš žalvario vienos susuktų įvijiniai karoliai būdingi lietuvių ir jotvingių gentims (Visetiškės). Kaklo apvarų Sėlos moterų kapuose aptinkama iki XVII a.

NECK ORNAMENTS. Neck was much more often adorned by the Selonian women than by men. Selonian women were buried wearing one, two, sometimes as many as four neck-rings, or neck-rings and necklaces. Neck-rings were worn in Selonia until the fourteenth century.

Trumpet-shaped neck-rings are divided into three groups. The neck rings of group II are of round cross-section band, trumpet-shaped, with thicker circle and filled-in terminals. In the second and third centuries they were used as an ornament mostly by women in the south-eastern Baltic Sea region (Bajoriškiai, Alināni).

Neck-rings with knob-like terminals, thin bands, small smooth or modestly ornamented knobs at the ends. The early ones (Latenas) were worn over a very wide territory in the south-eastern and southern Baltic Sea basin. Baltic men, women, and children adorned themselves with them in the second half of the second century (Pajuostis, Muoriškiai).

Neck-rings with flat overlapping terminals were made of bronze, fairly light, chunkier only in the northern part of the region, with trapezoid pendants or bells appended to them. These neck-rings were used as ornaments by men and women, sometimes as many as two were worn. Neck rings were worn in the seventh-thirteenth centuries, in Lithuania they appeared at the end of the eighth century, and were especially well-liked in the tenth-twelfth centuries. They are disseminated exclusively in the Selonian, Lithuanian, and Lettigallian lands (Degučiai, Gykiai, Vabalnikas, Visetiškės, Turdvaris, Lejasdopeles). Isolated neck-rings are also found in the Finno-Ugrian and Slavic lands.

Neck-rings with saddle-shaped clasps have one terminal spread in a saddle-shape, the other is a crutch-like loop, the band is somewhat thicker on the sides, sometimes flattened. These neck-rings appeared in the sixth-seventh centuries, and were especially widely disseminated in the ninth-tenth centuries. Such neck-rings were mostly worn by Lettigallian, Selonian, and Lithuanian tribes, to a lesser extent by Semigallians, Samogitians, Aukštaitians, isolated ones are also found in the lands of other Baltic tribes. It is a distinctly Baltic ornament that found its way to Finno-Ugrian and Germanic lands through exchange. The saddle-shaped neck-rings were mostly made of bronze (Pajuostis, Lejasdopeles, Boķi), but silver ones are often found in hoards, too (Baubliai).

Neck-rings with crutch-like terminals have both ends terminating in crutch-shaped loops, the sides of the band are slightly thicker, sometimes with faint decoration. These neck-rings are made of bronze, less frequently of silver. It is a Baltic neck ornament that appeared in the seventh century and was especially well-liked in the ninth-tenth centuries. Neck-rings with crutch-like terminals are mostly found in the Selonian, Semigallian, Lithuanian, somewhat less – in Lettigallian sites, isolated ones are known from Curonian and Samogitian lands, and they are also accidentally found northwest of the Baltic lands (Pajuostis, Lejasdopeles, Baubliai).

Neck-rings with faceted terminals have bands that are somewhat thicker on the sides and ends, are decorated with triangular and rhomboid dents, and have rugged surface. They were usually silver. Such neck-rings are found rarely, mostly encountered in the fifth-sixth centuries graves and hoards in the territories inhabited by Aukštaitians, Semigallians, Selonians, and Lettigallians (Norkūnai), some were also found in Estonian hoards.

Plaited neck-rings whose band was plaited from several isolated wires were worn in the course of a whole millennium in the territory of the Baltic tribes, but mostly to the west of Selonia – where they are perceptibly less frequent. Plaited neck-rings with looped terminals were used for decoration in the tenth-twelfth centuries (Pajuostis, Lejasdopeles, Beteli). Similar to the plaited one, but somewhat transformed is the neck-ring with torqued sides (Pajuostis).

Neck-rings with torqued sides and overlapping terminals have bands whose middle part are of round or angular cross-section, and terminals are also angular. The terminals of some of the neck-rings, decorated with notches, are reminiscent of a stylised serpent head (Degučiai). In the eighth, and especially tenth-twelfth centuries such neck-rings were worn by Semigallians, Selonians, Lettigallians, and other tribes living further east (Degučiai, Garšviai, Lejasdopeles, Beteli).

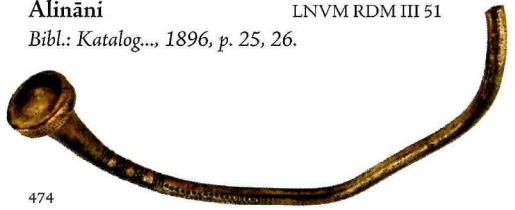
Necklaces are somewhat rarer than neck-rings, but much-liked by the Selonians. Necklaces rarely survive intact, sometimes their existence is attested only by a few beads and spirals, because other details were probably made of non-durable organic matter. There are, however, also complete bead necklaces that survived in graves.

Necklaces made of glass and enamel beads of various colours and shapes were used as ornaments in the Baltic lands in the Early and Late Iron Ages (Daujėnai, Visetiškės, Miškiniai, Lejasdopeles, Beteli). These are imported ornaments. Beads are almost never found in the graves of the middle of the first millennium.

Selonians themselves produced ceramic beads of various shapes, and necklaces made of them, as well as individual beads, are found (Visetiškės, Dumblynė, Juodony).

Necklaces made of bronze spirals or tubes are also found in Selonia (Daujėnai, Visetiškės, Boķi). The spirals or tubes made of bronze plates were the details that, as it seems, were most often used for decoration of dress. Necklaces had triangular or trapezoid pendants (Juodonys, Vaineikiai), bells (Miškiniai), cowry shells (Lejasdopeles), crosses or amulets (Miškiniai, Lejasdopeles) attached to them. In the Selonian sites one often finds isolated pendants (Juodonys, Kereliai, Vosgėliai). Rarer are spiral beads made of twisted bronze wire, characteristic to the Lithuanian and Yotvingian tribes (Visetiškės).

Necklaces are found in the graves of Selonian women until the 17th century.

473.	Antkaklės trimitiniai galais fragmentas II a. žalvaris galo sk. 2,1 cm Bajoriškiai	473.	Fragment of neck-ring with trumpet-shaped terminals 2 nd cent. bronze terminal diameter 2,1 cm Bajoriškiai
	LNM AR 93:3		LNM AR 93:3
474.		474.	
			
473		474	
474.	Antkaklės trimitiniai galais fragmentas II a. žalvaris sk. 17,3 cm Alināni	475.	Neck-ring with faceted overlapping terminals, broken 6 th cent. silver
	LNVM RDM III 51 <i>Lit.: Katalog..., 1896, p. 25, 26.</i>		diameter 15×14 cm, terminal width 1 cm, band thickness 0,4 cm
475.	Antkaklė ruplētais užkeistais galais, sulūžusi VI a. sidabras sk. 15×14 cm, galų pl. 1 cm, lankelio st. 0,4 cm Norkūnai, pilkapis X	476–477.	Norkūnai, barrow X RKM A 381 <i>Bibl.: Juodelis, 1972, p. 35.</i>
	<i>Lit.: Juodelis, 1972, p. 35.</i>		Neck-rings with flat overlapping terminals 8 th –9 th cent. bronze
	RKM A 381		diameter 14,3×15 cm; 17×18,8 cm, terminal width 1,43 cm; 1,4 cm
			Visetiškės, barrow VIII, grave 2; barrow XIII, grave 12
			LNM AR 729:1, 276 <i>Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 48–50, ill. 18, 113.</i>

475

476–477;	Antkaklės plokščiai užkeistais galais
VIII–IX a.
žalvaris
sk. 14,3×15 cm; 17×18,8 cm,
galų pl. 1,43 cm; 1,4 cm
Visetiškės, pilkapis VIII, kapas 2; pilkapis
XIII, kapas 12
<i>Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 48–50, pav. 18, 113.</i>	478.	Part of neck-ring with flat overlapping
terminals
8 th –12 th cent.
bronze
band width 0,6–1,6 cm
Turdvaris	RKM A 386
478.	Antkaklės plokščiai užkeistais galais
dalis
VIII–XII a.
žalvaris
lankelio pl. 0,6–1,6 cm
Turdvaris	479.	Neck-ring with flat overlapping
terminals and 36 trapezoid pendants
10 th –12 th cent.
bronze
diameter 17,5×18 cm, terminal
width 1,5 cm; pendants 3,4×2 cm
Degučiai	RKM A 346
479.	Antkaklė plokščiai užkeistais galais
su 36 trapacijos formos kabučiais
X–XII a.
žalvaris
sk. 17,5×18 cm, galų pl. 1,5 cm;
kabučiai 3,4×2 cm
Degučiai	480.	Neck-ring with flat overlapping
terminals and pendants (18 holes,
8 pendants survive), broken
10 th –12 th cent.
bronze
diameter 14,6×15,2 cm; pendants 2,8×2,2 cm
Vabalninkas	VDKM 716:1–2
480.	Antkaklė plokščiai užkeistais galais
su kabučiais (18 skyliučių, likę 8 vnt.),
sulūžusi
X–XII a.
žalvaris
sk. 14,6×15,2 cm; kabučiai 2,8×2,2 cm
Vabalninkas	481.	Neck-ring with flat overlapping
terminals and trapezoid pendants
12 th cent.
bronze
diameter 18 cm; pendants 1,8×1,3 cm
Lejasdopeles, barrow II, grave 1	LNVM VI 56:50

480

481. Antkaklė plokščiais užkeistais galais
su trapecijos formos kabučiais
XII a.
žalvaris
sk. 18 cm; kabučiai $1,8 \times 1,3$ cm
Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 1

LNVM VI 56:50

481

482.	Ančkaklė tordiruotu lankeliu, keturkampio pjūvio galais, deformuota X–XII a. žalvaris sk. 21 cm Garšvai	483–484.	Neck-rings with torqued band and quadrangular cross-section terminals with zoomorphic motif 10 th –11 th cent. bronze diameter 19,5×23,5 cm; 22,2×23,4 cm Degučiai
483–484.	Antkaklės tordiruotu lankeliu, keturkampio pjūvio zoomorfino motyvo galais X–XI a. žalvaris sk. 19,5×23,5 cm; 22,2×23,4 cm Degučiai	485.	Necklace made of 17 crescent-shaped pendants and spirals 3 rd cent. bronze pendants 2,1–2,5×2–2,2 cm Vaineikiai, barrow II, grave 5

484

486–490.	Beads of barrel- and truncated bi-conical shape 2 nd –3 rd cent. bronze height 0,6–0,8 cm, diameter 0,7–0,8 cm Bajoriškiai	LNM AR 742:14 Bibl.: Simniškytė, 2002b, ill. 2:2.
----------	--	--

485

485.	Kaklo apvara iš 17 pusmėnulio formos kabučių ir įvijelių III a. žalvaris kabučiai 2,1–2,5×2–2,2 cm Vaineikiai, pilkapis II, kapas 5	491.	Beads of barrel and truncated bi-conical shape (x3) 2 nd –3 rd cent. bronze height 1 cm; 0,7 cm; 0,6 cm, diameter 1,1 cm; 1 cm; 0,7 cm Daujėnai, barrow IV, grave 2
	LNM AR 742:14 Lit.: Simniškytė, 2002b, pav. 2:2.		LNM AR 505:28

- 486–490. **Karoliai statinaitės ir dvigubo nupjauto kūgio formos**
II–III a.
žalvaris
aukštis 0,6–0,8 cm, sk. 0,7–0,8 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:28–32
491. **Karoliai statinaitės ir dvigubo nupjauto kūgio formos (3 vnt.)**
II–III a.
žalvaris
aukštis 1 cm; 0,7 cm; 0,6 cm,
sk. 1,1 cm; 1 cm; 0,7 cm
Daujėnai, pilkapis IV, kapas 2
LNM AR 505:28
- 492–494. **Karoliai statinaitės formos**
II–III a.
žalvaris
aukštis 1,4 cm; 1,3 cm; 0,7 cm,
sk. 1,4 cm; 0,6 cm
Pajuostis, pilkapiai XIV, XVII
LNM AR 554:140, 141, 151
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 115, pav. 34:4, 5.

486–490

- 492–494. **Barrel-shaped beads**
2nd–3rd cent.
bronze
height 1,4 cm; 1,3 cm; 0,7 cm,
diameter 1,4 cm; 0,6 cm
Pajuostis, barrows XIV, XVII

LNM AR 554:140, 141, 151

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 115, ill. 34:4, 5.

- Bead of irregular hemispherical shape**
1st–4th cent.
clay
diameter 1,4 cm, height 1 cm
Dumblynė, settlement LNM GRD 98603:2311

- Necklace made of 12 pairs of trapezoid pendants and spirals**
6th–7th cent.
bronze
spiral length 1,8–2 cm;
pendants 2,9×3,3 cm

- Juodony, settlement** RKM A 558
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, ill. 19.

495.

497.

495. **Karolis netaisyklingo pusrutulio formos**
I–IV a.
molis
aukštis 1 cm, sk. 1,4 cm
Dumblynė, gyvenvietė
LNM GRD 98603:2311

492, 493

497.

496. **Kaklo apvara iš 12 porų trapecijos formos kabučių ir iviju**
VI–VII a.
žalvaris
iviju ilg. 1,8–2 cm; kabučiai 2,9×3,3 cm
Juodony, gyvenvietė RKM A 558
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, pav. 19.
497. **Kaklo apvara iš 12 porų trikampių kabučių ir dvigubų ivijėlių**
VI–VII a.
žalvaris
cabučiai 2,1×0,6 cm; iviju ilg. 1,4 cm,
sk. 0,35 cm
Vaineikiai, pilkapis III, kapas 5
LNM AR 742:21
Lit.: Simniškytė, 2000, p. 202, pav. 17.

496

498

498. Kaklo apvara iš 4 keturspyglių,
26 rutulio formos karolių, 5 įvijėlių,
5 tūteliai
X–XII a.
molis, žalvaris
karolių sk. 0,6–1,1 cm
Visetiškės, pilkapis XI, kapas 3

LNM AR 729:114

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 53, pav. 63.

499. Kaklo apvara iš 3 žvangučių, 2 tūteliai,
žvijos
VIII–XI a.
žalvaris
žvangučių sk. 1,5 cm; 1,3 cm; 1,2 cm
Visetiškės, pilkapis XII, kapas 3

LNM AR 729:172

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 53–54, pav. 86.

- 500–502. Įvijiniai karoliai
X a.
žalvaris
ilg. 2,5 cm; 3,2 cm; 2,3 cm, sk. 1,3 cm
Visetiškės, pilkapis X, kapas 12

LNM AR 729:56, 57, 59

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 55, pav. 56.

500–502

503. Apskritas karolis ovalo pjūvio
V–VIII a.
molis
sk. 2,8 cm, st. 1,6 cm
Juodonyys, gyvenvietė

LNM AR 746:44

498. Necklace made of 4 four-spike,
26 spherical beads, 5 spirals, 5 tubes
10th–12th cent.
clay, bronze
bead diameter 0,6–1,1 cm
Visetiškės, barrow XI, grave 3

LNM AR 729:114

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 53, ill. 63.

499. Necklace made of 3 bells, 2 tubes,
and spirals
8th–11th cent.
bronze
bell diameter 1,5 cm; 1,3 cm; 1,2 cm
Visetiškės, barrow XII, grave 3

LNM AR 729:172

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 53–54, ill. 86.

- 500–502. Spiral beads
10th cent.
bronze
length 2,5 cm; 3,2 cm; 2,3 cm, diameter
1,3 cm
Visetiškės, barrow X, grave 12

LNM AR 729:56, 57, 59

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 55, ill. 56.

503. Bead, round, with oval cross-section
5th–8th cent.
clay
diameter 2,8 cm, thickness 1,6 cm
Juodonyys, settlement

LNM AR 746:44

KRŪTINĖS PAPUOŠALAI – SEGĖS. Sėliai drabužį dažniau susegdovalo smeigtukui nei sege. Daugiau segių, ypač vyrių kapuose, aptinkama I tūkstantmečio pabaigoje, kada atsirado pasaginės segės. Moterų kapuose jų randama iki XVII a.

Akinės segės (vad. prūsų šalutinės serijos) buvo plačiai paplitusios Baltijos jūros regione I a. 2 pusėje–II a. (Vosgėliai).

Segės trikampe kojele atvira įvija (mažesnės) arba šarnyrinės (stambesnės) nešiotos moterų ir vaikų II a. 2 pusėje Pietryčių ir Rytų Pabaltijyje (Pajuostis, Sėlpils).

Laiptelinės segės skiriasi laiptelių skaičiumi. Segės vienu laipteliu, matyt, dažniau buvo atvežtinės, paplitusios Gotlande, Pavyslyje, datuojamos II–III a. (Spieiši). Segės trimis laipteliais dar skirstomos į kelis pogrupius. Segių laipteliai trumpi, platūs, puošti akutėmis, grioveliais. Laiptelinėmis segėmis puošėsi vyrai ir moterys III a. 1 pusėje–viduryje Pietryčių Pabaltijyje (Pajuostis).

Labai profiliuotos segės, aptinkamos Lietuvos teritorijoje vyri bei moterų kapuose, skiriamos pagal formą į šešias grupes. III grupei priklauso segės atvira įvija, su dviem ar trimis skydeliais ant trikampio pjūvio liemenėlio. Dalis tokų segių galėjo būti atsivežta iš Romos provincijų. Mėgtos baltų kraštuose, pavienių randama ir toliau į šiaurę. Nešiotos II a. 2 pusėje (Pajuostis).

Lankinės segės trikampe kojele turi aukštą išlenktą liemenelį ir plokščią trikampę kojelę. Jos gamintos iš geležies, žalvario ir sidabro, aptinkamos V–VI a. kapuose visoje baltų teritorijoje, už jos ribų tokį segių beveik nerandama (Vosgėliai, Juostininkai).

Lankinės ilgakojės segės buvusios beveik vien žalvarinės, ilgesniu pusapvalio ar trikampio pjūvio liemenėliu ir kojele, trumpesne įvija su pusrutulio formos buoželėmis. Kartais segės puoštos skersinių rantelių grupelėmis. Tokia puošyba V–VII a. buvo paplitusi Vakarų Europoje. Baltų teritorijoje ilgakojės segės V a. pabaigoje–VII a. 1 pusėje nešiotos prūsų žemėse, visoje Lietuvoje (jotvingių, skalvių, lamatiečių, aukštaičių, žiemgalių, selių), Latvijoje kiek daugiau Žiemgalos teritorijoje (Bokė).

Lankinės aguoninės I grupės segės buvusios žalvarinės bei sidabrinės, paprastai kaltinės, bet pasitaiko ir lietinių (Skrebiškiai). Tai segės lenktu trikampio pjūvio liemenėliu, gana ilga kojele su žemais ragiuokais-akutėmis, įvijos galuose – aguonas galvutės formos buoželės. Nešiotos VIII–IX a. žiemgalių, selių, latgalių, žemaičių, kuršių, lamatiečių, skalvių, pavienių aptinkama finougrų žemėse.

Lankinės laiptelinės segės buvusios labai įvairių proporcijų ir dydžio, skirtingo laiptelių skaičiaus. Išskiriama kelios laiptelinų segių grupės. IV grupei priklauso segės vienodo ilgio laipteliais su didele plokšttele virš įvijos ir lietu profiliuotu lankeliu. Laipteliai dažnai dengti plona spausta plokšttele ar alaviniais kūgeliais. Šios grupės segės vadintinos lietuviškomis, nešiotos daugiausia pajūrio srityje. X a. kai kurios V grupės segės, lietos iš vienos plokštelynės kartu su spurgeliais, tampa pereinamu variantu iš laiptelinų į plokštelynės. Nešiotos plačioje baltų

Kaklo, krūtinės ir rankų papuošalai in situ. Beteži, kapas 16. 1977 m. / Neck, chest and arm ornaments in situ. Beteži, grave 16. 1977

genčių teritorijoje ilgą laiką, nuo VI a. iki XII a., daugiau vakariniuose plotuose, šiaurėje iki Žiemgalos (Priednieki).

Pirštuotos segės paplitusios labai plačioje Europos teritorijoje. V–VII a. jos būdingiausios germanams ir slavams, nemažai jų rasta prūsų teritorijoje. Lietuvoje ir Latvijoje aptinkamos atvežtinės, iš viso žinoma iki 10 vienetų, visos gana skirtinges (Boķi).

Pasaginės segės įvairiomis cilindriniemis, aguoninėmis, keturkampėmis, zoomorfinėmis galvutėmis sudaro gausiausią segių grupę. Jos dažniausiai buvusios žalvarinės, pasitaiko geležinių ir sidabrinėj. Paplitusios plačiame areale apie Baltijos jūrą, baltų genčių labai mėgtos. Pirmosios pasaginės segės cilindriniemis galvutėmis pasirodė VIII–IX a.; X a. pasaginės segės beveik nurungė kitas seges. Selių labiausiai mėgo pasaginių seges aguoninėmis galvutėmis. Dažniausiai jos aptinkamos vyrų kapuose (Visetiškės, Pajuostis, Turdvaris, Indriūnai, Miškiniai), randama ir piliakalniuose bei gyvenvietėse (Juodony). Pasaginės segės nešiotos iki XIII–XIV a., vėlyvų formų net iki XV–XVII a. (Pakritižis, Augstie kapi, Sēlpils).

Apskritos skardinės segės yra dvių tipų: nedidelės, 3,5–4 cm skersmens, ir didelės, iki 8,5 cm skersmens, su iškiliu skliautu, maža skylute ir plonyte adatėle. Didžiosios segės kiek vėlesnės, nešiotos XIV a. pabaigoje–XV a. viduryje. Atrodo, pastarųjų segių paskirtis buvo ne praktinė (susegti drabužį), o puošybinė arba net kultinė (Pakritižis, Kraštai).

Apskritos lietinės segės išgaubtu lankeliu, nedidelės, 3–4 cm skersmens (Lejasdopeles, Pakritižis), ypač mėgtos XIII–XIV a., naudotos ir XV a. Latvijos teritorijoje panašios segės išliko žymiai ilgiau (Augstie kapi), jos perėjo į latvių moterų tautinius drabužius.

Žvaigždinės segės, priskiriamos apskritų lietinių segių pogrupui, aptinkamos XIV–XV a. kapuose (Lejasdopeles).

Apskritos rozetinės segės pagal lapelių skaičių skiriamos į tris tipus, kurie dar skirstomi pagal formą. Šiaurinėje Sėloje, patekusioje į Livonijos ordino priklausomybę, rozetinės segės pasirodė XIV a. 2 pusėje. Pietinėje Sėloje LDK teritorijoje jos atsirado kiek vėliau, kartu su krikščionybė, ir išliko iki XVI a. (Uliūnai, Aščiagaliai).

BREAST ORNAMENTS: BROOCHES. Selonians fastened their clothes more often with a pin than with a brooch. More brooches, especially in the men's graves, are found towards the end of the first millennium, when penannular brooches appear. They are found in women's graves until the seventeenth century.

Eye brooches (the so-called Prussian secondary series) were widely disseminated in the Baltic Sea region and further east in the second half of the first-second centuries (Vosgėliai).

Brooches with triangular foot and either with open scroll (smaller ones) or jointed (bigger ones) were worn by women and children in the second half of the second century in the Southeast or East Baltic Sea region (Pajuostis, Sēlpils).

Ladder brooches differ in the number of steps. One-rung brooches were probably more often imported. They are widespread in Gotland, Vistula basin, and dated to the second-third centuries (Spieičiai). Brooches with three rungs are further subdivided into several subtypes. The ladders of the brooches are short, wide, decorated with eyes and grooves. Ladder brooches were used for decoration by men and women in the first half to middle of the third century in Southeast Baltic Sea region (Pajuostis).

Prominently profiled brooches, found in men's and women's graves in the territory of Lithuania, are subdivided into six groups according to their shape. Group III comprises brooches with open scroll, with two or three shields, and bow of triangular cross-section. Part of these brooches could have been imported from Roman provinces. They were well-liked in the Baltic lands, isolated ones are also found further north. They were worn in the second half of the second century (Pajuostis).

Crossbow brooches with triangular foot have a high upward-curving bow and a flat triangular foot. They were made of iron, bronze, and silver, found in the fifth-sixth centuries graves all over Baltic territories, but are almost never found outside their limits (Vosgėliai, Juostininkai).

Crossbow brooches with long feet are almost exclusively made of bronze, with longer bow of semicircular or triangular cross-section and a foot, and a shorter scroll with hemispherical knobs. Sometimes brooches were decorated with groupings of transversal notches. Such decoration was widespread in Western Europe in the fifth-seventh centuries. In the Baltic territory at the end of the fifth-first half of the seventh centuries brooches with long feet were worn in the Prussian lands, all over Lithuania (by Yotvingians, Skalvians, Lamatiečiai, Aukštaitians, Samogitians, Selonians), and in Latvia somewhat more often in the Semigallian territory (Bokė).

Crossbow poppyseed Group I brooches were made of bronze and silver, mostly beaten, but cast ones are also sometimes found (Skrebiškiai). These brooches are with upward-curved bow of triangular cross-section, fairly long foot with squat horns-eyes, and poppy head-shaped knobs at the ends of the spirals. They were worn in the eighth and ninth centuries by Semigallians, Selonians, Lettigallians, Samogitians, Curonians, Lamatiečiai, and Skalvians; isolated specimens are found in Finno-Ugrian lands.

Crossbow ladder brooches greatly varied in proportions and sizes, as well as in the number of rungs. Several groups of ladder brooches are distinguished. Group IV comprises brooches with equal-length rungs, with big plate over the spiral and a cast profiled band. Rungs are often covered with a thin stamped plate or tin cones. The brooches of this group, so-called Lithuanian brooches, were worn mostly in the sea-side region. In the tenth century some brooches of the Group V, cast in one plate together with fringes, become an intermediate variant in transition from ladder to plate brooches. They were worn across a wide territory of the Baltic tribes over a long period of time, from the sixth to the twelfth centuries, more in the western areas and in the north to Semigallia (Priednieki).

Digitated brooches are widespread over a very extensive territory in Europe. In the fifth-seventh centuries they were most characteristic to Germans and Slavs, quite a few were found in the Prussian territory. In Lithuania and Latvia imported ones are found, there are 10 specimens known altogether, all of them quite different (Bokė).

Penannular brooches with various – cylindrical, poppyseed, quadrangular, zoomorphic – heads represent the most numerous type of brooches. They were mostly made of bronze, but iron and silver ones are also found. They were disseminated over a wide area around the Baltic Sea, and were greatly liked among the Baltic tribes. The first penannular brooches with cylindrical heads appeared in the eighth-ninth centuries; by the tenth century penannular brooches almost outrivaled all the other brooches. Selonians' favourites were penannular brooches with poppyseed heads. They are mostly found in men's graves (Visetiškės, Pajuostis, Turdvaris, Indriūnai, Miškiniai), but are also found in hill-forts and settlements (Juodonys). Penannular brooches were worn until the thirteenth-fourteenth centuries, and late forms as late as fifteenth-seventeenth centuries (Pakritižis, Augstie kapi, Sēlpils).

Round plate brooches come in two types, small, 3,5–4 cm in diameter, and big, up to 8,5 cm in diameter, with prominent dome, small hole and tiny needle. The big brooches are somewhat later, worn at the end of the fourteenth-middle of the fifteenth centuries. It seems that the function of the latter brooches was not so much practical (to fasten clothing), but decorative or even ritual (Pakritižis, Kraštai).

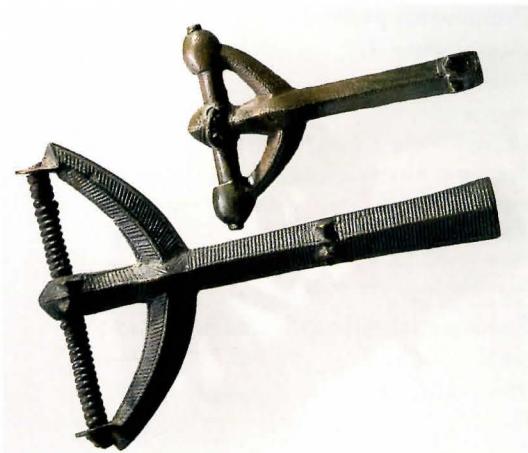
Round cast brooches with convex band are small, 3–4 cm in diameter (Lejasdopeles, Pakritižis). They were especially liked in the thirteenth and fourteenth centuries, worn into the fifteenth century. In the territory of Latvia this type of brooches survived considerably longer (Augstie kapi) and became part of the national costume of Latvian women.

Star-shaped brooches are assigned to a subset of the round cast brooches and are found in the fourteenth and fifteenth centuries graves (Lejasdopeles).

Round rosette brooches are subdivided into three types according to the number of their leaves, and then further subdivided according to shape. In the northern Selonia that became a dependency of the Livonian Order rosette brooches appeared in the second half of the fourteenth century. In the southern Selonia that remained in the territory of the Grand Duchy of Lithuania they appeared somewhat later, along with Christianity, and survived to the sixteenth century (Uliūnai, Aščiagaliai).

504.	Akinė segė, prūsų serijos I a. 2 p.–II a. žalvaris ilg. 8,2 cm Vosgėliai, piliakalnis	504. LNM AR 75:16	Eye brooch, Prussian series second half of the 1 st cent.–2 nd cent. bronze length 8,2 cm Vosgėliai, hill-fort	LNM AR 75:16
505.	Segė trikampe kojele II a. žalvaris ilg. 3,7 cm Pajuostis, pilkapis XV Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 36:2; Michelbertas, 2004, p. 115, pav. 31:5.			504
506.	Segė trikampe kojele II–III a. žalvaris ilg. 3,5 cm, pl. 2,8 cm Sėlpils	LNVM RDM III 49 Lit.: Katalog..., 1896, p. 25, 26.	505. Pajuostis, barrow XV Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 36:2; Michelbertas, 2004, p. 115, ill. 31:5.	Brooch with triangular foot 2 nd cent. bronze length 3,7 cm Pajuostis, barrow XV Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 36:2; Michelbertas, 2004, p. 115, ill. 31:5.
506.		506.		Brooch with triangular foot 2 nd –3 rd cent. bronze length 3,5 cm, width 2,8 cm Sėlpils Bibl.: Katalog..., 1896, p. 25, 26.
507.	Laiptelinė segė dengta įvija (Michelbertas, III) III a. 1 p. žalvaris 7,2×6,5–2,9 cm Pajuostis, pilkapis XIII, kapas 1 LNVM AR 554:127 Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 37:7; Michelbertas, 2004, p. 113, pav. 38:2.	507.		Ladder brooch with covered scroll (Michelbertas, III) first half of the 3 rd cent. bronze 7,2×6,5–2,9 cm Pajuostis, barrow XIII, grave 1 LNVM AR 554:127 Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 37:7; Michelbertas, 2004, p. 113, ill. 38:2.
508.	Laiptelinė segė su 1 laipteliu III a. žalvaris ilg. 3,2 cm, pl. 3,5 cm Spietinė, gyvenvietė LNVM VI 65:19 Lit.: Daiga, Atgāzis, 1962, p. 7; Daiga, 1964, pav. 7:1.	508.		Ladder brooch with 1 rung 3 rd cent. bronze length 3,2 cm, width 3,5 cm Spietinė, settlement LNVM VI 65:19 Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1962, p. 7; Daiga, 1964, ill. 7:1.

509–510.	Labai profiliuotos segės (Michelbertas, III) II a. žalvaris ilg. 7,8 cm; 5,7 cm, pl. 4,9 cm; 3,1 cm Pajuostis, pilkapis IX, kapas 1, atsitikt. LNM AR 554:63, 164 <i>Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 34:3; Michelbertas, 2004, p. 38, pav. 30:6, 33:9; Starožytności... 1994, nr. 222.</i>	509–510.	Prominently profiled brooches (Michelbertas, III) 2 nd cent. bronze length 7,8 cm; 5,7 cm, width 4,9 cm; 3,1 cm Pajuostis, barrow IX, grave 1, occasional find LNM AR 554:63, 164 <i>Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 34:3; Michelbertas, 2004, p. 38, ill. 30:6, 33:9; Starožytności... 1994, nr. 222.</i>
511.	Simetrinė kaspino formos segė su kilpele grandinėlei III–V a. žalvaris 7×5,1 cm Muoriškiai	511.	Symmetrical ribbon-shaped brooch with chain hook 3 rd –5 th cent. bronze 7×5,1 cm Muoriškiai
	BKM A551		BKM A551
512.	Pasaginė segė su 10 ataugelių, inkrustuotomis plokštumomis IV a. žalvaris, raudonas emalis sk. 8,9 cm Velikuškės, piliakalnis	512.	Penannular brooch with 10 off-shoots and inlaid surfaces 4 th cent. bronze, red enamel diameter 8,9 cm Velikuškės, hill-fort
	VDKM 973:44 <i>Lit.: LAB, 1961, ill. 152; Michelbertas, 1986, p. 155.</i>		VDKM 973:44 <i>Bibl.: LAB, 1961, ill. 152; Michelbertas, 1986, p. 155.</i>
513.	Lankinė segė trikampe kojele V–VI a. žalvaris aukštis 5 cm, pl. 3,2 cm, kojelės pl. 1,8 cm Vosgėliai, piliakalnis	513.	Crossbow brooch with triangular foot 5 th –6 th cent. bronze height 5 cm, width 3,2 cm, foot width 1,8 cm Vosgėliai, hill-fort
	VDKM 974:3 <i>Lit.: LAB, 1961, pav. 152; Michelbertas, 1986, p. 155.</i>		VDKM 974:3
514.	Lankinė segė trikampe kojele, daugiakampe buožele (viena nulūžusi) V–VI a. žalvaris aukštis 9,1 cm, kojelės pl. 4,5 cm Juostininkai		
	VDKM 1524:3		
515.	Lankinė aguoninė segė VII–VIII a. žalvaris aukštis 13,5 cm, pl. 9,1 cm Skrebiškiai	515.	
	BKM A343:1		
516.	Lankinė aguoninė segė, lieta VII–VIII a. žalvaris aukštis 8,7 cm, pl. 6,1 cm Skrebiškiai	516.	
	BKM A343:2		

515, 516

514.

Crossbow brooch with triangular foot
and polygonal terminal (one broken off)
5th–6th cent.

bronze
height 9,1 cm, foot width 4,5 cm
Juostininkai VDKM 1524:3

515.

Crossbow brooch with poppyseed
shaped terminals

7th–8th cent.
bronze
height 13,5 cm, width 9,1 cm
Skrebiškiai BKM A343:1

516.

Crossbow brooch with poppyseed
shaped terminals, cast

7th–8th cent.
bronze
height 8,7 cm, width 6,1 cm
Skrebiškiai BKM A343:2

517. Pasaginė segė cilindriniiais galais
X–XI a.
žalvaris
sk. 3,4 cm, lankelio pl. 0,4 cm, st. 0,3 cm
Turdvaris RKM A 387

- 518–519. Pasaginės segės cilindriniais galais
X–XI a.
žalvaris
sk. 4,4 cm; 4,5×4,9 cm, lankelio pl.
0,35 cm; 0,5 cm
Pajuostis, pilkapis III; Visetiškės, pilkapis
X, kapas 9 LNM AR 554:161, AR 729:45
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 100, pav. 67:2;
Kazakevičius, 2000a, p. 59, pav. 51.

520. Pasaginė segė cilindriniais galais
XII–XIII a.
žalvaris
sk. 5 cm
Stupeļi, papédés gyvenvietė
LNM VI 227:873
Lit.: Stubavs, 1979b, pav. 11:16.

- 521–522. Pasaginės segės aguoniniiais galais
X a.
žalvaris
sk. 2,9 cm; 4 cm
Juodonyis, piliakalnis, piliakalnio gyvenvietė
LNM AR 722:42; AR 746:31
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 68, pav. 8:11,
20:39.

518, 519

517.

- 523–524. Pasaginės segės aguoniniai galais
X–XII a.
žalvaris
sk. 5,5 cm; 3 cm, lankelio pl. 0,8 cm; 0,3 cm
Visetiškės, pilkapiai XI, XII
LNM AR 729:139, 193
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 61, pav. 81, 83.

521

525. Pasaginė segė aguoniniai galais
X–XII a.
žalvaris
sk. 6,2 cm
Krūgāni, senovės gyvenvietė
LNM VI 286:24
Lit.: Stubavas, 1979a, p. 74; pav. 12:7.

526. Miniatiūrinė pasaginė segė
aguoniniai galais
XII–XIII a.
žalvaris
sk. 2,3 cm
Stupeli, papėdės gyvenvietė
LNM VI 227:904
Lit.: Stubavas, 1979b, p. 71, pav. 11:13.

520. Penannular brooch
with cylindrical terminals
12th–13th cent.
bronze
diameter 5 cm
Stupeli, settlement LNM VI 227:873
Bibl.: Stubavas, 1979b, ill. 11:16.

- 521–522. Penannular brooches
with poppyseed terminals
10th cent.
bronze
diameter 2,9 cm; 4 cm
Juodonyis, hill-fort, settlement
LNM AR 722:42; AR 746:31
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 68, ill. 8:11, 20:39.

525

- 523–524. Penannular brooches
with poppyseed terminals
10th–12th cent.
bronze
diameter 5,5 cm; 3 cm, band width 0,8 cm;
0,3 cm
Visetiškės, barrows XI, XII
LNM AR 729:139, 193
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 61, ill. 81, 83.

524, 523

527–529.	Pasaginės segės keturkampiai galais X–XI a. žalvaris sk. 8,2 cm; 6 cm; 2,5 cm Visetiškės, pilkapis X, kapas 9; Pajuostis, pilkapai VIII, IX LNM AR 729:44, AR 554:43, 80 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 60, pav. 51; Michelbertas, 2004, p. 108–109, pav. 54:2, 9.	525.	Penannular brooch with poppyseed terminals 10 th –12 th cent. bronze diameter 6,2 cm Krigāni, settlement LNVM VI 286:24 Bibl.: Stubavas, 1979a, p. 74; ill. 12:7.
530.	Pasaginė segė daugiakampiai galais X–XI a. žalvaris sk. 5,8 cm, lankelio pl. 0,7cm Visetiškės, pilkapis X LNM AR 729:63 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 61, pav. 33.	526.	Miniature penannular brooch with poppyseed terminals 12 th –13 th cent. bronze diameter 2,3 cm Stupeļi, settlement LNVM VI 227:904 Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 71, ill. 11:13.
527–529.		527–529.	Penannular brooches with quadrangular terminals 10 th –11 th cent. bronze diameter 8,2 cm; 6 cm; 2,5 cm Visetiškės, barrow X, grave 9; Pajuostis, barrows VIII, IX LNM AR 729:44, AR 554:43, 80 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 60, ill. 51; Michelbertas, 2004, p. 108–109, ill. 54:2, 9.
530.		530.	Penannular brooch with faceted terminals 10 th –11 th cent. bronze diameter 5,8 cm, band width 0,7cm Visetiškės, barrow X LNM AR 729:63 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 61, ill. 33.
531.	Pasaginė segė daugiakampiai galais su audinio fragmentu, austą dvinyčiu XII a. žalvaris, vilna segės sk. 3,1 cm; audinys 2,5×3 cm Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 1 LNVM VI 56:54	531.	
532.	Pasaginė segė zoomorfiniais galais, suktu lankeliu XI–XIII a. žalvaris sk. 6×5,8 cm Indriūnai RKM A 310	531.	Penannular brooch with faceted terminals and a fragment of fabric, plain weave 12 th cent. bronze, wool brooch diameter 3,1 cm; fabric 2,5×3 cm Lejasdopeles, barrow II, grave 1 LNVM VI 56:54
533.	Pasaginė segė zoomorfiniais galais, tordiruotu lankeliu XIV–XV a. žalvaris sk. 3,9 cm Augstie kapi, kapas 19 LNVM VI 136:490		

532

532.

Penannular brooch with zoomorphic terminals and twisted band
 11th–13th cent.
 bronze
 diameter 6×5,8 cm
 Indriūnai

RKM A 310

533.

Penannular brooch with zoomorphic terminals and torqued band
 14th–15th cent.
 bronze
 diameter 3,9 cm
 Augstie kapi, grave 19

LNVM VI 136:490

- 534–535. **Apskritos skardinės segės**
 XIV a. 2 p.–XV a. 1 ketv.
 žalvaris
 sk. 8,1 cm; 7,8 cm
Pakritižis, Kraštai LNM AR 596:46, AR 78:32
Lit.: Akavickas, 1995, p. 10, pav. 5:15.
536. **Žiedinė segė, lieta**
 XIV–XV a.
 žalvaris
 sk. 3,5 cm, lankelio pl. 1 cm
Pakritižis LNM AR 596:47

534

537. **Apskrita kiauraraštė rozetinė šešialapė segė (I T)**
 XVI a.
 žalvaris
 sk. 5,3 cm
Uliūnai, kapas 62 LNM AR 689:62
Lit.: Urbanavičius, 1975, pav. 2:3; Svetikas, 2000, p. 174, pav. 1:1.

538. **Apskrita kiauraraštė rozetinė aštuonlapė segė (III T)**
 XVI a. 2 p.
 žalvaris, geležis
 sk. 4,7×4,4 cm
Aščiagailai, kapas 2 LNM GRD 75710:4
Lit.: Svetikas, 2000, p. 178, pav. 3:4.

535

536

534–535. **Round plate brooches**
 second half of the 14th cent.–first quarter of the 15th cent.
 bronze
 diameter 8,1 cm; 7,8 cm

Pakritižis, Kraštai LNM AR 596:46, AR 78:32
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 10, ill. 5:15.

536.

Ring-shaped brooch, cast
 14th cent.–15th

bronze
 diameter 3,5 cm, band width 1 cm

Pakritižis LNM AR 596:47

537.

Round openwork six-leaf rosette brooch (I T)
 16th cent.
 bronze

diameter 5,3 cm

Uliūnai, grave 62 LNM AR 689:62

Bibl.: Urbanavičius, 1975, ill. 2:3;

Svetikas, 2000, p. 174, ill. 1:1.

538.

537

539. Žiedinė segė su iškiliais burbuliuikais,
ažūriniais pakraščiais

XVII–XVIII a.

žalvaris

sk. 6,2 cm

Augstie kapi

LNVM VI 136: 486

539.

540. Žiedinė segė su iškiliais burbuliuikais,
ažūriniais pakraščiais

XVII–XVIII a.

alavas

sk. 5,8 cm

Augstie kapi

LNVM VI 136

540.

Širdies formos segė (Apala, II₃)

XVII a.

žalvaris

ilg. 3,9 cm, pl. 2,4 cm

Augstie kapi, kapas 169 LNVM VI 136:311

Lit.: Apala, 1974, p. 259, pav. 1:5.

541. Širdies formos segė (Apala, III₂)

XVII a.

alavas

ilg. 4,6 cm, pl. 2,8 cm

Augstie kapi

LNVM VI 136:360

Lit.: Apala, 1974, p. 259, pav. 1:14.

539

Round openwork eight-leaf rosette
brooch (III T)

second half of the 16th cent.

bronze, iron

diameter 4,7–4,4 cm

Aščiagaliai, grave 2

LNVM GRD 75710:4

Bibl.: Svetikas, 2000, p. 178, ill. 3:4.

540

Ring-shaped brooch with prominent
bubbles and openwork edges

17th–18th cent.

bronze

diameter 6,2 cm

Augstie kapi

LNVM VI 136: 486

Ring-shaped brooch with prominent
bubbles and openwork edges

17th–18th cent.

tin

diameter 5,8 cm

Augstie kapi

LNVM VI 136

541, 542

Heart-shaped brooch (Apala, II₃)

17th cent.

bronze

length 3,9 cm, width 2,4 cm

Augstie kapi, grave 169 LNVM VI 136:311

Lit.: Apala, 1974, p. 259, ill. 1:5.

541.

Heart-shaped brooch (Apala, III₂)

17th cent.

tin

length 4,6 cm, width 2,8 cm

Augstie kapi LNVM VI 136:360

Bibl.: Apala, 1974, p. 259, ill. 1:14.

KRŪTINĖS PAPUOŠALAI – SMEIGTUKAI. Sėloje naudoti smeigtukai buvę neįmantriai formų ir gana neįvairūs. I tūkstantmečio pabaigoje smeigtukai pasidarė ne tokie populiarūs.

Smeigtukai cilindrine galvute gaminti iš žalvario ir geležies, pastarieji kiek mažesni. Žalvariniai smeigtukai nešioti Vakarų Lietuvoje ir prūsų genčių teritorijoje. Geležiniai smeigtukai retesni, jie truputį vėlesni, dėvēti daugiau rytinėje baltų teritorijos dalyje ir Sėloje II a. pabaigoje–III a. 1 pusėje (Pajuostis, Muoriškiai).

Smeigtukai ritine galvute skiriami į tris grupes. III grupės smeigtukai žalvariniai, iki 20,5 cm ilgio, su trimis ar dvimi skrituliais, galvutės viršus dažnai dekoruotas kryžma. Tokiais smeigtukais puošesi baltų moterys III a., kartais IV a. (Pajuostis, Vaineikiai, Skrebiškiai). Pavieniai aptinkama Estijos teritorijoje.

Smeigtukai rateline galvute su skersine ąsele virš galvutės pagal rato stipinelių skaičių skiriami į dvi grupes. I grupės smeigtukų galvutė su keturiais stipineliais (Pajuostis, Muoriškiai), II grupės – su šešiais (Muoriškiai, Skrebiškiai). I grupės smeigtukai kiek ankstyvesni, nešioti II a. pabaigoje–III a., II grupės – puošnesni, datuojami III–IV a. Rateliniais smeigtukais segėsi baltų genčių moterys ir vyrai, pavieniai smeigtukai pasiekė tolimesnes gentis Mozūruose ir Suomijoje.

Žiediniai smeigtukai panašūs į ratelinius, tiktais jų galvutės be stipinelių. Jais III a. 2 pusėje–V a. puošesi baltų moterys, dažniau jų pasitaiko Žemaitijos ir Šiaurės Lietuvos pilkapių srityje, Vidurio Lietuvoje (Muoriškiai).

Lazdeliniai smeigtukai – dažni papuošalai sėlių paminkluose. Gaminti iš geležies ir žalvario. Geležinių smeigtukų randama daugiau, bet jie labiau sunykę. Lazdeliniai smeigtukai, atsiradę ryty baltų žemėse paskutiniai amžiai pr. m. e., Lietuvoje ir Latvijoje išplito pirmaisiai amžiai ir buvo naudojami visą tūkstantmetį. Tai baltiški papuošalai. Sėloje jų sumažėjo I tūkstantmečio pabaigoje. Mažesniais smeigtukais segti plonesni drabužiai – marškiniai, stambesniais, matyt, ir storesni viršutiniai. Smeigtukai gaminti mažomis suspaustomis beveik trikampėmis galvutėmis, didesnieji – gražiai atriestais galais su nemaža skylute. Kai kada geležiniai smeigtukai apvyniojami žalvarine vielute, retkarčiais į smeigtuko galvutę įkabinama grandelė. Lazdeliniai smeigtukai aptinkami vyru, moterų, vaikų kapuose, pilialkalniuose ir gyvenvietėse (Visetiškės, Juodonys, Moškėnai, Vosgėliai, Velikuškės, Krīgani, Stupeļi, Beteļi).

Smeigtukai ramentine galvute gaminti iš žalvario ir geležies. Kartais adata prie galvutės apvyniojama vielute ar tordiruojama, į smeigtuko galvutę įkabinama neilga grandinėlė. Tai baltiški papuošalai. Tokiais smeigtukais VII–VIII a. segėsi Sėloje ir Latgalijoje, rečiau Žiemgalioje (Visetiškės, Velikuškės, Juodonys, Moškėnai, Bokė). Pavieniai geležinių smeigtukų randama finougrų žemėse.

Kryžiniai smeigtukai nebūdingi sėliams, nors kaimyninėje Žiemgaloje jų būta įvairių ir jie labai mėgti. Kryžinių smeigtukų su apskritomis plokšteliemis, nešiotų VIII–XI a., aptikta ir paribiniuose Sėlos paminkluose (Pajuostis, Bajoriškiai).

Grandinėlės, kabučiai-skirstikliai, trikampiai ar trapecijos formos kabučiai iš skardelės, žvangučiai priskiriami prie krūtinės papuošalų. Sėloje labai mėgti. Išskiria sėlių grandinėlės, sudarytos iš gana placių žalvario juostelės grandelių. Tokios grandinėlės neilgos, fragmentiškos (Visetiškės). Įvairūs kabučiai buvo įkabinami ir į kaklo apvaras, ir į krūtinės papuošalus.

BREAST ORNAMENTS: PINS. The pins used in Selonia were not of intricate shapes and great variety. At the end of the first millennium pins lost part of their popularity.

Pins with cylindrical head were made of bronze and iron, the latter somewhat smaller. Bronze pins were worn in West Lithuania and in the territory of Prussian tribes. Iron pins are rarer, they are somewhat later, worn mostly in the eastern part of the Baltic territory and Selonia at the end of the second-first half of the third centuries (Pajuostis, Muoriškiai).

Pins with a spool-shaped head are divided into three groups. The pins of Group III are bronze, up to 20,5 cm long, with three or two circles, the top of the head often decorated with a cross. Baltic women adorned themselves with such pins in the third century, sometimes fourth century (Pajuostis, Vaineikiai, Skrebiškiai). Isolated pins of this type are found in the territory of Estonia.

Pins with a wheel-shaped head and with transverse tab over the head are divided into two groups depending on the number of the wheel spokes. The head of the pins of Group I is with four spokes (Pajuostis, Muoriškiai), and of Group II with six spokes (Muoriškiai, Skrebiškiai). The pins of Group I are somewhat earlier, worn at the end of the second-third centuries, those of Group II are more decorative, dated to the third and fourth centuries. Pins with wheel-shaped heads were used for fastening by women and men of the Baltic tribes, whereas isolated pins reached more distant tribes in Masovia and Finland.

Pins with a ring-shaped head are similar to wheel-shaped ones, with the difference that their heads are without spokes. In the second half of the third and fourth centuries (fifth century) they were used as ornaments by Baltic women, and are more often found in the barrow area of Samogitia and North Lithuania, as well as in Central Lithuania (Muoriškiai).

Crook-shaped pins are frequent ornaments in the Selonian sites. They were made of iron and bronze. Iron pin finds are more frequent, but they are also more decayed. Crook-shaped pins that appeared in the eastern Baltic lands in the last centuries BC, in Lithuania and Latvia disseminated in the first centuries AD and were used throughout the first millennium. They are Baltic ornaments. Their use in Selonia decreased at the end of the first millennium. The smaller pins were used to fasten items of clothing made of finer material, such as shirts, whereas the bigger ones were used to fasten the upper clothing, as well. Pins were made with small tight almost triangular heads, the bigger ones with finely curved back terminals and fairly big hole. Sometimes iron pins are twined with a bronze wire, rarely a chain is attached to the head of the pin. Crook-shaped pins are found in the graves of men, women, and children, in hill-forts and settlements (Visetiškės, Juodonys, Moškėnai, Vosgėliai, Velikuškės, Krigāni, Stupeļi, Beteļi).

Pins with a crutch-like head were made of bronze and iron. Sometimes needle was torqued or twined with wire near the head, and a short chain attached to the pin head. These pins were Baltic ornaments. In the seventh and eighth centuries they were used in Selonia and Lettgallia, less often in Semigallia (Visetiškės, Velikuškės, Juodonys, Moškėnai, Boķi). Isolated iron pins are found in Finno-Ugrian lands.

Cruciform pins are uncharacteristic to Selonians, albeit in the neighbouring Semigallia there were various kinds of them and they were by far the favourites. Cruciform pins with round plates, worn in the eighth-eleventh centuries, were also found in the Selonian borderline sites (Pajuostis, Bajoriškiai).

Chains, pendant-dividers, triangular or trapezoid pendants made of plates, and bells are categorised among breast ornaments. They were well-liked in Selonia. Selonian chains stand out, made of fairly wide bronze band. Such chains are short and fragmentary (Visetiškės). Various pendants were attached both to necklaces, and to breast ornaments.

543.	Lazdelinis smeigtukas	543.	Crook-shaped pin
I a.	geležis	1 st cent.	iron
ilg. 7,4 cm, galvutės sk. 1,4 cm		length 7,4 cm, head diameter 1,4 cm	
Pāki, pilkapis II	LNVM VI 63:20	Pāki, barrow II	LNVM VI 63:20
<i>Lit.: Bresava, 1962, p. 4–5; Sēļi..., 2005, pav. 9:3.</i>		<i>Bibl.: Bresava, 1962, p. 4–5; Sēļi..., 2005, ill. 9:3.</i>	
544–545.	Lazdelinis smeigtukas ir smeigtuko fragmentas, adatos dalis ties kakleliu tordiruota	544–545.	Crook-shaped pin and a pin fragment, the part of the needle near the neck torqued
I a.	geležis	1 st cent.	iron
ilg. 4,6 cm; 3,8 cm, galvutės sk. 1,2 cm;	1,1 cm	length 4,6 cm; 3,8 cm, head diameter 1,2 cm; 1,1 cm	
Spietinė, gyvenvietė	LNVM VI 65:469, 468	Spietinė, settlement	LNVM VI 65:469, 468
<i>Lit.: Daiga, Atgāzis, 1964, p. 6–7; Sēļi..., 2005, pav. 9:2, 1.</i>		<i>Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1964, p. 6–7; Sēļi..., 2005, ill. 9:2, 1.</i>	

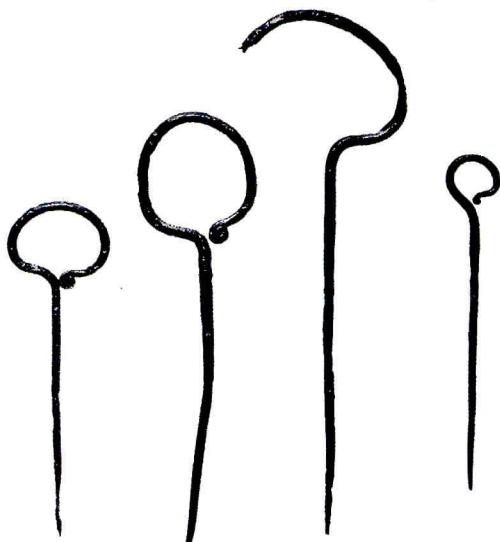
543–545

546.	Lazdelinis smeigtukas maža suspausta galvute		
I–III a.	geležis		
ilg. 11,8 cm			
Kereliai, piliakalnis	LNM AR 726:33		
<i>Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, pav. 17:9.</i>			
547.	Lazdelinis smeigtukas rombo pjūvio galvute		
II–IV a.	geležis		
ilg. 11,3 cm, galvutės sk. 1,8 cm			
Spietinė, gyvenvietė	LNVM VI 65:252		
<i>Lit.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6–7.</i>			
548–550.	Lazdeliniai smeigtukai didelėmis rombo pjūvio galvutėmis		
II–IV a.	geležis	547.	Crook-shaped pin with rhomboid cross-section head
ilg. 10,9 cm; 14,2 cm; 17 cm,		2 nd –4 th cent.	iron
galvutės sk. 3,2 cm; 4 cm; 4,5 cm		length 11,3 cm, head diameter 1,8 cm	
Spietinė, gyvenvietė	LNVM VI 65:47; 130; 267	Spietinė, settlement	LNVM VI 65:252
<i>Lit.: Daiga, Atgāzis, 1962, p. 6–7.</i>		<i>Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6–7.</i>	

546, 552

	Crook-shaped pin with rhomboid cross-section head
2 nd –4 th cent.	
iron	
length 11,3 cm, head diameter 1,8 cm	
Spietinė, settlement	LNVM VI 65:252
<i>Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6–7.</i>	

548–550, 547

551. Lazdelinis smeigtukas, deformuotas
I tūkst. pr.
žalvaris
ilg. 14,5 cm
Petrešiūnai, gyvenvietė LNM GRD 97186:6

552–554. Lazdeliniai smeigtukai
I–VII a.
geležis
ilg. 10 cm; 11,1 cm; 9,4 cm,
galvutės sk. 0,7 cm; 1,2 cm; 1,7 cm
Moškėnai, piliakalnis
VDKM 1501:335, 340, 342

555. Lazdelinis smeigtukas maža,
atriestu galu galvute, deformuotas,
adatos galas nulūžęs
I tūkst. pr.
geležis
ilg. 7,1 cm, galvutės sk. 1 cm
Vosgėliai, piliakalnis LNM AR 75:15

556–558. Lazdeliniai smeigtukai susuktu
galvutės galu, vieno galas nulūžęs
V–VII a.
geležis
ilg. 11 cm; 9,5 cm; 9 cm
Juodonyis, piliakalnio gyvenvietė
LNM AR 746:5, 7, 9
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73–73, pav. 21.

559. Lazdelinis smeigtukas maža
keturkampio pjūvio galvute
IV–VIII a.
geležis
ilg. 9,1 cm, galvutės sk. 1 cm
Juodonyis, piliakalnio gyvenvietė
RKM A 541
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, pav. 21.

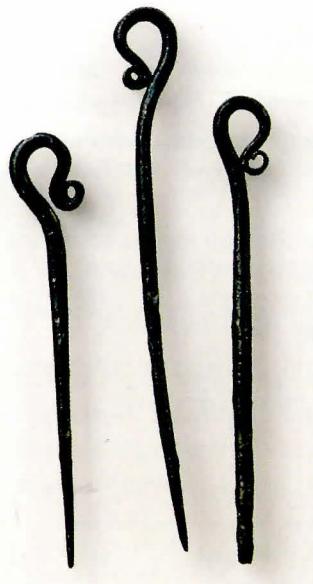
548–550. Crook-shaped pins with big
rhomboid cross-section heads
2nd–4th cent.
iron
length 10,9 cm; 14,2 cm; 17 cm, head
diameter 3,2 cm; 4 cm; 4,5 cm
Spielini, settlement LNV M VI 65:47; 130, 267
Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1962, p. 6–7.

551. Crook-shaped pin, deformed
beginning of the 1st millennium
bronze
length 14,5 cm
Petrešiūnai, settlement LNM GRD 97186:6

552–554. Crook-shaped pins
1st–7th cent.
iron
length 10 cm; 11,1 cm; 9,4 cm,
head diameter 0,7 cm; 1,2 cm; 1,7 cm
Moškėnai, hill-fort VDKM 1501:335, 340, 342

555. Crook-shaped pin with a small,
curved back head, deformed,
needle tip broken
early 1st millennium
iron
length 7,1 cm, head diameter 1 cm
Vosgėliai, hill-fort LNM AR 75:15

556–558. Crook-shaped pins with twisted
head terminal, one broken
5th–7th cent.
iron
length 11 cm; 9,5 cm; 9 cm
Juodonyis, settlement LNM AR 746:5, 7, 9
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73–73, ill. 21.

556–558

560.	Lazdelinis smeigtukas atriestu galvutės galu, adatos galas nulūžęs IV–VIII a. geležis ilg. 6,7 cm, galvutės sk. 1,5 cm Juodony, piliakalnio gyvenvietė RKM A 540 Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, pav. 21.	559.	Crook-shaped pin with small quadrangular cross-section head 4 th –8 th cent. iron length 9,1 cm, head width 1 cm Juodony, settlement RKM A 541 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, ill. 21.
561.	Lazdelinis smeigtukas V–VIII a. žalvaris ilg. 9 cm, galvutės sk. 1,1 cm Krīgāni, senovės gyvenvietė LNVM VI 286:19 Lit.: Stubavas, 1979a, p. 73, pav. 12:10.	560.	Crook-shaped pin with scrolled-back head terminal, needle tip broken off 4 th –8 th cent. iron length 6,7 cm, head width 1,5 cm Juodony, settlement RKM A 540 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, ill. 21.
562.	Lazdelinis smeigtukas susuktu galvutės galu, su grandinėlės dalimi VIII–XI a. žalvaris ilg. 12,8 cm, galvutės sk. 2 cm; grandelių sk. 1,5 cm Visetiškės, pilkapis XI LNM AR 729:140 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 62, pav. 81.	561.	Crook-shaped pin 5 th –8 th cent. bronze length 9 cm, head diameter 1,1 cm Krīgāni, settlement LNVM VI 286:19 Bibl.: Stubavas, 1979a, p. 73, ill. 12:10.
563.	Lazdelinis smeigtukas viela apsukta galvute VI a. geležis, varis ilg. 8,3 cm Kerelai, piliakalnis LNM AR 726:32 Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, pav. 17:10.	562.	Crook-shaped pin with twisted head terminal and part of chain 8 th –11 th cent. bronze length 12,8 cm, head diameter 2 cm; chain-link diameter 1,5 cm Visetiškės, barrow XI LNM AR 729:140 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 62, ill. 81.
564.	Lazdelinio smeigtuko dalis, galvutė apsukta vielute, su 2 grandinėlės grandelėmis X–XI a. geležis, žalvaris galvutės sk. 1,85 cm; grandelių sk. 1,65 cm Visetiškės, pilkapis X LNM AR 729:64 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 62, pav. 33.	563.	Crook-shaped pin with head wound with wire 6 th cent. iron, copper length 8,3 cm Kerelai, hill-fort LNM AR 726:32 Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, ill. 17:10.
564.	Part of crook-shaped pin, head wound with wire, with 2 chain-links 10 th –11 th cent. iron, bronze head diameter 1,85 cm; chain-link diameter 1,65 cm Visetiškės, barrow X LNM AR 729:64 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 62, ill. 33.	564.	Part of crook-shaped pin, head wound with wire, with 2 chain-links 10 th –11 th cent. iron, bronze head diameter 1,85 cm; chain-link diameter 1,65 cm Visetiškės, barrow X LNM AR 729:64 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 62, ill. 33.
565.	Crook-shaped pin 10 th –13 th cent. bronze length 13,4 cm, head diameter 1,1 cm Stupeli, settlement LNVM VI 227:657 Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 68, ill. 11:29.	565.	Crook-shaped pin 10 th –13 th cent. bronze length 13,4 cm, head diameter 1,1 cm Stupeli, settlement LNVM VI 227:657 Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 68, ill. 11:29.

563, 564

565.	Lazdelinis smeigtukas X–XIII a. žalvaris ilg. 13,4 cm, galvutės sk. 1,1 cm Stupeļi , papédés gyvenvietė LNVM VI 227:657 Lit.: <i>Stubavas</i> , 1979b, p. 68, pav. 11:29.	566–568. Crook-shaped pins 10 th –13 th cent. iron length 11,6 cm; 11,7 cm; 9,8 cm, head diameter 1,4 cm; 0,7 cm; 0,9 cm Stupeļi , settlement LNVM VI 227:214, 816, 839 Bibl.: <i>Stubavas</i> , 1977, p. 58, ill. 12:12; <i>Stubavas</i> , 1979b, p. 68, ill. 11:26, 28.
566–568.	Lazdeliniai smeigtukai X–XIII a. geležis ilg. 11,6 cm; 11,7 cm; 9,8 cm, galvutės sk. 1,4 cm; 0,7 cm; 0,9 cm Stupeļi , papédés gyvenvietė LNVM VI 227:214, 816, 839 Lit.: <i>Stubavas</i> , 1977, p. 58, pav. 12:12; <i>Stubavas</i> , 1979b, p. 68, pav. 11:26, 28.	
569.	Smeigtukas cilindrine galvute III a. 1 p. geležis ilg. 9,5 cm Pajuostis , pilkapis XIII, kapas 1 LNM AR 554:129 Lit.: <i>Michelbertas</i> , 2004, p. 113, pav. 38:3; <i>Juga</i> , 2003, nr. 83.	
570.	Smeigtukas rateline galvute II–III a. žalvaris ilg. 11,6 cm, galvutės sk. 1,7 cm Pajuostis , pilkapis XIII LNM AR 554:137 Lit.: <i>Michelbertas</i> , 2004, p. 115, pav. 35:9.	565–568 Pin with cylindrical head first half of the 3 rd cent. iron length 9,5 cm Pajuostis , barrow XIII, grave 1 LNM AR 554:129 Bibl.: <i>Michelbertas</i> , 2004, p. 113, ill. 38:3; <i>Juga</i> , 2003, nr. 83.
570.		570. Pin with wheel-shaped head 2 nd –3 rd cent. bronze length 11,6 cm, head diameter 1,7 cm Pajuostis , barrow XIII LNM AR 554:137 Bibl.: <i>Michelbertas</i> , 2004, p. 115, ill. 35:9.
571.		571. Pin with wheel-shaped head, 3 chains and pendants end of the 2 nd cent.–3 rd cent. bronze, pin length 12,1 cm, diameter 1,6 cm; chain length 19 cm; pendant 2,5×1,5 cm Muoriškiai BKM A 542
572.		572. Pin with needle-shaped head 4 th cent. bronze length 15,4 cm, width 0,7 cm Muoriškiai BKM A 482 Bibl.: <i>Michelbertas</i> , 1986, p. 134, ill. 46:8.

572, 573, 574

573.

Pin with ring-shaped head with a tab3rd–5th cent.

bronze

length 13,9 cm, width 1,5 cm

Muoriškiai, barrow III, grave 11

BKM A 455

Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 46:7.

574.

Pin with spool-shaped head (group III)3rd–4th cent.

bronze

length 17,4 cm, head diameter 2,6 cm

Vaineikiai, barrow III, grave 4

LNM AR 742:19

571. **Smeigtukas rateline galvute su 3 grandinėlėmis ir kabučiais**
II a. pab.–III a.
žalvaris
smeigtuko ilg. 12,1 cm, galvutės sk. 1,6 cm;
grandinėlės ilg. 19 cm; kabutis 2,5×1,5 cm
Muoriškiai BKM A 542
572. **Smeigtukas adatos formos galvute**
IV a.
žalvaris
ilg. 15,4 cm, pl. 0,7 cm
Muoriškiai BKM A 482
Lit.: Michelbertas, 1986, p. 134, pav. 46:8.
573. **Smeigtukas žiedo formos galvute su kilpele**
III–V a.
žalvaris
ilg. 13,9 cm, pl. 1,5 cm
Muoriškiai, pilkapis III, kapas 11 BKM A 455
Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 46:7.
574. **Smeigtukas ritine galvute (III gr.)**
III–IV a.
žalvaris
ilg. 17,4 cm, galvutės sk. 2,6 cm
Vaineikiai, pilkapis III, kapas 4 LNM AR 742:19

576

575

575. Smeigtukas ritine galvute (III gr.)
su pusmėnulio formos ažūriniu
skirstikliu ir 2 grandinėlėmis
su pusmėnulio formos kabučiais gale
III a.
žalvaris
smeigtuko ilg. 16 cm; grandinelių ilg.
55 cm
Pajuostis, pilkapis XIII, kapas 3

LNM AR 554:133

*Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 44; Michelbertas,
2004, p. 113, pav. 28:1.*

575.

Pin with spool-shaped head
(group III), crescent-shaped
openwork divider and 2 chains
with crescent-shaped pendants
at the ends
3rd cent.
bronze
pin length 16 cm; chain length 55 cm
Pajuostis, barrow XIII, grave 3

LNM AR 554:133

*Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 44;
Michelbertas, 2004, p. 113, ill. 28:1.*

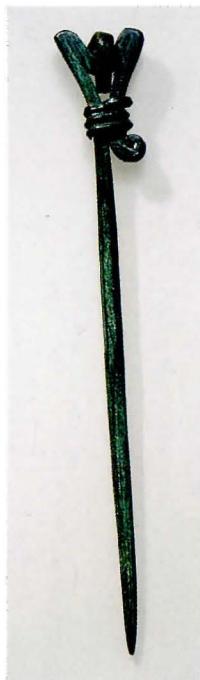
576. Krūtinės papuošalas iš ritinio (III. gr.) ir ratelinio smeigtukų, sujungtų grandinėlėmis, ir ažūrinio skirstiklio III–IV a.

žalvaris

smeigtukų ilg. 20,5 cm; 18,5 cm, galvučių sk. 2,7 cm; 2,5 cm, grandinėlių ilg. 68 cm; 72,5 cm; 65 cm, skirstiklis 4,5×2,8 cm

Skrebiškiai

BKM A 793

580, 578

Smeigtukas ramentine galvute

VII–VIII a.

geležis

ilg. 10,8 cm, galvutės pl. 1,9 cm

Velikuškės

VDKM 973:20

Smeigtukas ramentine galvute, su grandinėlės dalimi

VII–VIII a.

žalvaris

ilg. 13,4 cm, galvutės pl. 1,6 cm

Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 2

LNM AR 729:255

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 66, pav. 100, 121:5; Tautavičius, 1996, p. 225–226, pav. 107:2.

Smeigtukas ramentine galvute, dalinai vielute apvyta adata, su grandinėlės dalimi

VII–VIII a.

žalvaris

ilg. 12,9 cm, galvutės pl. 1,85 cm

Visetiškės, pilkapis XIII LNM AR 729:285

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 64, pav. 121:6;

Tautavičius, 1996, p. 225–226, pav. 107:3.

576.

Chest ornament made of spool-shaped (group III) and wheel-shaped pins, joined with chains, and openwork divider

3rd–4th cent.

bronze

pin length 20,5 cm; 18,5 cm, head diameter 2,7 cm; 2,5 cm, chain length 68 cm; 72,5 cm; 65 cm, divider 4,5×2,8 cm

Skrebiškiai

BKM A 793

577.

Pin with crutch-like head

7th–8th cent.

iron

length 10,8 cm, head width 1,9 cm

Velikuškės

VDKM 973:20

578.

Pin with crutch-like head and part of a chain

7th–8th cent.

bronze

length 13,4 cm, head width 1,6 cm

Visetiškės, barrow XIII, grave 2

LNM AR 729:255

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 66, ill. 100, 121:5; Tautavičius, 1996, p. 225–226, ill. 107:2.

581, 582

579.

Pin with crutch-like head, needle partly wound with wire, and part of a chain

7th–8th cent.

bronze

length 12,9 cm, head width 1,85 cm

Visetiškės, barrow XIII LNM AR 729:285

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 64, ill. 121:6;

Tautavičius, 1996, p. 225–226, ill. 107:3.

580.	Smeigtukas ramentine galvute, dalinai vielute apvyta adata, su grandele VII–VIII a. žalvaris ilg. 12,6 cm Moškėnai, piliakalnis	580.	Pin with crutch-like head, needle partly wound with wire, and a chain 7 th –8 th cent. bronze length 12,6 cm Moškėnai, hill-fort
581–582.	Smeigtukai ramentine galvute, dalinai tordiruota adata, vieno galas nulūžęs VII–VIII a. geležis ilg. 10,1 cm; 6,1 cm, galvutės pl. 1,3 cm; 1,4 cm Juodony, piliakalnio gyvenvietė	581–582.	Pins with crutch-like heads and partly torqued needles, the end of one broken off 7 th –8 th cent. iron length 10,1 cm; 6,1 cm, head width 1,3 cm; 1,4 cm Juodony, settlement
	LNM AR 746:10, 11 Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, pav. 21:13–15.		LNM AR 746:10, 11 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, ill. 21:13–15.
583.	Smeigtukas kryžine galvute su apskritomis plokštélémis kryžmų galuose ir grandinélés dalimi VII–XII a. žalvaris ilg. 19 cm, galvutės pl. 4,7 cm Bajoriškiai	583.	Pin with cruciform head, round plates at the ends of cross arms and part of a chain 7 th –12 th cent. bronze length 19 cm, head width 4,7 cm Bajoriškiai
584.	Kryžiaus formos kabutis su ąsele I a. 2 p.–II a. 1 p. žalvaris 2,6×2,8 cm Pajuostis, pilkapis XVIII	584.	Cruciform pendant with a tab second half of the 1 st cent.–first half of the 2 nd cent. bronze 2,6×2,8 cm Pajuostis, barrow XVIII
	LNM AR 554:152 Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 30:1; Michelbertas, 2004, p. 120, pav. 33:10.		LNM AR 554:152 Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 30:1; Michelbertas, 2004, p. 120, ill. 33:10.
585.	Kabutis iš 2 plokščių apskritimų su ilga dekoratyvia ąsele I–II a. žalvaris aukštis 5,1 cm, pl. 4,1 cm Pajuostis, pilkapis VIII	585.	Pendant made of 2 flat circles with a long decorative tab 1 st –2 nd cent. bronze height 5,1 cm, width 4,1 cm Pajuostis, barrow VIII
	LNM AR 554:46 Lit.: Michelbertas, 2004, p. 108, pav. 35:1.		LNM AR 554:46 Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 108, ill. 35:1.
586–587.		586–587.	Crescent-shaped pendants with 3 off-shoots 3 rd cent. bronze 1,7×2,2 cm Pajuostis, barrow XI
			LNM AR 554:107,108 Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 111, ill. 35:4, 5.
588.	Crescent-shaped pendants (x3) 3 rd cent. bronze height 2,2 cm, width 2–2,3 cm Daujėnai, barrow III, grave 11		LNM AR 505:15

586, 584

- 586–587. Pusmėnilio formos kabučiai su 3 ataugėlėmis
III a.
žalvaris
 $1,7 \times 2,2$ cm
Pajuostis, pilkapis XI LNM AR 554:107,108
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 111, pav. 35:4, 5.
588. Pusmėnilio formos kabučiai (3 vnt.)
III a.
žalvaris
aukštis 2,2 cm, pl. 2–2,3 cm
Daujėnai, pilkapis III, kapas 11
LNM AR 505:15

589. Trapezoid pendant with tree and chain
3rd–4th cent.
bronze
pendant $2,7 \times 2,5$ cm; tree length 3,7 cm; chain length 43,5 cm
Didžiagriašai KEM 11113
590. Triangular pendant with an off-shoot
6th–7th cent.
bronze
 $3 \times 3,2$ cm
Juodonyis, hill-fort LNM AR 722:41
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, ill. 20:11.
- 590, 591. Pendant made of a pair of triangular joined plates
6th–7th cent.
bronze
 $2,2 \times 2,5$ cm
Juodonyis, settlement RKM A 568
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, ill. 20:14.
592. Pendant made of a pair of profiled triangular joined plates
6th–7th cent.
bronze
height $2,1$ cm, width $1,4$ cm
Dumblynė, settlement LNM GRD 72587:18
593. Pendant made of a pair of trapezoid plates with a chain-link
7th–10th cent.
bronze
 $2,5 \times 1,8$ – $0,8$ cm
Juodonyis, settlement LNM AR 746:37
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, ill. 19:6.
- 594–600. Pendants made of trapezoid plate, with holes
7th–10th cent.
bronze
 $2,8 \times 2,05$ – $0,5$ cm; $3,3 \times 2,1$ – $1,1$ cm;
 $2,5 \times 1,8$ – $0,8$ cm; $2,5 \times 1,6$ – $0,7$ cm; $2,3 \times 1,6$ – 1 cm; $2,2 \times 1,8$ – $0,7$ cm; $1,9 \times 1,6$ – $0,5$ cm
Juodonyis, hill-fort, settlement; Kereliai, hill-fort; Vosgėliai, hill-fort
LNM AR 722:20, 38, AR 746:37, 38,
AR 726:44, 45, AR 75:29
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71;
Grigalavičienė, 1992a, ill. 11:7.

589. Trapecijos formos kabutis su brankteliu ir grandinėle
III–IV a.
žalvaris
kabutis $2,7 \times 2,5$ cm; branktelio ilg. 3,7 cm;
grandinėlės ilg. 43,5 cm
Didžiagrašiai KEM 11113
590. Trikampio formos kabutis su ataugėle
VI–VII a.
žalvaris
 $3 \times 3,2$ cm
Juodonyis, piliakalnis LNM AR 722:41
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, pav. 20:11.
591. Kabutis iš poros trikampio formos sujungtų skardelių
VI–VII a.
žalvaris
 $2,2 \times 2,5$ cm
Juodonyis, piliakalnio gyvenvietė RKM A 568
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, pav. 20:14.
592. Kabutis iš poros profiliuoto trikampio formos sujungtų skardelių
VI–VII a.
žalvaris
aukštis 2,1 cm, pl. 1,4 cm
Dumblynė, gyvenvietė LNM GRD 72587:18
593. Kabutis iš poros trapecijos formos skardelių su grandele
VII–X a.
žalvaris
 $2,5 \times 1,8–0,8$ cm
Juodonyis, piliakalnio gyvenvietė LNM AR 746:37
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71, pav. 19:6.
- 594–600. Kabučiai iš trapecijos formos skardelės su skylute
VII–X a.
žalvaris
 $2,8 \times 2,05–0,5$ cm; $3,3 \times 2,1–1,1$ cm;
 $2,5 \times 1,8–0,8$ cm; $2,5 \times 1,6–0,7$ cm;
 $2,3 \times 1,6–1$ cm; $2,2 \times 1,8–0,7$ cm;
 $1,9 \times 1,6–0,5$ cm
Juodonyis, piliakalnis, piliakalnio gyvenvietė; Kereliai, piliakalnis; Vosgėliai, piliakalnis LNM AR 722:20, 38, AR 746:37, 38, AR 726:44, 45, AR 75:29
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 71; Grigalavičienė, 1992a, pav. 11:7.
601. Kabučiai iš trapecijos formos skardelės (4 vnt.)
XI–XII a.
žalvaris
ilg. 2 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė LNVN VI 227:225
Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:10.

598, 599, 595, 597, 594, 596

600, 602

- Pendants made of trapezoid plate (x4)
11th–12th cent.
bronze
length 2 cm
Stupeli, settlement LNVN VI 227:225
Bibl.: Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:10.
- Pendant with a tab made of rectangular ornamented plate
7th–9th cent.
bronze
 $4,7 \times 3,6–2,9$ cm
Vosgėliai, hill-fort LNM AR 75:47

- Double snail-shaped pendant
8th–12th cent.
bronze
 $3 \times 3,3$ cm
Miškiniai, barrow I, grave 13 LNM AR 739:41
Bibl.: Kazakevičius, 2000b, ill. 34.

604. Pendant – A-shaped divider with trapezoid pendant on a thread
10th–11th cent.
bronze, wool
divider 2×2,2 cm; pendant 3,2×1,3 cm
Miškiniai, barrow I, grave 12

LNM AR 739:39

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, ill. 12, 13.

605

605. Part of chest ornament made of plate-divider with 8 loops, 2 chains, 5 bells
10th–12th cent.
bronze
chain length 42 cm; divider 3,5×3,5 cm
Degučiai

LNM AR 511:5

606–607. Bells of flattened spherical shape with criss-cross cutout
8th–11th cent.
bronze
height 2,9 cm; 2,3 cm, diameter 2,3 cm,
2 cm
Visetiškės, barrow X; barrow XII, grave 8

LNM AR 729:82, 185

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, ill. 33, 92.

608. Spherical bell with longitudinal cutout and stone inside
8th cent.
bronze, stone
diameter 1,1 cm
Miškiniai, barrow I, grave 11

LNM AR 739:36

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, ill. 11.

609. Bell with longitudinal cutout and a chain-link
11th–13th cent.
bronze
diameter 1,6 cm, height 2,2 cm
Kuokšiai

VDKM 1805:6

604, 606, 607

602. Kabutis su įsele iš stačiakampio formos ornamentuotos skardelės
VII–IX a.
žalvaris
4,7×3,6–2,9 cm
Vosgėliai, pilakalnis

LNM AR 75:47

603. Kabutis sraiginės žvijos formos
VIII–XII a.
žalvaris
3×3,3 cm
Miškiniai, pilkapis I, kapas 13

LNM AR 739:41

Lit.: Kazakevičius, 2000b, pav. 34.

604. Kabutis – A formos skirtstiklis su trapeciniu kabučiu ant siūlo
X–XI a.
žalvaris, vilna
skirstiklis 2×2,2 cm; kabutis 3,2×1,3 cm
Miškiniai, pilkapis I, kapas 12

LNM AR 739:39

Lit.: Kazakevičius, 2000b, pav. 12, 13.

605. Krūtinės papuošalo dalis
iš plokštelės-skirstiklio su 8 kilpelėmis,
2 grandinėlių, 5 žvangučių
X–XII a.
žalvaris
grandinėlės ilg. 42 cm; skirstiklis 3,5×3,5 cm
Degučiai

LNM AR 511:5

606–607.	Žvangučiai suploto rutulio formos, su kryžmine išpjova VIII–XI a. žalvaris aukštis 2,9 cm; 2,3 cm, sk. 2,3 cm; 2 cm Visetiškės, pilkapis X; pilkapis XII, kapas 8 LNM AR 729:82, 185 <i>Lit.: Kazakevičius, 2000a, pav. 33, 92.</i>	610.	 611–615
608.	Žvangutis rutulio formos, su išilgine išpjova ir žvagiliu VIII a. žalvaris, akmuo sk. 1,1 cm Miškiniai, pilkapis I, kapas 11 LNM AR 739:36 <i>Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, pav. 11.</i>	610.	Bell with longitudinal cutout 13 th cent. bronze diameter 2,5 cm Stupeļi, settlement LNM VI 227:863 <i>Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 69, ill. 11:12.</i>
609.	Žvangutis su išilgine išpjova ir grande XI–XIII a. žalvaris aukštis 2,2 cm, sk. 1,6 cm Kuokšiai VDKM 1805:6	611–615.	Bells of flattened spherical shape, with criss-cross cutouts 13 th –14 th cent. bronze height 2 cm; 1,6 cm; 1,8 cm; 1,9 cm, diameter 1,3 cm; 1,1 cm; 1,2 cm Vosgėliai, hill-fort LNM AR 75:8–12
610.	Žvangutis su išilgine išpjova XIII a. žalvaris sk. 2,5 cm Stupeļi, papédés gyvenvietė LNM VI 227:863 <i>Lit.: Stubavas, 1979b, p. 69, pav. 11:12.</i>	616.	Bell with criss-cross cutout 14 th –15 th cent. bronze 2×1,5–1,1 cm Pakritižis LNM AR 596:51
611–615.	Žvangučiai suploto rutulio formos, su kryžmine išpjova XIII–XIV a. žalvaris aukštis 2 cm; 1,6 cm; 1,8 cm; 1,9 cm, sk. 1,3 cm; 1,1 cm; 1,2 cm Vosgėliai, piliakalnis LNM AR 75:8–12	617.	Pendant-bell 8 th –11 th cent. bronze diameter 1 cm Visetiškės, barrow X, grave 4 LNM AR 729 <i>Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 29, ill. 43.</i>
616.	Žvangutis su kryžmine išpjova XIV–XV a. žalvaris 2×1,5–1,1 cm Pakritižis LNM AR 596:51	618.	Pendant-amulet with a hole through the centre 4 th cent. BC–2 nd cent. AD animal fang length 3,7 cm Kerelai, hill-fort LNM AR 726:118 <i>Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, ill. 7:3.</i>
617.	Kabutis-varpelis VIII–XI a. žalvaris sk. 1 cm Visetiškės, pilkapis X, kapas 4 LNM AR 729 <i>Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 29, pav. 43.</i>	618.	 618
618.	Kabutis-amuletas su skylyte per viduri IV a. pr. m. e.–II a. iltinis dantis ilg. 3,7 cm Kerelai, piliakalnis LNM AR 726:118 <i>Lit.: Grigalavičienė, 1992a, pav. 7:3.</i>	619.	Pendant-amulet, widening to the bottom, flat 10 th –13 th cent. bone 4,3×3,8 cm Stupeļi, settlement LNM VI 227:862 <i>Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 69, ill. 11:11.</i>

619. Kabutis-amuletas, į apačią platėjantis,
plokščias
X–XIII a.
kaulas
4,3×3,8 cm
Stupeļi, papėdės gyvenvietė
LNVM VI 227:862
Lit.: Stubavas, 1979b, p. 69, pav. 11:11.

620. Širdies formos kabutis-amuletas
su Ɍeile, ažūrinis
XVI–XVII a.
žalvaris
7,8×6,5 cm, grandies sk. 2,7 cm
Skrebiškiai BKM A 342

621–622. Stambios grandinėlės iš plokščio
trikampio pjūvio juostelės
IX–XI a.
žalvaris
ilg. 20 cm; 9,8 cm, grandelių sk. 2 cm;
1,2 cm, pl. 1 cm; 0,6 cm
Visetiškės, pilkapis XI, kapas 8; pilkapis
XIII, kapas 1 LNM AR 729:124, 251
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 34, 38, pav. 70, 99.

620

**Heart-shaped pendant-amulet,
openwork with a tab**

16th–17th cent.

bronze

7,8×6,5 cm, chain-link diameter 2,7 cm

Skrebiškiai

BKM A 342

**Large chains made of flat triangular
cross-section band**

9th–11th cent.

bronze

length 20 cm; 9,8 cm, chain-link diameter

2 cm; 1,2 cm, width 1 cm; 0,6 cm

Visetiškės, barrow XI, grave 8; barrow

XIII, grave 1

LNM AR 729:124, 251

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 34, 38, ill. 70, 99.

621

RANKŲ PAPUOŠALAI. Apyrankės – gausiausia papuošalų grupė Sėloje. Jomis dabinosi moterys, vyrai ir vaikai. Kartais randama vaikiškų apyrankių, padarytų iš suaugusiųjų apyrankių. Matyt, nuo XV a. apyrankės tapo nebemadingos, nes nebeaptinkamos to laikotarpio kapuose.

Apyrankės pumpuriniais galais, žalvarinės, neornamentuotu apskrito pjūvio lankeliu, nesiotos beveik visoje Europoje. I–II a. į baltų kraštus (Bajoriškiai) jos galėjo atkeliauti iš Žemutinio Pavyslio.

Akinės apyrankės – labiausiai paplitusi, didžiausia apskrito pjūvio apyrankių grupė. Jų lankeliai puošti išilginiais grioveliais, ranteliais, akutėmis, į galus kiek plonėja. Šias apyrankes dėvėjo baltų genčių vyrai, moterys ir vaikai II a.–III a. pradžioje (Bajoriškiai, Pajuostis), jos pateko ir į Estiją, Suomiją.

Juostinės apyrankės pusiau apskrito pjūvio lankeliu pagal galų formą, lankelio plotį, ornamentą skiriamos į septynias grupes. Buvo paplitusios baltų genčių žemėse. II grupės apyrankės dėvėtos II a. pabaigoje–III a. pabaigoje. Jų aptikta tikta Lietuvos teritorijoje (Pajuostis, Visetiškės).

Juostinės apyrankės plokščio trikampio pjūvio lankeliu, kartais siaurėjančiais ar įsmaugiantais galais pagal lankelio puošybą skirstomas į dvi grupes. Tokiomis apyrankėmis puošėsi baltų gentys, ypač Lietuvoje ir Latvijoje, III a. viduryje–IV a. viduryje (Daujėnai, Kuokšiai, Skverbai, Vaineikiai).

Juostinės apyrankės darytos iš įvairaus profilio – plokščio, trikampio, pusapvalio ar stačiakampio – pjūvio juostelės. Kartais apyrankių galuose juostelė vos paplatinta (Juljanava, Visetiškės, Miškiniai). Apyrankės žalvarinės, ornamentuotos (Kuošai, Miškiniai, Vabalninkas, Visetiškės, Daujėnai). Juostinės apyrankės buvo paplitusios m. e. pradžioje, ypač mėgtos V–VI a. Vėlesnės VIII–X a. apyrankės masyvesnės, jų lankelis dažnai kiek išgaubtas (Visetiškės, Pajuostis, Stupelė, Priednieki).

Storagalės apyrankės – vienos iš ankstyviausių selių nešiotų apyrankių. Jų paplitimo arealas labai platus Vakarų, Vidurio ir Šiaurės Europoje. Baltų kraštuose storagalės apyrankės pasirodė V–VI a., nešiotos iki IX a. (Juodonys, Visetiškės, Skverbai, Boķi, Ķunci).

Apyrankės išgaubtu tuščiaviduriu trikampio pjūvio lankeliu susiaurinta vidurine lankelio dalimi nešiotos kuršių, lamatiečių, aukštaičių. Apyrankės nesusiaurinta vidurine lankelio dalimi dėvėtos Rytų Lietuvoje VIII–X a. Lietuvos teritorijoje gyvenusių genčių žemėse jų randa ma nedažnai (Pajuostis).

Apyrankės išgaubtu lankeliu, smailėjančiais galais buvusios žalvarinės, nešiotos tik moterų. Tai VII–X a. baltų papuošalas, paplîtes tiktais selių ir latgalių gyventose teritorijose (Visetiškės, Kryliai, Boķi, Ķunci).

Įvijinės apyrankės iš siauros trikampio ar pusapvalio pjūvio juostelės dėvėtos ilgiau nei tūkstantį metų beveik visų baltų genčių, išskyrus prūsus. Labiausiai mėgtos VIII–X a. latgaliai, selių, žiemgalių, žemaičių (Degučiai, Juljanava, Visetiškės, Pajuostis, Lejasdopeles). Įvijinių apyrankių pora aptikta ir XIV a. kape (Sēlpils).

Masyvios apyrankės kiek storėjančiais galais, įvairaus skerspjūvio lankeliu: pusapvalio, trikampio, keturkampio ar daugiakampio, gamintos iš žalvario, visada puošnai ornamentuotos. Masyvios apyrankės būdingesnės vakariniam kuršių regionams, dėvėtos IX–XI a. Sėlos šiaurinėje dalyje XI a. paplito puošnios apyrankės pusapvalio pjūvio lankeliu, kurio gale labai ryškus praplėjimas, panašus į plokštelę (Lejasdopeles, Priednieki).

„Kario“ apyrankės masyvios, buvusios dviejų tipų: trapezijos pjūvio ir plokščios su T formos praplatinimu briaunose. Tokias apyrankes dėvėjo tik vyrai ant kairės rankos. Labiausiai jas mėgo latgaliai IX–XI a., mažiau randama žiemgalių, selių, žemaičių kapuose. Sėloje aptikta vaikiškų panašios formos plokščių, bet ne masyvių apyrankių (Visetiškės, Stupelė, Lejasdopeles, Priednieki).

Apyrankių zoomorfiniai galais zoomorfiniai motyvai, atėję iš skandinavų, baltų buvo labai geometrizuoti. Tokios apyrankės X–XIII a. buvo popularios Vakarų Lietuvoje, iš kur plito į kitas gentis. Latvijoje labiau nešiotas latgaliai, selių. Sėloje apyrankes zoomorfiniai galais ypač mėgo vyrai (Degučiai, Juodonys, Indriūnai, Vosgėliai, Pajuostis, Vaineikiai, Stupelė, Lejasdopeles, Priednieki, Betelė).

Vytinės apyrankės nėra dažnos, gamintos iš žalvario, sidabro ar aukso. Šios apyrankės pasirodo apie IX a. kaip ir vytinės antkaklės, jomis puoštasi iki XII–XIII a. Kartais apyrankės darytos iš vytinės antkaklės, ją kelis kartus susukant, kartais vytinė antkaklė dalyta į dvi dalis (Pajuostis). Dažnai vytinės apyrankės turi puošnius zoomorfinius galiukus (Strautmaļi). Daibintasi ir atvežtinėmis ar sekant Novgorodo pavyzdžiais pagamintomis vytinėmis apyrankėmis (Gykiai, Lejasdopeles, Priednieki).

Žiedus daugiau nešiojo moterys nei vyrai, jų randama ir vaikų kapuose. Moterų kapuose aptinkama kartais net iki dešimties žiedų. Labiausiai selių mėgti įvijiniai žiedai (Visetiškės, Miškiniai, Vosgėliai, Pajuostis, Stupelė, Krīgāni, Lejasdopeles, Priednieki, Betelė, Boķi). VI–XII a. įvijinių žiedų vidurinė apvija kartais būna paplatinta (Visetiškės, Lejasdopeles, Priednieki). Juostiniai žiedai kiek retesni, nešioti I tūkstantmečio 2 pusėje, labiau mėgti V–VIII a. Vėlyvesni XV–XVII a. juostiniai žiedai skirstomi net į kelis variantus (Kraštai, Uliūnai, Aščiagaliai). XIII–XV a. mėgti žiedai pinta, tordiruota, vyta priekine dalimi (Pakritižis, Sēlpils). XVI–XVII a. nešioti žiedai paplatinta plokščia priekine dalimi su išgraviruotais įvairiais ženklais (Kraštai, Aščiagaliai). Tokių žiedų gana gausu tyrinėtuose to meto kapinynuose. Vėlyvuose senkapiuose žiedai buvo dažniausia mirusiojo įkapė.

Antkaklė ir apyrankės in situ. Pajuostis, pilkapis XII, kapas 1. 1972 m. / Neck-ring and bracelets in situ. Pajuostis, barrow XII, grave 1. 1972

A RM ORNAMENTS. Bracelets represent the most numerous group of ornaments in Selonia. They were used as ornaments by women, men, and children. Sometimes child's bracelets made of the adult bracelets are found. It is probable that beginning with the fifteenth century bracelets ceased to be fashionable, because they are no longer found in the graves of that period.

Bracelets with bud-like terminals, bronze, with unornamented round cross-section band, were worn almost all over Europe. They could arrive to the Baltic lands in the first-second centuries AD (Bajoriškiai) from the Lower Vistula region.

Eye bracelets is the most widespread, biggest group of round cross-section bracelets. Their bands are decorated with longitudinal grooves, notches, eyes, becoming somewhat thinner towards the ends. These bracelets were worn by the men, women, and children of the Baltic tribes in the second-early third centuries (Bajoriškiai, Pajuostis), and they also travelled to Estonia and Finland.

Sash-like bracelets with semicircular cross-section band according to the shape of their terminals, width of the band, and ornamentation are divided into seven groups. They were widespread in the lands of the Baltic tribes. Bracelets of the Group II were worn from the end of the second to the end of the third centuries. They were found only in the territory of Lithuania (Pajuostis, Visetiškės).

Sash-like bracelets made of flat triangular cross-section band, sometimes tapering or waisted terminals, according to the decoration of the band are divided into two groups. Such bracelets were used as ornaments by the Baltic tribes, especially in Lithuania and Latvia, from the mid-third to the mid-fourth centuries (Daujėnai, Kuokšiai, Skverbai, Vaineikiai).

Sash-like bracelets were made of variously profiled – flat, triangular, semicircular, or rectangular – cross-section band. Sometimes the band is slightly widened at the bracelet terminals (Juljanava, Visetiškės, Miškiniai). Bracelets are bronze, ornamented (Kuokšiai, Miškiniai, Vabalinkas, Visetiškės, Daujėnai). Sash-like bracelets were widespread at the beginning of the Christian era, and were especially liked in the fifth and sixth centuries. Later eighth-tenth centuries bracelets are more massive, their band is frequently somewhat convex (Visetiškės, Pajuostis, Stupelj, Priednieki).

Thick-ended bracelets are one of the earliest bracelets worn by the Selonians. The area of their dissemination is very wide, stretching over Western, Central, and Northern Europe. Thick-ended bracelets appeared in the Baltic lands in the fifth and sixth centuries, and were worn until the ninth (Juodonyis, Visetiškės, Skverbai, Boķi, Kunci).

Bracelets with convex hollow triangular cross-section band with narrowed middle section of the band were worn by Curonians, Lamatians, Aukštaitians. Bracelets without narrowing in the middle section of their band were worn in East Lithuania in the eighth-tenth centuries. They are infrequently found in the lands of the tribes that lived in the territory of Lithuania (Pajuostis).

Bracelets with convex band and tapering terminals were made of bronze and worn only by women. This is a Baltic ornament of the seventh-tenth centuries, popular only in the territories inhabited by Selonians and Lettigallians (Visetiškės, Kryliai, Boči, Kunci).

Spiral bracelets made of narrow triangular or semicircular cross-section band were worn for more than a thousand years by almost all Baltic tribes with the exception of the Prussians. They were best liked by the eighth-tenth century Lettigallians, Selonians, Semigallians, and Samogitians (Degučiai, Juljanava, Visetiškės, Pajuostis, Lejasdopeles). A pair of spiral bracelets was also found in a fourteenth century grave (Sēlpils).

Massive bracelets with somewhat thickened terminals and various – semicircular, triangular, quadrangular, or polygonal – cross-section band were made of bronze and always flamboyantly ornamented. Massive bracelets are more characteristic to the western Curonian regions, and in the ninth-eleventh centuries were worn in the northern part of Selonia. In the eleventh century ornate bracelets with semicircular cross-section band disseminated; its terminal contains very prominent widening reminiscent of a plate (Lejasdopeles, Priednieki).

'Warrior' bracelets were massive, of two types: trapezoid cross-section and flat cross-section with T-shaped widening at the edges. Such bracelets were worn only by men on their left hand. They were best loved by the Lettigallians in the ninth-eleventh centuries, fewer are found in the graves of the Semigallians, Selonians, and Samogitians. Children's plates of similar forms, but no massive bracelets, have been found in Selonia (Visetiškės, Stupeli, Lejasdopeles, Priednieki).

Zoomorphic motifs of the **bracelets with zoomorphic terminals**, which derived from Scandinavians, were rendered quite geometrical by the Balts. In the tenth-thirteenth centuries such bracelets were popular in the west of Lithuania whence they disseminated to other tribes. In Latvia they were more often worn by Lettigallians and Selonians. In Selonia the bracelets with zoomorphic terminals were especially liked by men (Degučiai, Juodonys, Indriūnai, Vosgėliai, Pajuostis, Vaineikiai, Stupeli, Lejasdopeles, Priednieki, Beteļi).

Plaited bracelets are found infrequently, they were produced from bronze, silver or gold. These bracelets appear around the ninth century, just as plaited neck-rings, and they continued to be used as ornaments until the twelfth-thirteenth centuries. Sometimes bracelets were produced from plaited neck-rings, twisting it several times, and sometimes plaited neck-rings were divided in two (Pajuostis). Often plaited bracelets had decorative zoomorphic terminals (Strautmaļi). Imported bracelets or plaited bracelets produced after the prototypes from Novgorod were also used as ornaments (Gykliai, Lejasdopeles).

Rings were more often worn by women than by men, and they are also found in children's graves. Up to ten rings are found in women's graves. The favourite among the Selonians were the spiral rings (Visetiškės, Miškiniai, Vosgėliai, Pajuostis, Stupeli, Krīgāni, Lejasdopeles, Priednieki, Beteļi, Boči). In the sixth-twelfth centuries the middle twist of the spiral rings is sometimes widened (Visetiškės, Lejasdopeles, Priednieki). Sash-like rings are a bit rarer; they were worn in the second half of the first millennium, and best liked in the fifth-eighth centuries. The later fifteenth-seventeenth century sash-like rings are divided into several types (Kraštai, Uliūnai, Aščiagaliai). In the thirteenth-fifteenth centuries rings with braided, torqued, or twined front section were liked (Pakritižis, Sēlpils). In the sixteenth-seventeenth centuries rings that have widened flat front section with various signs engraved on it were worn (Kraštai, Aščiagaliai). Such rings are fairly numerous in the explored cemeteries of that period. In the late old cemeteries rings were the most popular grave goods of the dead person.

623. Apyrankės dalis, plokščia,
iš sudėtinėjų apyrankių grupės
I a.
žalvaris
pl. 0,8 cm, st. 0,3 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:48
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, pav. 17:7.

623

624. Apyrankė pumpuriniais galais
I a.
žalvaris
sk. 6,7×5,5 cm, st. 0,5 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:7
Lit.: Michelbertas, 1986, p. 135, pav. 49:2.

624

- 625–626. Akinės apyrankės apskrito pjūvio
lankeliu (Michelbertas, III)
I–II a.
žalvaris
sk. 8,2×6,3 cm; 9×6,8 cm, st. 1,2 cm; 1 cm
Bajoriškiai; Pajuostis, pilkapis VI, kapas 1
LNM AR 93:5, AR 554:8
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 103, pav. 36:5.

623. Part of a bracelet, flat, one
of the group of composite bracelets
1st cent.
bronze
width 0,8 cm, thickness 0,3 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:48
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, ill. 17:7.
624. Bracelet with bud-like terminals
1st cent.
bronze
diameter 6,7×5,5 cm, thickness 0,5 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:7
Bibl.: Michelbertas, 1986, p. 135, ill. 49:2.

624

- 625–626. Eye bracelets of round cross-section
band (Michelbertas, III)
1st–2nd cent.
bronze
diameter 8,2×6,3 cm; 9×6,8 cm,
thickness 1,2 cm; 1 cm
Bajoriškiai; Pajuostis, barrow VI, grave 1
LNM AR 93:5, AR 554:8
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 103, ill. 36:5.

627. Sash-like bracelet with flat
semicircular cross-section band
end of the 2nd cent.–mid-3rd cent.
bronze
diameter 9,2×6 cm, width 1,4 cm
Pajuostis, barrow XIII, grave 3
LNM AR 554:132
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 113, ill. 28:2.

628. Bracelet with oval cross-section band
and tapering terminals
2nd–3rd cent.
bronze
diameter 7,9×6,4 cm, thickness 0,6×0,4 cm
Visetiškės, barrow XIII LNM AR 729:286
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 67, ill. 96.

627. Juostinė apyrankė plokščio pusapvalio pjūvio lankeliu
II a. pab.–III a. vid.
žalvaris
sk. $9,2 \times 6$ cm, pl. 1,4 cm
Pajuostis, pilkapis XIII, kapas 3

LNM AR 554:132

Lit.: Michelbertas, 2004, p. 113, pav. 28:2.

628

628. Apyrankė ovalinio pjūvio lankeliu,
smailėjančiais galais
II–III a.
žalvaris
sk. $7,9 \times 6,4$ cm, st. $0,6 \times 0,4$ cm

Visėtiškės, pilkapis XIII LNM AR 729:286
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 67, pav. 96.

629.

- Vaikiška juostinė apyrankė plokščio keturkampio pjūvio lankeliu
II–III a. vid.
žalvaris
sk. $5,3 \times 4,4$ cm, pl. 0,7 cm
Pajuostis, pilkapis XIII, kapas 2

LNM AR 554:130

Lit.: Michelbertas, 2004, p. 113.

629

- Child's sash-like bracelet
with flat quadrangular cross-section band
2nd–mid-3rd cent.
bronze
diameter $5,3 \times 4,4$ cm, width 0,7 cm
Pajuostis, barrow XIII, grave 2

LNM AR 554:130

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 113.

630–631.

- Sash-like bracelets with flat quadrangular cross-section bands and narrowed terminals

3rd cent.
bronze
diameter $7 \times 5,5$ cm; $7,1 \times 5,5$ cm,
width 1,5 cm; 1,45 cm

Juostininkai LNM AR 545:2,3

- Child's bracelet, folded from
a half of sash-like bracelet
with waisted terminal

3rd–4th cent.
bronze
diameter $3,8 \times 3,4$ cm, width 1–0,5 cm
Girsteikiai KEM 8148

630, 631

- 630–631. Juostinės apyrankės plokščio keturkampio pjūvio lankeliu, susiaurintais galais
III a.
žalvaris
sk. $7 \times 5,5$ cm; $7,1 \times 5,5$ cm,
pl. 1,5 cm; 1,45 cm
Juostininkai LNM AR 545:2,3
632. Vaikiška apyrankė, sulenkta iš pusės juostinės apyrankės įsmaugtu galu
III–IV a.
žalvaris
sk. $3,8 \times 3,4$ cm, pl. 1–0,5 cm
Girsteikiai KEM 8148
633. Juostinė apyrankė plokščio pusapvalio pjūvio lankeliu
II a. pab.–III a. vid.
žalvaris
sk. $9,2 \times 6$ cm, pl. 1,4 cm
Pajuostis, pilkapis XIII, kapas 3 LNM AR 554:132
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 113, pav. 28:2.
- 634–636. Juostinės apyrankės plokščio trikampio pjūvio lankeliu
III–IV a.
žalvaris
sk. $7 \times 5,3$ cm; 7×6 cm; $7 \times 5,2$ cm,
pl. 1,1 cm; 0,9–1,1 cm; 1 cm
Vaineikiai, pilkapis III, kapas 4; Skverbai;
Kuokšiai LNM AR 742:20; KEM 8120; VDKM 1489
- 637–638. Pora juostinių apyrankių plokščio trikampio pjūvio lankeliu
III–IV a.
žalvaris
sk. $6,6 \times 5,3$ cm, pl. 2–1,4 cm
Daujėnai, pilkapis III, kapas 11 LNM AR 505:13,14
Lit.: Michelbertas, 1986, pav. 57:4.

640

633. Sash-like bracelet with flat semicircular cross-section band
end of the 2nd–mid-3rd cent.
bronze
diameter $9,2 \times 6$ cm; width 1,4 cm
Vaineikiai, barrow III, grave 4; Skverbai;
Pajuostis, barrow XIII, grave 3 LNM AR 554:132
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 113, pav. 28:2.

634, 633

- 634–636. Sash-like bracelets with flat triangular cross-section band
3rd–4th cent.
bronze
diameter $7 \times 5,3$ cm; 7×6 cm; $7 \times 5,2$ cm,
width 1,1 cm; 0,9–1,1 cm; 1 cm
Vaineikiai, barrow III, grave 4; Skverbai;
Kuokšiai LNM AR 742:20; KEM 8120; VDKM 1489
Lit.: Michelbertas, 1986, ill. 57:4.
- 637–638. A pair of sash-like bracelets
with flat triangular cross-section
band
3rd–4th cent.
bronze
diameter $6,6 \times 5,3$ cm, width 2–1,4 cm
Daujėnai, barrow III, grave 11 LNM AR 505:13,14
Bibl.: Michelbertas, 1986, ill. 57:4.

639. Thick-ended bracelet with
semicircular cross-section band,
broken
6th–7th cent.
bronze
diameter $6,5 \times 5,3$ cm, thickness 0,4–1,2 cm
Skverbai KEM 8122
640. Half of a thick-ended bracelet
6th–7th cent.
bronze
thickness 0,4–1,5 cm
Juodonyis, settlement LNM AR 746:34
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 68, ill. 19:1.

639. Storagalė apyrankė pusapvalio pjūvio lankeliu, perlūžusi
VI–VII a.
žalvaris
sk. $6,5 \times 5,3$ cm, st. 0,4–1,2 cm
Skverbai KEM 8122

640. Pusė storagalės apyrankės
VI–VII a.
žalvaris
st. 0,4–1,5 cm
Juodony, piliakalnio gyvenvietė
LNM AR 746:34
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 68, pav. 19:1.

641

641. Storagalė apyrankė
VII a.
žalvaris
sk. 7,3 cm
Kunci LNM VI 240:256

642–643. Storagalė apyrankė ir storagalė vaikiška apyrankė, sulenkta iš didelės VII–VIII a.
žalvaris
sk. $7,6 \times 5,6$ cm; $4,3 \times 4,2$ cm, st. 0,4–0,9 cm
Visetiškės, pilkapiai XII, XIII
LNM AR 729:291, 199
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 67, 68, ill. 96, 84.

644. Vaikiška juostinė apyrankė,
sulenktą iš didelės platėjančiais galais,
vienu nukirstu galu
V–VI a.
žalvaris
sk. $4,8 \times 4,5$ cm, pl. 0,4–1,1 cm
Juljanava BKM A 600

645. Vaikiška juostinė apyrankė
platėjančiai galais, pusapvalio pjūvio lankeliu
VIII–IX a.
žalvaris
sk. $4,4 \times 3,6$ cm, pl. 0,3–0,7 cm
Visetiškės, pilkapis XIII LNM AR 729:295
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 69, pav. 96.

642, 643

641. Thick-ended bracelet
7th cent.
bronze
diameter 7,3 cm
Kunci LNM VI 240:256
642–643. Thick-ended bracelet and thick-ended child's bracelet folded out of a bigger one
7th–8th cent.
bronze
diameter $7,6 \times 5,6$ cm; $4,3 \times 4,2$ cm, thickness 0,4–0,9 cm
Visetiškės, barrows XII, XIII
LNM AR 729:291, 199
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 67, 68, ill. 96, 84.
Child's sash-like bracelet, folded out of a bigger bracelet with widened terminals, one terminal cut off
5th–6th cent.
bronze
diameter $4,8 \times 4,5$ cm, width 0,4–1,1 cm
Juljanava BKM A 600

644

645. Child's sash-like bracelet
with widened terminals and
semicircular cross-section band
8th–9th cent.
bronze
diameter $4,4 \times 3,6$ cm, width 0,3–0,7 cm
Visetiškės, barrow XIII LNM AR 729:295
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 69, ill. 96.

646.	Juostinė apyrankė platėjančiais užkeistais galais, pusapvalio pjūvio lankeliu VIII–X a. žalvaris sk. 5,35×4,8 cm, pl. 0,6–0,9 cm Visetiškės, pilkapis X, kapas 3 LNM AR 729:19 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, pav. 41.	646.	Sash-like bracelet with widened overlapping terminals and semicircular cross-section band 8 th –10 th cent. bronze diameter 5,35×4,8 cm, width 0,6–0,9 cm Visetiškės, barrow X, grave 3 LNM AR 729:19 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, ill. 41.
647.		647.	Sash-like bracelet with slightly widened terminals and rectangular cross-section band 10 th cent. bronze diameter 6,6×4,7 cm, terminal width 1,4 cm Vabalninkas VDKM 716:5
648–649.	Juostinė apyrankė kiek platėjančiais galais, stačiakampio pjūvio lankeliu X a. žalvaris sk. 6,6×4,7 cm, galų pl. 1,4 cm Vabalninkas VDKM 716:5	648–649.	Child's sash-like bracelets with widened terminals and flat triangular cross-section band 8 th –10 th cent. bronze diameter 3,8×3,6 cm; 5,1×3,9 cm, width 0,5–1 cm; 0,3–1,1 cm Visetiškės, barrow XII; Miškiniai, barrow I, grave 12 LNM AR 729:204, AR 739:38 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 69, ill. 84; Kazakevičius, 2000b, p. 126, 130.
648–649.	Vaikiškos juostinės apyrankės platėjančiais galais, plokščio trikampio pjūvio lankeliu VIII–X a. žalvaris sk. 3,8×3,6 cm; 5,1×3,9 cm, pl. 0,5–1 cm; 0,3–1,1 cm Visetiškės, pilkapis XII; Miškiniai, pilkapis I, kapas 12 LNM AR 729:204, AR 739:38 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 69, pav. 84; Kazakevičius, 2000b, p. 126, 130.	648, 649	
650–651.	Apyrankės kiek platėjančiais galais, plokščio pusapvalio pjūvio lankeliu X a. žalvaris sk. 6,3×5,9 cm; 6,4×5,5 cm, pl. 1–1,6 cm Stuburai KEM 8168:1-2	650–651.	Bracelets with slightly widened terminals and flat semicircular cross-section band 10 th cent. bronze diameter 6,3×5,9 cm; 6,4×5,5 cm, width 1–1,6 cm Stuburai KEM 8168:1-2
652.	Apyrankė gaubtu trikampio pjūvio lankeliu, tuščiavidurė VIII–IX a. žalvaris sk. 10,4 cm, galų pl. 3,3 cm Pajuostis, pilkapis VII LNM AR 554:27 Lit.: Michelbertas, 2004, p. 82, pav. 69.	652.	Bracelet with convex triangular cross-section band, hollow 8 th –9 th cent. bronze diameter 10,4 cm, terminal width 3,3 cm Pajuostis, barrow VII LNM AR 554:27 Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 82, ill. 69.

652

- 653–654. Apyrankės gaubtu lankeliu, siaurėjančiais galais
VIII–IX a.
žalvaris
sk. 5,9×5 cm; 6,8×5,4 cm, pl. 1,3 cm
Visetiškės, pilkapis IX, kapas 2; pilkapis XIII, kapas 7 LNM AR 729:6, 266
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 70, 72, pav. 27, 106.

654

655. Apyrankė gaubtu lankeliu, siaurėjančiais galais
VIII a.
žalvaris
sk. 6,5 cm
Kunci LNM VI 240:190
Lit.: Šnore, 1993, p. 62, lent. VI:26.

656. Apyrankė vos gaubtu lankeliu, kiek platėjančiais galais
IX a.
žalvaris
sk. 6,4×5,25 cm, pl. 0,7–1,5 cm
Visetiškės, pilkapis IX, kapas 1 LNM AR 729:5
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 27, 69, pav. 26.

657. Apyrankė vos gaubtu lankeliu, kiek platėjančiais galais
X a.
žalvaris
sk. 6,4×5,2 cm, galų pl. 1,7 cm
Vabalninkas VDKM 716:4

650, 651

- 653–654. Bracelets with convex band and narrowing terminals
8th–9th cent.
bronze
diameter 5,9×5 cm; 6,8×5,4 cm, width 1,3 cm
Visetiškės, barrow IX, grave 2;
barrow XIII, grave 7 LNM AR 729:6, 266
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 70, 72, ill. 27, 106.

655. Bracelet with convex band and narrowing terminals
8th cent.
bronze
diameter 6,5 cm
Kunci LNM VI 240:190
Bibl.: Šnore, 1993, p. 62, table VI:26.

655

656. Bracelet with barely convex band and somewhat widened terminals
9th cent.
bronze
diameter 6,4×5,25 cm, width 0,7–1,5 cm
Visetiškės, barrow IX, grave 1 LNM AR 729:5
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 27, 69, ill. 26.

658, 659

- 658–659. Pora apyrankių vos gaubtu lankeliu,
kiek platejančiais galais
X a.
žalvaris
sk. 6,4×5,6 cm, pl. 1,3–1,8 cm
Pyragiai VDKM 1203:6,7

- 660–661. Apyrankių vos gaubtu lankeliu dalys
VIII–IX a.
žalvaris
pl. 2,1 cm; 0,9 cm
Visetiškės, pilkapis XIV; Kryliai

LNM AR 729:355; RKM 16869
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 69, pav. 117.

657.

Bracelet with barely convex band
and somewhat widened terminals
10th cent.
bronze
diameter 6,4×5,2 cm, width 1,7 cm
Vabahninkas VDKM 716:4

658–659.

A pair of bracelets with barely
convex band and somewhat
widened terminals
10th cent.
bronze
diameter 6,4×5,6 cm, width 1,3–1,8 cm
Pyragiai VDKM 1203:6,7

660–661.

Parts of bracelets with barely
convex bands
8th–9th cent.
bronze
width 2,1 cm; 0,9 cm
Visetiškės, barrow XIV; Kryliai
LNM AR 729:355; RKM 16869
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 69, ill. 117.

662.

Spiral bracelet, 2,5 twists,
made of thin triangular
cross-section band
8th–11th cent.
bronze
diameter 4,8 cm, band width 0,9 cm
Visetiškės, barrow XIII, grave 3
LNM AR 729:256

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 68, 69, ill. 101, 102.

663.

Spiral bracelet, 9 twists, made
of flat triangular cross-section band
9th–12th cent.
bronze
diameter 7 cm, band width 0,8 cm
Pyragiai VDKM 1203:3

660

662. Įvijinė apyrankė, 2,5 apvijos,
iš plonos trikampio pjūvio juostos
VIII–XI a.
žalvaris
sk. 4,8 cm, juostos pl. 0,9 cm
Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 3
LNM AR 729:256
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 68, 69, pav. 101, 102.
663. Įvijinė apyrankė, 9 apvijų,
iš plokščio trikampio pjūvio juostos
IX–XII a.
žalvaris
sk. 7 cm, juostos pl. 0,8 cm
Pyragiai VDKM 1203:3
664. Įvijinė apyrankė, 1,5 apvijos,
iš rombo pjūvio juostos
VIII–XI a.
žalvaris
sk. 5,3 cm, juostos pl. 0,5 cm
Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 3
LNM AR 729:257
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 68, 69,
pav. 101, 102.
- 665–666. Įvijinės apyrankės, 9 ir 7,5 apvijų,
iš pusapvalio pjūvio juostos
IX–XI a.
žalvaris
sk. 6,8 cm, juostos pl. 0,7 cm
Degučiai LNM AR 511:1, 2
667. Apyrankė vienu stilizuotu
zoomorfiniu galu, nelygiu apskrito
ir keturkampio pjūvio lankeliu
IV a.
žalvaris
sk. 7,1×5,1 cm, st. 3,5–6×4 cm
Vaineikiai, pilkapis II, kapas 3
LNM AR 742:12
668. Vaikiška apyrankė zoomorfiniais
galais, plokščio pusapvalio pjūvio
lankeliu
X–XI a.
žalvaris
sk. 5 cm, pl. 0,6 cm
Degučiai RKM A 350
669. Vaikiška apyrankė zoomorfiniais
galais, plokščio pusapvalio pjūvio
lankeliu, kiek deformuota
X–XI a.
žalvaris
sk. 4,5×2,6 cm, pl. 0,7 cm, st. 0,2 cm
Degučiai RKM A 351

662

664

664. Spiral bracelet, 1,5 twists, made
of rhomboid cross-section band
8th–11th cent.
bronze
diameter 5,3 cm, band width 0,5 cm
Visetiškės, barrow XIII, grave 3
LNM AR 729:256
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 68, 69, ill. 101, 102.
- 665–666. Spiral bracelets, 9 and 7,5 twists,
made of semicircular cross-section
band
9th–11th cent.
bronze
diameter 6,8 cm, band width 0,7 cm
Degučiai LNM AR 511:1, 2
667. Bracelet with one stylised
zoomorphic terminal, uneven round
and quadrangular cross-section band
4th cent.
bronze
diameter 7,1×5,1 cm, thickness 3,5–6×4 cm
Vaineikiai, barrow II, grave 3
LNM AR 742:12

665, 666

670. Apyrankė zoomorfiniais galais, plokščio trikampio pjūvio lankeliu
X–XI a.
žalvaris
sk. 6,6×6 cm, pl. 1 cm
Indriūnai LNM AR 205
Lit.: Starožytnosci..., 1994, nr. 380.
671. Juostinė apyrankė zoomorfiniais galais, pusapvalio pjūvio lankeliu
X–XI a.
žalvaris
sk. 6,3 cm, lankelio sk. 0,5×0,3 cm
Vosgėliai, piliakalnis LNM AR 75:25

668. Child's bracelet with zoomorphic terminals and flat semicircular cross-section band
10th–11th cent.
bronze
diameter 5 cm, width 0,6 cm
Degučiai RKM A 350

669. Child's bracelet with zoomorphic terminals and flat semicircular cross-section band, somewhat deformed
10th–11th cent.
bronze
diameter 4,5×2,6 cm, width 0,7 cm,
thickness 0,2 cm
Degučiai RKM A 351

670. Bracelet with zoomorphic terminals and flat triangular cross-section band
10th–11th cent.
bronze
diameter 6,6×6 cm, width 1 cm
Indriūnai LNM AR 205
Bibl.: Starožytnosci..., 1994, nr. 380.

669

- 672–673. Pora apyrankių labai stilizuotais zoomorfiniais galais, keturkampio pjūvio lankeliu
X–XI a.
žalvaris
sk. $5 \times 6,8$ cm, st. 0,5 cm
Pajuostis, pilkapis VI, kapas 2
LNM AR 554:10, 11
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 105, pav. 63:1, 2.

671

674. Vaikiška apyrankė, sulenkta iš didelės, zoomorfiniai galais, keturkampio pjūvio lankeliu
X a.
žalvaris
sk. $5 \times 5,9$ cm, lankelio sk. $0,7 \times 0,5$ cm
Pajuostis LNM AR 554:166
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 78, pav. 62:8.

675. Vaikiška apyrankė zoomorfinius galais, plokščiu lankeliu
XI–XII a.
žalvaris
sk. $4,5 \times 3,3$ cm
Juodonyi, piliakalnio gyvenvietė
LNM AR 746:32
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 68, pav. 20:41.

676. Apyrankė zoomorfiniai galais, trikampio pjūvio lankeliu
X–XII a.
žalvaris
sk. 4 cm, pl. 0,7 cm
Stupelj, papėdės gyvenvietė
LNVM VI 227:771
Lit.: Stubavs, 1979b, p. 71, pav. 11:21.

677. Apyrankė stilizuotais zoomorfiniai galais, keturkampio pjūvio lankeliu
XII–XIII a.
žalvaris
sk. $4,9 \times 3,4$ cm
Stupelj, piliakalnis LNVM VI 227:971

670

671. Sash-like bracelet with zoomorphic terminals and semicircular cross-section band
10th–11th cent.
bronze
diameter 6,3 cm, band diameter $0,5 \times 0,3$ cm
Vosgéliai, hill-fort LNM AR 75:25

- 672–673. A pair of bracelets with very stylised zoomorphic terminals and quadrangular cross-section band
10th–11th cent.
bronze
diameter $5 \times 6,8$ cm, thickness 0,5 cm
Pajuostis, barrow VI, grave 2
LNM AR 554:10, 11
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 105, ill. 63:1, 2.

672, 673

674. Child's bracelet, folded out of a bigger one, with zoomorphic terminals and quadrangular cross-section band
10th cent.
bronze
diameter $5 \times 5,9$ cm, band diameter $0,7 \times 0,5$ cm
Pajuostis LNM AR 554:166
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 78, ill. 62:8.

674

675.

Child's bracelet with zoomorphic terminals and flat band
11th–12th cent.
bronze
diameter 4,5×3,3 cm
Juodony, settlement LNM AR 746:32
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 68, ill. 20:41.

676

675.

675

678. **Apyrankė zoomorfiniais galais, trikampio pjūvio lankeliu**
XII–XIII a.
žalvaris
sk. 7,2 cm, pl. 1,5 cm
Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 10
Lit.: Šnore, 1997, pav. 4:1. LNM VI 56:157

679–680. **Apyrankių pora, sulenkta iš vytos antkalkės su kilpele gale**
IX–X a.
žalvaris
sk. 5,6×6,6 cm; 6,3 cm, st. 0,6 cm
Pajuostis, pilkapis XII, kapas 1
LNM AR 554:111, 112
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 75, pav. 57:2, 3.

681. **Vytinė apyrankė zoomorfiniais galais**
XII–XIII a.
žalvaris
sk. 7,5 cm, st. 1 cm
Strautmaļi, kapas 6 LNM A 10201:6

682–685. **Vienos moters masyvios apyrankės kiek platejančiu kampuoto pjūvio lankeliu**
X a.
žalvaris
sk. 7×6,2 cm; 6,5×6 cm, pl. 1,1–1,5 cm
Visetiškės, pilkapis XII, kapas 5
LNM AR 729:176–179
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, pav. 89, 90.

677.

678.

679–680.

Bracelet with zoomorphic terminals and triangular cross-section band
10th–12th cent.
bronze
diameter 4 cm, width 0,7 cm
Stupelj, settlement LNM VI 227:771
Bibl.: Stubavs, 1979b, p. 71, ill. 11:21.

Bracelet with stylised zoomorphic terminals and quadrangular cross-section band
12th–13th cent.
bronze
diameter 4,9×3,4 cm
Stupelj, hill-fort LNM VI 227:971

Bracelet with zoomorphic terminals and triangular cross-section band
12th–13th cent.
bronze
diameter 7,2 cm, width 1,5 cm
Lejasdopeles, barrow II, grave 10 LNM VI 56:157
Bibl.: Šnore, 1997, ill. 4:1.

Pair of bracelets folded out of a plaited neck-ring with a loop terminal
9th–10th cent.
bronze
diameter 5,6×6,6 cm; 6,3 cm,
thickness 0,6 cm
Pajuostis, barrow XII, grave 1 LNM AR 554:111, 112
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 75, ill. 57:2, 3.

679, 680

686. Vaikiška apyrankė, sulenkta iš didelės, masyvios, pusapvalio pjūvio lankeliu
IX–X a.
žalvaris
sk. 4×5,8 cm, pl. 1–1,5 cm
Pajuostis, pilkapis VI LNM AR 554:13
Lit.: Michelbertas, 2004, pav. 64:4.

687. Masyvi apyrankė pusapvalio pjūvio lankeliu
XI a.
žalvaris
sk. 6,7 cm, pl. 0,4–0,5 cm
Stupelj, papédés gyvenvietė
LNVM VI 227:54 681.

Lit.: Stubavs, 1977, p. 58, pav. 12:15.
688. „Kario“ apyrankė plokščiu lankeliu
X–XI a. pr.
žalvaris
sk. 6,2×5,1 cm, pl. 0,55–0,9 cm,
st. 0,35–0,5 cm
Visetiškės, pilkapis X LNM AR 729:69
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, pav. 34.

681

Plaited bracelet with zoomorphic terminals
12th–13th cent.
bronze
diameter 7,5 cm, thickness 1 cm
Strautmai, grave 6 LNVM A 10201:6

682–685

689. „Kario“ apyrankė plokščiu lankeliu
X–XI a.
žalvaris
sk. 7,2 cm, galų pl. 1,1 cm
Stupeli, piliakalnis
LNVM VI 227:980

688

690. Masyvi „kario“ apyrankė
plokščiu lankeliu,
pastorintomis briaunomis
X–XI a.
žalvaris
sk. 8,25×7,3 cm, pl. 1,1–1,95 cm,
st. 0,2–0,45 cm
Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 6
LNVM AR 729:264
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, pav. 104.

691. Pusė masyvios „kario“ apyrankės
pastorinta vidine briauna
X–XI a.
žalvaris
sk. 6,4 cm, pl. 1–1,8 cm
Visetiškės, pilkapis XI
LNVM AR 729:141
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, pav. 81.

689

- 682–685. Massive bracelets of one woman
with somewhat widening angular
cross-section band
10th cent.
bronze
diameter 7×6,2 cm; 6,5×6 cm, width
1,1–1,5 cm
Visetiškės, barrow XII, grave 5
LNVM AR 729:176–179
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, ill. 89, 90.
686. Child's bracelet, folded out
of a bigger massive one,
with semicircular cross-section band
9th–10th cent.
bronze
diameter 4×5,8 cm, width 1–1,5 cm
Pajuostis, barrow VI
LNVM AR 554:13
Bibl.: Michelbertas, 2004, ill. 64:4.

687. Massive bracelet with semicircular
cross-section band
11th cent.
bronze
diameter 6,7 cm, width 0,4–0,5 cm
Stupeli, settlement
LNVM VI 227:54
Bibl.: Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:15.

688. Massive ‘warrior’ bracelet
with flat band
10th–beginning of the 11th cent.
bronze
diameter 6,2×5,1 cm, width 0,55–0,9 cm,
thickness 0,35–0,5 cm
Visetiškės, barrow X
LNVM AR 729:69
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, ill. 34.
689. Miniature ‘warrior’ bracelet
with flat band
10th–11th cent.
bronze
diameter 7,2 cm, terminal width 1,1 cm
Stupeli, hill-fort
LNVM VI 227:980

690. Massive ‘warrior’ bracelet
with flat band and thickened edges
10th–11th cent.
bronze
diameter 8,25×7,3 cm, width 1,1–1,95 cm,
thickness 0,2–0,45 cm
Visetiškės, barrow XIII, grave 6
LNVM AR 729:264
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, ill. 104.

691. Half of a massive ‘warrior’ bracelet
with thickened inner edge
10th–11th cent.
bronze
diameter 6,4 cm, width 1–1,8 cm
Visetiškės, barrow XI
LNVM AR 729:141
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 75, ill. 81.

692.	Įvijinis žiedas, 2 apviju II–III a. žalvaris sk. 2,2 cm Pajuostis, pilkapis VII, kapas 1 LNM AR 554:25 <i>Lit.: Michelbertas, 2004, p. 105, pav. 30:3.</i>	692.	Spiral ring, 2 twists 2 nd –3 rd cent. bronze diameter 2,2 cm Pajuostis, barrow VII, grave 1 LNM AR 554:25 <i>Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 105, ill. 30:3.</i>
693.	Įvijinis žiedas, 4 apviju V–VI a. žalvaris sk. 3 cm, juostos pl. 0,5 cm Juljanava	693.	Spiral ring, 4 twists 5 th –6 th cent. bronze diameter 3 cm, band width 0,5 cm Juljanava
694–698.	Įvijinai žiedai VIII–X a. žalvaris sk. 1,85 cm; 1,8 cm; 1,8 cm; 2,1 cm; 2,2 cm Visetiškės, pilkapis X, kapai 4, 5, 6, 8; pilkapis XI, kapas 9 LNM AR 729:21, 25, 29, 40, 129 <i>Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 77, pav. 43, 45, 47, 50, 72.</i>	694–698.	Spiral rings 8 th –10 th cent. bronze diameter 1,85 cm; 1,8 cm; 1,8 cm; 2,1 cm; 2,2 cm Visetiškės, barrow X, graves 4, 5, 6, 8; barrow XI, grave 9 LNM AR 729:21, 25, 29, 40, 129 <i>Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 77, ill. 43, 45, 47, 50, 72.</i>
699.	Įvijinis žiedas, 3,5 apvijos XI–XIII a. žalvaris sk. 2,2 cm Vosgėliai, piliakalnis	699.	Spiral ring, 3,5 twists 11 th –13 th cent. bronze diameter 2,2 cm Vosgėliai, hill-fort
700–701.	Įvijinai žiedai, 3 apviju, priekyje paplatinta vidurine apvija X–XI a. žalvaris sk. 2,05 cm; 2,2 cm Visetiškės, pilkapis X, kapas 6; pilkapis XII LNM AR 729:28, 209 <i>Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 77, pav. 47, 84.</i>	700–701.	Spiral rings, 3 twists, middle twist widened in front 10 th –11 th cent. bronze diameter 2,05 cm; 2,2 cm Visetiškės, barrow X, grave 6; barrow XII
702.	Įvijinis žiedas, 1,5 apvijos, iš plokščios juostos XII–XIII a. sidabras sk. 2,1 cm Stupelė, papėdės gyvenvietė LNVM VI 227:724 <i>Lit.: Stubavas, 1979b, p. 68, pav. 11:3.</i>	702.	Spiral ring, 1,5 twists, made of flat band 12 th –13 th cent. silver diameter 2,1 cm Stupelė, settlement

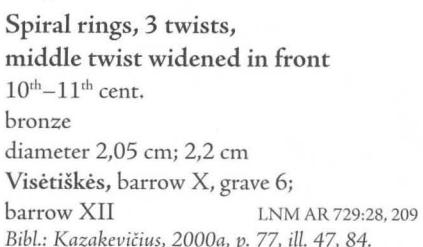
692

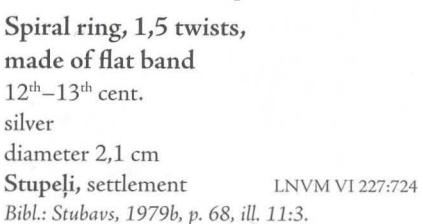
693

700–701.

700–701.

702.

- 703–704. **Įvijiniai žiedai, 3 ir 4 apviju,**
pusiau apvalaus pjūvio lankeliu
XII–XIII a.
žalvaris
sk. 2,4 cm
Krūgāni, senovės gyvenvietė; Stupejū,
papédės gyvenvietė
LNVM VI 286:43, VI 227:136
Lit.: Stubavas, 1979a, p. 74, pav. 12:2;
Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:19.

702, 704

705. **Žiedas užkeistais galais,**
vyta iš 2 vielų priekine dalimi
XII a.
žalvaris
sk. 2,6 cm, st. 0,6 cm
Miškiniai, pilkapis I LNM AR 739:53
Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 127, pav. 7.

706. **Žiedas užkeistais galais,**
pinta priekine dalimi
XIV a.–XV a. 1 p.
žalvaris
3×2,6 cm
Pakritižis LNM AR 596:50

706

707. **Žiedas paplatinta priekine dalimi,**
su įkartomis (signetinis)
XV–XVII a.
žalvaris
sk. 2,1 cm, pl. 0,8 cm
Kraštai LNM AR 78:33
Lit.: Akavickas, 1995, p. 10, pav. 7:4.
- 708–709. **Žiedai paplatinta priekine dalimi,**
su įkartomis (signetiniai)
XVI–XVII a.
žalvaris
sk. 2,1 cm; 2,3 cm
Aščiagaliai, kapas 4 LNM GRD 75710:31, 31a

- 703–704. **Spiral rings, 3 and 4 twists,**
semicircular cross-section band
12th–13th cent.
bronze
diameter 2,4 cm
Krūgāni, settlement; Stupejū, settlement
LNVM VI 286:43, VI 227:136
Bibl.: Stubavas, 1979a, p. 74, ill. 12:2;
Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:19.

705. **Ring with overlapping terminals,**
front section twined out of 2 wires
12th cent.
bronze
diameter 2,6 cm, thickness 0,3 cm
Miškiniai, barrow I LNM AR 739:53
Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 127, ill. 7.

705

706. **Ring with overlapping terminals**
and braided front part
14th–first half of the 15th cent.
bronze
3×2,6 cm
Pakritižis LNM AR 596:50

707. **Ring with widened front section**
and notches (signet ring)
15th–17th cent.
bronze
diameter 2,1 cm, width 0,8 cm
Kraštai LNM AR 78:33
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 10, ill. 7:4.

- 708–709. **Rings with widened front sections**
and notches (signet rings)
16th–17th cent.
bronze
diameter 2,1 cm; 2,3 cm
Aščiagaliai, grave 4 LNM GRD 75710:31, 31a
- 710–712. **Sash-like rings, closed**
15th–17th cent.
bronze
diameter 1,9 cm; 2,2 cm; 2,1 cm,
width 0,4 cm; 0,45 cm; 0,3 cm
Kraštai; Uliūnai, graves 13, 60
LNVM AR 78:35, AR 689:12, 59
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 10, ill. 7:5;
Urbanavičius, 1975, p. 55, ill. 2:7.

710–712. Juostiniai žiedai, uždari

XV–XVII a.

žalvaris

sk. 1,9 cm; 2,2 cm; 2,1 cm, pl. 0,4 cm;

0,45 cm; 0,3 cm

Kraštai; Uliūnai, kapai 13, 60

LNM AR 78:35, AR 689:12, 59

Lit.: Akavickas, 1995, p. 10, pav. 7:5;

Urbanavičius, 1975, p. 55, pav. 2:7.

711, 712

713. Juostinis žiedas, uždaras,

su sujungtų rankų simboliu

713.

XVII a. vid.

žalvaris

sk. 2,2 cm, pl. 0,2 cm

Aščiagaliai, kapas 4

LNM GRD 75710:28

Sash-like ring, closed,
with the symbol of joined hands
mid-17th cent.

bronze

diameter 2,2 cm, width 0,2 cm

Aščiagaliai, grave 4

LNM GRD 75710:28

Nešiosena ir drabužių puošba

Clothing and dress ornaments

ORGANINĖS MEDŽIAGOS IŠLIKIMĄ lemia metalų, ypač spalvotųjų, konservuojančios savybės. Juo gausiau metalinių detalių naudota drabužių puošboje, tuo didesni audinio fragmentai išlikę. Sėlių kapuose dažniau aptinkama įvairių grandelių, cilindrėlių, įvijėlių, palyginti su kitomis baltų gentimis.

Iš pirmųjų m. e. amžių žinomi net kelių rūsių audiniai, aptikti viename moters kape (Pajūstis). Audiniai austi keturnytais sustiprintu, rombiniu ar laužtu ruoželiu 2/2, siūlai sukti ZZ. Dvieju audinių fragmentai dažytai indigu. Storesnis audinys, matyt, skara, siautusi galvą ir pečius, buvo puošta žalvariniai spurgeliai su privyta juosta pakraštyje. Kitame moters kape po kaklo apvara rasta vilnonio audinio (Vaineikiai). Pietiniai sėliai naudojo kiek mažiau metalinių puošbos detalių.

Daugiau duomenų apie sėlių moterų, vyrių ir vaikų drabužius bei nešioseną išlikę nuo VI–VII a. Metalinės puošbos detalės naudotos moterų galvos dangoje, skraistėse, autkojų galuose. Rastos tekstilės fragmentai (Boķi) leidžia pilniau rekonstruoti VII–VIII a. moters aprangą: lininio audinio marškiniai, vilnonis sijonas, skraistė, autkojai, žalvariu dekoruota skraistė. Skraistė buvusi 65×140 cm dydžio, austą dvintai iš kelių verptų siūlų – vilnonių ir lino pluošto, dažytų indigu. Išlikę skraistės apvadai užbaigti dvigubu ripsiniu pynimu su uždaromis kilpelėmis pakraščiuose. Skraistė buvusi uždėta ant pečių, sujuosta vytinė juosta, austą dviem kaladėlėmis.

Metalinėmis detalėmis puoštos ir vyrių odinės ar austinės kepurės (17 kapų duomenys). Išretinta žalvarinių grandelių eilė per visą mirusiojo ūgi rodo, kad grandelės puošė apsiausto audinį. Žalvario detalėmis puošti ir vyrių autkojai.

Nemažai duomenų apie IX–XII a. drabužius surinkta tyrinėjant Lejasduopelių kapinyną, kur beveik kiekviename kape rasta nedidelių audinio fragmentų – lininių marškininių, vilnonių rūbų bei jų apdailos detalių – pintinių ir vytinių juostų, apvadų, metalinių detalių. Vilnoniai audiniai austi keturšlaičio trinyciu iš viengubų siūlų, verptų Z kryptimi, vidutinis audinio tankumas sudarė 8–11 siūlų centimetre. Suktis siūlai naudoti kai kuriuose įvežtiniuose, žymiai plonesniuose audiniuose.

Tekstilės pavyzdžių daugiausia rasta moterų kapuose. Tai lygios vienspalvės nedažytos skraistės ar skraistės su jaustomis žalvarinėmis grandelėmis, languotos ir raštuotos pusvilnonio audinio skraistės. Jomis būdavo apgaubiamai pečiai, krūtinės srityje susegus viena ar keliomis segėmis (Lejasdopeles). Kartais moterys laidotos su keliomis skraistėmis – ant mirusiosios pečių uždėta nedažyta balta skraistė su vytinės juostos apvadu, o ant jos kita – tamsiai mėlyna su jaustomis žalvarinėmis grandelėmis (Lejasdopeles).

Sėlių apgalviai kartais puošti vytinėmis ir austomis juostomis. Apgalviai daryti iš audinio su išsiuvinėtais žalvarinių įvijėlių, stiklinių karolių, alavinių papuošimų ruožais. Papuošimams suverti, dekoratyvinėms pynėms ir raštuotoms juostoms buvo naudojami dažytai arklio ašutai. Neretai apgalviai susiūti iš kelių austinių juostų. Apgalvių nugarinėje pusėje prikabinti metaliniai arba audinio papuošimai. Apgalvių randama tiek vaikų, tiek moterų kapuose.

Vyrų kapuose rasta nedidelių lininių marškininių fragmentų, vilnonių sermėgų, kelnių, autkojų ir tikriausiai apsiaustų likučių. Vyrų kepurės pakaušio srityje kartais puoštos žalvariniaiš trapecijos formos kabučiais. Aptinkamos ir latgaliams būdingos žalvariu puoštos riešinės-rankovės, kurios būdavo vyniojamos ant kairiosios rankos iki žastikaulio ir nešiotos kartu su

„kario“ apyrankėmis. Marškiniai bei kelnių galai puošti raštuotomis vytinėmis juostomis, vilnonių siūlų apvadais ir odinėmis detalėmis. Kai kada vyrou sermėgos dekoruotos tarpusavyje susjungtais odiniais diržais su apkalaais, apsiūtos raštuotomis vytinėmis juostomis arba papuošimais iš įvijėlių eilių.

Selių kapuose surinkti audinių pavyzdžiai rodo, kad drabužių komplektai nedaug kuo skirti nuo jiems giminingų latgalių drabužių gamybos tradicijų.

Pietinėje Sėlos dalyje informacijos apie drabužius išlikę žymiai mažiau. Tyrinėtuose VII–XII a. kapuose aptikta labai daug smulkių drabužių puošybos detalių – grandelių, cilindrėlių, tūtelėlių (Visetiškės, Dumblynė). Audinių fragmentai nedideli, ne visada žinomas tikslios jų radimo aplinkybės. Žalvarinės tūtelės iš sulenkto plono skardelės, įsegotos į audinį, dažnai puošė jo kraštą. Tokie cilindrėlių vėriniai būdavo suveriami ant vilnonių siūlų pluošto į pynę 1-2-1 (Visetiškės). Audinio pakraščiai paprastai užbaigiami privyta juosta. Grandelės, cilindrėliai, įverti į audinį, sudarydavo įvairius raštus.

THE PRESERVATION OF ORGANIC MATTER is determined by the preserving properties of metals, especially the coloured ones. The more numerous metallic details were used as dress ornaments, the greater fragments of textiles survive. Compared to other Baltic tribes, Selonian graves contain a greater number of various chains, cylinders, and spirals.

Several types of textiles are known which date from the first centuries AD. They have been found in one woman's grave (Pajuostis). The textiles are woven in 4 thread twill with enforced, rhomboid or broken streak 2/2, and the thread is twisted in ZZ pattern. Fragments of two textiles have been dyed in indigo. The thicker textile that probably was a shawl was decorated with bronze tassels and a band knitted to its edge. In another woman's grave a piece of woollen cloth has been found under a necklace (Vaineikiai). The southern Selonians, on the other hand, used somewhat fewer metallic decorative elements.

More data concerning the clothing and wearing of Selonian women, men, and children survive from the sixth and seventh centuries. Metallic decorative elements were used in the head-covers, wraps, and tips of foot-cloth. The fragments of textiles which were discovered (Bokė) allows us a more complete reconstruction of the seventh and eighth centuries women's dress: linen shirt, wool skirt, wrap, foot-cloth, wrap decorated with bronze. Wrap measures 65 cm by 140 cm, plain cloth woven from several kinds of spun thread – wool and linen fibres dyed with indigo. The surviving piping of the wrap is finished with double reps weave with closed loops on the edges. The wrap was worn over the shoulders, girdled with a plaited sash and woven in two heddles.

Metallic pieces also adorned the leather and woven hats of men (data from 17 graves). A row of bronze chain-links placed at regular distances along the whole length of the dead body indicates that the material of the dead man's cape was adorned with chain links. Men's foot-cloths were also decorated with bronze details.

Quite a lot of data concerning ninth-twelfth centuries clothing was gathered during the exploration of Lejasdopeles cemetery where almost every grave contained small fragments of material: linen shirts, woollen items of dress and their decorative details, such as braided or twined sashes, edgings, metallic details. Woollen textiles were woven in 4 thread twill from single threads spun in Z pattern, and the average density of the textiles is 8-11 threads per centimetre. Twisted threads were used in some imported, much finer textiles.

The samples of textiles are mostly found in women's graves. They consist of plain monochromatic wraps or wraps with bronze chain-links woven into them, as well as chequered and patterned semi-woollen wraps. Wraps used to cover shoulders and were fastened over the breast with one or several brooches. Sometimes women were buried with several wraps: the dead woman's shoulders were covered with a white undyed wrap edged with twined band, and another wrap, dark blue with bronze chain-links woven into it, was placed over the first one (Lejasdopeles).

Selonian headbands are sometimes decorated with twined or woven bands. Headbands were made from textile with sections embroidered with small bronze spirals, glass beads, and tin decorations. Dyed horsehair was used for the stringing of ornaments, decorative braids and ornamented bands. Often headbands were sown together from several woven bands. Metallic or textile ornaments were appended to the rear of the headband. Headbands are found both in children's and in women's graves.

Men's graves contain small fragments of linen shirts, woollen overcoats, trousers, footcloths, and probably remains of capes. Men's hats were sometimes adorned with bronze trapezoid pendants in the occipital area. Bronze-decorated wristlet-sleeves typical to Lettigallians are also sometimes found; they were wound on the left hand all the way up to the humerus and worn together with 'warrior' bracelets. Shirt and trouser hems were decorated with ornamented twined bands, woollen-thread edges, and leather details. Sometimes men's overcoats are decorated with interlinked leather straps with bronze mounting, hemmed with twined ornamented bands or decorations made of rows of spirals.

The samples of textiles collected from the Selonian graves indicate that their dresses were not distinct from the clothing production traditions of the Lettigallians who were akin to the Selonians.

Information concerning clothing is much scarcer in the southern part of Selonia. The explored seventh-twelfth centuries graves yielded very numerous small details of clothes decorations: small chain-links, cylinders, and tubes (Visetiškės, Dumblynė). The fragments of textiles are small, and the circumstances of their discovery are not always known with any precision. Bronze tubes made of thin folded foil and fastened to the fabric often adorned its edge. Such strings of cylinders were strung on strands of woollen thread in 1-2-1 pattern (Visetiškės). The edges of fabric usually terminated in bands twined to it. Chain-links and cylinders fixed in the fabric constituted various ornamental patterns.

- 714–716. Tūtelės iš sulenkto juostelės,
su siūlų liekanomis
VIII–XI a.
žalvaris, vilna
sk. 0,7–0,9 cm, pl. 0,6–1 cm
Visetiškės, pilkapis X, kapas 6; pilkapis
XII, kapai 1, 7, 8 LNM AR 729:171, 180, 186
Lit.: Kazakevičius, 2000a, pav. 91, 92.

717. Tūtelės-cilindrėlių vėrinys, suvertas
ant siūlų pluošto keičiant 1-2-1
VIII–XI a.
žalvaris, vilna
ilg. 5,5 cm; cilindrėlių sk. 0,6 cm, pl. 0,6 cm
Visetiškės, pilkapis XIII LNM AR 729:284
Lit.: Kazakevičius, 2000a, pav. 97.

717

- 714–716. Tubes made of folded foil bands
with remains of thread
8th–11th cent.
bronze, wool
diameter 0,7–0,9 cm, width 0,6–1 cm
Visetiškės, barrow X, grave 6; barrow XII,
graves 1, 7, 8 LNM AR 729:171, 180, 186
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, ill. 91, 92.

717. String of tubes and cylinders strung
on a strand of threads and alternating
in 1-2-1 pattern
8th–11th cent.
bronze, wool
length 5,5 cm; cylinder diameter 0,6 cm,
width 0,6 cm
Visetiškės, barrow XIII LNM AR 729:284
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, ill. 97.

718. String of tubes, chain-links,
and spirals on a strand of threads
10th–11th cent.
bronze, linen
length 13 cm, diameter 0,6–0,85 cm
Visetiškės, barrow X, grave 6
LNM AR 729:30
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 30, ill. 46, 47.

718. Tūtelė, grandelių, įvijų vėrinys,
suvertas ant siūlų pluošto
X–XI a.
žalvaris, linas
ilg. 13 cm, sk. 0,6–0,85 cm
Visetiškės, pilkapis X, kapas 6

LNM AR 729:30

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 30, pav. 46, 47.

719. Tubes made of scrolled trapezoid
pendants (4 items)
11th cent.
bronze
width 1,1–1,4 cm, diameter 0,3–0,7 cm
Miškiniai, barrow I, grave 10

LNM AR 739:34

720.

719. Tūtelės iš susuktų trapecinių kabučių
(4 vnt.)
XI a.
žalvaris
pl. 1,1–1,4 cm, sk. 0,3–0,7 cm
Miškiniai, pilkapis I, kapas 10

LNM AR 739:34

720.

- Textile fragment, plain weave

8th–11th cent.

white linen

density per 1 cm – 16×8

Visetiškės, barrow XI LNM AR 729:138

720. Audinio fragmentas,
dvynito drobinio audimo
VIII–XI a.
baltas linas
tankumas 1 cm – 16×8

Visetiškės, pilkapis XI LNM AR 729:138

721.

- Textile fragments, 4 thread twill

with plaited edge

9th–11th cent.

wool

Visetiškės, barrow XI, grave 8

LNM AR 729:127

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 34.

721. Audinio fragmentai, keturnyto
ruoželinio audimo su vytu pakraščiu
IX–XI a.
vilna
Visetiškės, pilkapis XI, kapas 8

LNM AR 729:127

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 34.

722.

- Textile fragments decorated

with tubes

9th–10th cent.

bronze, wool

tubes diameter 0,6 cm, width 0,6 cm

Visetiškės, barrow XI, grave 5

LNM AR 729 x

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, ill. 65.

721

722. **Audinio fragmentai,**
puošta įkabintomis tūtelėmis
IX–X a.
žalvaris, vilna
tūteliai sk. 0,6 cm, pl. 0,6 cm
Visetiškės, pilkapis XI, kapas 5

LNM AR 729 x

Lit.: Kazakevičius, 2000a, pav. 65.

723. **Skraistės fragmentas,**
susiūta iš 2 dalių
XII–XIII a.
mėlyna vilna, buv. linas
7,5×9 cm
Lejasdopeles, pilkapis I, kapas 6

LNVN VI 56

724. **Skardinis apkalas kvadrato formos,**
su pinto kryžiaus ornamentu
XI a.
žalvaris
2,4×2,3 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė

LNVN VI 227:172

724

723. **Shawl fragment sown together**
from 2 parts
12th–13th cent.
blue wool, formerly linen
7,5×9 cm
Lejasdopeles, barrow I, grave 6

LNVN VI 56

723

724. **Square foil mount with plaited cross**
ornamentation
11th cent.
bronze
2,4×2,3 cm
Stupeli, settlement

LNVN VI 227:172

Diržais arba juostomis buvo sujuosiami drabužiai, o diržų sgtys buvo, galima sakyti, turtin-gumo požymis. Daugiau duomenų apie sgtis turima iš latviškos Sélos dalies. Apie III–V a. diržus liudija išlikusios ovalo ar stačiakampio formos sgtys (Spieiņi gyv.). Iš VI–VII a. išlikę U formos sagtelės ir apkalai, atrodo, būsią nuo krūtindiržių (Boķi). Turtingiausi ir puošniausi diržai bei krūtindiržiai su U formos sagtimis, apkalais, kurais datuojami XI a. (Lejasdopeles, Priednieki). Kartais diržų dalių randama ir gyvenvietėse (Stupeļi). Su diržais buvo laidoma ir vėlesniais laikais. Kapuose išlikusios diržų sgtys ar grandys-skirstikliai. XIV–XVI a. žalvarinės ar geležinės diržų sgtys pagal formą ir konstrukciją skirstomos į atskirus tipus: apskritos, pusapskritimo formos, profiliuotos, keturkampės ir dvinarės (Pakritižis, Uliūnai, Pelyšėlės, Kraštai, Sēlpils, Augstie kapi). Kartais apskritos sgtys be liežuvėlio nesiskiria nuo grandžių.

Krūtindiržiai in situ. Lejasdopeles, pilkapis V, kapas 1. 1961 m. / Chest-belts in situ. Lejasdopeles, barrow V, grave 1. 1961

Belts or sashes were used to girdle the dress, whereas belt buckles were an indication of wealth, in a way. We have more data concerning belt buckles from the Latvian part of Selonia. The belts of the third-fifth centuries are attested by the surviving oval or rectangular buckles (Spieiņi settlement). Small U-shaped buckles and mounting that survive from the sixth and seventh centuries seem to have belonged to breast-straps (Boķi). The most lavish and decorative belts and breast-straps with U-shaped buckles, mounts, and tassels are dated to the eleventh century (Lejasdopeles, Priednieki). Sometimes parts of belts are also found in settlements (Stupeļi). People were buried with belts also at later periods. Belt buckles or divider-links survive in graves. In the fourteenth-sixteenth centuries bronze or iron belt buckles are divided into separate types according to their shape and construction: round, semicircular, profiled, quadrangular, and binary (Pakritižis, Uliūnai, Pelyšėlės, Kraštai, Sēlpils, Augstie kapi). Sometimes round buckles without dividers are hard to distinguish from chain-links.

- 725–726. Sagtelės ovalo ir D formos rēmeliu
I–III a.
žalvaris
2,9×2 cm; 2,2×1,8 cm
Kerelai, piliakalnis LNM AR 726:35, 36
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, pav. 11:10,8.

726, 725

727. Keturkampės diržo sagties fragmentas
III a.
geležis
ilg. 5,1 cm, pl. 3,6 cm
Spietinė, gyvenvietė LNVM VI 65:253

728. Ovalo formos diržo sagtis rombo pjūvio lankeliu
V–VI a.
žalvaris
2,5×1,6 cm
Spietinė, gyvenvietė LNVM VI 65:11

729. Penkiakampė diržo sagtis
XI a.
žalvaris
3,1×2,6 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė LNVM VI 227:902
Lit.: Stubavas, 1979b, p. 68, pav. 11:25.

730. Diržo skirstiklis su 3 ažūriniais apkais
XI a.
žalvaris, oda
grandies sk. 2,7 cm; apkalų ilg. 3,6 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė LNVM VI 227:97
Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:4.

729, 730

- 725–726. Buckles with oval and D-shaped frame
1st–3rd cent.
bronze
2,9×2 cm; 2,2×1,8 cm
Kerelai, hill-fort LNM AR 726:35, 36
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, ill. 11:10,8.

727. Fragment of a quadrangular belt buckle
3rd cent.
iron
length 5,1 cm, width 3,6 cm
Spietinė, settlement LNVM VI 65:253

728, 727

728. Oval-shaped belt buckle with rhomboid cross-section frame
5th–6th cent.
bronze
2,5×1,6 cm
Spietinė, settlement LNVM VI 65:11
729. Pentagonal belt buckle
11th cent.
bronze
3,1×2,6 cm
Stupeli, settlement LNVM VI 227:902
Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 68, ill. 11:25.

730. Belt divider with 3 openwork mounts
11th cent.
bronze, leather
chain-link diameter 2,7 cm; mount length 3,6 cm
Stupeli, settlement LNVM VI 227:97
Bibl.: Stubavas, 1977a, p. 58, ill. 12:4.

731. Belt fragments: lyre-shaped buckle, arrow-shaped mounts, chain-link, 'fringes'
12th–13th cent.
bronze, leather
belt width 2,2 cm; buckle length 3,5 cm;
'fringe' length 24,3 cm
Lejasdopeles, barrow I, grave 3 LNVM VI 56:7
Bibl.: LPSR Arb., 1974, table 64:5;
Sēli..., 2005, ill. 38.

731. Diržo fragmentai: lyros formos sagtis, strėlės formos apkalai, grandis, „kutai“
XII–XIII a.
žalvaris, oda
diržo pl. 2,2 cm; sagties ilg. 3,5 cm;
„kutų“ ilg. 24,3 cm
Lejasdopeles, pilkapis I, kapas 3

LNM VI 56:7

Lit.: LPSR Arh., 1974, lent. 64:5;
Séli..., 2005, pav. 38.

- 732–733. Apskritos diržų sagtys su liežuvėliu
XIV–XV a.
geležis
sk. 4,8 cm; 2,9 cm
Pakritižis

LNM AR 596:39, 43

733, 732

734. Diržo sagtis pusapskritimio formos
XIV–XV a.
geležis
5,7×3,6 cm
Pakritižis

LNM AR 596:38

- 735–737. Profiliuotos diržų sagtys
XIV a.–XVI a. pr.
geležis
8×5,3 cm; 8,3×5,4 cm; 3,5×4,5 cm
Pakritižis, kapas 2, atsikt., Uliūnai

LNM AR 596:2, 37, AR 689:78

738. Keturkampė sagtelė
XV a.
žalvaris
3,5–3×2,2cm
Pelyšėlės, kapas 1

LNM GRD 104550:3

739. Keturkampė dvinarė diržo sagtis,
įsmaugta per vidurj
XV a.
žalvaris
5,3×5 cm
Uliūnai, kapas 40

LNM AR 689:53

Lit.: Urbanavičius, 1975, pav. 2:9;
Svetikas, 1998a, p. 396, 406.

- 732–733. Round belt buckles with dividers
14th–15th cent.
iron
diameter 4,8 cm; 2,9 cm
Pakritižis

LNM AR 596:39, 43

734. Semicircular belt buckle
14th–15th cent.
iron
5,7×3,6 cm
Pakritižis

LNM AR 596:38

- 735–737. Profiled belt buckles
15th–early 16th cent.
iron
8×5,3 cm; 8,3×5,4 cm; 3,5×4,5 cm
Pakritižis, grave 2, accidental find, Uliūnai

LNM AR 596:2, 37, AR 689:78

738. Quadrangular buckle
15th cent.
bronze
3,5–3×2,2cm
Pelyšėlės, grave 1

LNM GRD 10550:3

739. Quadrangular binary belt buckle,
waisted at the middle
15th cent.
bronze
5,3×5 cm
Uliūnai, grave 40

LNM AR 689:53

Bibl.: Urbanavičius, 1975, ill. 2:9;
Svetikas, 1998a, p. 396, 406.

736, 734, 737

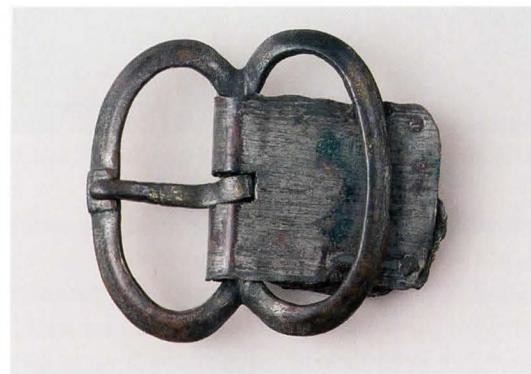
740. Dvinarė diržo sagtis aštuoneto-dvigubo ovalo formos, su apkalu
XIV a. 2 p.
žalvaris
7,6×7,6 cm, apkalas 5,8×4,9 cm
Kraštai LNM AR 78:17
Lit.: Akavickas, 1995, p. 8, pav. 5:14.

741. Apskrita diržo grandis
XV–XVII a.
žalvaris
sk. 4,5 cm
Kraštai LNM AR 78:19
Lit.: Akavickas, 1995, p. 8, pav. 5:12.

739

740. Binary belt buckle of 8-double oval shape with mounting
Second half of the 14th cent.
bronze
7,6×7,6 cm, mounting 5,8×4,9 cm
Kraštai LNM AR 78:17
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 8, ill. 5:14.

740

741. Round belt chain-link
15th–17th cent.
bronze
diameter 4,5 cm
Kraštai LNM AR 78:19
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 8, ill. 5:12.

Ginkluotė

Weaponry

Kalavijas in situ. Lejasdopeles, pilkapis V, kapas 2. 1961 m. / Sword in situ. Lejasdopeles, barrow V, grave 2. 1961

Ginklai sėlių laidojimo paminkluose sudaro nedidelę įkapių dalį. Piliakalniuose ir gyvenvietėse pamestas ginklas – dar retesnis radinys.

Ietis – pagrindinis ginklas kovoje, taip pat medžioklės įrankis. Sėloje vyru kapuose nuo II a. ietigaliai paprastai aptinkami po vieną, rečiau du prie mirusiojo galvos, pasitaiko ir moterų įkapių kompleksuose (Daujėnai). Ietys mirusiajam į kapą dedamos iki XII–XIII a., kartais ir XV a. (Sėlpils). Įmoviniai ar įtveriamieji ietigaliai pagal plunksnos formą skirstomi į keletą tipų, kurių dauguma naudoti ir sėlių.

Įmoviniai ietigaliai ištęsto rombo formos plunksna (Kazakevičius, I) baltų kraštuose paplito nuo III a., jų kilmė vietinė. Ankstyviausių ietigalių plunksna plati, su išilgine iškilia briauna, nuo III–IV a. plunksna darosi plokščia. Ietigaliai ištęsto rombo formos plunksna populiausiai buvo V–VIII a. (Butėnai, Muoriškiai, Kuokšiai, Norkūnai, Melderis, Slate).

Įmoviniai ietigaliai kalavijo formos plunksna, aštuoniakampe įmova (Kazakevičius, III) datuotini V a. pabaiga–VII a. Tokių ietigalių rasta Rytų Lietuvos pilkapiuose (Butėnai), kaimyninėse srityse neaptinkama, žinoma tik Abchazijoje V a.

Įmovinių ietigalių karklo lapo formos plunksna (Kazakevičius, V) plunksna siauresnė, pjūvyje ištęsto rombo formos. Šie ietigaliai vietinės kilmės, baltų kraštuose žinomi nuo m. e. pradžios, plačiau naudoti I tūkstantmečio viduryje, ypač 2 pusėje (Boķi). Lietuvos teritorijoje naudoti iki XI a.

Juostiniai ietigaliai (Petersen, E) – viena iš pagrindinių ietigalių formų Vakarų Europoje velyvajame geležies amžiuje. Būna neornamentuotomis ir ornamentuotomis įmovomis. Baltų kraštuose šiuo metu žinoma apie 60 ietigalių neornamentuotomis įmovomis, dauguma iš Lie-

tuvos. Jie kilę iš karklo lapo formos ietigalių, gaminti vietoje, naudoti VIII–IX a. (Visetiškės). Ietigaliai ornamentuotomis įmavomis importiniai, datuojami IX–XI a. (Pajuostis).

Įmavinių ietigalių ryškiai praplatinta prie įmavos plunksna (Petersen, M) gausiau randama Šiaurės Europoje, Lietuvoje aptinkama tik vakariniuose rajonuose, Latvijoje – pavienių egzempliorių (Lejasdopeles). Žinomas įtveriamasis ietigalis tokia plunksna (Pajuostis). Šio tipo ietigaliai datuojami X–XI a.

Įmaviniai ietigaliai siaura rombo pjūvio plunksna kiek primena juostinius ietigalius. Jie gana reti, daugiau žinomi iš vakarinių Lietuvos rajonų, pavienių rasta Latvijoje (Lejasdopeles) ir Lenkijoje. Datuojami XI a. Kartais pasitaiko ir vėlyvuose XV a. kapuose (Pakritižis, Sēlpils).

Įtveriamujų ietigalių baltų žemėse randama žymiai rečiau, kiek daugiau Šiaurės Lietuvoje ir Latvijos teritorijoje. Įtveriamieji ietigaliai lauro lapo formos plunksna (Kazakevičius, VIII) naudoti VII–IX a. sėlių (Visetiškės, Stupelė, Boķi, Kunci), ypač latgalių, rečiau žemaičių, žiemgalių, kartais finougrų. Įtveriamieji ietigaliai su užbarzdomis (Kazakevičius, IX) pavieniai pasitaiko visą tūkstantmetį, tačiau daugiausia naudoti I tūkstantmečio pabaigoje. Latgalijoje, Sēloje jų rasta ir gyvenvietėse (Kereliai, Dumblynė, Visetiškės, Kunci). Aptinkama pavienių įtveriamujų ietigalių profiliuota plunksna (Juodonys) ar ryškiai praplatinta prie įtvaros plunksna (Pajuostis, Priednieki).

Strėlių antgalių dažniau randama piliakalniuose, laidojimo paminkluose jų labai reta. Miškų zonoje dažniau naudotos ietys nei strėlės. Ilgą laiką buvo gaminami antgaliai iš kaulo, brangesnių geležinių kiek dažniau pasitaiko tik I tūkstantmečio pabaigoje. Lankas ir strėlės naudoti iki XIII–XIV a. Sėlių strėlių antgaliai nelabai skyrėsi nuo naudotų kitų baltų, dažnai aptinkama priešo paliktų antgalių. Strėlių antgaliai būna įmaviniai arba įtveriamieji, dažnesni įtveriamieji. Jie taip pat skiriasi plunksnos forma ir skerspjūviu. Kataloge pristatomomi šie Sēloje rasti antgaliai:

Įmaviniai strėlių antgaliai su užbarzdomis (Vosgėliai) buvo naudoti visą I tūkstantmečių, jie galėjo likti nuo priešų antpuolių į sėlių žemes, bet galėjo būti nukalti vietoje. Šio tipo strėlių aptinkama beveik kiekviename iš tyrinėtų Latvijos piliakalnių I tūkstantmečio pabaigos–II tūkstantmečio pradžios sluoksnyje;

Įmaviniai strėlių antgaliai plokščia rombo formos plunksna (Vosgėliai) baltų žemėse ne-gausūs, datuojami X–XIII a.;

Įmaviniai strėlių antgaliai piramidės formos keturkampio pjūvio viršūne (Stupelė) dažnai aptinkami Latvijos teritorijoje, datuojami X–XII a.;

Įmaviniai strėlių antgaliai ylos formos viršūne (Stupelė) dažnesni Latvijoje, datuojami X–XIII a.;

Įtveriamieji strėlių antgaliai masyvia trumpa rombo formos viršūne (Vosgėliai) priskiriami šarvamušių strėlių tipui, datuojami XI a., pateko iš Rusios;

Įmavinis strėlės antgalis lapo formos plunksna (Kraštai) datuojamas XV a.

Kovos peiliams priskiriami peiliai, kurių geležtės ilgesnės nei 20 cm. Tokie peiliai baltų kraštuose pasirodo pirmaisiais m. e. amžiais, o tūkstantmečio viduryje jau naudoti plačiau. I tūkstantmečio 2 pusės peilius pagal geležtės formą galima skirti į kelias grupes. Sēloje gaminėti ir naudoti dviejų tipų kovos peiliai.

Siauraašmeniai kovos peiliai darbo peilių formos geležtėmis V–VI a. dažnai dedami žiemgalių, sėlių (Boķi, Visetiškės, Lejasdopeles, Priednieki), aukštaičių vyrui į kapą, kuršiai ši paprotį išlaikė iki XI a. Siauraašmenis kovos peilis kartu su monetomis aptinktas ir XV a. pabaigos kape (Buivėnai).

Plačiaašmeniai kovos peiliai masivūs, geležtės gale smarkiai praplatinti (iki 9 cm). Nuo VII a. tokie peiliai būdingi žemaičiams, žiemgaliams, sėliams (Visetiškės, Boķi), latgaliams, pastarieji juos naudojo ilgiausiai – iki XI a. Teritorijoje už baltų genčių ribų tokie peiliai nežinomi.

Kalavijai labai reti latgalių ir selių teritorijoje, čia juos pakeitė plačiaašmeniai kovos peiliai. Pilkapyje rasta vietinio darbo vienašmenio kalavijo geležtė, datuojama VIII–IX a., ir kalavijo rankenos skersinis, patekęs karo ar prekybos keliu iš slavų žemėj (Visetiškės). Puošnus Z tipo vienašmenis kalavijas rastas turtagine XI a. vyro kape (Lejasdopeles). Šio tipo kalavijai žinomi visoje Europoje, būdingesni Baltijos jūros regionui, kur, spėjama, ir gaminti. Dar rečiau kalavijai dėti į kapus vėlesniais laikais. Geležinis kalavijo skersinis iš Pakritižio senkapio datuojamas XIV–XV a.

Kovos kirviai. Kirvis buvo naudojamas ir kaip darbo įrankis, ir kaip ginklas. Kirviai, dėti į vyro kapą kartu su ietigaliais, matyt, turėjo ginklo paskirtį. Kovos kirvių kotai buvo ilgesni ir laibesni. Smogiamą būdavo dažniau pentimi nei ašmenimis. I tūkstantmečio viduryje baltų žemėse pasirodo pirmieji kirviai, kaldinti specialiai kovai. Siauraašmeniai kirviai su atsparnėmis – būdingas baltiškas ginklas – randami tik rytinėje Lietuvoje ir Latgalijoje. Tūkstantmečių sandūroje atsiradę plačiaašmeniai kirviai buvo ryškiai praplantinti pentimi, kartais su aiškiomis atsparnėmis (Pajuostis, Lejasdopeles, Priednieki). Kirviai dėti į kapą mirusiajam net iki XVI a.

Skydas – viena iš seniausių gynybos priemonių. Dažniausiai skydai buvo mediniai ar aptraukti oda, įvairaus dydžio ir formos. Kartais skydai, siekiant geriau apsaugoti ranką, centre sutvirtinami geležiniu antskydžiu, o kraštuse – geležiniais apkalais. Paprastai teišlieka tik šios geležinės skydo detalių. VII–VIII a. išnykus papročiui dėti kariui į kapą skydą, apie šią gynybos priemonę galima spręsti tik iš senovinių piešinių ir kitų kraštų analogų. Labai retas XII–XIII a. radinys baltų archeologijoje – medinio skydo fragmentas su polichrominiu piešiniu (Lejasdopeles).

Pentinus naudojo kariai-raiteliai. Pentinai pasirodė baltų kraštuse pirmaisiais m. e. amžiais. Jie buvo žalvariniai ir geležiniai. IV–V a. nešioti po vieną ant abiejų kojų, nuo VI a. tik vienas ant kairės kojos, o II tūkstantmečio pradžioje vėl gržta prie dviejų. Piliakalnuose ir gyvenvietėse pavienių pentinų pasitaiko retai, selių kapuose jų taip pat beveik neaptinkama. Apie pentinų porą iš Skrebiškio žinoma tiek, kad rasta kape; kitos įkapės ar palaidojimo aplinkybės neminimos. Tai II tipo žalvariniai pentinai trikampio pjūvio lankeliu, siaurėjančiais atlenktais galais su buoželėmis ir keturkampe skylute spygliui. Tokie pentinai paplitę beveik visoje Europoje, Lietuvoje naudoti IV a.–VI a. pradžioje. Žinomas vienas U formos geležinis pentinas iš Stupelių gyvenvietės, datuojamas XI–XII a.

Kamanų apkalas iš dviejų žalvario juostelių kryžmos atsitiktinai rastas Kereliuose.

Weapons make up only a small part of Selonian grave goods. A weapon dropped in hill-forts or settlements is a yet rarer find.

Spears is the main fighting weapon, as well as hunting instrument. In the Selonian cemeteries spears are found beginning with the second century. They are usually found singly, less frequently in pairs, in the men's graves, close to the dead man's head. Occasionally they are found in the complexes of women's grave goods, as well (Daujėnai). Spears are placed within graves until the twelfth-thirteenth centuries, sometimes even in the fifteenth century (Sėlpils). Socketed or hafted spearheads are divided into several types according to the form of their blade; most types were also used by the Selonians.

Socketed spearheads with rhomboid blades (Kazakevičius, I) disseminated in the Baltic lands beginning with the third century, and their origins are local. The blades of the earliest spearheads are wide, with a prominent longitudinal midrib. From the third-fifth centuries the blade becomes flat. The spearheads with elongated rhomboid blades were at the height of popularity in the fifth to eighth centuries (Butėnai, Muoriškiai, Kuokšiai, Norkūnai, Melderis, Slate).

Socketed spearheads with sword-shaped blades and octagonal sockets (Kazakevičius, III) are to be dated to the end of the fifth-seventh centuries. Such spearheads have been found in the barrows of East Lithuania (Butėnai), but they are not found in any of the neighbouring regions, and only met in Abkhazia (fifth century).

Socketed spearheads with willow leaf blades (Kazakevičius, V) have a more narrow blade whose cross-section has the elongated rhomboid shape. These spearheads have local origins, and are known in the Baltic lands from the beginning of the Christian era. They were used more widely in the middle of the first millennium AD, especially in its second half (Boki). They were used in the territory of Lithuania until the eleventh century.

Sash-like spearheads (Petersen, E) is one of the principal spearhead shapes in Western Europe in the Late Iron Age. Their casings may be with or without ornamentation. Currently there are ca. 60 sash-like spearheads with plain casings known in the Baltic lands, principally in Lithuania. They derive from willow leaf spearheads, were produced locally and used in the eighth and ninth centuries (Visetiškės). The spearheads with ornamented casings have been imported, and are dated to the ninth-eleventh centuries (Pajuostis).

Socketed spearheads with blades markedly wider near the socket (Petersen, M) are more often found in the North of Europe. In Lithuania they are found only in the western areas, and only occasional items are found in Latvia (Lejasdopeles). One hafted spearhead with such a blade is known (Pajuostis). The spearheads of this type are dated to the tenth and eleventh centuries.

Socketed spearheads with blades with pronounced midribs are somewhat reminiscent of sash-like spearheads. They are fairly rare and are better known in the western areas of Lithuania, although occasional ones have been found in Latvia (Lejasdopeles) and Poland. Dated to the eleventh century. Sometimes also found in the late fifteenth century graves (Pakritižis, Sēlpils).

hafted spearheads are found considerably less frequently in the Baltic lands, they are somewhat more numerous in the north of Lithuania and the territory of Latvia. Hafted spearheads with laurel leaf blade (Kazakevičius, VIII) were used in the seventh-ninth centuries by the Selonians (Visetiškės, Stupelj, Boki, Kunci), especially often by the Lettigallians, less frequently by the Samogitians, Semigallians, occasionally by the Finno-Ugrians. Individual hafted spearheads with barbs (Kazakevičius, IX) are found throughout the whole first millennium, but they were most often used at the end of the millennium. In Lettigallia and Selonia they have been also found in settlements (Kereliai, Dumblynė, Visetiškės, Kunci). Isolated instances of hafted spearheads with profiled blades (Juodonys) or with blades markedly wider near the setting (Pajuostis, Priednieki) have also been found.

Arrowheads are more often found in hill-forts, in burial sites they are very rare. In the wooded areas spears were used considerably more often than arrows. For a long time arrowheads were made of bone, and the more expensive iron arrowheads increase in frequency only at the end of the first millennium AD. Bows and arrows were used until the thirteenth-fourteenth centuries. Selonian arrowheads were not very distinct from those used by the other Baltic tribes, and often arrowheads left behind by their adversaries are found. Arrowheads are either socketed or hafted, with the latter predominant. They also differ in their shape and cross-section of the blade. The catalogue presents the following arrowheads found in Selonia:

socketed arrowheads with barbs (Vosgėliai) were used throughout the first millennium. They may have been left behind by the enemy invasions into the Selonian lands, but also could have been forged locally. The arrows of this type are found in almost every excavated hill-fort in Latvia, where they are found in the layer of the late first-early second millennia;

socketed arrowheads with flat rhomboid blades (Vosgėliai) are scarce in the Baltic lands, dated to the tenth-thirteenth centuries;

socketed arrowheads with pyramidal head of rectangular cross-section (Stupelj) are often found in the territory of Latvia, dated to the tenth-twelfth centuries;

socketed arrowheads with awl-shaped heads (Stupelj) are more frequent in Latvia, dated to the tenth-thirteenth centuries;

hafted arrowheads with massive short rhomboid heads (Vosgėliai) are classed as anti-armour arrows and dated to the eleventh century. They were brought from Rus';

socketed arrowhead with leaf-shaped blade is dated to the fifteenth century (Kraštai).

Battle knives are defined as knives whose blades are longer than 20 cm. Such knives appear in the Baltic lands in the first centuries AD, and by the middle of the first millennium they

had already achieved wider use. The knives of the second half of the first millennium can be subdivided into several types according to the shape of their blades. Two types of battle knives were produced and used in Selonia.

Battle knives with narrow blade whose blades were similar in shape to those of working knives were often placed within the Semigallian, Selonian (Boķi, Visētiškės, Lejasdopeles, Priednieki), Aukštaitian (Upland Lithuanian) men's graves in the fifth and sixth centuries, and the Curonians preserved this custom until the eleventh century. A battle knife was also found in a late-15th century grave along with coins (Buvėnai).

Battle knives with wide blade are massive, markedly wider towards the point of the blade (up to 9 cm.). Beginning with the seventh century such battle knives are characteristic to Samogitians, Semigallians, Selonians (Visētiškės, Boķi), and Lettigalians. The latter continued to use them longest – until the eleventh century. Outside the territories of the Baltic tribes these knives are not encountered.

Swords are very rare in the Lettigallian and Selonian territory where their place was taken by the wide-bladed battle knives. A blade of locally-made single-bladed sword has been found in a barrow, dated to the eighth-ninth centuries, as well as a cross-guard of a sword hilt which arrived by means of war or trade from the Slavic lands (Visētiškės). Ornate single-bladed sword of the Z type has been found in a rich eleventh-century man's grave (Lejasdopeles). The swords of this type are known throughout Europe, but are more characteristic to the Baltic Sea region where, it is conjectured, they used to be produced. At later periods the swords were placed in graves even more rarely. The iron sword cross-guard from the Pakritižis old cemetery is dated to the fourteenth-fifteenth centuries.

Battle axes. Axes were used both as working instruments and as weapons. The axes placed in a man's grave along with spearheads are likely to have had military purpose. The handles of battle axes were longer and slimmer. Head rather than blade was more often used to deliver a blow. In the middle of the first millennium AD first axes forged specifically for battle appear in the Baltic lands. Narrow-bladed axes with barbs, the typically Baltic weapons, are found only in the East of Lithuania and Lettigalia. The wide-bladed axes that appeared at the turn of the first millennium had a markedly widened head, sometimes with manifest barbs (Pajuostis, Lejasdopeles, Priednieki). Axes were placed in the graves of the dead all the way down to the sixteenth century.

Shield is one of the most ancient defensive implements. Shields were mostly wooden or covered in leather, of various sizes and shapes. Sometimes shields, in order better to protect the warrior's arm, were surmounted with an iron boss in the centre, and with iron sheathing at the edge. Usually only these iron elements of the shield survive. In the seventh-eighth centuries, when the custom of placing shields in warriors' graves declined, one can only surmise the presence of these means of defence on the basis of ancient drawings or analogues from other countries. A very rare twelfth-thirteenth centuries find in the Baltic archaeology is a fragment of a wooden shield with polychromic ornament (Lejasdopeles).

Spurs were used by the mounted warriors. Spurs appeared in the Baltic lands in the first centuries of the Christian era. They were made of bronze and iron. In the fourth and fifth centuries the custom was to wear a spur on each foot, beginning with the sixth century only one spur was worn on the left foot, whereas at the beginning of the second millennium the use of two spurs came back again. Individual spurs are rarely found in hill-forts and settlements, and the Selonian graves likewise contain very few of these objects. The only thing that is known about the pair of spurs from Skrebiškis is that it was found in a grave; other grave goods or circumstances of the burial are not mentioned. These are bronze spurs of the Type II with a triangular cross-section band, tapering curved-back terminals with pommels and a square spike hole. The spurs of this type were widespread across all Europe, and were used in Lithuania in the fourth-early sixth centuries. One U-shaped iron spur from the Stupelj settlement is known, dated to the eleventh-twelfth centuries.

Bridle sheathing made of two crossed bronze bands was accidentally found in Kereliai.

742–743.	Įmoviniai ietigaliai rombo formos plunksna III–V a. geležis ilg. 28,4 cm; 22 cm, plunksnos ilg. 18 cm; 12 cm, pl. 4,5 cm; 3,7 cm Vaineikiai, pilkapis I, kapas 1; pilkapis III, kapas 6	742–743.	Socketed spearheads with rhomboid blades 3 rd –5 th cent. iron length 28,4 cm; 22 cm, blade length 18 cm; 12 cm, width 4,5 cm; 3,7 cm Vaineikiai, barrow I, grave 1; barrow III, grave 6
	LNM AR 742:1, 22		LNM AR 742:1, 22
744.		744.	Socketed spearhead with elongated rhomboid blade 3 rd –4 th cent. iron length 22,5 cm, blade width 3,6 cm Muoriškiai, barrow V, grave 11 BKM A 575
745.		745.	Socketed spearhead with elongated rhomboid blade 5 th –6 th cent. iron length 26,7 cm, blade length 14,5 cm, width 5 cm Butėnai
			LNM AR 517:3
746.		746.	Socketed spearhead with sword-shaped blade, polygonal socket, and broken tip (Kazakevičius, III) 5 th –6 th cent. iron length 22,6 cm Butėnai
			LNM AR 517:2
747.		747.	Socketed spearhead with laurel-leaf blade 7 th –8 th cent. iron length 21 cm, blade length 12,5 cm, width 4 cm Visetiškės, barrow VIII, grave 4
			LNM AR 729:2 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 78, ill. 20.
748.		748.	Socketed spearhead with sash-like blade, deformed 10 th cent. iron length 28,5 cm, blade length 12,5 cm, width 2,2 cm Pajuostis, barrow IX, grave A
			LNM AR 554:72 Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 86, ill. 71:1.
749.		749.	Socketed spearhead with sash-like blade inlaid casing, bent 10 th –11 th cent. iron, bronze length 28,2 cm, blade length 15 cm, width 1,9 cm, casing diameter 2,4 cm Pajuostis, barrow VIII LNM AR 554:59 Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 86, ill. 72:2.

744. **Įmovinis ietigalis ištęsto rombo formos plunksna**
III–IV a.
geležis
ilg. 22,5 cm, plunksnos pl. 3,6 cm
Muoriškiai, pilkapis V, kapas 11 BKM A 575
745. **Įmovinis ietigalis ištęsto rombo formos plunksna**
V–VI a.
geležis
ilg. 26,7 cm, plunksnos ilg. 14,5 cm,
pl. 5 cm
Butėnai
- LNM AR 517:3

748, 749

746. Įmovinis ietigalis kalavijo formos plunksna, daugiakampe įmova, nulūžusia viršūne (Kazakevičius, III) V–VI a.
geležis
ilg. 22,6 cm
Butėnai

LNM AR 517:2

750. Hafted spearhead with profiled blade and barbs
6th cent.
iron
length 23,3 cm, blade length 8,5 cm
Kerelai, hill-fort LNM AR 726:1
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, ill. 25:1.

750

747. Įmovinis ietigalis lauro lapo formos plunksna VII–VIII a.
geležis
ilg. 21 cm, plunksnos ilg. 12,5 cm, pl. 4 cm
Visetiškės, pilkapis VIII, kapas 4
LNM AR 729:2
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 78, pav. 20.

751. Spearhead with barbs and broken end of the socket (Kazakevičius, VII)
7th–8th cent.
iron
length 8,3 cm, width 2,8 cm
Velikuškės, hill-fort VDKM 973:13
Bibl.: LPA, vol. III, 2005, p. 433;
Kazakavičius, 1988, p. 55, ill. 22:2.

748. Įmovinis juostinis ietigalis deformuota plunksna X a.
geležis
ilg. 28,5 cm, plunksnos ilg. 12,5 cm,
pl. 2,2 cm
Pajuostis, pilkapis IX, kapas A
LNM AR 554:72
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 86, pav. 71:1.

752. Hafted spearhead with barbs
10th–13th cent.
iron
length 28,2 cm
Stupelj, settlement LNV M VI 227:68
Bibl.: Stubavs, 1977, p. 58, ill. 12:31.

749. Įmovinis juostinis ietigalis
inkrustuota įmova,
užlenkta plunksna
X–XI a.
geležis, žalvaris
ilg. 28,2 cm, plunksnos ilg. 15 cm,
pl. 1,9 cm, įmovo sk. 2,4 cm
Pajuostis, pilkapis VIII LNM AR 554:59
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 86, pav. 72:2.
750. Įtveriamasis ietigalis profiliuota
plunksna, su užbarzdomis
VI a.
geležis
ilg. 23,3 cm, plunksnos ilg. 8,5 cm
Kerelai, piliakalnis LNM AR 726:1
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, pav. 25:1.
751. Ietigalis su užbarzdomis,
nulūžusiu įmovo galu
(Kazakevičius, VII)
VII–VIII a.
geležis
ilg. 8,3 cm, pl. 2,8 cm
Velikuškės, piliakalnis VDKM 973:13
Lit.: LPA, t. III, 2005, p. 433; Kazakevičius,
1988, p. 55, pav. 22:2.
752. Įtveriamasis ietigalis su užbarzdomis
X–XIII a.
geležis
ilg. 28,2 cm
Stupeļi, gyvenvietė LNM VI 227:68
Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:31.
753. Įtveriamasis ietigalis profiliuota
plunksna, tordiruotu įtvaros galu,
nulūžusia viršūne
VI–VII a.
geležis
ilg. 24,2 cm, įtvaros ilg. 15,5 cm, plunksnos
pl. 4,2 cm
Juodonys, gyvenvietė LNM AR 746:28
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 77, pav. 25:1.

751

Hafted spearhead with profiled blade, torqued tip of the setting and broken blade tip

6th–7th cent.
iron
length 24,2 cm, setting length 15,5 cm,
blade width 4,2 cm
Juodony, settlement LNM AR 746:28
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 77, ill. 25:1.

Hafted spearheads with willow-leaf blades, broken tips

8th–9th cent.
iron
length 31 cm; 23,5 cm, setting length
19 cm; 12 cm, blade width 3,2 cm
Visetiškės, barrow IX; barrow XIII,
grave 8 LNM AR 729:14, 268
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 78, 79,
ill. 29, 108.

753

754–755. Itveriamieji ietigaliai
karklo lapo formos plunksna,
nulūžusiomis viršūnėmis

VIII–IX a.

geležis

ilg. 31 cm; 23,5 cm, įtvaros ilg. 19 cm;
12 cm, plunksnos pl. 3,2 cm

Visetiškės, pilkapis IX; pilkapis XIII,

kapas 8

LNM AR 729:14, 268

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 78, 79, pav. 29, 108.

756. Itveriamasis ietigalis karklo lapo
formos plunksna

X–XIII a.

geležis

ilg. 27,1 cm

Stupeli, gyvenvietė

LNVM VI 227:67

Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:30.

756.

Hafted spearhead
with willow-leaf blade

10th–13th cent.

iron

length 27,1 cm

Stupeli, settlement

LNVM VI 227:67

Bibl.: Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:30.

757.

Hafted spearhead with laurel-leaf
blade and torqued tip of the setting

10th–11th cent.

iron

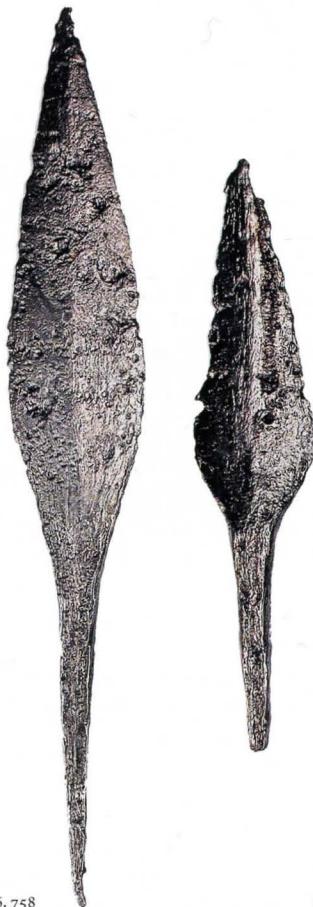
length 30,2 cm, blade length 14,3 cm,

width 4,4 cm

Pajuostis, barrow III

LNM AR 554:4

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 86, ill. 73.

756, 758

757. Itveriamasis ietigalis lauro lapo formos
plunksna, tordiruotu įtvaros galu

X–XI a.

geležis

ilg. 30,2 cm, plunksnos ilg. 14,3 cm, pl. 4,4 cm

Pajuostis, pilkapis III

LNM AR 554:4

Lit.: Michelbertas, 2004, p. 86, pav. 73.

757

758.	Įtveriamasis ietigalis ryškiai praplatinta prie įtvaros plunksna X–XIII a. geležis ilg. 17,8 cm Stupeli, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:427	758.	Hafted spearhead, blade markedly wider near the setting 10 th –13 th cent. iron length 17,8 cm Stupeli, settlement LNVM VI 227:427
759.	Įmovinis ietigalis rombo pjūvio plunksna XIV–XV a. geležis ilg. 13,3 cm, plunksnos pl. 1,5 cm, st. 0,6 cm Pakritižis LNM AR 596:25	759.	Socketed spearhead, blade with pronounced midrib 14 th –15 th cent. iron length 13,3 cm, blade width 1,5 cm, thickness 0,6 cm Pakritižis LNM AR 596:25
760–761.	Įmoviniai strėlių antgaliai su užbarzdomis I tūkst. pab.–II tūkst. pr. geležis ilg. 5,4 cm; 5,7 cm. Vosgéliai, piliakalnis VDKM 974:13, 14 Lit.: Kazakevičius, 2004, p. 23, pav. 8:6, 7.	760–761.	Socketed arrowheads with barbs end of the 1 st millennium–early 2 nd millennium iron length 5,4 cm; 5,7 cm. Vosgéliai, hill-fort VDKM 974:13, 14 Bibl.: Kazakevičius, 2004, p. 23, ill. 8:6, 7.
762.		762.	Socketed arrowhead with rhomboid blade 10 th –13 th cent. Finno-Ugrians iron length 6,2 cm, blade width 1,9 cm Vosgéliai VDKM 974:15 Bibl.: Kazakevičius, 2004, p. 25, ill. 10:5.
763.	Įmovinis strėlės antgalis rombo formos plunksna X–XIII a. finougrai geležis ilg. 6,2 cm, plunksnos pl. 1,9 cm Vosgéliai VDKM 974:15 Lit.: Kazakevičius, 2004, p. 25, pav. 10:5.	763.	Socketed arrowhead with pyramid shaped tip 12 th –13 th cent. iron length 6,5 cm Stupeli, settlement LNVM VI 227:919
764.	Įmovinis strėlės antgalis piramidės formos viršūne XII–XIII a. geležis ilg. 6,5 cm Stupeli, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:919	764.	Socketed arrowhead with awl-shaped tip 12 th –13 th cent. iron length 7,4 cm Stupeli, settlement LNVM VI 227:698
765.	Įmovinis strėlės antgalis ylos formos viršūne XII–XIII a. geležis ilg. 7,4 cm Stupeli, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:919	765.	Socketed arrowhead with leaf-shaped blade 14 th –15 th cent. iron length 7,7 cm, blade width 1,1 cm Kraštai LNM AR 78:9 Bibl.: Akavickas, 1995, p. 8, ill. 5:1.
766.	Hafted arrowhead with massive short rhomboid tip 11 th cent. Rus' iron length 6,3 cm, blade width 1,2 cm Vosgéliai VDKM 1378:92 Bibl.: Kazakevičius, 2004, p. 51, ill. 19:2.	766.	

765. Įmovinis strėlės antgalis
lapo formos plunksna
XIV–XV a.
geležis
ilg. 7,7 cm, plunksnos pl. 1,1 cm
Kraštai LNM AR 78:9
Lit.: Akavickas, 1995, p. 8, pav. 5:1.
766. Įtveriamasis strėlės antgalis masyvia
trumpa rombo formos viršūne
XI a. Rusia
geležis
ilg. 6,3 cm, plunksnos pl. 1,2 cm
Vosgéliai VDKM 1378:92
Lit.: Kazakevičius, 2004, p. 51, pav. 19:2.
767. Kovos peilis nežymiai lenkta nugarėle
III–IV a.
geležis
ilg. 29,8 cm
Spietinė, gyvenvietė LNV M VI 65:140

763, 764, 766

767

768. Vienasmenio kalavijo geležtė (?)
VIII–IX a.
geležis
fragmentas 27×4 cm
Visetiškės, pilkapis XII LNM AR 729:248
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 79, pav. 83.

769. Placiaašmenis kovos peilis nulūžusia
viršūne
X a.
geležis
ilg. 20 cm, geležtės pl. 3,7 cm
Visetiškės, pilkapis IX, kapas 4
LNM AR 729:7
Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 78, pav. 28.

770. Kalavijo rankenos skersinis,
tuščiaviduris
XIV–XV a.
geležis
8,4×3,7×2,3 cm
Pakritižis LNM AR 596:23

767. Battle knife with slightly curved
back of the blade
3rd–4th cent.
iron
length 29,8 cm
Spietinė, settlement LNV M VI 65:140

768. Blade of a one edged sword (?)
8th–9th cent.
iron
fragment 27×4 cm
Visetiškės, barrow XII LNM AR 729:248
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 79, ill. 83.

769. Battle knife with wide blade
and broken tip
10th cent.
iron
length 20 cm, blade width 3,7 cm
Visetiškės, barrow IX, grave 4
LNM AR 729:7
Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 78, ill. 28.

770. Cross-guard of a sword hilt, hollow
14th–15th cent.
iron
8,4×3,7×2,3 cm
Pakritižis LNM AR 596:23

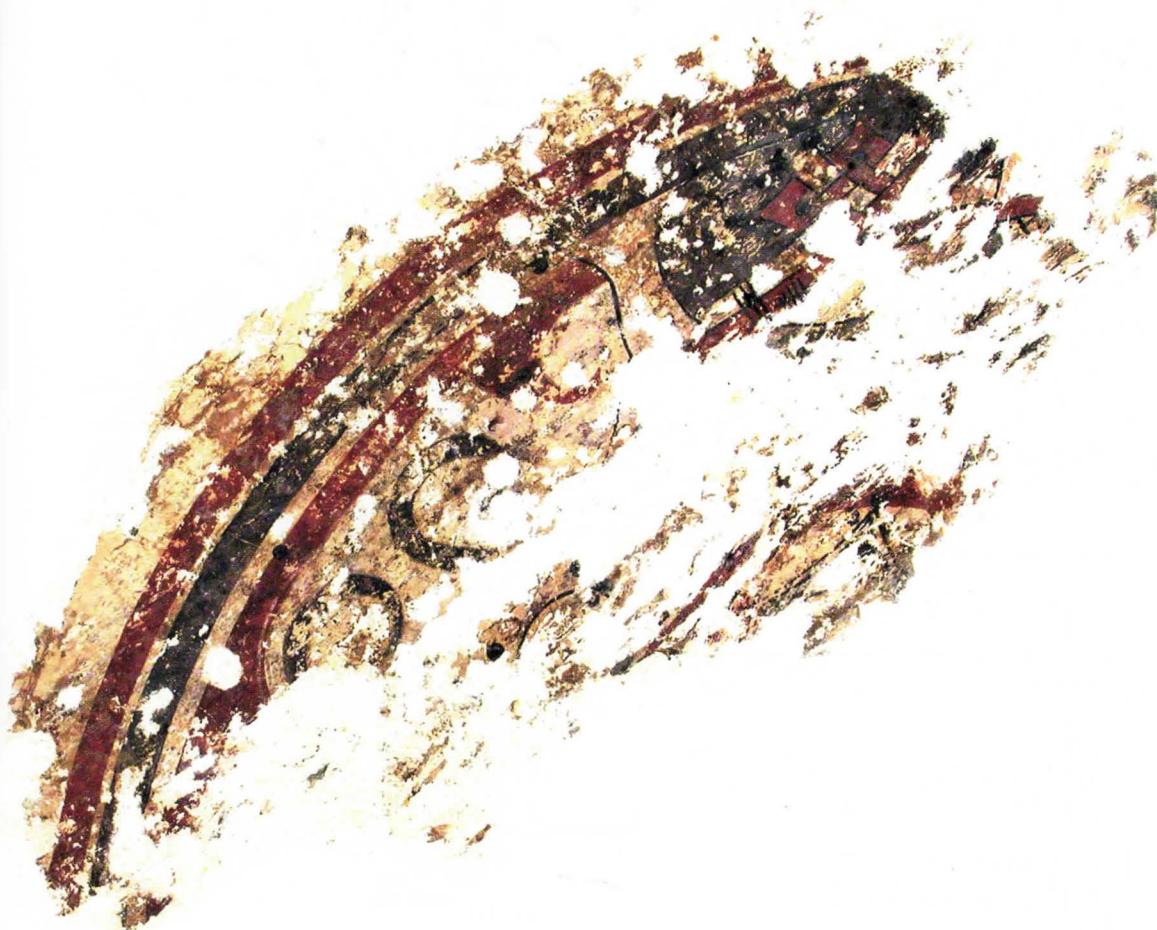

770

771. Skydo (?) viršutinės dalies fragmentas su polichrominiu piešiniu abiejose pusėse
XII–XIII a.
medis, kreida, baltame fone juodos,
raudonos ir pilkos spalvos pigmentai
fragmentas 53×25 cm
Lejasdopeles, pilkapis III, kapas 3
LNVM VI 56:250
Lit.: Šnore, 1997, p. 79, 80, pav. 7:2;
LPSR Arh., 1974, p. 229, pav. 174, lent. 78.

771.

Fragment of the upper part
of a shield (?) with polychromic
drawing on both sides
12th–13th cent.
wood, chalk, black, red, and gray pigments
on a white background
fragment 53×25 cm
Lejasdopeles, barrow III, grave 3
LNVM VI 56:250
Bibl.: Šnore, 1997, p. 79, 80, ill. 7:2;
LPSR Arh., 1974, p. 229, ill. 174, table 78.

771

RAITELIO IR ŽIRGO APRANGA

EQUIPMENT FOR HORSEMAN
AND STEED

772, 773

772–773. Pentinai be spygliai

IV a.

žalvaris

$5 \times 8,8$ cm; $6 \times 9,1$ cm

Skrebiškis (Kamajai)

LNM AR 55:1, 2

774

774. Pentinas U raidės formos,
profiliuotu spygliu

XI–XII a.

geležis

ilg. 14,5 cm

Stupeli, papédės gyvenvietė LNM VI 227:47

Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:25.

775. Kamanų (?) apkalas kryžiaus formos

II tūkst. pr.

žalvaris

$4,7 \times 4,6$ cm

Kereliai, piliakalnis

772–773.

Spikeless spurs

4th cent.

bronze

$5 \times 8,8$ cm; $6 \times 9,1$ cm

Skrebiškis (Kamajai)

LNM AR 55:1, 2

U-shaped spur with a profiled spike

11th–12th cent.

iron

length 14,5 cm

Stupeli, settlement

LNM VI 227:47

Bibl.: Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:25.

Cross-shaped bridle (?) sheathing

early 2nd millennium

bronze

$4,7 \times 4,6$ cm

Kereliai, hill-fort

VDKM 904:2

775

Žemdirbystė, medžioklė, žvejyba

Agriculture, hunting, fishing

Žagrės išara (?) iš plačios briedžio rago dalies su dviem natūraliomis atšakomis gale – labai retas radinys, aptiktas Juodonių gyvenvietėje.

Pjautuvai. Ankstyvajame geležies amžiuje pasirodė pirmieji pjautuveliai nedideli, labai panašūs į peiliukus, lenkta nugarėle, beveik tiesiais ašmenimis. Nuo I tūkstantmečio vidurio pjautuvų forma ir dydis įvairėja. Vėlesnių pjautuvelių lenkta ne tik nugarėlė, bet ir ašmenys, pjautuveliai ilgėja, atsiranda ryškiai išgaubti pjautuvai atriesta viršūne-smaigaliu. Nuo I tūkstantmečio vidurio pjautuvus imta dėti į kapą žiemgalėms, sélėms (Stupelį, Spietinį, Bokį, Melderiški, Daujénai), rečiau žemaitėms ir aukštaitėms.

Dalgiai baltų kraštuose žinomi nuo m. e. pradžios. Jų forma ir ilgis įvairūs. Dalgiai buvo dedami į vyrų kapus, šis paprotys labiau paplitęs pajūrio srityje. Dalgių ar jų fragmentų aptinkama piliakalniuose ir gyvenvietėse (Spietinį).

Trinamosios girnos naudotos labai ilgą laiką nuo akmens amžiaus, iki jas pakeitė efektyvesnės sukamosios girnos. Piliakalniuose bei gyvenvietėse aptinkama apatiniai girnų akmenų (Mielėnai, Dumblynė), taip pat akmeninių trintuvų (Dumblynė, Krīgāni).

Ietys dažniausiai buvo naudojamos medžioklėje. Vyrų kapuose randami ietigaliai, aptariai prie ginkluotės, galėjo būti skirti ir medžioklei, o po mirties – ir medžioklei dausose. Žvejybai naudoti žeberklai žinomi nuo akmens amžiaus. Ietigaliai su viena ar dviem užbarzdomis, vadinamieji žeberkliniai ietigaliai, naudoti tikriausiai ir žvejybai (Kereliai, Stupelis).

Tinklai žvejyboje naudoti nuo akmens amžiaus. Senovinėse gyvenvietėse ar piliakalniuose aptinkama molinių tinklų pasvarų, kurių forma nesikeitė visą tūkstantmetį (Petresiūnai, Krīgāni).

Trinamosios girnos in situ. Dumblynės gyvenvietė. 1997 m. / Crushing quern in situ. Dumblynė settlement. 1997

Žvejybos kabliukai – palyginti retas radinys, beveik nepasitaikantis kaip kapo įkapė. Iš selių gyvenviečių ir piliakalnių žinomi geležiniai bei žalvariniai kabliukai. Geležiniai kabliukai kiek stambesni, su gunkleliu tvirtinimui prie valo (Dumblynė, Juodonys). Žalvariniai kabliukai mažesni (Juodonys).

Share (?) made from the wide part of the moose horn with two natural ramifications at the tip is a very rare find; it was found in the settlement of Juodoniai.

Sickles. The first sickles that appeared during the Early Iron Age are small, very similar to small knives, with a curved back of the blade and almost straight blade. Beginning with the middle of the first millennium AD the form and size of sickles becomes more varied. Among the later sickles not only the back, but also the blade itself is curved, the sickles are becoming longer, and the markedly convex sickles with curved-back tip appear. Beginning with the middle of the first millennium the sickles are placed in the graves of the Semigallian, Selonian, less often – Samogitian and Aukštaitian women (Stupeļi, Spietinė, Boķi, Melderisķi, Daujēnai).

Scythes are known in the Baltic lands from the beginning of the Christian era. Their shape and length varies. Scythes were placed within men's graves, although this custom is more widespread throughout the seaside regions. Scythes and their fragments are found in hill-forts and settlements (Spietinė).

Crushing querns were used over a very long period of time, beginning with the Stone Age, until they were replaced by the grinding mills. Lower quernstones are found in the hill-forts and settlements (Mielénai, Dumblynė), along with stone mortars (Dumblynė, Krīgāni).

Spears were mostly used in hunting. The spearheads found in men's graves are discussed under 'Weaponry', but they could also have been intended for hunting, and after death – for hunting in heaven, as well. The harpoons used for fishing are known from the Stone Age. Spearheads with one or two barbs, the so-called harpoon spearheads, were most likely to have been used for fishing, as well (Kereliai, Stupelis).

Nets were used in fishing beginning with the Stone Age. Clay weights for nets whose form had not changed over a millennium are found in the ancient settlements or hill-forts (Petrešiūnai, Krīgāni).

Fishing hooks are a fairly rare find, and it almost never turns up among grave goods. Selonian settlements and hill-forts yield iron and bronze fishing hooks. The iron hooks are somewhat bigger, with a knob to tie the line to (Dumblynė, Juodonys). The bronze hooks are smaller (Juodonys).

776

776. Žagrės išara (?) su 2 „pirštais“
VI–VII a.
briedžio ragas
ilg. 49 cm, pl. 11 cm
Juodonyys, gyvenvietė RKM A 436
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 62, pav. 14.
- 777–779. Peiliai-pjautuvėliai nulenkta įtvara
I–III a.
geležis
ilg. 11,8 cm; 15,1 cm; 10,5 cm, pl. 1,4 cm;
1,8 cm
Kereliai, piliakalnis; Petrešiūnai,
piliakalnis
LNM AR 726:14, 15; VDKM 1505:55
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, pav. 17:1–3.
780. Peilis nulenkta įtvara
II–III a.
geležis
ilg. 14,5 cm
Spietinė, gyvenvietė LNVN VI 65:122
Lit.: LPSR Arb., 1974, lent. 31:4.
- 781–782. Peiliai nežymiai gaubta nugarėle,
įsmaugta įtvara, vienas nulūžusia
viršūne
I–III a.
geležis
ilg. 15,2 cm; 10,9 cm, pl. 2 cm; 1,6 cm
Kereliai, piliakalnis;
Petrešiūnai, gyvenvietė
LNM AR 726:12; LNM GRD 97186:7
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, pav. 17:6.
783. Peilis-pjautuvėlis lenkta viršūne
VII–VIII a.
geležis
ilg. 17 cm, pl. 1,8–2 cm
Juodonyys, gyvenvietė LNM AR 746:27
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 74, pav. 22:1.

776. Share (?) with two ‘fingers’
6th–7th cent.
moose horn
length 49 cm, width 11 cm
Juodonyys, settlement RKM A 436
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 62, ill. 14.
- 777–779. Knives-sickles with inclined
setting
1st–3rd cent.
iron
length 11,8 cm; 15,1 cm; 10,5 cm,
width 1,4 cm; 1,8 cm
Kereliai, hill-fort; Petrešiūnai, hill-fort
LNM AR 726:14, 15; VDKM 1505:55
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, ill. 17:1–3.

777, 778, 779

784. Pjautuvas

IV–VI a.

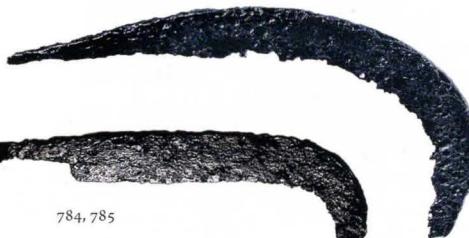
geležis

ilg. 14,8 cm

Spietinė, gyvenvietė

LNM VI 65:115

Lit.: LPSR Arh., 1974, lent. 31:5.

784, 785

785. Pjautuvas

XI–XII a.

geležis

ilg. 19 cm

Stupeli, papédės gyvenvietė

LNM VI 227:137

Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:29.

786–787. Pjautuvių atriesta viršūne

V–VII a.

geležis

ilg. 28,5 cm; 23,3 cm

Kereliai, piliakalnis

LNM AR 726:8, 9

Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, pav. 24:2, 3.

780

Knife with inclined setting

2nd–3rd cent.

iron

length 14,5 cm

Spietinė, settlement

LNM VI 65:122

Bibl.: LPSR Arh., 1974, lent. 31:4.

781–782. Knives with slightly convex back
of the blade, waisted settings,
one broken tip

1st–3rd cent.

iron

length 15,2 cm; 10,9 cm, width 2 cm; 1,6 cm

Kereliai, hill-fort; Petrešiūnai, settlement

LNM AR 726:12; LNM GRD 97186:7

Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 94, ill. 17:6.

Knife-sickle with curved tip

7th–8th cent.

iron

length 17 cm, width 1,8–2 cm

Juodony, settlement

LNM AR 746:27

Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 74, ill. 22:1.

783

788. Pjautuvas su rankena, aplūžęs

XIV–XV a.

geležis, medis

likęs ilg. 19,5 cm

Pakritižis

LNM AR 596:26

789. Dalgis

V–VI a.

geležis

ilg. 25,5 cm

Spietinė, senovės gyvenvietė

LNM VI 65:300

790. Trintuvas ovalo formos,
nugladinta plokštuma

I–III a.

akmuo

6,5×5,6×3,3 cm

Juodony, piliakalnis

LNM AR 722:27

Lit.: Grigalavičienė, 1992b.

784. Sickle

4th–6th cent.

iron

length 14,8 cm

Spietinė, settlement

LNM VI 65:115

Bibl.: LPSR Arh., 1974, lent. 31:5.

785. Sickle

11th–12th cent.

iron

length 19 cm

Stupeli, settlement

LNM VI 227:137

Bibl.: Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:29.

786–787. Sickles with curved-back tips

5th–7th cent.

iron

length 28,5 cm; 23,3 cm

Kereliai, hill-fort

LNM AR 726:8, 9

Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, ill. 24:2, 3.

786, 787

789

791. Trintuvas keturkampio formos,
su 3 darbiniais paviršiais
I tūkst. 1 p.
akmuo
 $6,2 \times 6,9 \times 7,9$ cm
Dumblynė, gyvenvietė LNM GRD 72587:125

788.
789.

Sickle with a handle, damaged
14th–15th cent.
iron, wood
remaining length 19,5 cm
Pakritižis LNM AR 596:26

Scythe
5th–6th cent.
iron
length 25,5 cm
Spietinė, ancient settlement
LNVM VI 65:300

790

790.
791.

Oval-shaped quern stone,
polished surface
1st–3rd cent.
stone
 $6,5 \times 5,6 \times 3,3$ cm
Juodony, hill-fort LNM AR 722:27
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b.

Quern stone with 3 working surfaces
first half of the 1st millennium
stone
 $6,2 \times 6,9 \times 7,9$ cm
Dumblynė, settlement LNM GRD 72587:125

792. Trintuvas stačiakampio formos
V–XII a.
akmuo
10,1×4,7×2,8 cm
Krīgāni, senovės gyvenvietė LNM VI 286:20
Lit.: *Stubavs*, 1979a, p. 73.

791

793. Trinamujų girnų apatinis akmuo,
trapecijos formos, su trintuvu
lygia trinamaja plokštuma
I tūkst. 1 p.
akmuo
apatinis akmuo 30×18,5×9,5 cm,
viršutinis 20,5×15×8 cm
Dumblynė LNM GRD 72587:130

792. Rectangular quern stone
5th–12th cent.
stone
10,1×4,7×2,8 cm
Krīgāni, ancient settlement LNM VI 286:20
Bibl.: *Stubavs*, 1979a, p. 73.

793. Lower stone of the saddle quern,
trapezoid and a smooth-surfaced
quern stone
first half of the 1st millennium
stone
lower stone 30×18,5×9,5 cm, upper
20,5×15×8 cm
Dumblynė LNM GRD 72587:130

793

794. Kabliukas žvejybai
su gunkleliu tvirtinimui
I–IV a.
geležis
ilg. 8 cm, pl. 4,3 cm, st. 0,6 cm
Dumblynė, gyvenvietė LNM GRD 98603:2290

794

795. Kabliukas žvejybai,
keturkampio pjūvio
VI–XII a.
geležis
ilg. 3,7 cm, pl. 2,4 cm
Juodonys, gyvenvietė LNM AR 746:29
Lit.: *Grigalavičienė*, 1992b, p. 77, pav. 22:13.

794. Fishing hook with knob
for fastening
1st–4th cent.
iron
length 8 cm, width 4,3 cm, thickness
0,6 cm
Dumblynė, settlement LNM GRD 98603:2290

795. Fishing hook, square cross-section
6th–12th cent.
iron
length 3,7 cm, width 2,4 cm
Juodonys, settlement LNM AR 746:29
Bibl.: *Grigalavičienė*, 1992b, p. 77, ill. 22:13.

796. Fishing hook
6th–12th cent.
bronze
length 2,6 cm, width 1,7 cm
Juodonys, settlement LNM GRD 93901:6

796.	Kabliukas žvejybai VI–XII a. žalvaris ilg. 2,6 cm, pl. 1,7 cm Juodonyis, gyvenvietė	797–798.	Net weights, round, flat, with side hole first quarter of the 1 st millennium clay diameter 4,7 cm; 4 cm, thickness 1,5 cm Petrešiūnai, settlement, hill-fort
797–798.	Tinklo svoreliai, apskriti, plokštū, su skylytė šone I tūkst. 1 ketv. molis sk. 4,7 cm; 4 cm, st. 1,5 cm Petrešiūnai, gyvenvietė, piliakalnis	799–802.	Net weights, round, flat, with side hole 5 th –12 th cent. clay diameter 3,6 cm; 5,2 cm; 5,2 cm; 5,4 cm Krīgāni, ancient settlement
799–802.	Tinklo svoreliai, apskriti, plokštū, su skylytė šone V–XII a. molis sk. 3,6 cm; 5,2 cm; 5,2 cm; 5,4 cm Krīgāni, senovės gyvenvietė		LNVM VI 286:25, 42, 36, 23 Bibl.: Stubavas, 1979a, p. 74, ill. 12: 17, 18.

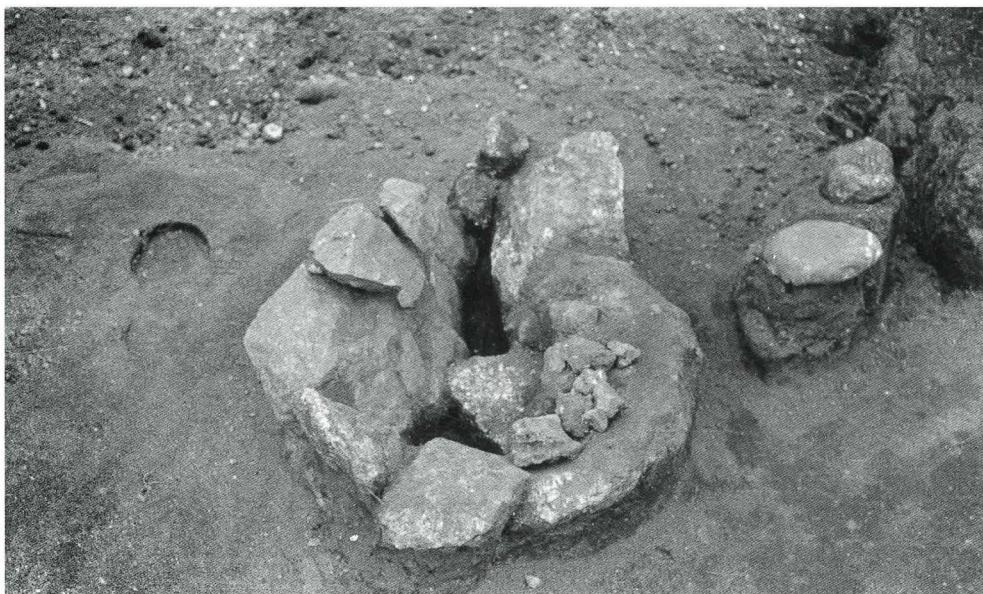
Lit.: Stubavas, 1979a, p. 74, pav. 12: 17, 18.

799–802

Metalų apdirbimas

Metalworking

Žalvario lydymo krosnelė. Kerelių piliakalnis. 1984 m. / Bronze melting furnace. Kereliai hill-fort. 1984

Vario lydinių dirbiniai baltų kraštuose gaminti iš įvežtinės žaliavos, jų gamyba buvo gerai įvaldyta. Spalvotųjų metalų apdirbimo pėdsakų Sėlos piliakalniuose aptinkama jau nuo žalvario ir ankstyvojo geležies amžių (Moškėnai, Petrešiūnai, Velikuškės, Vosgėliai). Apie spalvotųjų metalų apdirbimą liudija įvairūs tigliai, liejimo formelės. Dauguma geležinių įrankių, kaip priekalėliai, kalteliai, įvairūs strypai, taip pat priklauso amatininkų-juvelyrų inventoriui.

Tigliai skirti spalvotajam metalui lydysti. Tai įvairios formos moliniai indeliai, dažniausiai siauraanginiai, ovaliu dugnu, išorėn atriestu pakraščiu, kartais plokščio dubenėlio formos. Tiglių sienelės storos, jų molio masėje gausu smėlio priemaišų, nuo aukštostos temperatūros paviršius dalinai pasidengęs stiklo pavidalo mase. Beveik visi žalvario dirbiniai lieti vienkartinėse molinėse liejimo formelėse, todėl aptinkama tik jų fragmentų (Kereliai, Dumblynė).

Geležių gaminosi kiekviena bendruomenė. Sėlių gyventojo teritorijoje geležies metalurginio šlako radimviečių tinklas labai intensyvus. Su geležies gamyba prasidėjo naujos metalų lydymo bei apdorojimo technologijos. Geležies metalurgijoje vyrauja kiti procesai nei spalvotųjų metalų. Tai vietinės geležies rūdos gavyba ir apdirbimas, medžio anglies gavyba, lydymo metu susidariusio gausaus šlako proceso valdymas, geležies iškalimas. Geležis buvo lydoma rudnelėse. Kerelių piliakalnyje rastos II–III a. dvių šachtinių rudnelių liekanos, duobė šlakui (sk. apie 35 cm) jose buvusi po žaizdru, oro trauka natūrali. Juodonių gyvenvietėje bei Petrešiūnų piliakalnyje aptiktos IV–VI a. šachtinių rudnelių liekanos (vidinis sk. apie 20 cm) su tobulesne šlako išleidimo anga, kur oras, atrodo, jau buvo paduodamas dumplėmis. Beveik visuose piliakalniuose ir gyvenvietėse, kur buvo lydoma geležis, gausiai aptikta šlako gargažių (Dumblynė, Juodonys, Kereliai).

Galąstuvai-gludintuvai – iš vietinio ar įvežtinio akmens pagaminti darbo įrankiai. Dažniau pasitaiko gludinimo akmenys iš vietinio smiltainio, ne visada taisyklingos formos, stambūs,

įvairiai nugaląsti, keliais apdirbtais paviršiais. Tokie pirmųjų m. e. amžių galastuvai dažniau aptinkami piliakalniuose bei gyvenvietėse (Dumblynė, Juodonys, Krīgāni). Į vyry kapus dėti kiek mažesni, pailgi, keturkampio pjūvio galastuvai (Visetiškės). Nuo I tūkstantmečio vidurio išivyrė galastuvėliai su skylute pakabinimui, jie nešioti pakabinti prie juosmens (Visetiškės). Tokie galastuvėliai naudoti nepakitę ir vėlesniais laikais, aptinkami XIV–XVI a. kapuose (Pakritižis, Kraštai, Sėlpils, Paketuriai).

COPPER ALLOY OBJECTS were produced from imported raw materials in the Baltic lands, and their production was well-mastered. The traces of non-ferrous processing are found in the Selonian hill-forts as early as the Bronze and Early Iron Ages (Moškėnai, Petrešiūnai, Velikuškės, Vosgėliai). Processing of non-ferrous metals is attested by various crucibles and casting moulds. Most iron instruments, such as small anvils, chisels, and metal sticks, also belong among the stock of craftsmen-jewellers.

Crucibles were used to melt non-ferrous metals. These are earthenware vessels of various shapes, mostly with a narrow aperture and oval bottom, outward-curving edge, and sometimes in the shape of a flat bowl. The walls of the crucibles are thick, and their earthenware composite contains high levels of sand admixture, thus due to high temperatures crucibles are partly covered with vitreous substance. Almost all bronze objects were cast in single-use clay casting moulds, therefore only fragments of the moulds are found (Kereliai, Dumblynė).

Iron was produced by every community in order to supply its needs. In the Selonian-inhabited territory the network of the sites where metallurgical iron slag has been discovered is very dense. With the production of iron new metal-melting and processing technologies came into being. Iron metallurgy is dominated by other processes than that of the non-ferrous metals: iron ore extraction and processing, production of charcoal, management of the surplus slag process produced during the melting, and forging of the iron. Iron was melted in the smelting furnaces. The remains of two shaft smelting furnace of the second-third centuries have been discovered in the hill-fort of Kereliai. Their slag-pits (diameter ca. 35 cm) were under the furnace, and natural air-draft was used. The remains of the fourth-sixth centuries shaft smelting furnace (internal diameter ca. 20 cm) have been discovered in the settlement of Juodonys and the hill-fort of Petrešiūnai. They have a more advanced slag-discharge opening where it seems that the air was supplied by bellows. Almost in all hill-forts and settlements where iron was melted, slag cinder was found in abundance (Dumblynė, Juodonys, Kereliai).

Geležies lydymo rudnelė. Kerelių piliakalnis. 1984 m. / Iron smelting furnace. Kereliai hillfort. 1984

Whetstones / polishing stones are working instruments made from local or imported stone. Most often one comes across polishing stones made from local sandstone – these are not always regular in shape, large, variously ground down, with several working surfaces. Such whetstones of the first centuries AD are more often found in hill-forts and settlements (Dumblynė, Juodonys, Krigāni). Somewhat smaller, oblong whetstones of rectangular cross-section were placed in men's graves (Visetiškės). Beginning with the middle of the first millennium, small whetstones with a hole for suspension begin to dominate – these were carried around suspended from the waist (Visetiškės). These whetstones were used, unchanged, in later times, and they are found in the graves of the fourteenth-sixteenth centuries (Pakritižis, Kraštai, Sēlpils, Paketuriai).

803. Žaliavos lazdelė trikampio pjūvio
IV a. pr. m. e.–II a.
žalvaris
ilg. 7,6 cm, st. 0,8×1,1 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:49
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, pav. 12:14.

803

- 804–805. Piltuvėlio formos tigliai ovaliu dugnu, įsmaugtu kakleliu
IV a. pr. m. e.–II a.
keramika
aukštis 6 cm; 8,5 cm, sk. 4,4 cm; 5,7 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:128, 131
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, pav. 12.

- 806–807. Tiglių ovaliu dugnu dalys
IV a. pr. m. e.–II a.
keramika
sienelių st. 0,8 cm; 1,2 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:127, 131a
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, pav. 12.

806, 807

803. Ingot with triangular cross-section
4th cent. BC–2nd cent. AD
bronze
length 7,6 cm, thickness 0,8×1,1 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:49
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, ill. 12:14.
- 804–805. Funnel-shaped crucibles
with oval bottom and waisted neck
4th cent. BC–2nd cent.
ceramic
height 6 cm; 8,5 cm, diameter 4,4 cm;
5,7 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:128, 131
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, ill. 12.

805

- 806–807. Parts of crucibles with oval bottoms
4th cent. BC–2nd cent. AD
earthenware
wall thickness 0,8 cm; 1,2 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:127, 131a
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, ill. 12.

808. Šaukšto-laivelio formos tiglio dalis
IV a. pr. m. e.–II a.
keramika
pl. 8,1 cm, dugno st. 1,3 cm
Kereliai, piliakalnis

LNM AR 726:132

Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, pav. 12:15.

809–811. Liejimo formų su cilindro formos kiauryme dalyš
IV a. pr. m. e.–II a.
keramika
Kereliai, piliakalnis

LNM AR 726:121, 122, 123

Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, pav. 12:8, 11.

808

809–811

812–813. Smaigai vienu smailiu galu,
keturkampio pjūvio
I–III a.
geležis
ilg. 14 cm; 11,9 cm, st. 0,6 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:4, 5
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, pav. 18.

808.

Part of spoon-shaped crucible4th cent. BC–2nd cent. AD

ceramic

width 8,1 cm, bottom thickness 1,3 cm

Kereliai, hill-fort LNM AR 726:132

Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, ill. 12:15.

814. Smaigas abiem smailėjančiais galais,
kvadratinio pjūvio
IV–VII a.
geležis
ilg. 23,4 cm, st. 1 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:3
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 99, pav. 25:2.

809–811.

Parts of casting moulds

with cylindrical orifice

4th cent. BC–2nd cent. AD

ceramic

Kereliai, hill-fort LNM AR 726:121, 122, 123

Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 91, ill. 12:8, 11.

815. Smaigas vienu smailiu galu,
kvadratinio pjūvio
IV–VII a.
geležis
ilg. 24,4 cm, st. 1 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:6
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 99, pav. 25:3.

812–813.

**Spikes with one sharp end and
rectangular cross-section**1st–3rd cent.

iron

length 14 cm; 11,9 cm, thickness 0,6 cm

Kereliai, hill-fort LNM AR 726:4, 5

Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, ill. 18.

817

814. Spike with both sharp ends and square cross-section
4th–7th cent.
iron
length 23,4 cm, thickness 1 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:3
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 99, ill. 25:2.
815. Spike with one sharp end and, square cross-section
4th–7th cent.
iron
length 24,4 cm, thickness 1 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:6
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 99, ill. 25:3.
816. Sticks of square cross-section, somewhat deformed, with fissured sides
1st millennium AD
iron
length 19,3 cm; 9,2 cm, thickness 0,6×0,7 cm; 0,55 cm
Velikuškės VDKM 973:34, 36

816. Strypai kvadratinio pjūvio, kiek deformuoti, apskilusiais šonais
I tūkst.
geležis
ilg. 19,3 cm; 9,2 cm, st. 0,6×0,7 cm;
0,55 cm
Velikuškės VDKM 973:34, 36
817. Priekalėlis kilpos formos galu, išplota pailga keturkampe plokštuma, stačiakampio pjūvio
I tūkst. 1 p.
geležis
ilg. 13,7 cm, plokštuma 4,3×1,7 cm
Moškėnai, piliakalnis VDKM 1501:308
818. Priekalėlis strypo formos, stačiakampio pjūvio
VI–XII a.
geležis
ilg. 10,6 cm
Juodonyys, gyvenvietė LNM AR 746:25
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 77, pav. 22:20.
819. Dirbinys iš trijų juostelių, sujungtų viename gale
I–III a.
geležis
ilg. 7,3 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:39
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, pav. 18:12.

817. Little anvil with flattened loop-shaped oblong quadrangular surface and rectangular cross-section
first half of the 1st millennium
iron
length 13,7 cm, surface 4,3×1,7 cm
Moškėnai, hill-fort VDKM 1501:308
818. Stick-shaped little anvil and rectangular cross-section
6th–12th cent.
iron
length 10,6 cm
Juodonyys, settlement LNM AR 746:25
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 77, ill. 22:20.
819. Article made of three bands joined at one end
1st–3rd cent.
iron
length 7,3 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:39
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, ill. 18:12.

819, 820

822

820. Kirstukas pleišto formos ašmenimis
X–XIII a.
geležis
ilg. 12,4 cm, ašmenų ilg. 2,3 cm
Stupeli, papėdės gyvenvietė
LNVM VI 227:429

Lit.: *Stubavas*, 1978, p. 63, pav. 13:40.

821. Gludintuvu dalis abiem
nugludintomis pusėmis
I tūkst. 1 p.
akmuo
 $8,5 \times 6,6 \times 3,8$ cm
Dumblynė, gyvenvietė
LNM GRD 98603:1750

822. Plokščias galastuvas abiem
nugludintomis plokštumomis ir šonu
I tūkst. 2 p.
akmuo
 $6,3 \times 3,9 - 2,9 \times 1,2$ cm
Juodony, gyvenvietė
Lit.: *Grigalavičienė*, 1992b, p. 62, pav. 13:2.

823

820. Chisel with wedge-shaped blade
10th–13th cent.
iron
length 12,4 cm, blade length 2,3 cm
Stupej, settlement LNM VI 227:429
Bibl.: *Stubavas*, 1978, p. 63, ill. 13:40.

821. Part of a polishing stone
with both sides polished
first half of the 1st millennium
stone
 $8,5 \times 6,6 \times 3,8$ cm
Dumblynė, settlement
LNM GRD 98603:1750

822. Flat whetstone with both sides
and the edge polished
second half of the 1st millennium
stone
 $6,3 \times 3,9 - 2,9 \times 1,2$ cm
Juodony, settlement LNM AR 746:47
Bibl.: *Grigalavičienė*, 1992b, p. 62, ill. 13:2.

824

826, 827

828–829

823.	Masyvus galąstuvas trapecijos formos V–XII a. akmuo $12,7 \times 4,5 \times 4,4$ cm Krīgāni , senovės gyvenvietė LNM VI 286:9 Lit.: <i>Stubavs</i> , 1979a, p. 73.	823.	Massive trapezoid whetstone 5 th –12 th cent. stone $12,7 \times 4,5 \times 4,4$ cm Krīgāni , ancient settlement LNM VI 286:9 Bibl.: <i>Stubavs</i> , 1979a, p. 73.
824.	Pailgas galąstuvas su skylute pakabinimui VIII–XI a. akmuo $5,5 \times 0,7–1,2 \times 0,4–0,8$ cm Visetiškės , pilkapis XI LNM AR 729:170 Lit.: <i>Kazakevičius</i> , 2000a, p. 81, pav. 81.	824.	Oblong whetstone with a hole for suspension 8 th –11 th cent. stone $5,5 \times 0,7–1,2 \times 0,4–0,8$ cm Visetiškės , barrow XI LNM AR 729:170 Bibl.: <i>Kazakevičius</i> , 2000a, p. 81, ill. 81.
825–827.	Pailgi galąstuvai su skylute pakabinimui XIV–XVI a. akmuo $11,5 \times 2,3 \times 1,3$ cm; $7,1 \times 2,5 \times 0,6$ cm; $6,5 \times 2,2 \times 0,9$ cm Kraštai, Pakritižis LNM AR 78:14, AR 596:33, 34 Lit.: <i>Akavickas</i> , 1995, p. 9, pav. 5:16.	825–827.	Oblong whetstones with holes for suspension 14 th –16 th cent. stone $11,5 \times 2,3 \times 1,3$ cm; $7,1 \times 2,5 \times 0,6$ cm; $6,5 \times 2,2 \times 0,9$ cm Kraštai, Pakritižis LNM AR 78:14, AR 596:33, 34 Lit.: <i>Akavickas</i> , 1995, p. 9, ill. 5:16.
828–829.	Gargažės I tūkst. šlakas Juodony , piliakalnis, gyvenvietė LNM AR 722, AR 746	828–829.	Cinders 1 st millennium slag Juodony , hill-fort, settlement LNM AR 722, AR 746

Darbo įrankiai medžiui apdirbtui, drabužiams gaminti

Instruments for woodworking and for the production of clothing

Įmoviniai kirviai būdingi visai Šiaurės Europai ir naudoti beveik visą I tūkstantmetį. Tūkstantmečio 1 pusėje dažnai dėti vyrams į kapą Vakarų Lietuvoje, Sélos paminkluose aptinkami rečiau (Daujėnai, Pajuostis, Boķi). Įmoviniai kirviai buvo skirti medžio darbams.

Pentiniai siauraašmeniai kirviai Rytų Pabaltijyje pasirodė pirmaisiais m. e. amžiais. I tūkstantmečio 2 pusėje pentiniai siauraašmeniai kirviai vyravo Rytų Lietuvoje, Rytų Latvijoje ir Vakarų Baltarusijoje – lietuvių, sėlių, latgalių genčių naudoti iki XI a. Nežymiai skiriasi jų forma. Selių teritorijoje IV–VI a. pentiniai siauraašmeniai kirviai dedami į kapus vyrams (Vaineikiai, Visetiškės, Pajuostis, Skrebiškiai, Muoriškiai, Julianava, Žiobiškis, Butėnai, Didžiagrašiai, Melderis, Boķi, Kunci), kartais dėti į kapus ir moterims (Vaineikiai). Kirviai rečiau aptinkami pamesti piliakalniuose ar gyvenvietėse (Juodonys, Kereliai). Tai darbo įrankiai, nors galėjo būti vartojami ir kaip ginklai.

Pentiniai plačiaašmeniai kirviai X–XI a. išstumė siauraašmenius kirvius. Kirvių ašmenys ryškiai praplatinti koto link ir nukirsti stačiu kampu. Jie galėjo turėti ir ginklo paskirtį (Pajuostis, Juodonys). Plačiaašmenių kirvių užapvalinta ar keturkampe pentimi aptinkama vyru kapuose iki XVI a. (Kraštai, Uliūnai).

Vedegos, arba peikenos, skaptai, – nedažnas radinys archeologiniuose paminkluose. Vedegos naudotos medžiui skobti, taip pat ledui pramušti. Įmovinės ilgos vedegos nekeitė savo formos visą geležies amžių. Kartais jų randama vyru kapuose (Norkūnai), piliakalniuose (Kereliai).

Peiliai – pagrindinis universalus buityje ir amatuose naudotas įrankis. Tai vieni pirmųjų dirbinių, gamintų iš geležies. Ankstyviausi įtveriamieji peiliukai buvo kiek gaubta nugarėle (Sprietinė, Melderis), nuo I tūkstantmečio vidurio peilių nugarėlė tiesi, įtvara susiaurinta ar įsmaugta. Peiliai randami piliakalniuose bei gyvenvietėse (Kereliai, Juodonys, Velikuškės). Dažnai dėti į vyru ir moterų kapus, rečiau – į vaikų (Visetiškės, Pajuostis, Slate). Turtingose kapuose randami puošniose žalvariu apkaltose makštyse (Lejasdopeles). Įtveriamieji peiliai naudoti iki XV a.–XVII a. pradžios (Sēlpils, Pakritižis, Augstie kapi). XVI a. 2 pusėje pasirodo kriauniniai peiliai, kurių įkotė prie rankenos tvirtinama kniedėmis (Pakritižis, Pajuostis, Uliūnai, Pagiegala, Aščiagaliai). Peiliai mirusiesiems į kapus dėti ilgiausiai, net ir po to, kai su krikščionybe jau buvo išnykės papildomų įkapių paprotys.

Ylos – universalus moterų darbo įrankis ir moterų kapų įkapė net iki XV a. (Pajuostis, Daujėnai, Slate, Lejasdopeles, Pakritižis). Ylų aptinkama ir piliakalniuose bei gyvenvietėse (Dumblynė, Juodonys, Kereliai, Krīgāni, Sprietinė, Stupelis). Naudotos visą tūkstantmetį beveik nepakitusios. Ylos buvusios geležinės, apvalaus pjūvio, dažniausiai suploto keturkampio pjūvio įtvara, vidurinė dalis tarp smaigo ir įtvaros kartais ryškiai pastorinta, vėlesnių – tordiruota. Koteliai mediniai, kauliniai ar apsukti žalvarine vielute. Išsiskiria ylos vėduoklės formos plokščiu koteliu (Stupelis, Velikuškės).

Verpstės – vienas iš pagrindinių moterų darbo įrankių. Verpstukų smagračiai buvę cilindro, statinaitės ar dvigubo nupjauto kūgio formos, dažniausiai moliniai, rečiau iš smiltainio akmens ar jvežtiniai šiferiniai. Jie beveik nesikeitė iki pat istorinių laikų. Verpstukų ar jų dalių gausiai aptinkama piliakalniuose bei gyvenvietėse (Dumblynė, Juodonys, Moškėnai, Ve-

likuškės, Krīgāni, Stupeļi). Baltų gentys, ypač lietuviai, verpstukus dėdavo moterims į kapus, tačiau Sėloje, kaip ir kaimyninėje Žiemgaloje, šis paprotys retesnis (Slate, Lejasdopeles). Moterų kapuose verpstukų pasitaiko iki XVI a. (Kraštai, Pakritižis).

Adatos, geležinės ar žalvarinės, naudotos nuo m. e. pradžios. Dažniausiai jų aptinkama gyvenvietėse ir piliakalniuose (Moškėnai, Kereliai, Juodonys, Spietiši, Stupeļi). Retai dėtos mirusiajam kaip įkapė, tačiau vėlyvuose senkapiuose pasitaiko adatų kartu su adatine. Adatinės tekintos iš vamzdinio kaulo ar lenktos iš žalvario plokštelės (Kraštai, Augstie kapi).

Adikliai su skylute, kaip ir kiti panašūs kaulo dirbiniai, naudoti nuo ankstyvojo geležies amžiaus, ilgai nekeitė savo formą. Aptinkami selių piliakalniuose ir gyvenvietėse (Juodonys).

Žirklės – retas radinys archeologiniuose paminkluose. Vienanarės žirklės, atrodo, nesikeitė visą tūkstantmetį. Selių gyventose žemėse aptikta žirklių pusė, datuojama III–IV a. (Spietiši gyv.), ir tokios pat vienanarės žirklės labai turtingame XI–XII a. moters kape (Lejasdopeles).

Socketed axes are characteristic to all of Northern Europe; they were used almost continuously through all of the first millennium. In the first half of the first millennium they were often placed in men's graves in the west of Lithuania, whereas in the Selonian sites they are encountered less frequently (Daujėnai, Pajuostis, Boķi). Socketed axes were used for wood-working.

Axes with narrow blades and blunt ends appeared in the East Baltic Sea region in the first centuries AD. In the second half of the first millennium narrow-bladed axes predominated in eastern Lithuania, eastern Latvia, and the territory of western Belarus. Among the Lithuanian, Selonian, and Lettigalian tribes they were used until the eleventh century. Their shapes vary slightly. In the fourth-sixth centuries blunt-ended narrow-bladed axes were placed in men's (Vaineikiai, Visetiškės, Pajuostis, Skrebiškiai, Muoriškiai, Juljanava, Žiobiškis, Butėnai, Didžiagrašiai, Melderis, Boķi, Kunci) and sometimes in women's graves (Vaineikiai). Less often one comes across axes that were lost in hill-forts and settlements (Juodonys, Kereliai). Axes are working instruments, although they could also have been used as weapons.

Axes with wide blades and blunt ends superseded the narrow-bladed axes in the tenth-eleventh centuries. The blades of these axes are markedly extended in the direction of the handle and cut off at the right angle. They could have had military application, as well (Pajuostis, Juodonys). Narrow-bladed axes with rounded or square heads are found in men's graves until the sixteenth century (Kraštai, Uliūnai).

Adzes, ice-picks, or gouges are infrequent finds in the archaeological sides. Adzes were used to gouge wood, as well as to break ice. Long socketed adzes retained constant shape throughout the Iron Age. They are sometimes found in men's grave (Norkūnai) or hill-forts (Kereliai).

Knives were the principal universal instruments used both in domestic activities and in the crafts. They are one of the first objects made of iron. The earliest hafted small knives had a slightly convex back (Spietiši, Melderis), whereas beginning with the middle of the first millennium the back of the knives becomes straight, their settings are either tapering or narrow. Knives are found in hill-forts and settlements (Kereliai, Juodonys, Velikuškės). They were often placed in men's and women's, somewhat more rarely – in children's graves (Visetiškės, Pajuostis, Slate). Rich burials contain knives in ornate bronze-covered sheaths. Hafted knives were used until the fifteenth-early seventeenth centuries (Sēpils, Pakritižis, Augstie kapi). In the second half of the sixteenth century knives with riveted handles appear; their handle joints were attached to the handle with rivets (Pakritižis, Pajuostis, Uliūnai, Pagiegala, Aščiagaliai). The knives continued to be placed within graves longer than other objects – this practice continued even after the custom of providing grave goods became extinct following the advent of Christianity.

Awls are the universal female instrument and typical women's grave goods all the way to the fifteenth century (Pajuostis, Daujénai, Slate, Lejasdopeles, Pakritižis). Awls are found in hill-forts and settlements (Dumblynė, Juodonys, Kereliai, Krīgāni, Spietiņi, Stupeļi). Awls were used in the course of the whole millennium without changing. They were iron, of round cross-section, with a hafting part of elongated-rectangle cross-section, the central part between the spike and the hafting part visibly thicker, in later items torqued. The handles are wooden, bone, or twined with bronze wire. Awls with fan-shaped flat handles stand out (Stupeļi, Velikuškės).

Spindles are among the principal female working instruments. The flywheels of spindles were cylindrical, barrel- or truncated bi-conical shape, most often made of clay, more rarely of sandstone or imported slate. Spindles remained virtually unchanged until the historical period. Spindles and their parts are found in some profusion in hill-forts and settlements (Dumblynė, Juodonys, Moškēnai, Velikuškės, Krīgāni, Stupeļi). Baltic tribes, especially Lithuanians, used to place spindles in women's graves, but in Selonia, just as in neighbouring Semigallia, this custom is less widespread (Slate, Lejasdopeles). Spindles are found in women's graves until the sixteenth century (Kraštai, Pakritižis).

Needles, iron or bronze, have been used since the beginning of the Christian era. They are most often found in settlements and hill-forts (Moškēnai, Kereliai, Juodonys, Spietiņi, Stupeļi). They are seldom placed as grave goods next to the dead, but in the later old cemeteries one finds needles along with needle-cases. Needle-cases are produced by turning tubular bones or by folding bronze plates (Kraštai, Augstie kapi).

Darning needles with holes, just as other similar bone objects that were used beginning with the Early Iron Age, had long preserved their shape. Found in Selonian hill-forts and settlements (Juodonys).

Scissors are a rare find in archaeological sites. Single-jointed scissors seem not to have changed in the course of a whole millennium. A half of scissors dated to the third-fourth centuries were found in the lands inhabited by Selonians (Spietiņi settlement), and one more pair of single-jointed scissors was found in a very rich eleventh-twelfth century woman's grave (Lejasdopeles).

830–831. Imoviniai kirviai

II–IV a.

geležis

ilg. 16,8 cm; 18 cm, ašmenų ilg. 4,5 cm

Pajuostis, pilkapis XVII, kapas 1;

pilkapis XIX

LNM AR554:149, 157

Lit.: Michelbertas, 2004, p. 47, pav. 36:6, 39:1.

830–831. Socketed axes

2nd–4th cent.

iron

length 16,8 cm; 18 cm, blade length 4,5 cm

Pajuostis, barrow XVII, grave 1;

barrow XIX

LNM AR554:149, 157

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 47, ill. 36:6, 39:1.

831

832, 840, 839

835

844

832–834. Pentiniai siauraašmeniai kirviai
II–IV a.
geležis
ilg. 16,5 cm; 21,5 cm; 13,2 cm,
ašmenų ilg. 5,8 cm; 5,7 cm; 4,2 cm
Pajuostis, pilkapis VIII, kapas 3;
pilkapis XIII, kapas 1; pilkapis III, kapas 1
LNM AR 554:36, 128, 159
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 47, 50, pav. 40:4;
38:1; 50.

832–834. Axes with narrow blades
and blunt ends
2nd–4th cent.
iron
length 16,5 cm; 21,5 cm; 13,2 cm, blade
length 5,8 cm; 5,7 cm; 4,2 cm
Pajuostis, barrow VIII, grave 3;
barrow XIII, grave 1; barrow III,
grave 1 LNM AR 554:36, 128, 159
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 47, 50, ill. 40:4;
38:1; 50.

835–836.	Pentiniai siauraašmeniai kirviai III–IV a. geležis ilg. 17,2 cm; 20,6 cm, ašmenų ilg. 4,7 cm; 4,5 cm Juodonys, piliakalnis; Vaineikiai, pilkapis I, kapas 1 LNM AR 722:1, AR 742:2 Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 51, pav. 8:18.	835–836. Axes with narrow blades and blunt ends 3 rd –4 th cent. iron length 17,2 cm; 20,6 cm, blade length 4,7 cm; 4,5 cm Juodonys, hill-fort; Vaineikiai, barrow I, grave 1 LNM AR 722:1, AR 742:2 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 51, ill. 8:18.
837–838.	Pentiniai siauraašmeniai kirviai kiek praplatinta pentimi III–IV a. geležis ilg. 20,8 cm; 21 cm, ašmenų ilg. 5,4 cm; 5,7 cm Muoriškiai, pilkapis V, kapai 8, 10 BKM A 559, 567	837–838. Axes with narrow blades and blunt ends with somewhat wider head 3 rd –4 th cent. iron length 20,8 cm; 21 cm, blade length 5,4 cm; 5,7 cm Muoriškiai, barrow V, graves 8, 10 BKM A 559, 567
839–841.	Pentiniai siauraašmeniai kirviai V–VI a. geležis ilg. 17,5 cm; 19 cm; 18 cm, ašmenų ilg. 5 cm; 5,8 cm; 5,8 cm Juljanava, Žiobiškis, Butėnai LNM AR 512:1, AR 79:1, AR 517:1	839–841. Axes with narrow blades and blunt ends 5 th –6 th cent. iron length 17,5 cm; 19 cm; 18 cm, blade length 5 cm; 5,8 cm; 5,8 cm Juljanava, Žiobiškis, Butėnai LNM AR 512:1, AR 79:1, AR 517:1
842–843.	Pentiniai siauraašmeniai kirviai kiek praplatinta pentimi I tūkst. 1 p. geležis ilg. 16 cm; 14,5 cm, ašmenų ilg. 5,5 cm; 4,6 cm, penties pl. 6,3 cm; 6 cm Didžiagrašiai KEM 11112, 11111	842–843. Axes with narrow blades and blunt ends, wider head first half of the 1 st millennium iron length 16 cm; 14,5 cm, blade length 5,5 cm; 4,6 cm, head width 6,3 cm; 6 cm Didžiagrašiai KEM 11112, 11111
844.	Pentinis siauraašmenis kirvis praplatinta pentimi V–VII a. geležis ilg. 24,2 cm, ašmenų ilg. 7,5 cm Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:7 Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, pav. 24:1.	844. Axe with narrow blade and blunt end, wider head 5 th –7 th cent. iron length 24,2 cm, blade length 7,5 cm Kereliai, hill-fort LNM AR 726:7 Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, ill. 24:1.
845–846.	Pentiniai siauraašmeniai kirviai VII–XI a. geležis ilg. 14,6 cm, ašmenų ilg. 5 cm; 4,8 cm Visetiškės, pilkapis XI, kapas 12; pilkapis XIII, kapas 10 LNM AR 729:135, 272 Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 79, pav. 78, 111.	845–846. Axes with narrow blades and blunt ends 7 th –11 th cent. iron length 14,6 cm, blade length 5 cm; 4,8 cm Visetiškės, barrow XI, grave 12; barrow XIII, grave 10 LNM AR 729:135, 272 Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 79, ill. 78, 111.
847.	Pentinis kirvis koto link kiek praplatintais ašmenimis VII–VIII a. geležis ilg. 16,6 cm, ašmenų ilg. 7,8 cm, penties pl. 6 cm Skrebiškiai BKM A338a	847. Axe with blade extended towards the handle, blunt-ended 7 th –8 th cent. iron length 16,6 cm, blade length 7,8 cm, head width 6 cm Skrebiškiai BKM A338a

848.	Pentinis plačiaašmenis kirvis X a. geležis ilg. 17,7 cm, ašmenų ilg. 8,8 cm Juodony, gyvenvietė	848. 10 th cent. iron length 17,7 cm, blade length 8,8 cm Juodony, settlement
849–850.	Pentinių plačiaašmeniai kirviai su atsparnėmis X–XI a. geležis ilg. 16,2 cm; 18,5 cm, ašmenų ilg. 8,5 cm Pajuostis, pilkapis IX, kapas A; pilkapis XII	849–850. Axes with wide blades, wider head, and blunt ends 10 th –11 th cent. iron length 16,2 cm; 18,5 cm, blade length 8,5 cm Pajuostis, barrow IX, grave A; barrow XII Lit.: Michelbertas, 2004, p. 83, pav. 71:2, 58:1.

849, 850

851.	Pentinis plačiaašmenis kirvis keturkampe pentimi, nusklembtais ašmenimis XVI a. geležis ilg. 16,6 cm, ašmenų ilg. 9,2 cm Uliūnai, kapas 42	851. 16 th cent. iron length 16,6 cm, blade length 9,2 cm Uliūnai, grave 42
852.	Pentinis plačiaašmenis kirvis keturkampe pentimi XV–XVI a. geležis ilg. 18 cm, ašmenų ilg. 10,2 cm Kraštai	852. 15 th –16 th cent. iron length 18 cm, blade length 10,2 cm Kraštai

Lit.: Urbanavičius, 1975, p. 53, pav. 1:1.

Lit.: Akavickas, 1995, p. 8, pav. 6:1.

853, 851

854

853. Pentinis plačiaašmenis kirvis užapvalinta pentimi
XVI a.
geležis
ilg. 24,1 cm, ašmenų ilg. 10,6 cm
Uliūnai, kapas 40 LNM AR 689:52
Lit.: Urbanavičius, 1975, p. 53, pav. 1:2.
854. Įmovinė vedega
V–VI a.
geležis
ilg. 25,9 cm, ašmenų ilg. 2,4 cm
Norkūnai RKM A 377
855. Įtveriamasis peilis iš abiejų pusiu siaurėjančiais ašmenimis,
jismaugta įkote
III–VII a.
geležis
ilg. 15,2 cm, pl. 2 cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:12
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, pav. 17:6.

853. Axe with wide blade and blunt end with rounded head
16th cent.
iron
length 24,1 cm, blade length 10,6 cm
Uliūnai, grave 40 LNM AR 689:52
Bibl.: Urbanavičius, 1975, p. 53, ill. 1:2.
854. Socketed adze
5th–6th cent.
iron
length 25,9 cm, blade length 2,4 cm
Norkūnai RKM A 377
855. Hafted knife with blade tapering on both sides and narrow handle-joint
3rd–7th cent.
iron
length 15,2 cm, width 2 cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:12
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, ill. 17:6.

857, 855, 859

856.	Įtveriamasis peilis tiesia nugarėle, įsmaugta įkote I tūkst. geležis ilg. 12,1 cm, pl. 1,3 cm Velikuškės	856.	hafted knife with straight back and narrow handle-joint 1 st millennium AD iron length 12,1 cm, width 1,3 cm Velikuškės
857–858.	Įtveriamieji peiliai tiesia nugarėle IV–VII a. geležis ilg. 18,7 cm; 14,7 cm, pl. 1,6 cm; 1 cm Kereliai , piliakalmis; Juodony s, gyvenvietė LNM AR 726:11, RKM A 523 Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, pav. 17:5; Grigalavičienė, 1992b, p. 76, pav. 23.	857–858.	hafted knives with straight backs 4 th –7 th cent. iron length 18,7 cm; 14,7 cm, width 1,6 cm; 1 cm Kereliai , hill-fort; Juodony s, settlement LNM AR 726:11, RKM A 523 Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, ill. 17:5; Grigalavičienė, 1992b, p. 76, ill. 23.
859.	Įtveriamasis peiliukas tiesia nugarėle, su įraža prie nugarėlės VI–VIII a. geležis ilg. 10,4 cm, pl. 1 cm Juodony s, piliakalnis	859.	Small hafted knife with straight back and incision near the back 6 th –8 th cent. iron length 10,4 cm, width 1 cm Juodony s, hill-fort
	LNM AR 722:29 Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 51, pav. 8:17.		LNM AR 722:29 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 51, ill. 8:17.
860–861.	Įtveriamieji peiliai X–XIII a. geležis ilg. 13,5 cm; 12,2 cm Stupel i, papédės gyvenvietė LNVM VI 227:176, 405 Lit.: Stubavas, 1978, p. 67, pav. 13:39.	860–861.	hafted knives 10 th –13 th cent. iron length 13,5 cm; 12,2 cm Stupel i, settlement
862.	Įtveriamasis peiliukas XIV–XV a. geležis ilg. 10,8 cm, pl. 1,3 cm Pakritižis , kapas 3	862.	LNVM VI 227:176, 405 Bibl.: Stubavas, 1978, p. 67, ill. 13:39. Small hafted knife 14 th –15 th cent. iron length 10,8 cm, width 1,3 cm Pakritižis , grave 3
863.	Įtveriamasis peiliukas aplūžusiais galais XIV–XV a. geležis ilg. 10,2 cm, pl. 1,1 cm Kraštai	863.	LNM AR 596:5 LNM AR 78:6 Bibl.: Akavickas, 1995, p. 9, ill. 5:5. Small hafted knife with broken ends 14 th –15 th cent. iron length 10,2 cm, width 1,1 cm Kraštai

864.	Kriauninis peilis sukniedytomis kriaunomis, su apkaustu gale, geležtė aplūžusi XV a. pab. geležis, medis, žalvaris likęs ilg. 15 cm, kriaunų ilg. 9,5 cm Pakritižis	864.	Knife with riveted handle, casing at the end, and broken blade end of 15 th cent. iron, wood, bronze remaining length 15 cm, handle length 9,5 cm Pakritižis
865.	Kriauninis peilis sukniedytomis kriaunomis medinėse su oda makštyste XVI a. 2 p. geležis, žalvaris, medis, oda ilg. 17,5 cm, kriaunų ilg. 8,5 cm Aščiagaliai, kapas 2	865.	Knife with riveted handle in wood and leather sheath second half of the 16 th cent. iron, bronze, wood, leather length 17,5 cm, handle length 8,5 cm Aščiagaliai, grave 2
866–867.	Kriauniniai peiliai sukniedytomis kriaunomis, su apkaustu gale, geležtės aplūžusios XVI a. 3 ketv.–XVII a. 3 ketv. geležis, medis, žalvaris likęs ilg. 17,2 cm; 17 cm, kriaunų ilg. 11 cm; 9 cm Uliūnai, kapas 2; Pagiegala, kapas 3	866–867.	Knives with riveted handles, casing at the end, broken blades third quarter of the 16 th cent.-third quarter of the 17 th cent. iron, wood, bronze remaining length 17,2 cm; 17 cm, handle length 11 cm; 9 cm Uliūnai, grave 2; Pagiegala, grave 3
	LNM AR 689:1, GRD 102408:4 <i>Lit.: Urbanavičius, 1975, p. 54, pav. 1:3; Svetikas, 2003, p. 145.</i>		LNM AR 689:1, GRD 102408:4 <i>Bibl.: Urbanavičius, 1975, p. 54, ill. 1:3; Svetikas, 2003, p. 145.</i>

866, 868

868.	Kriauninis peilis sukniedytomis kriaunomis, su apkaustu gale, geležtė aplūžusi XVI–XVII a. geležis, medis likęs ilg. 20,6 cm, kriaunų ilg. 11 cm Uliūnai, kapas 70	868.	Knife with riveted handle, casing at the end, broken blade 16 th –17 th cent. iron, wood remaining length 20,6 cm, handle length 11 cm Uliūnai, grave 70
869–870.	Ylos su koteliu I–III a. geležis, medis ilg. 10,4 cm; 7 cm Kerelai, piliakalnis	869–870.	Awls with handles 1 st –3 rd cent. iron, wood length 10,4 cm; 7 cm Kerelai, hill-fort
	LNM AR 689:77 <i>Lit.: Urbanavičius, 1975, pav. 1:5.</i>		LNM AR 689:77 <i>Bibl.: Urbanavičius, 1975, ill. 1:5.</i>
	LNM AR 726:27, 29 <i>Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, pav. 18:16, 6.</i>		LNM AR 726:27, 29 <i>Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, ill. 18:16, 6.</i>

871–873.	Ylos keturkampio pjūvio įtvara I tūkst. 1 p. geležis ilg. 10,1 cm; 13,6 cm; 10,9 cm Kereliai, piliakalnis; Juodony, piliakalnis, gyvenvietė LNM AR 726:23, AR 722:3; RKM A 539 Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, pav. 24:4; Grigalavičienė, 1992b, p. 51, 73, pav. 8:12, 22.	871–873.	Awls with quadrangular cross-section hafting parts first half of the 1 st millennium iron length 10,1 cm; 13,6 cm; 10,9 cm Kereliai, hill-fort; Juodony, hill-fort, settlement LNM AR 726:23, AR 722:3; RKM A 539 Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 98, ill. 24:4; Grigalavičienė, 1992b, p. 51, 73, ill. 8:12, 22.
874.	Yla keturkampio pjūvio įtvara, su gunkleliu ties viduriu VI–VII a. geležis ilg. 7,1 cm, st. 0,7–0,2 cm Dumblynė, gyvenvietė LNM GRD 77937:297	874.	Awl with quadrangular cross-section hafting part and knob at the middle 6 th –7 th cent. iron length 7,1 cm, thickness 0,7–0,2 cm Dumblynė, settlement LNM GRD 77937:297
875.	Yla keturkampio pjūvio įtvara, pastorinta vidurine dalimi VII–IX a. geležis ilg. 11,5 cm Krīgāni, gyvenvietė LNVM VI 286:57	875.	Awl with quadrangular cross-section hafting part and thicker middle section 7 th –9 th cent. iron length 11,5 cm Krīgāni, settlement LNVM VI 286:57
869–872, 878			
876.	Yla stačiakampio pjūvio įtvara II–VI a. geležis ilg. 14,2 cm Spietinė, gyvenvietė LNVM VI 65:275 Lit.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 7.	877.	Awl with rectangular cross-section hafting part, entwined with bronze wire 5 th –6 th cent. iron, bronze length 14,2 cm Spietinė, settlement LNVM VI 65:275 Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 7.
879–880.	Awls with quadrangular cross-section hafting parts 10 th –12 th cent. iron length 13,4 cm; 15,5 cm Stupeļi, settlement LNVM VI 227:714, 231	878.	Awl with rectangular cross-section hafting part, torqued at the middle 4 th –8 th cent. iron length 11,2 cm Juodony, settlement LNM AR 746:17 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, ill. 22:17.

877.	Yla roiminio pjūvio įtvara, apvyniota žalvarine vielute V–VI a. geležis, žalvaris ilg. 10,7 cm Spieiši, gyvenvietė LNM VI 65:277 <i>Lit.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 7.</i>	881.	Awl (?) with fan-shaped flat hafting part 6 th –7 th cent. iron length 17,1 cm Stupeļi, settlement LNM VI 227:705
878.	Yla stačiakampio pjūvio įtvara, per vidurį tordiruota IV–VIII a. geležis ilg. 11,2 cm Juodony, gyvenvietė LNM AR 746:17 <i>Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, pav. 22:17.</i>	882.	Awl (?) with fan-shaped flat hafting part mid-1 st millennium iron length 20 cm, hafting part width 3 cm, thickness 0,6 cm Velikuškės VDKM 973:30 <i>Bibl.: LPA, t. III, 2005, p. 433.</i>
879–880.	Ylos keturkampio pjūvio įtvara X–XII a. geležis ilg. 13,4 cm; 15,5 cm Stupeļi, papédės gyvenvietė LNM VI 227:714, 231		
881.	Yla (?) vėduoklės formos plokšcia įtvara VI–VII a. geležis ilg. 17,1 cm Stupeļi, papédės gyvenvietė LNM VI 227:705		
882.	Yla (?) vėduoklės formos plokšcia įtvara I tūkst. vid. geležis ilg. 20 cm, įtvaros pl. 3 cm, st. 0,6 cm Velikuškės VDKM 973:30 <i>Lit.: LPA, t. III, 2005, p. 433.</i>		
883–886.	Adatos I–III a. geležis ilg. 10,6 cm; 11,9 cm; 12,35 cm; 11,4 cm Kereliai, piliakalnis; Moškėnai, piliakalnis LNM AR 726:17, 18, 20; VDKM 1501:336 <i>Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, pav. 18.</i>	883–886.	Needles 1 st –3 rd cent. iron length 10,6 cm; 11,9 cm; 12,35 cm; 11,4 cm Kereliai, hill-fort; Moškėnai, hill-fort LNM AR 726:17, 18, 20; VDKM 1501:336 <i>Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, ill. 18.</i>
887.	Adata II–IV a. geležis ilg. 9,4 cm Spieiši, gyvenvietė LNM VI 65:139	887.	Needle 2 nd –4 th cent. iron length 9,4 cm Spieiši, settlement LNM VI 65:139
888.	Adata, kiek deformuota I tūkst. 2 p. geležis ilg. 6,4 cm Juodony, gyvenvietė LNM AR 746:21 <i>Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, pav. 22:3.</i>	888.	Needle, slightly deformed Second half of the 1 st millennium iron length 6,4 cm Juodony, settlement LNM AR 746:21 <i>Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 73, ill. 22:3.</i>

881, 877, 876

889. **Adata**
X–XIII a.
žalvaris
ilg. 6,1 cm
Stupeli, papédés gyvenvietė
LNVM VI 227:677
Lit.: *Stubavas*, 1979b, pav. 11:1.
890. **Adatinė suploto piltuvėlio formos, iš skardos**
XV–XVI a.
žalvaris
6,8×4,5–1,6 cm
Kraštai LNM AR 78:22
Lit.: *Akavickas*, 1995, p. 9, pav. 5:18;
Urbanavičienė, 1988, p. 54, pav. 1:4.
890.
- 890
889.
- 883–885, 889
- Needle**
10th–13th cent.
bronze
length 6,1 cm
Stupeli, settlement LNVM VI 227:677
Bibl.: *Stubavas*, 1979b, ill. 11:1.
890. **Needlecase in the shape of flattened funnel, made from plate**
15th–16th cent.
bronze
6,8×4,5–1,6 cm
Kraštai LNM AR 78:22
Lit.: *Akavickas*, 1995, p. 9, ill. 5:18;
Urbanavičienė, 1988, p. 54, ill. 1:4.
891. **Adatinės (?) dalis su 2 audinio fragmentais atlenktais kraštais**
XV–XVI a.
žalvaris, žalia ir ruda vilna
Kraštai LNM AR 78:40
891. **Part of a needlecase (?) with 2 textile fragments with hems taken in**
15th–16th cent.
bronze, green and brown wool
Kraštai LNM AR 78:40
892. **Adiklis su skylute gale**
IV–IX a.
vamzdinės kaulas
ilg. 13 cm
Juodony, gyvenvietė LNM AR 746:1
Lit.: *Grigalavičienė*, 1992b, p. 65, pav. 17:10.
893. **Verpstukas ovalinio pjūvio**
I tūkst. pr.
molis
sk. 4,9×4,7 cm
Velikuškės, piliakalnis VDKM 877:66
894. **Verpstuko pusė, lęšio pjūvio**
I–IV a.
molis
sk. 3,6 cm, st. 1,7 cm
Dumblynė, gyvenvietė LNM GRD 77937:316
891.
- 891

892.

893.

898–900.

895.	Cilandro formos verpstuko dalis I–IV a. molis st. 1,7 cm Dumblynė, gyvenvietė	892.	Darning needle with a hole at the end 4 th –9 th cent. tubular bone length 13 cm Juodonyys, settlement
896.	Verpstuko pusė, dvigubo nupjauto kūgio pjūvio I–IV a. molis sk. 4,2 cm, st. 2 cm Dumblynė, gyvenvietė	893.	Spindle of oval cross-section early 1 st millennium clay diameter 4,9×4,7 cm Velikuškės, hill-fort
897.	Verpstukas dvigubo nupjauto kūgio pjūvio I tūkst. vid. molis sk. 4,5 cm, st. 1,7 cm Moškėnai, piliakalnis	894.	Half of a spindle with lens cross-section 1 st –4 th cent. clay diameter 3,6 cm, thickness 1,7 cm Dumblynė, settlement
898–900.	Verpstukai dvigubo nupjauto kūgio pjūvio VI–VIII a. molis sk. 2,1–3 cm; 3,2–3,9 cm; 4–5 cm, st. 2,2 cm; 1,3 cm; 1,7 cm Juodonyys, piliakalnis	895.	Part of a cylindrical spindle 1 st –4 th cent. clay thickness 1,7 cm Dumblynė, settlement
	Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 51, pav. 6:21, 17, 23.	896.	LNM GRD 98603:2308
901–902.	Verpstukai dvigubo nupjauto kūgio pjūvio V–XII a. molis sk. 3,8 cm; 4,8 cm Krigāni, senovės gyvenvietė	897.	Half of a spindle of truncated bi-conical cross-section 1 st –4 th cent. clay diameter 4,2 cm, thickness 2 cm Dumblynė, settlement
	Lit.: Stubavs, 1980b, p. 88.		LNM GRD 77937:335
	LNM VI 286:127, 141		Spindle of truncated bi-conical cross-section mid-1 st millennium clay diameter 4,5 cm, thickness 1,7 cm Moškėnai, hill-fort
			LNM AR 535:1

903.	Cilindro formos verpstukas I tūkst. 2 p. akmuo sk. 4,5 cm, st. 1,3 cm Juodony s, gyvenvietė Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 62, pav. 13:1.	898–900. LNM AR 746:46	Spindles of truncated bi-conical cross-section 6 th –8 th cent. clay diameter 2,1–3 cm; 3,2–3,9 cm; 4–5 cm, thickness 2,2 cm; 1,3 cm; 1,7 cm Juodony s, hill-fort Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 51, ill. 6:21, 17, 23.
904.	Cilindro formos verpstukas V–XII a. molis sk. 4,5 cm Kričāni , gyvenvietė LNVM VI 286:61	901–902. LNVM VI 286:61	Spindles of truncated bi-conical cross-section 5 th –12 th cent. clay diameter 3,8 cm; 4,8 cm Kričāni , settlement Bibl.: Stubavas, 1980b, p. 88.

903, 905–907

903.	Cylindrical spindle second half of the 1 st millennium stone diameter 4,5 cm, thickness 1,3 cm Juodony s, settlement Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 62, ill. 13:1.	LNM AR 746:46
------	--	---------------

905.	Verpstukas dvigubo nupjauto kūgio pjūvio, su pirštų įspaudais X–XIII a. molis sk. 4 cm Stupel i, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:400 Lit.: Stubavas, 1978, p. 65, pav. 13:28.	904.	Cylindrical spindle 5 th –12 th cent. clay diameter 4,5 cm Kričāni , settlement LNVM VI 286:61
906.	Verpstukas dvigubo nupjauto kūgio pjūvio, ornamentuotas X–XIII a. molis sk. 4 cm Stupel i, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:218 Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:25.	905.	Spindle of truncated bi-conical cross-section with finger-impressions 10 th –13 th cent. clay diameter 4 cm Stupel i, settlement LNVM VI 227:400 Bibl.: Stubavas, 1978, p. 65, ill. 13:28.
907.	Verpstukas dvigubo nupjauto kūgio pjūvio, ornamentuotas X–XIII a. smiltainis sk. 4,9 cm Stupel i, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:135 Lit.: Stubavas, 1977, p. 58, pav. 12:22.	906.	Ornamented spindle of truncated bi-conical cross-section 10 th –13 th cent. clay diameter 4 cm Stupel i, settlement LNVM VI 227:218 Bibl.: Stubavas, 1977, p. 58, ill. 12:25.

911.

908. Verpstukas dvigubo nupjauto kūgio pjūvio
X–XIII a.
molis
sk. 4,3 cm
Stupelė, papédés gyvenvietė
LNVM VI 227:200

909–910. Cilindro formos verpstukai
XIV a.–XVI a. 1 p.
akmuo
sk. 3,7 cm; 3,4 cm

Kraštai, Pakritižis LNM AR 78:16, AR 596:24
Lit.: Akavickas, 1995, p. 9, pav. 5:19.

911. Vienanarių žirklių pusė
III–IV a.
geležis
ilg. 19,2 cm
Spietinė, gyvenvietė
LNVM VI 65:208
Lit.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6.

907.

Ornamented spindle of truncated bi-conical cross-section

10th–13th cent.
sandstone
diameter 4,9 cm
Stupelė, settlement LNVM VI 227:135
Bibl.: Stubavs, 1977, p. 58, ill. 12:22.

Spindle of truncated bi-conical cross-section

10th–13th cent.
clay
diameter 4,3 cm
Stupelė, settlement LNVM VI 227:200

Cylindrical spindles

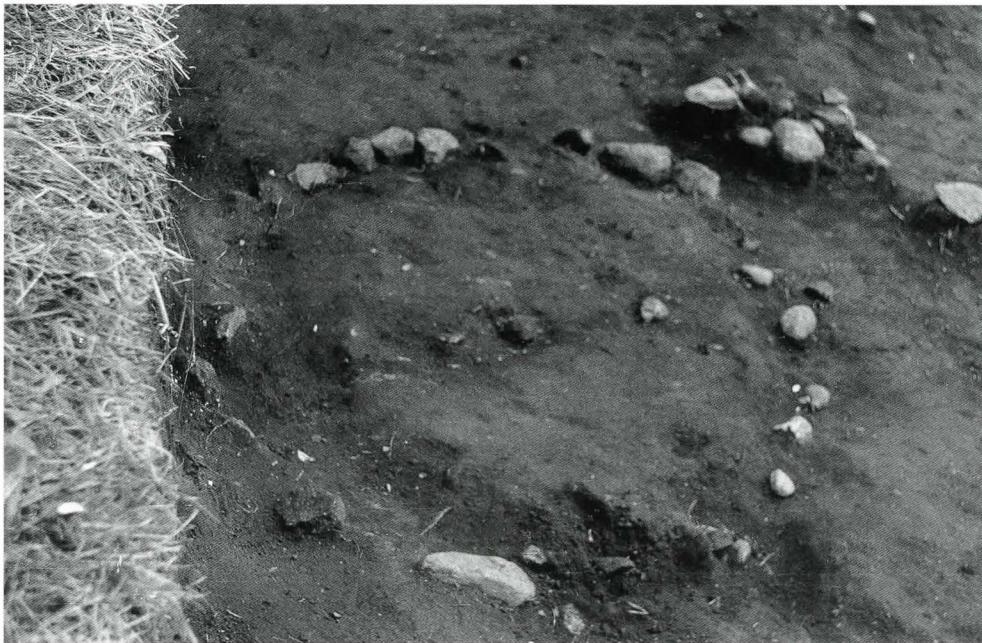
14th cent.–first half of the 16th cent.
stone
diameter 3,7 cm; 3,4 cm
Kraštai, Pakritižis LNM AR 78:16, AR 596:24
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 9, ill. 5:19.

Half of single-jointed scissors

3rd–4th cent.
iron
length 19,2 cm
Spietinė, settlement LNVM VI 65:208
Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6.

Buities reikmenys, keramika

Domestic implements and pottery

Židinys. Juodonių piliakalnis. 1987 m. / Fireplace. Juodonys hill-fort. 1987

Šukos – baltų žemėse gana retas radinys. Sėloje jų aptikta keli vienetai. Plokščio varpo formos šukutės, išpjaustytos iš kaulo plokštelės, su dantukais tiesiajame krašte ir ataugėle tvirtini-mui gamintos I tūkstantmečio viduryje (Juodonys, Krīgāni). Tokios pat šukos aptiktos ir Pa-istričeiuose, VI–VII a. vyro kape, pakabintos prie mirusiojo juosmens. Kryganų gyvenvietėje rastas žalvarinių šukų ruošinys. Turtingame XI–XII a. vyro kape (Lejasdopeles) buvo net sudedamos šukos. Dvipusės iš rago plokštelės pagamintos šukos, datuotos XII–XIII a., rastos Stupelių gyvenvietėje.

Pincetai baltų teritorijoje paplito m. e. pradžioje. Buvę praplatintomis žnyplėmis, gaminti iš sulenkto geležies ar žalvario juostelės. Baltų žemėse I tūkstantmetje pincetai dažniau aptinkami tik turtingų vyrų kapuose (Boķi), tuo tarpu Skandinavijoje tai moterų īkapė. Naudoti amatininkų ir, matyt, tualeto reikmėms. Pincetu rasta ir selių piliakalniuose (Juodonys, Vos-gēliai).

Skiltuvai naudoti dvejopi – akmeniniai ir geležiniai. Nuo m. e. pradžios baltų žemėse žino-mi abiejų rūsių skiltuvai, tik akmeninių ovalo formos skiltuvų pasitaiko kiek dažniau (Krīgāni). Geležinių skiltuvų forma laikui bégant keitėsi. Skiltuvai iš geležies juostelės su kilpa viename gale (Kereliai) naudoti I tūkstantmečio 1 pusėje, o tūkstantmečio pabaigoje paplito geležiniai ovalo formos skiltuvai šone atriestais galais (Juodonys, Pakritižis). Pastaruosius dalinai pa-keitė dar paprastesni ovalo formos skiltuvai, išlikę iki istorinių laikų (Pakritižis, Uliūnai); jie vyrui į kapą dėti kartu su titnagu.

Pavieniai dirbiniai, rasti sėlių gyventose žemėse:

žaislai – bruzgulis, žaidimo kaulukas su akutėmis (Stupeļi, Pagiegala);

rašymo īrankiai – stiliai iš kaulo, geležies ir žalvario. Mirusieji su kauliniais stiliais pradėti laidoti XV a. (Buivėnai). Žalvarinis stilius (?) su paukščio figūrėle galvutės vietoje žinomas iš Bajoriškių (panašus aptiktas Vilniaus Žemutinėje pilyje);

ledo pasagos (Kraštai);

kaltinės vynys randamos senkapiuose po vieną ar kelias kape (Pakritižis, Uliūnai).

K E R A M I K A . I tūkstantmetyje baltais naudojo tik lipdytinę keramiką. M. e. pradžioje Sélos teritorijoje dar vyravo brūkšniuotoji keramika, bet palaipsniui jos mažėjo. Brūkšniuotąja paketė keramika lygiu ir lygintu, o vėliau – grublėtu paviršiumi.

Keramika lygiu paviršiumi lipdyta visą I tūkstantmetį. Sélos pietiniame areale ji išivyravo III–VI a., šiauriniame kiek vėliau – V–VII a. Ankstyvieji puodai lygiu paviršiumi buvo mažiau profiliuotomis sienelėmis, dideli, vėlesnieji, lipdyti I tūkstantmečio 2 pusėje, ryškesniu kakleliu, daugiau pūstais šonais. Kartais ištisai puošti nagų įgnybimais. Puodai lygintu arba tamsiu, beveik juodu gludintu paviršiumi buvo nedideli ar vidutinio dydžio, dubenėlio formos. Jie geriau išdegsti. Manoma, kad tai buvę stalo indai.

Grublėtoji keramika, būdinga visoms to meto baltų gentims, vakarinėse teritorijose pasirodė jau erų sandūroje, o Sėloje tik IV a., čia naudota iki XI a. Puodų grublėtu paviršiumi būta įvairaus dydžio – aukšti, beveik tiesiomis sienelėmis, viršuje vos lenkti į vidų, neryškiu kakleliu ir žemi, panašūs į dubenėlius. Dauguma puodų neornamentuoti, kai kada prie angos puošti duobučių eilute, puodų kakleliai dekoruoti įstrižais neryškiais grioveliais.

Ankstyviausi žiestos keramikos puodų fragmentai aptinkti tūkstantmečių sandūros kultūriame sluoksnaje.

I tūkstantmečio keramikos kaitą Sėloje galima pasekti pagal kurių tyrinėtų paminklų duomenis. Sprietinių gyvenvietėje (II–III a.) keramika lygiu paviršiumi sudarė 98%, brūkšniuotu – 1%. Dumblynės gyvenvietėje (I tūkst.) keramikos lygiu paviršiumi šukų rasta 39%, brūkšniuotu – 21%, grublėtu – 7%. Kerelių piliakalnio ankstyvajame sluoksnje (I tūkst. pr. m. e.–m. e. pr.) vyravo keramika brūkšniuotu ir iš dalies lygiu paviršiumi, vėlyvajame sluoksnje (III–VI a.) daugiausia rasta keramikos lygiu, gludintu paviršiumi, nedaug grublėtu ir gnaibytu paviršiumi. Juodonių piliakalnio ankstyvajame kultūriame sluoksnje (I tūkst. pr. m. e. 2 p.–III a.) naudota keramika tik brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi, IV–V a. sluoksnje aptikta lygiu bei gludintu paviršiumi, taip pat grublėtu ir gnaibytu paviršiumi ir puošta geometriniu ornamentu. Juodonių gyvenvietės apatiniaiame IV–V a. kultūriame sluoksnje vyrauja keramika lygiu paviršiumi, viršutiniam VI–VIII a. sluoksnje keramika gerokai įvairesnė: grublėtoji, gnaibytoji, lygiu, lygintu paviršiumi, juodoji ir puošta geometriniu ornamentu. Ankstyvesnė grublėtoji keramika kiek primityvesnė, jos randama gausiau. Vėlesniuose horizonto sluoksniuose (IX–XI a.) puodų lygiu paviršiumi mažėja, pasirodo pavieniai žiestos keramikos fragmentai.

Pagal sėlių laidojimo tradicijas puodas į kapą dedamas retai, kartais aptinkama tik nedidelių puodelių lygiu paviršiumi (Boķi, Visetiškės), XIV a. senkapiuose pasitaiko žiestų puodų profiliuotais šonais (Pakritižis, Kraštai).

Combs are fairly rarely found in the Baltic lands. Only a few were found in Selonia. Flat bell-shaped little combs, carved out of bone plaque, with teeth along the straight flank and an off-shoot for fastening were produced in the middle of the first millennium (Juodonyis, Krīgāni). The same type of comb was also found at Pajstriečiai, in the sixth-seventh century man's grave, suspended from the dead man's waist. A blank of bronze comb was found at the settlement of Krīgāni. In a rich man's grave of the eleventh-twelfth centuries (Lejasdopeles) there was even a folding comb. Two-sided comb made from horn plaque, dated by the twelfth-thirteenth centuries, was found at the settlement of Stupelis.

Tweezers disseminated in the Baltic territories at the beginning of the Christian era. They had widened terminals and were made from folded iron or bronze band. In the Baltic lands in the first millennium tweezers are more often found in the graves of rich men (Bokis), whereas in Scandinavia it is one of the women's grave goods. They were used by craftsmen as well as, probably, for cosmetic purposes. Tweezers were also found in Selonian hill-forts (Juodonyis, Vosgėliai).

Steels of two kinds – stone and iron – were used. From the beginning of the Christian era the steels of both kinds are found in the Baltic lands, except that the stone oval-shaped steels are somewhat more common (Krīgāni). The shape of iron steels evolved with the passage of time. The steels made of iron band with a loop at one end (Kereliai) were used in the first half of the first millennium, whereas at the end of the millennium iron oval-shaped steels with terminals curved back at the sides became widespread (Juodonyis, Pakritižis). The latter were partly replaced by even simpler oval-shaped steels that survived to the period of recorded history (Pakritižis, Uliūnai); these were placed in men's graves together with flints.

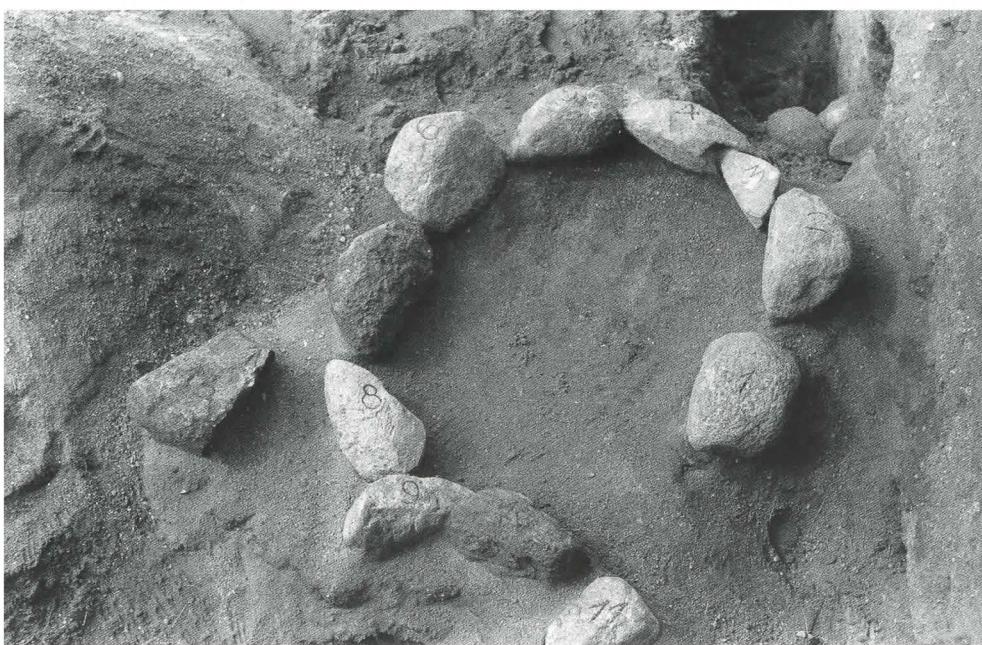
Isolated objects:

toys – "bruzgulis", dice with markings (Stupelis, Pagiegala);

writing implements – *stylus* made of bone, iron, and bronze. The dead were first buried with bone *stylus* in the fifteenth century (Buivėnai). Bronze *stylus* (?) with a bird figure in place of a head is known from Bajoriškiai (similar one has been found in the Lower Castle of Vilnius);

ice hooves (Kraštai);

forged nails are found in the old cemeteries, one or several in a single grave (Pakritižis, Uliūnai).

Židinys nr. 8. Kereliai piliakalnis. 1984 m. / Fireplace 8. Kereliai hill-fort. 1984

POTTERY. In the first millennium the Baltic tribes used only shaped pottery. At the beginning of the Christian era striped pottery was still predominant in the Selonian territories, but it was gradually decreasing. Striped pottery was replaced by smooth- and smoothed-surface pottery, and later, by rough-surface pottery.

Smooth surface pottery was made throughout the first millennium. In the southern area of Selonia it became predominant in the third-sixth centuries, in the northern area somewhat later – in the fifth-seventh centuries. The early smooth-surface pots had less profiled walls, whereas the big later pots produced in the second half of the first millennium have more pronounced necks and more puffed flanks. Sometimes they are decorated with nail-pinchess throughout. Pots with smoothed or dark, almost black polished surface were small or medium-sized, bowl-shaped. They were fired better. It is maintained that they represent tableware.

Rough pottery, typical of all the Baltic tribes at the time, appeared in the western territories already at the turn of the first millennium BC, whereas in Selonia it appeared only in the fourth century and was used until the eleventh century. Rough-surface pots came in various sizes – tall, with almost straight walls, barely curved inside at the top, with inconspicuous neck, as well as low bowl-shaped ones. Most pots are without ornamentation, sometimes adorned with a row of dimples near the opening, whereas the necks of the pots were decorated with soft oblique grooves.

The earliest fragments of thrown earthenware pots were found in the cultural layer of the turn of the first millennium.

One may follow the evolution of the first millennium pottery in Selonia by reference to the data from some of the explored archaeological sites. In the settlement of Spietiņi (second-third centuries) smooth-surfaced pottery accounted for 98 percent of the finds, and striped pottery for 1 percent. In the settlement of Dumblynē (first millennium) shards with smooth surface account for 39 percent of pottery finds, with striped surface for 21 percent, and with rough surface for 7 percent.

In the early layer of the Kereliai hill-fort (first millennium BC-first millennium AD) the pottery with striped and partly smooth surface was predominant, whereas in the late layer (third-sixth century) one mostly finds pottery with smooth and polished, and fairly little with rough and pinched surface.

In the early cultural layer of Juodoniai hill-fort (second half of the first millennium BC-third century AD) only pottery with striped and smooth surface was used, whereas in the fourth-fifth centuries layer pottery with smooth and polished surface, as well as with rough and pinched surface, and decorated with geometrical ornament has been found.

In the lower fourth-fifth century cultural layer of Juodoniai settlement pottery with smooth surface predominates, while in the upper sixth-eighth century layer pottery is much more varied: rough surfaced, pinched, with smooth and smoothed surface, black and decorated with geometric ornament. Earlier rough pottery is somewhat more primitive and its finds are more numerous. In the later layers of the horizon (ninth-eleventh centuries) the pots with smooth surface became fewer, isolated fragments of thrown pottery appeared.

Following Selonian burial traditions, pots were rarely placed in graves, and only small mugs with smooth surface are sometimes found (Boķi, Visētiškēs). Thrown pots with profiled sides are found in the fourteenth century old cemetery.

912.

Trapecijos formos skiltuvas
su kilpa pakabinimui
I–III a.
geležis
 $10,7 \times 1,9 - 0,7$ cm
Kereliai, piliakalnis LNM AR 726:10
Lit.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, pav. 18:1.

912

912.

Trapezoid steel with a loop
for suspension
1st–3rd cent.
iron
 $10,7 \times 1,9 - 0,7$ cm
Kereliai, hill-fort LNM AR 726:10
Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 95, ill. 18:1.

913.

Oval-shaped steel with grooves
on the sides
5th–8th cent.
stone
 $8,8 \times 5 \times 2,6$ cm
Krīgāni, settlement LNVM VI 286:35
Bibl.: Stubavs, 1979a, p. 73, ill. 12:13.

914.

Oval-shaped steel with curved-back
terminals
11th cent.
iron
 $7,35 \times 3,25$ cm
Juodonyys, settlement LNM AR 746:26
Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 77, ill. 22:2.

914

913.

Ovalus skiltuvas su grioveliais
šonuose
V–VIII a.
akmuo
 $8,8 \times 5 \times 2,6$ cm
Krīgāni, senovės gyvenvietė LNVM VI 286:35
Lit.: Stubavs, 1979a, p. 73, pav. 12:13.

913

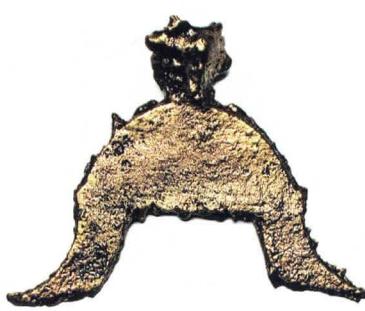
914.

Ovalo formos skiltuvas
atriestais galais
XI a.
geležis
 $7,35 \times 3,25$ cm
Juodonyys, gyvenvietė LNM AR 746:26
Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 77, pav. 22:2.

915, 917, 918

915.	Ovalo formos skiltuvas atriestais galais XIV–XV a. geležis ilg. 7,8 cm Pakritižis	915.	Oval-shaped steel with curved-back terminals 14 th –15 th cent. iron length 7,8 cm Pakritižis
	LNM AR 596:44		LNM AR 596:44
916.		916.	Steel with curved-back terminals (missing) and a flint 14 th –15 th cent. iron, flint length 5,8 cm Pakritižis, grave 1
			LNM AR 596:1
917–918.	Skiltuvas atlenktasis nunykusiai galais ir titnagas XIV–XV a. geležis, titnagas ilg. 5,8 cm Pakritižis, kapas 1	917–918.	Oval-shaped (closed) steels 15 th –16 th cent. iron 6,7×2,8 cm; 7×3,1 cm Uliūnai, grave 47; Pakritižis
	LNM AR 596:1		LNM AR 689:56, AR 596:45 Bibl.: Urbanavičius, 1975, p. 54, ill. 1:6.
917–918.	Ovalo formos (uždari) skiltuvai XV–XVI a. geležis 6,7×2,8 cm; 7×3,1 cm Uliūnai, kapas 47; Pakritižis	919.	Lyre-shaped comb with broken teeth 6 th –7 th cent. bone 4,8×6,5 cm Juodony, settlement
	LNM AR 689:56, AR 596:45 Lit.: Urbanavičius, 1975, p. 54, pav. 1:6.		RKM A 443 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 65, ill. 18:1.
919.	Lyros formos šukos išlūžusiai dantukais VI–VII a. kaulas 4,8×6,5 cm Juodony, gyvenvietė	920.	Blank of a comb 6 th –7 th cent. bone 4,2×3,9 cm Juodony, settlement
	RKM A 443 Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 65, pav. 18:1.		RKM A 444 Bibl.: Grigalavičienė, 1992b, p. 65, ill. 18:3.
920.	Šukų ruošinys VI–VII a. kaulas 4,2×3,9 cm Juodony, gyvenvietė	921.	Lyre-shaped comb blank 6 th –7 th cent. bronze 6,9×5 cm Krīgāni, settlement
	RKM A 444 Lit.: Grigalavičienė, 1992b, p. 65, pav. 18:3.		LNVM VI 286:38 Bibl.: Stubavs, 1979a, p. 76, ill. 12:1.

920. Šukų ruošinys
VI–VII a.
kaulas
4,2×3,9 cm
Juodony, gyvenvietė

RKM A 444

920, 919

921. **Lyros formos šukų ruošinys**
VI–VII a.
žalvaris
6,9×5 cm
Krīgāni, senovės gyvenvietė
LNVM VI 286:38
Lit.: *Stubavas*, 1979a, p. 76, pav. 12:1.

922

923

922. **Dvipusės šukos**
XII–XIII a.
ragas
4,8×4,9 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė
LNVM VI 227:152
Lit.: *Stubavas*, 1977, p. 58, pav. 12:1.

923. **Pincetas iš sulenkto juostelės su žiedeliu**
II tūkst. pr.
žalvaris
ilg. 7,7 cm, žnyplių pl. 1,65 cm
Vosgėliai, piliakalnis
LNVM AR 75:2

924. **Stilius iš perskelto kaulo su skylute**
XV–XVII a.
kaulas
ilg. 11,1 cm, pl. 1,9 cm
Buivénai, kapas 6
KEM 9359

925. **Žaislas vaikams bruzgulis**
X–XIII a.
kiaulės šlaunikaulis
ilg. 6,8 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė
LNVM VI 227:45

922. **Two-sided comb**
12th–13th cent.
horn
4,8×4,9 cm
Stupeļi, settlement
LNVM VI 227:152
Bibl.: *Stubavas*, 1977, p. 58, ill. 12:1.

923. **Tweezers made of folded band, with a ring**
early 2nd millennium
bronze
length 7,7 cm, width 1,65 cm
Vosgėliai, hill-fort
LNAM AR 75:2

924. **Stylus made from splintered bone, with a hole**
15th –17th cent.
bone
length 11,1 cm, width 1,9 cm
Buivénai, grave 6
KEM 9359

925, 924

925. **Children's toy – "bruzgulis"**
10th–13th cent.
porcine bone
length 6,8 cm
Stupeli, settlement
LNVM VI 227:45
Dice with markings from 1 to 6 and fragments of a pouch
15th–16th cent.
bone, leather
dice 1,3×1,3 cm
Pagiegala, grave 25
LNAM GRD 102408:3

927–929

927–929. Forged nails with quadrangular cross-section and flattened head
14th–17th cent.
iron
length 7,8 cm; 6,5 cm; 9,2 cm
Pakritižis; Uliūnai, graves 29, 37

LNM AR 596:31, AR 689:31, 51

930–931. Ice (?) hooves with off-shoot in the middle
15th–16th cent.
iron
width 7,7 cm; 8,2 cm
Kraštai LNM AR 78:12, 13
Bibl.: Akavickas, 1995, ill. 7:1, 2.

930, 931

926. Žaidimo kauliukas su 1–6 akutėmis ir maišelio – jidéklo fragmentai
XV–XVI a.
kaulas, oda
kauliukas 1,3×1,3 cm
Pagiegala, kapas 25 LNM GRD 102408:3

927–929. Kaltinės vynys keturkampio pjūvio, išplota galvute
XIV–XVII a.
geležis
ilg. 7,8 cm; 6,5 cm; 9,2 cm
Pakritižis; Uliūnai, kapai 29, 37
LNM AR 596:31, AR 689:31, 51

930–931. Ledo (?) pasagos su ataugèle viduryje
XV–XVI a.
geležis
pl. 7,7 cm; 8,2 cm
Kraštai LNM AR 78:12, 13
Lit.: Akavickas, 1995, pav. 7:1, 2.

932. Lipdytas puodelis tiesiomis sienelėmis, lygiu paviršiumi
II–VI a.
molis
aukštis 5,9 cm, sk. 8,4 cm
Spieiši, gyvenvietė LNM VI 65

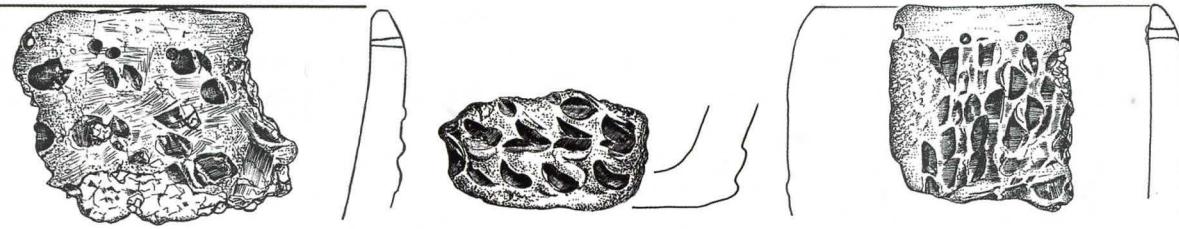

926

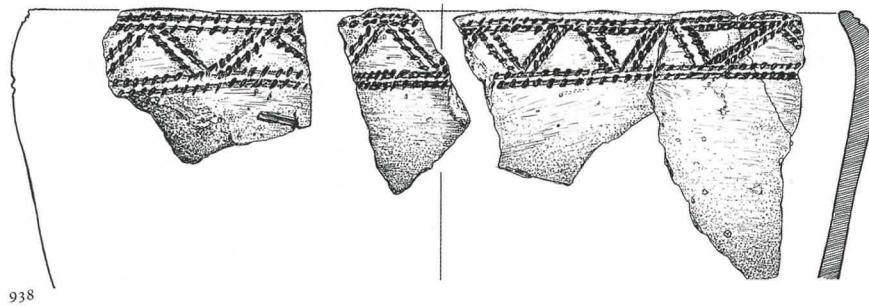
932. Shaped small pot with straight walls and smooth surface
2nd–6th cent.
ceramic
height 5,9 cm, diameter 8,4 cm
Spieiši, settlement LNM VI 65

933. Rimless potsherd of the wall and base of the shaped smooth-surface pot
first quarter of the 1st millennium
ceramic
base diameter 10 cm, thickness 1,2 cm,
wall thickness 1 cm
Petrešiūnai, settlement LNM GRD 97186:1008

933. Lipdyto puodo lygiu paviršumi apatinė sienelės dalis su dugnu
I tūkst. 1 ketv.
keramika
dugno sk. 10 cm, st. 1,2 cm,
sienelės st. 1 cm
Petrešiūnai, gyvenvietė
LNM GRD 97186:1008
934. Potsherd of the lower wall and base of the shaped smooth-surface pot
second half of the 1st millennium
ceramic
base diameter 14 cm, thickness 1,2 cm,
wall thickness 0,8 cm
Juodonys, settlement LNM GRD 73065:424
- 933
- 934
935. Lipdyto puodo lygiu paviršumi apatinė sienelės dalis su dugnu
I tūkst. 2 p.
keramika
dugno sk. 14 cm, st. 1,2 cm,
sienelės st. 0,8 cm
Juodonys, gyvenvietė LNM GRD 73065:424
- 935.
935. Lipdyto puodo gnaibytu paviršumi sienelės pakraštėlis
I tūkst. 2 p.
keramika
puodo sk. 15 cm, sienelės st. 1 cm
Juodonys, gyvenvietė LNM GRD 73065:405
936. Lipdyto puodo gnaibytu paviršumi sienelės pakraštėlis
I tūkst. 2 p.
keramika
puodo sk. 24 cm, sienelės st. 0,9 cm
Juodonys, gyvenvietė LNM GRD 73065:381
937. Lipdyto puodo gnaibytu paviršumi sienelės ir dugno dalis
I tūkst. 2 p.
keramika
sienelės st. 1,3 cm
Juodonys, gyvenvietė LNM GRD 73065:277
- 932
935. Potsherd-rim of a shaped pot with pinched surface
second half of the 1st millennium
ceramic
pot diameter 15 cm, wall thickness 1 cm
Juodonys, settlement LNM GRD 73065: 405
936. Potsherd-rim of a shaped pot with pinched surface
second half of the 1st millennium
ceramic
pot diameter 24 cm, wall thickness 0,9 cm
Juodonys, settlement LNM GRD 73065:381

935, 936, 937

938.

Lipdyto puodo pakraštėliai, puošti geometriniu dantukų ornamentu
I tūkst. 2 p.
keramika
sienelės st. 0,5–0,6 cm
Juodony, gyvenvietė

LNM GRD 73065:407, 409, 537

939. Lipdyto puodo pakraštėlis, puoštas geometriniu ornamentu
I tūkst. 2 p.
keramika
sienelės st. 0,8 cm
Juodony, gyvenvietė

LNM GRD 73065:325

940. Lipdyto puodo tiesiomis sienelėmis pakraštėliai, puošti skylučių eilute prie krašto
I tūkst. 2 p.
keramika
sienelės st. 0,9 cm
Juodony, gyvenvietė

LNM GRD 73065:133, 140

941. Lipdyto puodo pakraštėlis, puoštas geometriniu įstrižų linijų ornamentu
I tūkst. 2 p.
keramika
sienelės st. 1,1 cm
Juodony, gyvenvietė

LNM GRD 73065:22

942. Lipdyto puodo grublėtu paviršiumi sienelės pakraštėlis ir dugno dalis
I tūkst. 2 p.
keramika
angos sk. 25 cm, sienelės st. 1,2 cm, dugno st. 1,4 cm
Juodony, gyvenvietė

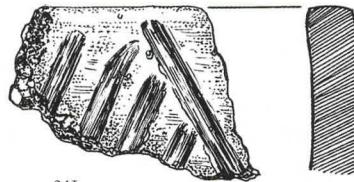
LNM GRD 73065:48

937.

938.

939.

940.

937.

Potsherd of the wall and base of a shaped pot with pinched surface
second half of the 1st millennium
ceramic
wall thickness 1,3 cm
Juodony, settlement

LNM GRD 73065:277

938. Potsherd-rim of a shaped pot decorated with the ornament of geometrical teeth
second half of the 1st millennium
ceramic
wall thickness 0,5–0,6 cm
Juodony, settlement

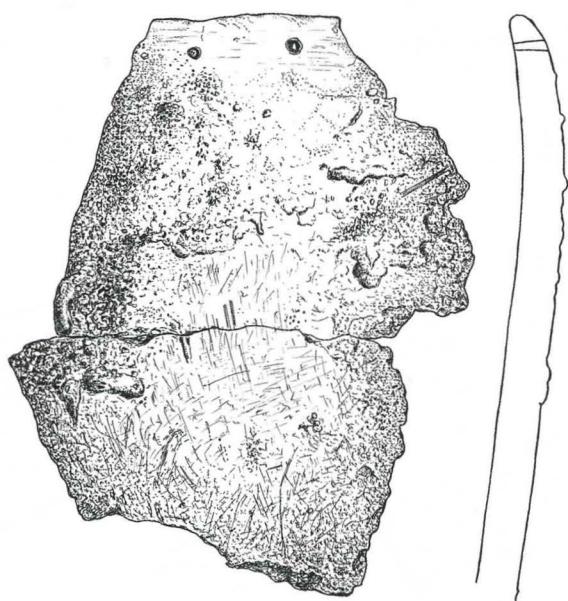
LNM GRD 73065:407, 409, 537

939. Potsherd-rim of a shaped pot decorated with geometrical ornament
second half of the 1st millennium
ceramic
wall thickness 0,8 cm
Juodony, settlement

LNM GRD 73065:325

940. Potsherd-rim of a shaped pot with straight walls, decorated with a row of holes at the edge
second half of the 1st millennium
ceramic
wall thickness 0,9 cm
Juodony, settlement

LNM GRD 73065:133, 140

Potsherd-rim of a shaped pot
decorated with the ornament
of geometrical oblique lines

second half of the 1st millennium
ceramic

wall thickness 1,1 cm

Juodony, settlement LNM GRD 73065:22

944, 945

<p>943. Lipdyto puodo grublėtu paviršiumi
apatinė sienelės dalis ir dugno dalis
I tūkst. 2 p.
keramika
dugno sk. 16 cm, st. 1,7 cm,
sienelės st. 1,3–1,5 cm
Juodony, gyvenvietė LNM GRD 73065:515</p>	<p>942. Potsherd-rim and the base
of a shaped pot with rough surface
second half of the 1st millennium
ceramic
opening diameter 25 cm, wall thickness
1,2 cm, base thickness 1,4 cm
Juodony, settlement LNM GRD 73065:48</p>
<p>944–945. Žiesti puodai pūstais šonais,
ornamentuoti
XV a.–XVI a. pr.
keramika
aukštis 11,6 cm; 15 cm, dugno sk. 10,3 cm;
12 cm, angos sk. 12,3 cm; 13,9 cm,
sk. 16,7 cm; 18,7 cm
Kraštai LNM AR 78:56, 57
Lit.: Akavickas, 1995, p. 10, 11, pav. 8, 9.</p>	<p>943. Potsherd of the wall and the base
of a shaped rough surface pot
second half of the 1st millennium
ceramic
base diameter 16 cm, thickness 1,7 cm,
wall thickness 1,3–1,5 cm
Juodony, settlement LNM GRD 73065:515</p>
<p>944–945. Thrown pots with puffed sides,
ornamented
15th–early 17th cent.
ceramic
height 11,6 cm; 15 cm, base diameter
10,3 cm; 12 cm, opening diameter 12,3 cm;
13,9 cm, diameter 16,7 cm; 18,7 cm
Kraštai LNM AR 78:56, 57
Bibl.: Akavickas, 1995, p. 10, 11, ill. 8, 9.</p>	

Lobiai

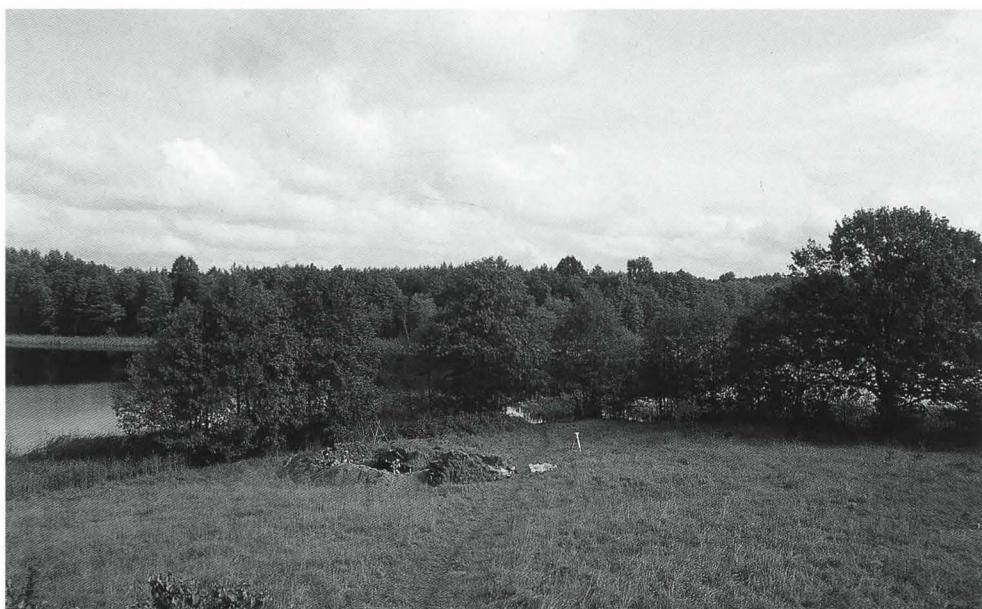
Hoards

Užkasti žemėje ar paslėpti neįprastoje vietoje lobiai dažniausiai aptinkami atsitiktinai, tačiau pasitaiko rasti ir tyrinėjimų metu piliakalniuose, senovės gyvenvietėse ar kapinynuose. Parastai lieka žinomas tik pats radimo faktas, o ne aplinkybės, kurios geriau galėtų paaškinti paslėptų daiktų istoriją. Praėjus daugeliui metų gana sudėtinga atskleisti tikrają daiktų paslėpimo priežastį. Dažniausiai, matyt, turtas slepiamas kilus pavojui, nesitikint kitaip jo apginti ir išsaugoti. Dalį lobiu galima apibūdinti kaip aukas, užkastas ritualiniai tikslais. Aukų, arba ritualiniai, lobiai aukojamai nuo akmens amžiaus laikų. Slėpti brangų turtą pradėta tik atsiradus turtiniams santykiams. Baltų kraštuose ankstyviausi lobiai datuojami žalvario amžiumi, o Lietuvoje fiksuoti tik nuo I tūkstantmečio vidurio.

Sėlos teritorijoje lobiu nėra labai gausu. Sidabro dirbinių – trijų antkaklių – lobis, rastas Baubliuose, užkastas tikriausiai VII a. Tiksliai nežinomas VII–VIII a. sidabrinų papuošalų lobio iš Rokiškio apylinkių radimo aplinkybės. Amatininko lobis, kuriame buvo moters papuošalų iš žalvario, stiklo ir gintaro, buvo paslėptas XI–XII a. Dumblynėje, Sartų ežero saloje, netoli kranto, anksčiau buvusios gyvenvietės vietoje.

Nuo II tūkstantmečio pradžios lobiuose užkasami sidabriniai pinigai. Pinigu lobiai baltų žemėse neprilygsta to meto radiniams Šiaurės Europoje ar Rusijoje. Minėtų kraštų lobiuose gausu monetų, jų dalį ar kitų sukapatų sidabro dirbinių. IX a. baltų gentis pasiekė sidabrinės arabų monetos, randami arabų pinigų – dirhamų lobiai (Veleikiai). X–XI a., pasirodžius sidabro lydiniam, šis turtas dažnai buvo slepiamas (Stupelji). Viduramžiais, nuo XVI a., monetų lobiai tampa žymiai gausesni (Onuškis, Jurkiškis).

Du kirviai, užkasti pilkapio sampile, bet ne kape (Visetiškės), arba dvi sunertos žalvarinės apyrankės (Kereliai) galėjo patekti į žemę kaip auka.

Dumblynės lobio-aukos vieta Sartų ežero saloje (iš salos pusės). 1998 m. / Dumblynė, place of the hoard-sacrifice in the island of the lake Sartai (view from the island). 1998

Dumblynės lobio-aukos vieta Sarty ežero saloje (iš ežero pusės). 1998 m. / Dumblynė, place of hoard-sacrifice on the island of the lake Sartai (view from the lake). 1998

Hoards which are buried underground or hidden in unexpected locations are mostly discovered accidentally. Nevertheless, occasionally one comes across hoards in the course of explorations in hill-forts, ancient settlements or cemeteries. Usually only the fact of discovery itself becomes known, whereas the circumstances of discovery which might further disclose the history of the hoarded objects remain obscure. After so many years it is rather difficult to uncover the true reason for hiding the objects. Perhaps in most cases the goods were hidden whenever dangers arose and one did not expect to be able to defend or preserve the valuable objects otherwise. Part of the hoards can be described as sacrifices, buried underground for ritual reasons. Sacrificial, or ritual hoards were offered beginning with the Stone Age. The hiding of valuable possessions begins only with the commencement of economic relations. In the Baltic lands the earliest hoards are dated by the Bronze Age, whereas in Lithuania they are recorded only from the middle of the first millennium AD.

Hoards are infrequent in the Selonian territories. The hoard of silver objects, consisting of three neck-rings, discovered at Baubliai was most likely buried in the seventh century. The precise circumstances of discovery of the seventh-eighth centuries hoard of silver objects in the environs of Rokiškis are unknown. A craftsman's hoard that contained female ornaments of brass, glass, and amber was hidden in the eleventh-twelfth centuries at Dumblynė, an island in the lake Sartai, in the location of a former settlement near the bank of the lake.

Since the beginning of the second millennium silver money has been buried in hoards. Monetary hoards found in the Baltic lands do not bear comparison with those found in the Northern Europe or Rus'. The hoards of these countries contain numerous coins, their portions, or other mangled silver objects. In the ninth century silver reached the Baltic tribes in the form of Arab coins, and the hoards of Arab coins, dirhams, have been discovered (Veleikiai). In the tenth and eleventh centuries, when silver ingots appeared, these assets were frequently hidden (Stupejii). Monetary hoards show a considerable rise in frequency in the Middle Ages, beginning with the sixteenth century (Onuškis, Jurkiškis).

Two axes, buried in the in-fill, rather than the grave, of a barrow (Visetiškės), as well as two intertwined bronze bracelets (Kereliai), may have been buried underground as sacrifices.

BAUBLIAI

VII–VIII a.

Lobj-auką sudaro trys sidabrinės antkaklės, aptiktos ariant lauką. Jų bendras svoris 650 g.

7th–8th cent.

The hoard-sacrifice consists of three silver neck-rings discovered in the course of ploughing the field. Their total weight is 650 g.

RKM S 1; VDKM 1090:1–2

Bibl.: Nakaitė, 1959a, p. 57, ill. 1.

946–948

946.	Pusė antkaklės balneliniu galu, su tordiravimo imitacija, deformuota sidabras sk. 18–15,5 cm, st. 0,7 cm, sv. 210 g	946.	Half of a neck-ring with saddle-shaped a terminal, band with torque imitation, deformed silver diameter 18–15,5 cm, thickness 0,7 cm, weight 210 g
947.	Pusė antkaklės ramentiniu galu, facetuotu lankeliu sidabras sk. 14,7 cm, st. 0,7 cm, sv. 126 g	947.	Half of a neck-ring with crutch-like terminal and faceted band silver diameter 14,7 cm, thickness 0,7 cm, weight 126 g
948.	Antkaklė balneliniu ir ramentiniu galu, su tordiravimo imitacija sidabras sk. 19 cm, st. 0,7 cm, sv. 313 g	948.	Neck-ring with saddle-shaped and crutch-shaped terminals, band with torque imitation silver diameter 19 cm, thickness 0,7 cm, weight 313 g

KERELIAI

X a.

Lobj sudaro dvi tarpusavyje sukabintos apyrankės, rastos tyrinėjant senovės gyvenvietę.

10th cent.

The hoard consists of two interlinked bracelets discovered in the course of exploration of an ancient settlement.

LNM AR 785:1–2

949, 950

949–950.	Apyrankės gaubtu lankeliu, viena deformuota žalvaris sk. 7,4 cm, pl. 1,9–1,6 cm	949–950.	Bracelets with convex bands, one of them deformed bronze diameter 7,4 cm, width 1,9–1,6 cm
----------	--	----------	---

VISĒTIŠKĖS

IX–XI a.

Du pentiniai kirviai aptikti tiriant Visētiškių pilkapyną pilkapio XII griovyje. Kirviai buvo padėti-paaukoti vienas prie kito, ašmenimis pakreipti į P ir Š.

9th–11th cent.

Two blunt-ended axes were discovered in the course of exploration of the Visētiškės barrow cemetery, in the ditch of the barrow XII. The axes were placed (offered) next to each other, with blades looking south and north.

LNM AR 729:187, 188

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 79–80, ill. 93.

951, 952

951–952. Pentiniai siauraašmeniai kirviai
geležis
ilg. 14,6 cm; 15,8 cm, ašmenų ilg. 4,6 cm;
4,9 cm

951–952. Axes with narrow blades
and blunt ends
iron
length 14,6 cm; 15,8 cm, blade length
4,6 cm; 4,9 cm

DUMBLYNĖ (Sartų ežero sala / island of the lake Sartai)

XI–XII a.

Moters papuošalų lobis aptiktas atsitiktinai, kasant griovį kabeliu. Anot radėjų, daiktai buvę suvynioti į audinį. Lobiai radimvietę tikrinę archeologai dar surinko pasklidusią radinių. Lobyje buvo gintaro ir stiklo karolių, plokštelinis apgalvis ar jo dalys, stambių ivių nuo galvos papuošalo, daugybė cilindrėlių, puošusių audinį, žvangučių, sulenktose vielos, sulankstytų dirbinių, matyt, žalvario žaliavos fragmentų. Lobis-auka buvo paslėptas Sartų ežero saloje netoli kranto.

11th–12th cent.

A hoard of female ornaments was discovered accidentally, in the course of digging a ditch to lay a cable. According to the persons who found it, the objects were wrapped in a piece of fabric. The archaeologists who examined the site of the hoard found additional dispersed objects. The hoard contained amber and glass beads, headband made of plates or its parts, massive spirals from a head-ornament, numerous cylinders to decorate textiles, bells, twisted wire, mangled objects, perhaps the fragments of bronze stock. The hoard-offering was hidden in an island of the lake Sartai, near the bank of the lake.

LNM AR 590:1–53, GRD 72587, 77937, 98603

Bibl.: Lietuvos..., 2000, p. 117.

Lobio-aukos likučiai in situ. Dumblynė. 1998 m. / Remains of the board-sacrifice in situ. Dumblynė. 1998

<p>953–1037. Karoliai dvigubo nupjauto kūgio formos
gintaras
sk. 1,2–1,5 cm, aukštis 1–1,6 cm</p> <p>1038–1042. Karoliai statinaitės formos
mėlynas stiklas
sk. 1,1 cm, aukštis 0,6 cm</p> <p>1043–1045. Karoliai žiedo formos
mėlynas stiklas
sk. 0,78 cm; 0,94 cm; 1 cm, aukštis 0,6 cm</p> <p>1046–1047. Karoliai dvigubi
mėlynas stiklas
sk. 0,9 cm; 0,5 cm, ilg. 0,9 cm; 0,74 cm</p> <p>1048. Karolis statinaitės formos, rantytas
mėlynas stiklas
sk. 1 cm, aukštis 0,7 cm</p> <p>1049. Karolis dvigubo nupjauto kūgio formos
mėlynas stiklas
sk. 1,1 cm, aukštis 0,7 cm</p> <p>1050–1052. Karoliai dvigubo nupjauto kūgio formos, su rombo formos inkrustacija
mėlynas stiklas, geltonas emalis (?)
sk. 1,16 cm; 0,97 cm, aukštis 0,71 cm</p> <p>1053. Karolis kubo formos, su rombo formos inkrustacija
mėlynas stiklas, geltonas emalis (?)
0,85×0,85×0,85 cm</p> | <p>953–1037. Truncated bi-conical beads
amber
diameter 1,2–1,5 cm, height 1–1,6 cm</p> <p>1038–1042. Barrel-shaped beads
blue glass
diameter 1,1 cm, height 0,6 cm</p> <p>1043–1045. Ring-shaped beads
blue glass
diameter 0,78 cm; 0,94 cm; 1 cm,
height 0,6 cm</p> <p>1046–1047. Double beads
blue glass
diameter 0,9 cm; 0,5 cm, length 0,9 cm;
0,74 cm</p> <p>1048. Barrel-shaped bead, ribbed
blue glass
diameter 1 cm, height 0,7 cm</p> <p>1049. Truncated bi-conical bead
blue glass
diameter 1,1 cm, height 0,7 cm</p> <p>1050–1052. Truncated bi-conical beads
with diamond-shaped inlay
blue glass, yellow enamel (?)
diameter 1,16 cm; 0,97 cm, height 0,71 cm</p> <p>1053. Cubiform bead with
diamond-shaped inlay
blue glass, yellow enamel (?)
0,85×0,85×0,85 cm</p> |
|--|---|

953–1061

1054.	Apgalvio plokštelės iš sulenkto skardelės (11,5 vnt.) žalvaris plokštelės 2,8–3×2 cm	1054.	Headband plates made of folded foil (11,5 pieces) bronze plates 2,8–3×2 cm
1055.	Apgalvio įvijos ir jų fragmentai (70 vnt.) žalvaris ilg. 5,6–3 cm, sk. 0,4–0,6 cm	1055.	Headband spirals and their fragments (70 pieces) bronze length 5,6–3 cm, diameter 0,4–0,6 cm
1056.	Įvijos nuo galvos papuošalo, 17, 18, 19, 22, 26 apvijų (58 vnt.) žalvaris sk. 1,1–1,72 cm	1056.	Headband spirals with 17, 18, 19, 22, 26 twists (58 pieces) bronze diameter 1,1–1,72 cm
1057.	Cilindrėliai-grandelės nuo audinio, iš plokščio trikampio pjūvio juostelės žalvaris sk. 0,7 cm	1057.	Cylinder-chains from a textile, made of flat triangular-section band bronze diameter 0,7 cm
1058.	Cilindrėliai-grandelės iš plokščio trikampio pjūvio juostelės, suverti ant siūlo žalvaris, linas sk. 0,7 cm	1058.	Cylinder-chains made of flat triangular-section band, threaded together bronze, linen diameter 0,7 cm
1059.	Netaisyklingos formos grandys iš sulenkto vielos (8 vnt.) žalvaris	1059.	Irregular chain-links made of folded wire (8 pieces) bronze
1060.	Netaisyklingos formos grandys iš sulenkų dirbinių fragmentų (11 vnt.) žalvaris 2,6×1,7 cm; 2,2×1,9 cm, pl. 1,2–1,6 cm	1060.	Irregular-shaped chain-links made from twisted fragments of bronze objects (11 pieces) bronze 2,6×1,7 cm; 2,2×1,9 cm, width 1,2–1,6 cm
1061.	Žvangučis su vielos grandimi žalvaris sk. 1,5 cm	1061.	Bell with a wire chain-link bronze diameter 1,5 cm
1062–1063.	Žvangučių poros ant vielos grandelės žalvaris žvangučių sk. 1,5 cm; 1,3 cm, grandelės sk. 1 cm	1062–1063.	Pairs of bells on wire chain bronze bells diameter 1,5 cm; 1,3 cm, chain diameter 1 cm

VELEIKIAI

X a. vid.

Lobi ar jo dalij, patekusią į muziejus, sudaro 86 Samanidų dinastijos emyrų kaldintos sidabrinės monetos – dirhamai. Vyrauja Nasro ibn Achmedo (914–943) dirhamai, kurių į muziejus pateko 61 vnt. Jo valdymo metu Samanidų valstybė suklestėjo. Pagal kalimo vietą daugiausia monetų nukaldinta Samarkande (29 vnt.) ir Aš Šaše (25 vnt.). Ankstyviausios lobio monetos – Ismailo ibn Achmedo (892–907) dirhamai. Vėlyviausia lobio moneta – Nucho ibn Nasro dirhamas (945–946).

mid-10th cent.

The hoard, or the part of the hoard that made its way into the museum collections, consists of 86 silver coins, dirhams, minted in the times of the dynasty of the Samanid emirs. The dirhams of Nasr ibn Ahmed (914–943) prevail; museum collections have 61 pieces of those. The Samanid state prospered during his rule. If one divides them according to their minting sources, most coins were minted in Samarkand (29 pieces) and Ash Shash (25 pieces). The earliest coins in the hoard are the dirhams of Ismail ibn Ahmed (892–907). The latest coin of the hoard is a dirham of Nukh ibn Nasr (945–946).

LNM NL 25:1–77; RKM 8466:1–5, 9400:1–4

Bibl.: Kuncienė, 1972, p. 175–177; Duksa, 1981, p. 93–96.

1064

1064–1065. Monetos – Samanidai. Aš Šašas.

Ismailo ibn Achmedo (892–907)
dirhamai

1066–1067. Monetos – Samanidai. Aš Šašas.

Achmedo ibn Ismailo (907–914)
dirhamai

1068–1071. Monetos – Samanidai. Samarkandas.

Achmedo ibn Ismailo (907–914)
dirhamai

1072. Moneta – Samanidai. (?). Achmedo
ibn Ismailo (907–914) dirhamas

1064–1065. Samanid coins. Ash Shash.
Ismail ibn Ahmed (892–907)
dirhams

1066–1067. Samanid coins. Ash Shash.
Ahmed ibn Ismail (907–914)
dirhams

1068–1071. Samanid coins. Samarkand.
of Ahmed ibn Ismail (907–914)
dirhams

1072. Samanid coin. (?). Ahmed
ibn Ismail (907–914) dirhams

1073. Samanid coin. Al Khutali.
Nasr ibn Ahmed (914–943)
dirham

1074–1076. Samanid coins. Anderaba.
Nasr ibn Ahmed (914–943)
dirhams

1077–1096. Samanid coins. Ash Shash.
Nasr ibn Ahmed (914–943)
dirhams

1121–1126, 1142–1044

1073. Moneta – Samanidai. Al Chutalis.
Nasro ibn Achmedo (914–943)
dirhamas
- 1074–1076. Monetos – Samanidai. Anderaba.
Nasro ibn Achmedo (914–943)
dirhamai
- 1077–1096. Monetos – Samanidai. Aš Šašas.
Nasro ibn Achmedo (914–943)
dirhamai
- 1097–1098. Monetos – Samanidai. Nisabur.
Nasro ibn Achmedo (914–943)
dirhamai
- 1099–1120. Monetos – Samanidai. Samarkandas.
Nasro ibn Achmedo (914–943)
dirhamai
- 1121–1133. Monetos – Samanidai. (?) Nasro ibn
Achmedo (914–943) dirhamai
1134. Moneta – Samanidai. Aš Šašas.
Nucho ibn Nasro (943–954)
dirhamas
- 1135–1138. Monetos – Samanidai. Samarkandas.
Nucho ibn Nasro (943–954)
dirhamai
- 1139–1141. Monetos – Samanidų monetų
pamėgdžiojimai
- 1142–1149. Monetos – nenustatytos
- 1097–1098. Samanid coins. Nisabur.
Nasr ibn Ahmed
(914–943) dirhams
- 1099–1120. Samanid coins. Samarkand.
Nasr ibn Ahmed
(914–943) dirhams
- 1121–1133. Samanid coins (?).
Nasr ibn Ahmed (914–943)
dirhams
1134. Samanid coin. Ash Shash.
Nukh ibn Nasr (943–954)
dirham
- 1135–1138. Samanid coins. Samarkand.
Nukh ibn Nasr
(943–954) dirhams
- 1139–1141. Imitations of Samanid coins
- 1142–1149. Unidentified coins

1134

STUPELI

XI a.

Lobis rastas 1978 m. archeologinių tyrinėjimų Stupelių piliakalnyje metu. Penktajame kultūrinio sluoksnio horizonte sluoksnyje rasti du kaltiniai sidabro lydiniai. Mažesnis lydinas buvo įdėtas į didesnį.

11th cent.

The hoard was discovered in the course of archaeological excavations on Stupeli hill-fort in 1978. Two forged silver ingots were found in Layer 5. The smaller ingot was placed within the larger one.

LVNM VI 227:931, 932

Bibl.: *Stubavas*, 1979, p. 71, ill. 11:17, 18.

1150, 1151

1150.	Kaltinis lydinas iš keturkampio pjūvio juostelės, susuktas į spiralę, 2 apvijų sidabras sk. 5,3 cm, pl. 3,3 cm, sv. 88,06 g	1150.	Forged ingot made from rectangular cross-section band, twisted into a spiral, 2 twists silver diameter 5,3 cm, width 3,3 cm, weight 88,06 g
1151.	Kaltinis lydinas iš keturkampio pjūvio juostelės, susuktas į spiralę, 1 apvijos, nulaužtais galais sidabras sk. 6,6 cm, pl. 1,2 cm, sv. 70,59 g	1151.	Forged ingot made from rectangular-section band, twisted into a spiral, 1 twist, ends broken off silver diameter 6,6 cm, width 1,2 cm, weight 70,59 g

JURKIŠKIS

XVII a. pab.

Lobis buvo paslėptas moliniame inde. Lobyje rasta 17 sidabrinių įvairių valstybių monetų, kurių bendras svoris siekė 470,16 g.

End of the 17th cent.

The hoard was hidden in an earthenware jar. It contained seventeen silver coins of various states; their total weight is 470,16 g.

LNM NL 44:1-17

Bibl.: Ivanauskas, 1995, p. 195–196.

1152–1168

1152.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Alberto ir Izabelės (1598–1621) patagonas sv. 27,31 g	1152.	Coin – the Spanish Netherlands. Brabant. Albert and Elizabeth (1598–1621) patagon weight 27,31 g
1153–1156.	Monetas – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Pilypo IV patagonai. 1622 (2 vnt.), 1624, 1638 sv. 27,36 g; 27,63 g; 27,53 g; 27,54 g	1153–1156.	Coins – the Spanish Netherlands. Brabant. Philip IV patagons . 1622 (2), 1624, 1638 weight 27,36 g; 27,63 g; 27,53 g; 27,54 g

1157.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Karolio II patagonas. 1679 sv. 28,0 g	1157.	Coin – the Spanish Netherlands. Brabant. Charles II patagon 1679 weight 28,0 g
1158.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Flandrija. Pilypo IV patagonas. 1645 sv. 27,88 g	1158.	Coin – the Spanish Netherlands. Flanders. Philip IV patagon 1645 weight 27,88 g
1159.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Flandrija. Karolio II patagonas. 1689 sv. 28,08 g	1159.	Coin – the Spanish Netherlands. Flanders. Charles II patagon 1689 weight 28,08 g
1160.	Moneta – Jungtiniai Nyderlandai. Geldernas. Sidabrinis dukatas. 1694 sv. 27,91 g	1160.	Coin – the United Netherlands. Gelders. Silver ducat. 1694 weight 27,91 g
1161.	Moneta – Jungtiniai Nyderlandai. Overeiselis. Sidabrinis dukatas. 1695 sv. 27,38 g	1161.	Coin – the United Netherlands. Overeisel. Silver ducat. 1695 weight 27,38 g
1162.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Tornas. Alberto ir Izabelės (1598–1621) patagonas sv. 27,74 g	1162.	Coin – the Spanish Netherlands. Torn. Albert and Elizabeth (1598–1621) patagon weight 27,74 g
1163–1165.	Monetos – Ispanijos Nyderlandai. Tornas. Pilypo IV patagonai. 1632, 1646, 1648 sv. 27,59 g; 27,91 g; 27,71 g	1163–1165.	Coins – the Spanish Netherlands. Torn. Philip IV patagon. 1632, 1646, 1648 weight 27,59 g; 27,91 g; 27,71 g
1166–1167.	Monetos – Jungtiniai Nyderlandai. Utrechtas. Sidabriniai dukatai. 1694, 1695 sv. 27,68 g; 27,39 g	1166–1167.	Coins – the United Netherlands. Utrecht. Silver ducats. 1694, 1695 weight 27,68 g; 27,39 g
1168.	Moneta – Jungtiniai Nyderlandai. Vakarų Fryzija. Sidabrinis dukatas. 1696 sv. 27,52 g	1168.	Coin – the United Netherlands. West Freesia. Silver ducat. 1696 weight 27,52 g

ONIŪNAI

XVIII a. pr.

Lobis, matyt, paslėptas suirutės metu, vykstant karui tarp Švedijos, Rusijos ir Lietuvos– Lenkijos valstybės. Lobio dalį, patekusią į muziejų, sudaro 23 sidabrinės įvairių Europos valstybių monetos, kurių bendras svoris 268,12 g.

Early 18th cent.

The hoard was hidden, as is most likely, at the time of turmoil during the war between Sweden, Russia, and Poland-Lithuania. The part of the hoard in the museum collection contains twenty-three silver coins of various European states; their total weight is 268,12 g.

Bibl.: Ivanauskas, 1995, p. 257–259.

KEM 10444:1–23

1169–1171. Monetos – Lenkija. Jono Kazimiero
auksinai. 1658, 1665, (?)
sv. 5,43 g; 5,82 g; 5,86 g

1169–1171. Coins – Poland. Jonn Casimir
gold pieces. 1658, 1665, (?)
weight 5,43 g; 5,82 g; 5,86 g

1169–1191

1172–1174. Monetas – Lenkija. Jono Kazimiero ortai. 1658, 1668, (?)
sv. 5,65 g; 6,26 g; 6,07 g

1175. Moneta – Lenkija. Augusto II
šeštokas. 1702
sv. 3,07 g

1172–1174. Coins – Poland. John Casimir orts.
1658, 1668, ?
weight 5,65 g; 6,26 g; 6,07 g
1175. Coin – Poland. August II six-groat.
1702
weight 3,07 g

1176–1177.	Monetos – Prūsija. Frydricho Vilhelmo ortai. 1675, 1684 sv. 5,92 g; 5,96 g	1176–1177. Coins – Prussia. Friedrich Wilhelm orts. 1675, 1684 weight 5,92 g; 5,96 g
1178.	Moneta – Vengrija. Leopoldo 15 kreicerių. 1686 sv. 6,08 g	1178. Coin – Hungary. Leopold 15 kreuzers. 1686 weight 6,08 g
1179.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Karolio II patagonas. 1679 sv. 27,8 g	1179. Coin – the Spanish Netherlands. Brabant. Charles II patagon. 1679 weight 27,8 g
1180.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Karolio II ½ patagono. 1677 sv. 13,46 g	1180. Coin – the Spanish Netherlands. Brabant. Charles II ½ patagon. 1677 weight 13,46 g
1181.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Pilypo IV ¼ patagono. 1631 sv. 6,50 g	1181. Coin – the Spanish Netherlands. Brabant. Philip IV ¼ patagon. 1631 weight 6,50 g
1182–1183.	Monetos – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Alberto ir Izabelės (1598–1621) ¼ patagono sv. 6,51 g; 6,51 g	1182–1183. Coins – the Spanish Netherlands. Brabant. Albert and Elizabeth (1598–1621) ¼ patagon weight 6,51 g; 6,51 g
1184.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Brabantas. Pilypo IV (1621–1665) ½ patagono sv. 13,77 g	1184. Coin – the Spanish Netherlands. Brabant. Philip IV (1621–1665) ½ patagon weight 13,77 g
1185–1186.	Monetos – Ispanijos Nyderlandai. Flandrija. Karolio II patagonai. 1675, 1680 sv. 27,65 g; 27,58 g	1185–1186. Coins – the Spanish Netherlands. Flanders. Charles II patagons. 1675, 1680 weight 27,65 g; 27,58 g
1187.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Flandrija. Pilypo IV patagonas. 1654 sv. 27,50 g	1187. Coin – the Spanish Netherlands. Flanders. Patagon of Philip IV patagon. 1654 weight 27,50 g
1188.	Moneta – Ispanijos Nyderlandai. Tornas. Pilypo IV ½ patagono. 1649 sv. 13,40 g	1188. Coin – the Spanish Netherlands. Torn. Philip IV ½ patagon. 1649 weight 13,40 g
1189–1190.	Monetos – Ispanijos Nyderlandai. Tornas. Alberto ir Izabelės (1598–1621) ¼ patagono sv. 6,49 g; 6,63 g	1189–1190. Coins – the Spanish Netherlands. Torn. Albert and Elizabeth (1598–1621) ¼ patagon weight 6,49 g; 6,63 g
1191.	Moneta – Jungtiniai Nyderlandai. Vakarų Fryzija. Sidabrinis dukatas. 1693 sv. 28,20 g	1191. Coin – the United Netherlands. West Freesia. Silver ducat. 1693 weight 28,20 g

Importas. Prekyba

Import. Trade

Mainų prekyba tarp įvairių kraštų vyko jau nuo akmens amžiaus laikų, ypač suaktyvėjo metalų laikotarpiu. Pirmaisiais m. e. amžiais, t. y. romėniškuoju laikotarpiu, svarbiausi prekybos keliai ėjo tarp Romos imperijos provincijų ir „barbarų“ kraštų. I–II a. garsiausias buvo sausumos „gintaro kelias“, kurio reikšmė nuo III a. 2 pusės ēmė truputį menkti dėl Romos imperijos vi-daus krizės. Gintaras buvo svarbiausia prekė. Ryšius su Romos imperija iš baltų genčių labiau palaikė daugiausia gintaro ištaklių turėję prūsai. Nuo sausumos „gintaro kelio“ Sėlos teritorija gerokai nutolusi, tad ir čia romėniško importo žymiai mažiau nei į vakarus ar pietvakarius esančiose žemėse. Sėloje visais laikais svarbiausias buvo Dauguvos vandens kelias. Dauguva buvo palaikomi ryšiai ne tik vakarų kryptimi, bet ir rytų – su Juodosios jūros šiaurinėmis pa-krantėmis. Dauguvos rytinis kelias pradėtas naudoti III–V a. Pirmaisiais amžiais gausiausią atvežtinių dirbinių grupę sudarė stiklo karoliai. Įvairiaspalviai ir įvairios formos stiklo, emalio bei pauksuoto stiklo karoliai gabenti iš Romos imperijos provincijų (Pajuostis). Diržo sagitis su tutiliu, priskiriamą pirmiesiems m. e. amžiams (Bajoriškiai), kildinama iš Vidurio Europos.

I tūkstantmečio viduryje, nutrūkus seniesiems prekybos keliams, sumažėjo ir importo. To laikotarpio paminkluose stiklo karolių beveik neaptinkama. (Stiklo dirbinių importo vėl pa-gausėjo I tūkstantmečio pabaigoje.) VI–VII a. prekybinius ir kultūrinius ryšius su Vidurio ir Pietryčių Europa rodo pirštuojį segė (Boķi), kilusi iš Padnieprės.

Prekyba Dauguvos keliu pastebimai išaugo IX–X a., kai juo pradėjo naudotis skandina-vai. Ryšius su Baltijos jūra kontroliavo Daugmalė, todėl skandinaviškos kilmės dirbinių Sėloje néra labai daug. Iš Skandinavijos gabenti juostiniai ietigaliai, kurių įmova puošta skliautiniu raštu (Pajuostis), iš Gotlando kildinami zoomorfiniai diržų skirstikliai (Stupeļi), jų nemažai žinoma Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje. X–XI a. baltų kraštus pasiekė Vakarų Europos mone-tos – denarai (Lejasdopeles, Dignāja).

XI a. pabaigoje pradėjo formuotis ryšiai su Senaja Rusia. Manoma, kad dauguma įvežinių radinių iš Senosios Rusios į Sėlą pateko Dauguvos prekybiniu keliu, kur buvo įsikūrės svarbus Sėlos politinis centras – Sėlpilis. Sėlos archeologiniuose paminkluose rasta nemažai Senajai Rusiai būdingų strėlių antgalii (Strautmaļi), vytinių apyrankių (Gykiai, Lejasdopeles), emaliuotų kryželių (Miškiniai), kryželių su Nukryžiuotojo atvaizdu (Lejasdopeles), įvairiaspalvių stiklinių karolių (Visetiškės, Miškiniai, Vosgėliai, Lejasdopeles, Beteļi, Sėlpils), žiedų su stiklo akutėmis (Lejasdopeles), šiferinių verpstukų (Maleišiai, Vosgėliai, Lejasdopeles, Stupeļi), ska-lūno galastuvų (Sėlpils), būdingų tiek Senajai Rusiai, tiek Bizantijai. Iš slavų žeminių prekybos ar karo grobio keliu pateko kalavijo rankenos skersinis (Visetiškės); panašių rankenos puo-šimo ornamiento pavyzdžių aptinkama ir germanų žemėse. Kai kurie sėlių žemėse randami dirbiniai, pvz., pintos apyrankės, gamintos sekant Novgorodo pavyzdžiais (Lejasdopeles).

Tiesioginių prekybinių ryšių su Artimujių Rytų kraštais baltų gentys, taigi ir sėliai, neturė-jos, tačiau Sėloje aptinkama radinių, susijusių su arabų kraštais. Apie IX a. Pabaltijų pasiekia sidabrinės arabų monetos – dirhamai, kurių neretai aptinkama lobiuose (Veleikiai). Kaklo apvarose randami kauri kiauteliai (Pyragiai, Lejasdopeles, Beteļi, Sėlpils), kurių kilmė – Mal-dyvų salos Indijos vandenynė, iš ten jie paplito arabų pirklių dėka. Šios tolimų kraštų prekės keliaivo Dauguvos prekybos keliu, todėl jų gausiau šiaurinėje Sėlos dalyje, o iki Dauguvos jas galejo atgabenti tiek skandinavų, tiek Senosios Rusios pirklių.

Sėloje žinoma Baltijos finougrams, ypač lybiams, būdingų zoomorfinių kabučių (Lejasdo-peles), ažūrinių grandinėlių laikiklių (Stupeļi), miniatiūrinių buities apvokos daiktų – kabu-

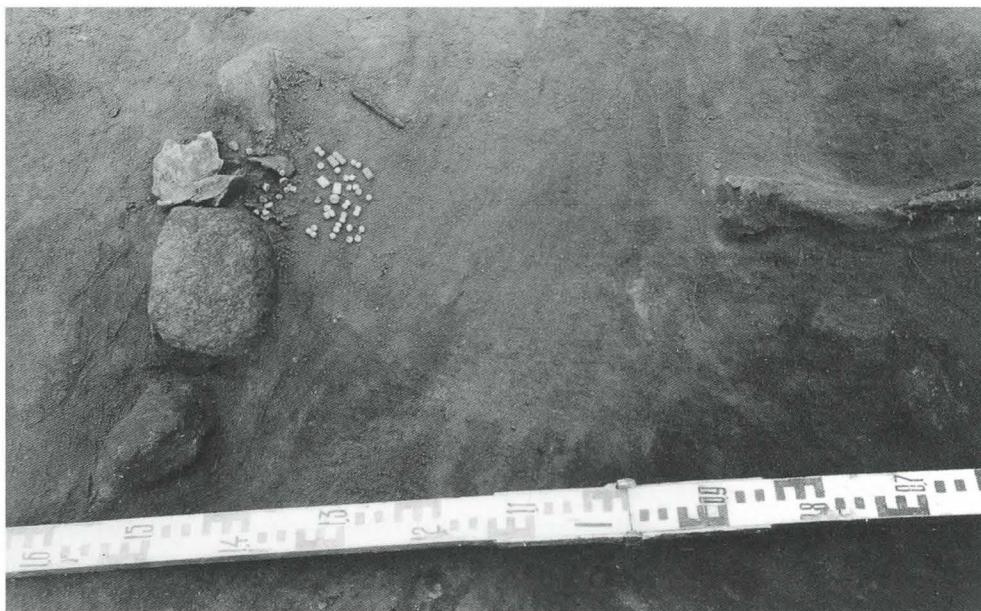
tis-peiliukas, kabutis-adatinė (Stupeļi) ir kt. Dalis dirbinių – įvairūs kryželiai (Lejasdopeles, Miškiniai), paukščio ar skiltuvo formos kabučiai (Stupeļi) – pagal įvežtinius pavyzdžius buvo gaminami Daugmaleje ir i sėlių gyvenamą teritoriją pateko vietinės prekybos keliu.

Gintariniai dirbiniai – karoliai, verpstukai, kabučiai – Sélą pasieké per vietinę tarpgentinę prekybą iš prūsų ar kuršių (Pajuostis, Visetiškės, Dumblynė, Miškiniai, Beteļi). Iš Selpilio per Stupelius vedė prekybinis kelias į Lietuvą, tačiau lietuviams būdingų radinių rasta nedaug.

Baltų amatininkų spalvotųjų metalų poreikis buvo pagrindinis prekybą skatinantis veiksny. Baltų gentys, neturėjusios spalvotųjų metalų žaliavos, buvo priverstos mainais gabentis žaliavą, kurios centrai buvo Europos (Bavarijos) Alpėse ir Šiaurės Europoje. Nuolatinis spalvotųjų metalų žaliavos įvežimas buvo akivaizdus prekybinių santykų rezultatas. Žalvario žaliava dažniausiai gabenta lydinių lazdelių pavidalu (Vosgėliai). Sidabriniai dirbiniai, pasiekdavę Rytų Pabaltijį nuo pirmųjų m. e. amžių, IX–XI a. sidabrinės arabų monetos, nuo XI a. Vakarų Europos monetos galėjo būti ir žaliava vietiniams amatininkams – juvelyram. Nuo X–XI a. sidabras gabenamas ir lydiniais (Stupeļi) iš Padunojės ir Vakarų Europos. Beje, žalvario ir sidabro lydinių svoris panašus. Sidabro lydiniai tuo metu buvo plačiai paplitę Skandinavijoje, Gotlande, Šiaurės Europoje ir Rytų Pabaltijyje. Sidabro monetų baltų kraštuose aptinkama nedaug, tačiau palyginti daug sidabro lydinių.

Baltų žemėse atsiskaityti pinigais – monetomis – pradėta vėliau negu Vakarų Europoje. Monetos šiuose kraštuose vertintos ne pagal nominalą, o pagal svorį. Sidabru tapus pagrindine atsiskaitymo priemone, X a. viduryje baltų žemėse pasirodo svarstyklės su svareliais, nau-dotos brangiems metalams sverti.

Svarstyklės ar svareliai paprastai aptinkami išskirtinai turtinguose vyrų – pirklių, karrių – kapuose (Lejasdopeles, Priednieki), kartais pasitaiko ir gyvenvietėje (Stupeļi, Vosgėliai). Sulankstomos svarstyklėlės randamos jėdėtos į medinę dėžutę (Lejasdopeles) ar odinį kapšelį (Lejasdopeles). Svareliai būna statinaitės ar dvigubo nupjauto kūgio formos, geležiniai (Lejasdopeles), žalvariniai (Vosgėliai) arba geležiniai, padengti žalvariu (Lejasdopeles). Svarelių svoris – nuo 20 iki 40 g, priklausomai nuo to, kokia svorio matų sistema buvo remiamasi – rytiškaja ar skandinaviškaja. Sėloje kaip visose baltų žemėse buvo žinoma ir naudojamas dvejopa svorio matų sistema – Rytų (Rusios), kur svorio vienetas buvo 3–4 g, panašus į arabų dirhamo svorį, ir Vakarų (Skandinavijos), kur svorio vienetas – 8–10 g (markė = 204 g, erė = 24,5 g, artūgas = 8,5 g). Nusistovėjusio svorio ir formos sidabro lydiniai pasirodė X a., nau-

Karoliai in situ. Pajuostis, pilkapis VIII, kapas 6. 1972 m. / Beads in situ. Pajuostis, barrow VIII, grave 6. 1972

doti iki XV a. Ankstyviausi lydiniai – kalti įvijiniai ar apyrankės formos bei lieti pusapvalio ar trikampio pjūvio lazdelės formos, nusklembtais galais, su įkartomis. Šie lydiniai buvo 100 ir 200 g svorio. Toks piniginis vienetas buvo būdingas baltų, slavų kraštams ir Skandinavijai.

Exchange-based trade took place between various cultures beginning with the Stone Age, and it was especially intensified in the metallic period. In the first centuries AD, i.e. in the Roman period the main trade routes lay between the provinces of the Roman Empire and the ‘barbarian’ lands. In the first and second centuries the most famous was the dry-land ‘amber route’ whose significance began to wane somewhat in the second half of the third century due to the internal crisis of the Roman Empire. Amber was the most important commodity that travelled along it. Prussians who had the greatest resources of amber were the foremost among the Baltic tribes in maintaining links with the Roman empire. The Selonian territory is removed much further, and therefore it has considerably fewer Roman imports than the lands to the west or southwest of it. In the Selonian lands it was the river route of Daugava that was the most important at all times. Along Daugava River the links were maintained not only westward, but also eastward, with the northern coast of the Black Sea. The eastern route of the river Daugava started to be used in the third-fifth centuries. In the first centuries glass beads constitute the majority of imported objects. Glass, enamel, and gilt glass beads of various colours and shapes were imported from the provinces of the Roman Empire (Pajuostis). Belt buckle with a tutule assigned to the first centuries AD (Bajoriškiai) is thought to derive from Central Europe.

In the middle of the first millennium, as the old trade routes were disrupted, import also decreased. The archaeological sites of that period contain almost no glass beads. (The import of glass objects once again increased at the end of the first millennium.) In the sixth and seventh centuries trade and cultural links to Central and Southeastern Europe are indicated by the digitated brooch (Bokši) that derives from Dniester region.

The trade along Daugava visibly increased in the ninth and tenth centuries when the Scandinavians started using it. The links to the Baltic Sea were controlled by Daugmalė, hence the objects of Scandinavian origin are fairly scarce in Selonia. Sash-like spearheads whose casings were decorated with arched ornamentation (Pajuostis) were brought from Scandinavia, and the zoomorphic belt-dividers (Stupeļi) derive from Gotland – quite a few are known in Lithuania, Latvia, and Estonia. In the tenth-eleventh centuries the Baltic lands saw the arrival of the Western European coins, denar (Lejasdopeles, Dignāja).

At the end of the eleventh century trade links with the Ancient Rus' began to form. It is maintained that most of the imported finds arrived from the Ancient Rus' to Selonia along the trade route of Daugava, where an important political centre of Selonia, Sēlpilis, was established. In the archaeological sites of Selonia there are many discoveries of the arrowheads characteristic to the Ancient Rus' (Strautmalai), plaited bracelets (Gykiai, Lejasdopeles), enameled crosses (Miškiniai), crosses with a Crucifix (Lejasdopeles), glass beads of various colours (Visetiškės, Miškiniai, Vosgėliai, Lejasdopeles, Stupeļi), rings set with glass eye (Lejasdopeles), schist spindles (Maleišiai, Vosgėliai, Lejasdopeles, Stupeļi), and slate whetstones (Sēlpils) that were characteristic both to the Ancient Rus' and to Byzance. It was from the Slavic lands that the cross-guard of a sword hilt arrived, as a trade object or as a military spoil (Visetiškės), albeit similar samples of ornamental hilt decoration are also found in the German lands. Some of the objects found in the Selonian lands, such as braided bracelets, were produced following the prototypes from Novgorod (Lejasdopeles).

The Baltic tribes, including the Selonians, had no direct trade relations with the Middle East. Nevertheless, objects related to Arab lands have been found in Selonia. Around the ninth century silver Arab coins, dirhams, arrive to the Baltic countries, and they are often found in hoards (Veleikiai). Cowry shells are discovered in the necklaces (Pyragiai, Lejasdopeles, Beteli, Sēlpils) whose origin is Maldives Islands in the Indian Ocean; they propagated from

there thanks to Arab merchants. These commodities from the distant lands travelled along the trade route of Daugava, and thus they are more widespread in the northern part of Selonia, whereas to Daugava they could be brought both by the Scandinavian and by the Ancient Rus' merchants.

Some objects peculiar to the Baltic Finno-Ugrians have been discovered in Selonia, such as zoomorphic pendants (Lejasdopeles), openwork chain holders (Stupelj), miniature household objects, such as knife-pendant, needlecase-pendant (Stupelj) et al. Part of the objects, such as various crosses (Lejasdopeles, Miškiniai), bird- or steel-shaped pendants (Stupelj), were produced at Daugmale after the imported prototypes and reached the Selonian-inhabited territory via local trading.

Amber objects (beads, spindles, pendants) reached Selonia thanks to local intertribal trade from the Prussians or Curonians (Pajuostis, Visétiškės, Dumblynė, Miškiniai, Betelj). From Sēlpils via Stupelj trade route led to Lithuania, yet only very few objects characteristic to the Lithuanians have been found.

The need of the Baltic craftsmen for the non-ferrous metals was the primary factor that encouraged trade. The Baltic tribes that did not possess raw materials for the non-ferrous metals were forced to carry out exchange trade for the raw materials. The centres of their production were in the European (Bavarian) Alps and Northern Europe. The constant import of the coloured metals was an obvious result of trade relations. The raw material of bronze was most often imported in the form of stick ingots (Vosgéliai). The silver objects that used to reach the East Baltic Sea region beginning with the first centuries AD, the ninth-eleventh century silver Arab coins, beginning with the eleventh century, also Western European coins – all of this was also a raw material to the local craftsmen, local jewellers. Beginning with the tenth-eleventh centuries silver was also imported in the form of ingots (Stupelj) from the Danube region and Western Europe. Besides, the weight of bronze and silver ingots is similar. Silver ingots were very widespread in Scandinavia, Gotland, Northern Europe, and Eastern Baltic Sea region at the time. In the Baltic lands silver is fairly scarce in the form of silver coins, but there are comparatively many silver ingots.

The use of coins as a means of payment is later in the Baltic lands than in the Western Europe. In these lands the value of coins was assessed according to their weight, rather than their nominal value. As silver became the principal means of payment, in the mid-tenth century scales with weights to weigh precious metals appeared in the Baltic territories.

Scales or weights are usually found exclusively in the graves of rich men – merchants and soldiers (Lejasdopeles, Priednieki), and also are sometimes found in settlements (Stupelj, Vosgéliai). Small folding scales are found placed within a wooden box (Lejasdopeles) or leather pouch (Lejasdopeles). Weights are barrel-shaped or bi-conical truncated, iron (Lejasdopeles), bronze (Vosgéliai) or iron bronze-plated (Lejasdopeles). Their weight is from 20 to 40 g. depending on whether their producers relied on the Oriental or Scandinavian system of weight measures. In Selonia, as in all the Baltic lands, two systems of weight measures were known and used: the Oriental (Russian), where the unit of weight was 3-4 grams, akin to the weight of an Arab dirham, and Western (Scandinavian), where the unit of weight was 8-10 grammes (1 mark equals 204 g, 1 öre 24,5 g, and 1 artiger 8,5 g). Silver ingots of established weight and shape appeared in the tenth century and were used up to the fifteenth. The earliest ingots are the forged spiral or bracelet form ones, as well as the cast sticks of half-round or triangular cross-section, with splay terminals and notches. These ingots weigh 100 and 200 g. This monetary unit is characteristic to the Baltic and Slavic lands, as well as Scandinavia.

PREKYBA, PREKYBOS
PRIEMONĖS

1192. Svarelis statinaitės formos,
su įkarta viename gale
IX–XIII a.
žalvaris
sk. 1,7 cm, aukštis 1,15–1,25 cm
Vosgėliai, piliakalnis LNM AR 75:1
Lit.: Kuncienė, 1972, p. 242–243, pav. 6:14.

1192

1193. Svarstyklių lėkštelė, ornamentuota
X–XI a.
žalvaris
sk. 6,7 cm
Stupeļi, papėdės gyvenvietė
LNVM VI 227:769
Lit.: Stubavas, 1979b, p. 69, pav. 11:42; Berga, 1996, p. 59.

TRADE AND TRADE
IMPLEMENT

- Barrel-shaped weight
with an incision at one end
9th–13th cent.
bronze
diameter 1,7 cm, height 1,15–1,25 cm
Vosgėliai, hill-fort LNM AR 75:1
Bibl.: Kuncienė, 1972, p. 242–243, ill. 6:14.

1193.

1193

1194. Moneta – Lenkija. Opolės
kunigaikštystė. Mikalojaus I heleris.
1470–1474
sidabras
sv. 0,191 g, sk. 1,4 cm
Vosgėliai LNM AR 75
1195. Moneta – Lietuva. Žygimanto
Augusto denaras. 1558
sidabras
sv. 0,239 g, sk. 1,14 cm
Betiškės LNM AR 210
Lit.: Ivanauskas, 2001, p. 40–41.

1195

1195.

- Coin – Poland. Duchy of Opole.
Nicolas I heller, 1470–1474
silver
weight 0,191 g, diameter 1,4 cm
Vosgėliai LNM AR 75

1194

- Coin – Lithuania. Sigismund August
denar. 1558
silver
weight 0,239 g, diameter 1,14 cm
Betiškės LNM AR 210
Bibl.: Ivanauskas, 2001, p. 40–41.

ROMENIŠKAS IMPORTAS

1196. Karolis statinaitės formos, su spalvine augalinio ornamento juosta per viduri
II–III a.
raudonas, žalias, geltonas emalis
sk. 1,2 cm
Spietinė, gyvenvietė LNM VI 65:213
Lit.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6.

1197. Karolis statinaitės formos, margas

- II–III a.
raudonas, žalias, geltonas emalis
sk. 1,5 cm, aukštis 1,4 cm
Pajuostis, pilkapis V, kapas 1 LNM AR 554:6
*Lit.: Michelbertas, 2001, lent. 11:2;
Michelbertas, 2004, p. 35, pav. 30:4.*

1198. Karolis statinaitės formos, dryžuotas

- II a.
raudonas, geltonas emalis
sk. 1,2 cm, aukštis 1,3 cm
Pajuostis, pilkapis IX LNM AR 554:84
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 35, pav. 33:6.

1199. Karolis statinaitės formos, dryžuotas

- II–III a.
raudas, žalsvas, gelsvas emalis
sk. 1,4 cm, aukštis 1,2 cm
Pajuostis, pilkapis XV LNM AR 554:143
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 35, pav. 31:4.

1196, 1200

1200. Karolis statinaitės formos, margas,
su akutėmis

- II–III a.
raudonas, žalias, geltonas emalis
sk. 1,1 cm, aukštis 0,9 cm
Pajuostis LNM AR 554:162
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 35, pav. 33:7.

1201. Karolių apvara iš 21 viengubo,
dvigubo, trigubo apskrito stiklo
karolio, 4 keturkampių emilio
karolių, 1 kiek paploto rutulio formos
emilio karolio

- II–IV a.
auksuotas stiklas, žalias, raudonas emalis
apskritų sk. 0,6–0,8 cm; keturkampiai
1,5×1×0,5 cm; rutulio sk. 1,1 cm
Pajuostis, pilkapis VIII, kapas 6
LNM AR 554:40
*Lit.: Michelbertas, 2001, lent. 11:6;
Michelbertas, 2004, p. 35, pav. 32.*

ROMAN IMPORT

1196. Barrel-shaped bead with
a coloured floral ornament band
down the middle

2nd–3rd cent.
red, green, yellow enamel

diameter 1,2 cm
Spietinė, settlement LNM VI 65:213
Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1963, p. 6.

Barrel-shaped bead, variegated

2nd–3rd cent.
red, green, yellow enamel

diameter 1,5 cm, height 1,4 cm
Pajuostis, barrow V, grave 1 LNM AR 554:6
*Bibl.: Michelbertas, 2001, table 11:2;
Michelbertas, 2004, p. 35, ill. 30:4.*

Barrel-shaped bead, striped

2nd cent.
red, yellow enamel

diameter 1,2 cm, height 1,3 cm
Pajuostis, barrow IX LNM AR 554:84
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 35, ill. 33:6.

Barrel-shaped bead, striped

2nd–3rd cent.
brown, greenish, yellowish enamel

diameter 1,4 cm, height 1,2 cm
Pajuostis, barrow XV LNM AR 554:143
Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 35, ill. 31:4.

1201

1202.	Karolių apvara iš 4 dvigubų, 2 viengubų rutulio formos, 60 žiedo formos karoliukų, 5 ivijėlių II–III a. auksuotas stiklas, rusvas, žalsvas emalis, žalvaris karoliukų sk. 0,4 cm; 0,7 cm; 0,8 cm Pajuostis, pilkapis XIII, kapas 3 LNM AR 554:136 <i>Lit.: Michelbertas, 2001, lent. 11:7; Michelbertas, 2004, p. 35, pav. 28:5.</i>	1200.	Barrel-shaped bead, variegated, with eyelets 2 nd –3 rd cent. red, green, yellow enamel diameter 1,1 cm, height 0,9 cm Pajuostis LNM AR 554:162 <i>Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 35, ill. 33:7.</i>
		1201.	Necklace consisting of 21 single, double, and triple ball-shaped glass beads, 4 rectangular enamel beads, 1 enamel bead in the shape of somewhat flattened sphere 2 nd –4 th cent. gilt glass, green, red enamel ball-shaped beads diameter 0,6–0,8 cm; rectangular beads 1,5×1×0,5 cm; spherical bead diameter 1,1 cm Pajuostis, barrow VIII, grave 6 LNM AR 554:40 <i>Bibl.: Michelbertas, 2001, table 11:6; Michelbertas, 2004, p. 35, ill. 32.</i>
1203.	Karolis dvigubo nupjauto kūgio formos II–IV a. mėlynas stiklas sk. 1,4 cm, st. 0,8 cm Vosgėliai	1202.	Necklace consisting of 4 double, 2 single ball-shaped beads, 60 ring-shaped beads, 5 spirals 2 nd –3 rd cent. gilt glass, brownish, greenish enamel, bronze diameter 0,4 cm; 0,7 cm; 0,8 cm Pajuostis, barrow XIII, grave 3 LNM AR 554:136 <i>Bibl.: Michelbertas, 2001, table 11:7; Michelbertas, 2004, p. 35, ill. 28:5.</i>
1204.	Karolis žiedo formos II–IV a. mėlynas stiklas sk. 0,8 cm, st. 0,5 cm Vosgėliai	1203.	Truncated bi-conical bead 2 nd –4 th cent. blue glass diameter 1,4 cm, thickness 0,8 cm Vosgėliai LNM AR 75:39
1205.	Karolis statinaitės formos II–IV a. mėlynas stiklas sk. 0,8 cm, st. 0,7 cm Vosgėliai	1204.	Ring-shaped bead 2 nd –4 th cent. blue glass diameter 0,8 cm, thickness 0,5 cm Vosgėliai LNM AR 75:40
1206.	Karolis cilindro formos II–IV a. raudonai rudas emalis ilg. 1,1 cm, sk. 0,8 cm Vosgėliai	1205.	Barrel-shaped bead 2 nd –4 th cent. blue glass diameter 0,8 cm, thickness 0,7 cm Vosgėliai LNM AR 75:41
1207–1209.	Karoliai keturkampio formos II–IV a. raudonai rudas emalis ilg. 2 cm; 1,5 cm; 1 cm, sk. 0,8 cm Vosgėliai	1206.	Cylinder-shaped bead 2 nd –4 th cent. red-brown enamel length 1,1 cm, diameter 0,8 cm Vosgėliai LNM AR 75:38
1210.	Karolis dvigubo nupjauto kūgio formos II–IV a. gintaras sk. 1,1 cm, st. 0,6 cm Bajoriškiai		
			LNM AR 93:27

ROMENIŠKO LAIKOTARPIO
IMPORTAS

1211. Lašo formos smeigtuko galvutė,
kiauraraštė, su kilpelėmis adatai
III–I a. pr. m. e. *rytiniai baltai, Okos
aukštupys*
alavuotas žalvaris, geležis
10,6×6,4 cm
Moškėnai, piliakalnis VDKM 1501:334
Lit.: LPA, t. III, 2005, p. 347.

1211

1212. Trimito formos kabutis su ąsele
III–V a. *finougrai*
žalvaris
ilg. 4,3 cm, sk. 0,8 cm
Muoriškiai BKM A 482a
1213. Apskrita diržo sagtis su ataugėlėmis
šonuose ir tutuliu viduryje,
aptrupėjusi
I–II a. *Vidurio Europa*
žalvaris, bronza
sk. 7,7 cm, aukštis 1,4 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:14
Lit.: LLM, 1958, pav. 157; LAB, 1961, pav. 169;
Michelbertas, 1986, p. 181.

1213

1207–1209. Rectangular beads

2nd–4th cent.
red-brown enamel
length 2 cm; 1,5 cm; 1 cm,
diameter 0,8 cm
Vosgėliai LNM AR 75:35,36,37

1210. Truncated bi-conical bead

2nd–4th cent.
amber
diameter 1,1 cm, thickness 0,6 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:27

IMPORT OF ROMAN PERIOD

1211.

Drop-shaped head of a pin,
openwork, with hooks for the needle
3rd–1st cent. BC *Eastern Balts, upper reaches
of the river Oka*
tin-covered bronze, iron
10,6×6,4 cm
Moškėnai, hill-fort VDKM 1501:334
Bibl.: LPA, vol. III, 2005, p. 347.

1212

1212.

Trumpet-shaped pendant
with a tab
3rd–5th cent. *Finno-Ugrians*
bronze
length 4,3 cm, diameter 0,8 cm
Muoriškiai BKM A 482a

1213.

Round belt buckle with off-shoots
at the sides and tutule in the middle,
somewhat crumbled
1st–2nd cent. *Central Europe*
bronze, brass
diameter 7,7 cm, height 1,4 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:14
Bibl.: LLM, 1958, ill. 157; LAB, 1961, ill. 169;
Michelbertas, 1986, p. 181.

KAROLIAI, APVAROS

1214–1216. Karoliai dvigubo rutulio formos

VIII–XI a.

geltonas stiklas

sk. 0,5 cm, ilg. 1,1 cm

Visetiškės, pilkapis XIII

LNM AR 729:327–329

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 55, pav. 97.

1217–1218. Karoliai cilindro formos

VIII–XI a.

melsvas stiklas

ilg. 0,8 cm; 0,9 cm, sk. 0,5 cm

Visetiškės, pilkapis XIII

LNM AR 729:325, 326

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 55, pav. 97.

1214–1216

1220

1219. Karolis suploto rutulio formos

VIII–XI a.

mėlynas stiklas

sk. 0,8 cm, st. 0,65 cm

Visetiškės, pilkapis XIII, kapas 4

LNM AR 729:260

Lit.: Kazakevičius, 2000a, p. 38, pav. 103.

1220. Karolių apvara iš kryžiaus formos

kabučio, 6 statinaitės formos karolių,

danties-amuleto

XII a. Kijevos Rusija

žalvaris, emalis, stiklas su patina,
žvėries iltis

karolių sk. 1,25 cm; kryželis 4,2×3,2 cm

Miškiniai, pilkapis I, kapas 2

LNM AR 739:2

Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 120, pav. 16.

BEADS, NECKLACES

1214–1216. Beads in the shape of double ball

8th–11th cent.

yellow glass

diameter 0,5 cm, length 1,1 cm

Visetiškės, barrow XIII

LNM AR 729:327–329

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 55, ill. 97.

1217–1218. Small cylindrical-shape beads

8th–11th cent.

light-blue glass

length 0,8 cm; 0,9 cm, diameter 0,5 cm

Visetiškės, barrow XIII

LNM AR 729:325, 326

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 55, ill. 97.

1219.

Small bead of the flattened sphere shape

8th–11th cent.

blue glass

diameter 0,8 cm, thickness 0,65 cm

Visetiškės, barrow XIII, grave 4

LNM AR 729:260

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 38, ill. 103.

1220.

Necklace consisting of a cruciform pendant, 6 barrel-shaped beads, and a tooth-amulet

12th cent. Kijevos Rusijabronze, enamel, glass with patina,
fang of a wild beast

bead diameter 1,25 cm, cross 4,2×3,2 cm

Miškiniai, barrow I, grave 2

LNM AR 739:2

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 120, ill. 16.

1221.

Necklace consisting of 26 ring-shaped enamel beads and 34 round glass beads

11th–12th cent.

black enamel, white, turquoise, violet glass

diameter 0,5–0,8–0,6 cm

Miškiniai, barrow I, grave 8

LNM AR 739:23

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 120, ill. 19.

1222.

Necklace consisting of 1 openwork cross-pendant, 1 truncated bi-conical, 3 flattened sphere beads, and 2 bells

12th–13th cent.

amber, glass, bronze

pendant 3,85×2,5 cm;

bead diameter 1,6 cm; 0,9 cm

Miškiniai, barrow I, grave 6

LNM AR 739:13–17

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, 122, ill. 18.

1221. Karolių apvara iš 26 žiedo formos emalio, 34 apvalių stiklo karolių
XI–XII a.
juodas emalis, baltas, žydras,
violetinis stiklas
sk. 0,5–0,8–0,6 cm
Miškiniai, pilkapis I, kapas 8

LNM AR 739:23

Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 120, pav. 19.

1222. Kaklo apvara iš ažūrinio kabučio-kryželio, 1 dvigubo nupjauto kūgio, 3 suploto rutulio karolių, 2 žvangučių
XII–XIII a.
gintaras, stiklas, žalvaris
kabutis 3,85×2,5 cm;
karolių sk. 1,6 cm; 0,9 cm
Miškiniai, pilkapis I, kapas 6

LNM AR 739:13–17

Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, 122, pav. 18.

1223. Apvara (?) iš įvijų, skardos tūtelii ir kauri
IX–XII a. kauri Rytai
žalvaris, kauri kiauteliai
ilg. 40 cm; įvijų sk. 0,6 cm;
kauri ilg. 1,7 cm
Pyragiai

VDKM 1203:8

1221

1223. Necklace (?) consisting of spirals, foil cylinders, and cowry shells
9th–12th cent. Oriental cowry shells
bronze, cowry shells
length 40 cm; spiral diameter 0,6 cm;
cowry length 1,7 cm
Pyragiai

VDKM 1203:8

1224

1224

1224

1225–1227

1224. Kaklo apvara iš 39 kauri, 43 karolių (13 cilindrinių ilgų, 17 cilindrinių trumpų, 2 apvalių, 1 dvigubos statinaitės, 10 statinaitės formos), 9 kabučių-kryželių ir 2 žvangučių su I formas išpjova
XII–XIII a. kauri Rytai, kryželiai Rusia, karoliai Bizantija
kauri kiauteliai, melsvas, žalias, margas, auksuotas, sidabruotas stiklas, žalvaris
kauri ilg. 1,4–2,2 cm; karolių sk.:
cilindrinių 0,5 cm, 0,8 cm; apvalių 1,1 cm;
dvigubo 1 cm; statinaitės formos 0,8–1 cm;
kryželių ilg. 2,9–3,2–3,6 cm, pl. 2,1–2,5–
2,8 cm; žvangučių sk. 1,4 cm
Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 10
LNVM VI 56:152

Lit.: Šnore, 1997, p. 68, pav. 4:8.

- 1225–1227. Karoliai-amuletais dvigubo nupjauto kūgio formos
VIII–XI a. kuršiai
gintaras
sk. 1,5 cm; 1,3 cm; 1,55 cm
Visetiškės, pilkapis X, XII; XIII, kapas 11
LNMR AR 729:73, 214, 274
Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 54, pav. 34, 83, 112.

IMPORTAS IŠ RUSIOS

1228. Žiedas su akute
XII–XIII a. sandūra Novgorodas
žalvaris, mėlynas stiklas
sk. 2,1 cm
Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 13
LNVM VI 56:182
Lit.: Šnore, 1997, p. 68.

1228

1229. Dvipusis kryželis lygiomis kryžmomis, su ąsele
XII a. Rusia
žalvaris
3,8×3,1 cm
Miškiniai, pilkapis I, kapas 4
LNMR AR 739:6
Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, 122.

1224.

Necklace consisting of 39 cowry shells, 43 beads (13 long cylindrical, 17 short cylindrical, 2 round, 1 double barrel-shaped, 10 barrel-shaped), 9 cross-pendants and 2 bells with the shape I-mortise
12th–13th cent. Oriental cowry shells, crosses from Rus', beads from Byzance
cowry shells, light-blue, green, variegated, gilt, silver-plated glass, bronze
cowry shell length 1,4–2,2 cm;
diameter of beads: cylindrical 0,5 cm,
0,8 cm; round 1,1 cm; double 1 cm;
barrel-shaped 0,8–1 cm;
crosses length 2,9–3,2–3,6 cm, width
2,1–2,5–2,8 cm;
bell diameter 1,4 cm
Lejasdopeles, barrow II, grave 10
LNVM VI 56:152

Bibl.: Šnore, 1997, p. 68, ill. 4:8.

1225–1227. Truncated bi-conical amulet beads

8th–11th cent. Curonian amber
amber
diameter 1,5 cm; 1,3 cm; 1,55 cm
Visetiškės, barrows X, XII; XIII, grave 11
LNMR AR 729:73, 214, 274
Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 54, ill. 34, 83, 112.

IMPORT FROM RUS'

1228.

Ring with an eye
turn of the 12th and 13th cent. Novgorod
bronze, blue glass
diameter 2,1 cm
Lejasdopeles, barrow II, grave 13
LNVM VI 56:182
Bibl.: Šnore, 1997, p. 68.

1229.

Two-sided cross with equal arms and a tab
12th cent. Rus'
bronze
3,8×3,1 cm
Miškiniai, barrow I, grave 4
LNMR AR 739:6
Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, 122.

1229

1230.	Dvipusis kryželis lygiomis kryžmomis, su ąsele XII a. Rusia žalvaris, emalis 4×3,2 cm Miškiniai, pilkapis I, kapas 3 LNM AR 739:3 Lit.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, 122, pav. 17.	1230.	Two-sided cross with equal arms and a tab 12 th cent. Rus' bronze, enamel 4×3,2 cm Miškiniai, barrow I, grave 3 LNM AR 739:3 Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 121, 122, ill. 17.
1231.	Kryželis su Nukryžiuotojo atvaizdu, suapvalintais, su ataugėlėmis galais XII–XIII a. sandūra Rusia žalvaris 4,8×3,2 cm Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 13 LNVM VI 56:180 Lit.: Mugurėvičs, 1974, p. 230, pav. 2:32.	1231.	Cross with a Crucifix and rounded terminals with off-shoots turn of the 12 th and 13 th cent. Rus' bronze 4,8 cm×3,2 cm Lejasdopeles, barrow II, grave 13 LNVM VI 56:180 Bibl.: Mugurėvičs, 1974, p. 230, ill. 2:32.
1232.	Apskritas ažūrinis kabutis su žvėries (liūto) siluetu, lietas XII a. Šiaurės vakarų Rusia (Polockas) žalvaris sk. 2,9 cm Vosgėliai, piliakalnis	1232.	Round openwork pendant with an outline of an animal (lion), cast 12 th cent. Northwestern Rus' (Polotsk) bronze diameter 2,9 cm Vosgėliai, hill-fort

1232

1233

1234, 1235

1233.	Apyrankės, vytos iš 3 vielų, susuktais, išplotais galais fragmentai II tūkst. pr. Novgorodas, slavų įtaka žalvaris st. 0,4 cm, galų pl. 1,2 cm Gyktai
	ŠAM 978

1233.	Bracelets, plaited from 3 wires, with convoluted and flattened terminals, fragments early 2 nd millennium Novgorod, Slavic influence bronze thickness 0,4 cm, terminal width 1,2 cm Gyktai
	ŠAM 978

1234. Apyrankė, vyta iš 3 vielų
XII–XIII a. Novgorodas, slavų jtaka
žalvaris
sk. 5,5 cm
Lejasdopeles, pilkapis II, kapas 10
LNVM VI 56:156
Lit.: Šnore, 1997, p. 68, pav. 4:6.

1235. Apyrankė, pinta iš 4 vielų,
kilpiniai galais
XIII a. Novgorodas, slavų jtaka
žalvaris
sk. 5 cm
Lejasdopeles, pilkapis III, kapas 5
LNVM VI 56:226
Lit.: Šnore, 1997, p. 70.

1236. Verpstukas statinaitės formos
X–XIII a. Volynė
rausvas šiferis
sk. 2,2 cm, st. 1 cm
Maleišiai
Lit.: Kuncienė, 1972, p. 184, 250.

- 1237–1238. Verpstukai cilindro formos
XI–XIII a. Volynė
rausvas šiferis
sk. 2,5 cm; 2,6 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė
LNVM VI 227:19, 867
Lit.: Stubavas, 1979b, p. 69, pav. 11:34.

1242

1234. Bracelet plaited from 3 wires
12th–13th cent. Novgorod, Slavic influence
bronze
diameter 5,5 cm
Lejasdopeles, barrow II, grave 10
LNVM VI 56:156
Bibl.: Šnore, 1997, p. 68, ill. 4:6.

1235. Bracelet braided from 4 wires
with looped terminals
13th cent. Novgorod, Slavic influence
bronze
diameter 5 cm
Lejasdopeles, barrow III, grave 5
LNVM VI 56:226
Bibl.: Šnore, 1997, p. 70.

1236, 1237, 1238

1236. Barrel-shaped spindle
10th–13th cent. Volyn
pink slate
diameter 2,2 cm, thickness 1 cm
Maleišiai
Lit.: Kuncienė, 1972, p. 184, 250.

- 1237–1238. Cylindrical spindles
11th–13th cent. Volyn
pink slate
diameter 2,5 cm; 2,6 cm
Stupeli, settlement
LNVM VI 227:19, 867
Bibl.: Stubavas, 1979b, p. 69, ill. 11:34.

1239. Flat cylinder-shaped spindle
with a broken side
early 2nd millennium Rus'
white slate
diameter 5,4 cm, thickness 0,9 cm
Vosgėliai
VDKM 1378:51

1240

1239. Verpstukas plokščio cilindro formos,
nuskilusiu šonu
II tūkst. pr. Rusia
baltas šiferis
sk. 5,4 cm, st. 0,9 cm
Vosgėliai VDKM 1378:51

1240. Kalavijo rankenos apatinio
skersinio dalis, ornamentuota
juodinimo būdu
X a. pab.–XI a. pr. Rusia
bronza
pl. 2,1 cm, likęs ilg. 7 cm
Visetiškės, pilkapis XII LNM AR 729:245
Lit.: Kazakevičius, 1992, p. 133–136;
Kazakevičius, 2000a, p. 79, pav. 83.

1241. Figūrinis skiltuvas „laivo“ formos
X–XIII a. Novgorodas
geležis
ilg. 9,9 cm, pl. 3,3 cm
Stupeli, papédės gyvenvietė
LNVM VI 227:491
Lit.: Stubavs, 1978, p. 65, pav. 13:1.

1242. Stilius (?) su paukščiuko figūrėle
galvutės vietoje
XIV a. Rusia
žalvaris
ilg. 9,2 cm, pl. 1,6 cm
Bajoriškiai LNM AR 93:16

IMPORTAS IŠ SKANDINAVIJOS

1243. Įmovinis juostinis ietigalis
skliautiniu raštu puošta įmova
X a.
geležis
ilg. 23 cm, plunksnos ilg. 15,5 cm,
pl. 1,7 cm
Pajuostis, pilkapis XII, kapas 4
LNM AR 554:120
Lit.: Michelbertas, 2004, p. 86, pav. 66:1.

1241

Part of a lower cross-guard
of the sword hilt, damascened
ornamentation

late 10th cent.–early 11th cent. Rus'
bronze

width 2,1 cm, remaining length 7 cm

Visetiškės, barrow XII LNM AR 729:245

Bibl.: Kazakevičius, 1992, p. 133–136;
Kazakevičius, 2000a, p. 79, ill. 83.

‘Ship’-figured steel

10th–13th cent. Novgorod

iron

length 9,9 cm, width 3,3 cm

Stupeli, settlement LNVM VI 227:491

Bibl.: Stubavs, 1978, p. 65, ill. 13:1.

Stylus (?) with a bird figure
in place of a head

14th cent. Rus'

bronze

length 9,2 cm, width 1,6 cm

Bajoriškiai LNM AR 93:16

SCANDINAVIAN IMPORTS

Socketed sash-like spearhead
with casing decorated in arched
ornamentation

10th cent.

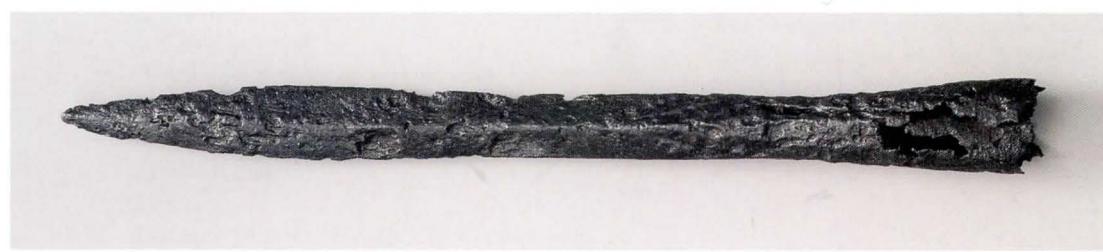
iron

length 23 cm, blade length 15,5 cm,
width 1,7 cm

Pajuostis, barrow XII, grave 4

LNM AR 554:120

Bibl.: Michelbertas, 2004, p. 86, ill. 66:1.

1243

PABALTIJO FINOUGRŲ
IMPORTAS

1244. Grandinėlių laikiklis trikampės formos, ažūrinis
XI a. *lybiai*
žalvaris
6,1×5 cm
Stupelis, papédés gyvenvietė LNVM VI 227:44
Lit.: Stubavs, 1977, p. 58, pav. 12:11.

1245. Kabutis-peiliukas
XI–XII a. *lybiai*
žalvaris
ilg. 6,7 cm
Stupelis, papédés gyvenvietė
LNVM VI 227:184
Lit.: Stubavs, 1977, p. 58, pav. 12:7.

1244, 1245

1246. Kabutis – miniatiūrinė adatinė su susuktos vielutės branktelė grandinėle
XII–XIII a. *finougrų įtaka*
žalvaris
kabučio ilg. 3 cm, sk. 1 cm;
branktelės ilg. 6 cm
Stupelis, papédés gyvenvietė
LNVM VI 227:367
Lit.: Stubavs, 1978, p. 67, pav. 13:20.

- IMPORTS FROM BALTIC FINNO-UGRIANS
1244. Triangular openwork chain holder
11th cent. *Livs*
bronze
6,1×5 cm
Stupelis, settlement LNVM VI 227:44
Bibl.: Stubavs, 1977, p. 58, ill. 12:11.

1245. Knife-pendant
11th–12th cent. *Livs*
bronze
length 6,7 cm
Stupelis, settlement LNVM VI 227:184
Bibl.: Stubavs, 1977, p. 58, ill. 12:7.

1246. Pendant – miniature needle-case with the chain of convoluted-wire trees
12th–13th cent. *Finno-Ugrian influence*
bronze
pendant length 3 cm, diameter 1 cm;
tree length 6 cm
Stupelis, settlement LNVM VI 227:367
Bibl.: Stubavs, 1978, p. 67, ill. 13:20.

1246

Sėlių archeologijos paminklai Lietuvoje*

Selonian archaeological sites in Lithuania*

AŠČIAGALIAI

Panėvėžio r.

Senkapis, vad. Milžinų kapai, apie 1,5 km nuo kairiojo Lėvens kranto. Kapynas apardytas 1871–1873 m. tiesiant geležinkelį Panėvėžys–Daugpilis ir ūkinį darbų metu nuo XX a. pr.

1982 m. LII (vad. O. Kuncienė) ištyrė likusius nesuardytus 23 griautinius kapus. Mirusieji laidoti galva į V ir ŠV, įkapiai nedaug, rasta monetų.

XV–XVII a. kapai

Old cemetery, the so-called 'Milžinų kapai' [Giants' Graves], ca. 1,5 km from the left bank of the river Lėvuo. Cemetery was damaged in 1871–1873 when the railway line from Panėvėžys to Daugavpils was being laid, as well as during agricultural activities in the early 20th cent.

In 1982 LII expedition led by O. Kuncienė explored the 23 remaining undamaged inhumation graves. The dead were buried with their heads pointing west and northwest, grave goods are few, some coins were found.

15th–17th cent. graves

LNM GRD 75710

BAJORIŠKIAI

Kupiškio r.

Pilkapiai. XX a. pr. senienų rinkėjas S. Masalitinovas atkasė 2 pilkapius su akmenų vainikais, rado griautinius kapus su įkapėmis. S. Masalitinovas dar perkasė 28 pilkapius, bet kapų neaptiko.

II–III a. pilkapiai

VII–XII a. radiniai

Barrows. At the beginning of the 20th century S. Masalitinov, collector of antiquities, uncovered two barrows with stone circles and found inhumation graves containing grave goods. S. Masalitinov dug 28 other barrows, yet found no graves.

2nd–3rd cent. barrows

7th–12th cent. finds

LNM AR 93:1–40

BAUBLIAI

Rokiškio r.

Lobis. 1935 m. ariant lauką rastos trys sidabrinės antkaklės.

VII–VIII a. radiniai

Hoard. Three silver neck-rings were discovered during the ploughing of the field in 1935.

7th–8th cent. finds

RKM 170; VDKM 1090:1–2

BETIŠKĖS

Zarasų r.

Senkapis. 1949 m. LII (vad. P. Kulikauskas) žvalgomosios ekspedicijos metu aptiko suardytą kapą ir monetą Jame.

XVI a. vid. kapas

Old cemetery. In 1949 the exploratory expedition of LII led by P. Kulikauskas discovered a damaged grave with a coin inside.

Mid-16th cent. grave

Bibl.: Ivanauskas, 2001, p. 40–41.

LNM AR 210:1

BRYZGIAI

Rokiškio r.

Piliakalnis miške, prie Vyžuonos upės intako. 1996 m. KPC (vad. P. Tebelškis) ištyrė 70 m² plotą, rado kultūrinį sluoksnį su židiniu ir stulpavietėmis, brūkšniuotosios ir lygiu paviršiumi keramikos.

I tūkst. 1 pusės kultūrinis sluoksnis

Hill-fort in the forest, near a tributary of the river Vyžuona. In 1996 KPC expedition led by P. Tebelškis explored 70 sq. m. and discovered cultural layer with a fireplace and pillar-holes, striped as well as smooth-surface pottery.

First half of the 1st millennium cultural layer

RKM 38953–38955

BUIVĖNAI

Kupiškio r.

Senkapis, vad. Milžinų kapai, Lėvens upės dešiniajame krante, aukštame iškyšulyje. Nuo 1935 m. žinomi pavieniai archeologiniai radiniai. 1983 m. MMT (vad. P. Tebelškis) atliko žvalgomuosius tyrinėjimus, ištyrė 64 m² plotą, aptiko 13 kapų. 9 kapuose rasta monetų.

XV–XVII a. kapai

Old cemetery, the so-called 'Milžinų kapai' [Giants' Graves], on a high promontory on the right bank of the river Lėvuo. Beginning with 1935 isolated archaeological finds are known. In 1983 MMT expedition led by P. Tebelškis performed survey excavation and explored the area of 64 sq. m., finding 13 graves. 9 graves contained coins.

15th–17th cent. graves

KEM 9363–9365, 9401–9403, 9359

BUTĖNAI

Anyskščių r.

Pilkapynas Šventosios upės dešiniajame krante, buvę 6 apardytai pilkapių su akmenų vainikais. Kasinėjo mėgėjai, rado žmonių kaulų, archeologinių dirbinių. Atsitiktiniai radiniai pateko į LNM.

V–VI a. radiniai

*apžvelgti parodos kataloge

*discussed in the exhibition catalogue

Barrow cemetery on the right bank of the river Šventoji. There used to be 6 disturbed barrows with stone circles. Excavated by amateurs who found human bones and archaeological finds. Occasional finds found their way into LNM collections.

5th–6th cent. finds

LNM AR 517: 1–3

DAUJĒNAI

Pasvalio r.

Pilkapiai į PR nuo kaimo kapinaičių. 1970 m. VPU (vad. M. Michelbertas) ištyrė 5 apardytus pilkapius. Pilkapiai su akmenų vainikais, viename pilkapyje aptikta nuo 1 iki 16 griautinių kapų.

III–VI a. pilkapiai

Barrows to southeast from the village cemetery. In 1970 VPU expedition led by M. Michelbertas explored 5 disturbed barrows. Barrows with stone circles, each barrow yielded from 1 to 16 inhumation graves.

3rd–6th cent. barrows

LNM AR 505:1–41

Bibl.: Michelbertas, 1972; Žiemgaliai, 2005.

DEGUČIAI

Rokiškio r.

Pilkapiai (?), **kapinynas**. 1929 m. atsitiktinai išartas moters kapas su įkapėmis. Dalis radinių pateko į muziejus. 1960 m. RKM (S. Juodelis), 1995 m. KPC (vad. P. Tebelškis) kasė bandomąsias perkasas, tačiau kapų neaptiko. Atrodo, kapinynas sunaikintas.

I tūkst. pr. pilkapiai (?)

VIII–XII a. radiniai

Barrows (?), **cemetery**. In 1929 a woman's grave containing grave goods was accidentally opened through ploughing. Part of the finds ended in the museum collections. In 1960 RKM expedition led by S. Juodelis, and in 1995 KPC expedition led by P. Tebelškis dug survey trenches but found no graves. It seems that the cemetery was destroyed.

Beginning of the 1st millennium barrows (?)

8th–12th cent. finds

LNM AR 511:1–8; RKM A 346, 351

DIDŽIAGRAŠIAI

Kupiškio r.

Kapinynas. 1987 m. kasant žvyrą, aptikta žmonių kaulų ir archeologinių dirbinių. 1988 m. MMT (vad. P. Tebelškis) atliko žvalgomuosius tyrinėjimus, ištyrė 120 m² plotą, atidengė 5 kapus.

I tūkst. 1 pusės radiniai

Cemetery. In 1987 while gravel was being mined human bones and archaeological objects were discovered. In 1988 MMT expedition led by P. Tebelškis performed survey excavations, explored the area of 120 sq. m. and uncovered 5 graves.

First half of the 1st millennium finds

KEM 11111–11113

DUMBLYNĖ (Sartų ežero sala)

Rokiškio r.

Senovės gyvenvietė, lobis Sartų ežero saloje. 1976 m. į LNM pateko moters papuošalų lobis, aptiktas atsitiktinai. 1996–2000 m. LNM (vad. G. Grižas) tyrė lobio radimo vietą, iškasė 300 m² plotą, aptiko gyvenvietės liekanas ir papuošalų lobio likučius.

II tūkst. pr. m. e. pab.–I tūkst. pr. m. e. pradžios gyvenvietė

II–VI a. gyvenvietė

XI–XII a. lobis

Dumblynės gyvenvietės tyrinėjimai. 2000 m.
Exploration of the settlement of Dumblynė. 2000

Ancient settlement, hoard on the island of the lake Sartai. In 1976 an accidentally discovered hoard of female ornaments got into LNM. In 1996–2000 LNM expedition led by G. Grižas explored the site of the hoard's discovery and excavated the area of 300 sq. m., discovering remains of settlement and remnants of the hoard of ornaments.

End of the 2nd millennium BC–beginning of the 1st millennium settlement

2nd–6th cent. settlement

11th–12th cent. hoard

LNM AR 590:1–53, GRD 72587, 77937, 98603

ELNIŠKIAI

Kupiškio r.

Senkapis buvusioje senovės gyvenvietėje ar pilialkalnyje dešiniajame Lévens upės krante. Norint užtvenkti Lévens upę, 1981 m. LII (vad. A. Varnas) tyrinėjo kalvelę, atidengė 108 m² plotą, iškasė 10 griautinių kapų be įkapų (keliuose buvo kryželiai) ir aptiko swardytą ankstesnės gyvenvietės sluoksnį su radiniais, lipdytos bei žiestos keramikos šukui.

I tūkst. pr. m. e. 2 pusės gyvenvietė

II tūkst. pradžios gyvenvietė

XVIII–XIX a. kapai

Old cemetery on a site of former ancient settlement or hill-fort on the right bank of the river Lévuo. In order to dam the river Lévuo, in 1981 LII expedition led by A. Varnas explored the hill and uncovered the area of 108 sq. m., revealing 10 inhumation graves without grave finds (a few graves contained small crosses) and discovered disturbed cultural layer of the previous settle-

ment with finds and shards of shaped and thrown pottery.

Second half of the 1st millennium BC settlement
Beginning of the 2nd millennium settlement
18th–19th cent. graves LNM AR 644:1–15

GARŠVIAI

Biržų r.

Kapinynas Rovėjos upės dešiniajame krante. Sudarytas kasant žvyrą. Buvo randama žmonių kaulų ir archeologinių dirbinių. Keli radiniai pateko į Rokiškio krašto muziejų.

XI–XII a. radiniai

Cemetery on the right bank of the river Rovėja. Destroyed during the mining of gravel. Human bones and archaeological objects used to be found here. A few finds got into the Rokiškis Land Museum.

11th–12th cent. finds

RKM 4845:2

GYKIAI

Anykščių r.

Kapai į Š nuo Beragio ežero, netoli Visetiškių ir Miškinų pilkapynų. 1925 m. valstietis A. Pilkauskas išarė 2 griautinius žmonių kapus su įkapėmis. Radinius perdaivė į Rokiškio krašto muziejų, vėliau jie pateko į Šiaulių „Aušros“ muziejų. Vieta žvalgyta 1977 ir 1982 m.

IX–XI a. radiniai

Graves to the north of the lake Beragis, near the barrow cemeteries of Visetiškės and Miškiniai. In 1925 farmer A. Pilkauskas ploughed over 2 inhumation graves containing grave goods. He handed over the finds to the Rokiškis Land Museum, and later they were transferred to the Šiauliai 'Aušra' Museum. The site was surveyed in 1977 and in 1982.

9th–11th cent. finds

ŠAM 974–979

GIRSTEIKIAI

Kupiškio r.

Pilkapiai Pyvesos upės dešiniajame krante. XIX a. buvę 3 pilkapiai su akmenų vainikais. XIX a. pab. pilkapius kasinėjo vietas smalsuoliai. Iš suardytų kapų į Kupiškio etnografijos muziejų pateko viena apyrankė.

III–IV a. radinys

Barrows on the right bank of the river Pyvesa. In the 19th century there were 3 barrows with stone circles. At the end of the 19th century the barrows were excavated by the curious local inhabitants. One bracelet from damaged graves was handed over to the Kupiškis Ethnographic Museum.

3rd–4th cent. find

KEM 8148

ILČIŪNAI

Kupiškio r.

Pilkapiai miške, likę 2 suardytų pilkapių vainikai. Muziejuose saugoma atsitiktinių radinių.

I tūkst. vid. pilkapiai

Barrows in the forest, stones circles of 2 ruined barrows survive. Museum collections contain occasional finds.

Mid-1st millennium barrows

LNM AR 56:1

INDRIŪNAI

Rokiškio r.

Kapinynas Dumbliaus (Baublių) ežero šiaurės vakariname krante. Nuo XIX a. pab. dirbant ūkininkus darbus buvo randama žmonių kaulų ir archeologinių dirbinių. 1999 m. LII (vad. A. Simniškytė) atliko žvalgomuosius tyrinėjimus, atidengė 80 m² plotą. Nustatyta, kad buvę kapinynas su naikintas.

XI–XIII a. radiniai

Cemetery on the northwest bank of the lake Dumbliaus (Baubliai). Beginning with the end of the 19th century human bones and archaeological finds were discovered in the course of agricultural activities. In 1999 LII expedition led by A. Simniškytė performed survey explorations and uncovered the area of 80 sq. m. It was established that the formerly existing cemetery had been destroyed.

11th–13th cent. finds

LNM AR 205:1; RKM A 310

JULJANAVA (Parupė)

Biržų r.

Pilkapiai, senkapis Nemunėlio upės kairiajame krante. XX a. 4 deš. buvę 3 pilkapiai, dabar neišlikę. Aptikta atsitiktinių radinių. 1974 m. MMT (vad. J. Markelevičius) išskasė žvalgomają perkasą.

V–VI a. radiniai

Barrows, old cemetery on the left bank of the river Nemunėlis. In the 1930s there were 3 barrows that failed to survive. Occasional finds have been found. In 1974 MMT expedition led by J. Markelevičius dug a survey trench.

5th–6th cent. finds

LNM AR 512:1; BKM A 600, 601

JUODONYS

Rokiškio r.

Piliakalnis netoli Jaros ir Malaišos upių. 1986–1987 m. LII (vad. E. Grigaliavičienė) tyrinėjo piliakalnį, ištyle 228,5 m² aikštélės plotą. Išskirti trijų laikotarpių gyvenimo piliakalnyje kultūriniai sluoksniai. Ypač turtingas vidurinis „klestėjimo“ sluoksnis, aptikta židinių, grindinių, keramikos, kitų radinių. Vėlyvajame etape dalis žmonių jau gyvено ir papédés gyvenvietėje.

I tūkst. pr. m. e.–III a. kultūrinis sluoksnis

IV–VII a. kultūrinis sluoksnis

XI–XII a. kultūrinis sluoksnis

Hill-fort near the rivers Jara and Malaiša. In 1986–1987 LII expedition led by E. Grigaliavičienė explored the hill-fort and excavated the area of 228,5 sq. m. of the hill-fort platform. The cultural layers pertaining to the three periods of habitation on the hill-fort have been distinguished. Especially rich is the middle layer of 'prosperity'.

Juodonių piliakalnis ir gyvenvietė. 1959 m.
Juodony's hill-fort and settlement. 1959

Fireplaces, pavements, pottery and other finds have been discovered. At the late stage part of the population also inhabited the settlement at the foot of the hill-fort.

1st millennium BC–3rd cent. cultural layer
4th–7th cent. cultural layer
11th–12th cent. cultural layer LNM AR 722:1–44
Bibl.: Nakaitė, 1959b, p. 138–150; Grigalavičienė, 1992b, p. 41–90; Simniškytė, 2002a, p. 137–156; Daugnora..., 2004, p. 111–134.

JUODONYS

Rokiškio r.

Piliakalnio papėdės gyvenvietė. 1958–1959 m. LII ir RKM (vad. L. Nakaitė ir E. Butėnienė) ištyrė 220 m² gyvenvietės plotą, aptiko kultūrinį sluoksnį ir archeologinių dirbinių. 1989 m. LII (vad. E. Grigalavičienė) tėsė tyrinėjimus, atidengė 90 m² plotą su 0,7–2,8 m storio kultūriniu sluoksniu, rado akmenų grindinių, židinių, keramikos ir kitų radinių. 2002 m. LII (vad. A. Strimaitienė) tėsė gyvenvietės tyrinėjimus, siekdamas patiksinti vietovės apgyvendinimo raidą, atidengė dar 7,5 m² ploto.

VI a. pab.–VII a. kultūrinis sluoksnis
VII–IX a. kultūrinis sluoksnis
IX–XIII a. kultūrinis sluoksnis

Juodonių gyvenvietės tyrinėjimai. 1959 m.
Exploration of the Juodony settlement. 1959

Settlement at the foot of the hill-fort. In 1958–1959 LII and RKM expeditions led by L. Nakaitė and E. Butėnienė explored the settlement area

of 220 sq. m., discovering cultural layer and archaeological finds. In 1989 LII expedition led by E. Grigalavičienė continued explorations, uncovering the area of 90 sq. m. with 0,7–2,8 m. thick cultural layer and discovering stone pavements, fireplaces, pottery, and other finds. In 2002 LII expedition led by A. Strimaitienė continued exploration of the settlement in order to establish with greater precision the development of the settlement's population, and uncovered additional area of 7,5 sq. m.

End of 6th cent.–7th cent. cultural layer

7th–9th cent. cultural layer

9th–13th cent. cultural layer

LNM AR 746:1–50; RKM A 436, 443, 444, 546, 558, 568

Bibl.: Nakaitė, 1959b, p. 138–150; Grigalavičienė,

1992b, p. 41–90; Simniškytė, 2002a, p. 137–156;

Daugnora..., 2004, p. 111–134.

JUOSTININKAI

Anykščių r.

Pilkapiai sunaikinti, buvę dabartinių kaimo kapinių vietoje. Atsikiltiniai radiniai iš kapų pateko į muziejus.

II–III a. radiniai

X–XI a. radiniai

XV–XVI a. radiniai

Barrows that were on the site of the present village cemetery have been destroyed. Occasional finds from the graves found their ways to museum collections.

2nd–3rd cent. finds

10th–11th cent. finds

15th–16th cent. finds LNM AR 545:1–6; VDKM 1524:3

JURKIŠKIS

Rokiškio r.

Lobis. 1969 m. moksleiviai V. ir V. Kvedarai rado keletą monetų, atidavė jas į Kamajėlių mokyklą. Mokytojas J. Vainiliūnas kasinėdamas rado dar 14 monetų iš molinio puodo šukui. 1969 m. mokytojas perdavė 17 monetų į LNM.

XVII a. pab. lobis

Hoard. In 1969 school-pupils V. and V. Kvedaras and their mother discovered several coins and handed them over to the school of Kamajėliai. Teacher J. Vainiliūnas performed excavation and found 14 more coins and fragments of a ceramic pot. In 1969 the teacher handed 17 coins over to LNM.

End of the 17th cent. hoard LNM NL 44:1–17

Bibl.: Ivanauskas, 1995, p. 195–196.

KAMAJAI (žr. / see SKREBIŠKIS)

KERELIAI

Kupiškio r.

Piliakalnis Kupos upės kairiajame krante. 1985–1986 m. LII (vad. E. Grigalavičienė) ištyrinėjo beveik visą piliakalnio aikštę, atidengė 568 m² plotą. Aikštéléje aptikta grindinių, židinių, dau-

giau kaip 1000 įvairių stulpaviečių, gausu įvairių dirbinių bei keramikos. Išskirti 3 kultūrinio sluoksnio horizontai rodo, kad piliakalnyje buvo gyventa ištisai be didelių pertraukų.

Daugiausia radinių aptikta viduriniame sluoksnje. Viršutinis – vėlyvasis – sluoksnis labiausiai suardytas. Gausybė degesių rodė vykusį didžiulį gaisrą, po kurio gyvenimas Kerelijų piliakalnyje nebeatgijo.

I tūkst. pr. m. e. – I–II a. kultūrinis sluoksnis

II–IV a. kultūrinis sluoksnis

V–VI a. kultūrinis sluoksnis

Kerelijų piliakalnis iš šiaurės rytų pusės. 1969 m.
Kerelai hill-fort, view from northeast. 1969

Hill-fort on the left bank of the river Kupa. In 1985–1986 LII expedition led by E. Grigalavičienė explored almost all of the hill-fort platform and uncovered the area of 568 sq. m. Pavements, fireplaces, more than 1000 various pillar-holes, numerous various objects and pottery have been discovered in the platform. 3 horizons distinguished within the cultural layer indicate that the hill-fort was inhabited continually, without greater interruptions.

Most numerous finds were discovered in the middle layer. The upper, late layer is the most damaged. Numerous traces of burning indicate an immense fire after which habitation on the hill-fort of Kerelai no longer revived.

1st millennium BC – 1st–2nd cent. AD cultural layer

2nd–4th cent. cultural layer

5th–6th cent. cultural layer LNM AR 726:1–133

Bibl.: Grigalavičienė, 1992a, p. 85–105.

KERELIAI

Kupiškio r.

Papédės gyvenvietė piliakalnio šiaurvakarinėje, pietinėje ir pietrytinėje pusėse. 2001 m. LII (vad. A. Simniškytė) žvalgė aplinką, konstataavo kultūrinį sluoksnį, aptiko lobį, kurį sudarė dvi apyrankės.

I tūkst.–II tūkst. pradžios gyvenvietė

Settlement at the foot of the hill-fort, on its northwestern, southern, and southeastern sides. In 2001 LII expedition led by A. Simniškytė surveyed the area, established the presence of a cultural layer and discovered a hoard consisting of two bracelets.

1st millennium–beginning of the 2nd millennium

settlement

LNM AR 785:1–2; VDKM 904:2

KRAŠTAI

Anykščių r.

Senkapis, vad. Taurakalniu. 1910 m. kapus kasi- nėjo J. Basanavičius, ištyrė 20 kapų, kurių 18 likę aprašymai. Kapai su negausiomis įkapėmis. Vie- name kape aptikta monetų.

XIV a. pab.–XVII a. kapai

Old cemetery, the so-called Taurakalnis ['Bison-hill']. In 1910 the graves were excavated by J. Basanavičius who explored 20 graves, whereof 18 descriptions survive. Graves with scant grave goods. One grave contained coins.

End of the 14th–17th cent. graves

LNM AR 78:1–57

Bibl.: Akavickas, 1995, p. 5–1; Ivanauskas, 2001, p. 95.

KRYLIAI

Rokiškio r.

Kapinynas. 1994 m. KPC (vad. P. Tebelškis) at- liko žvalgomuosius tyrinėjimus, tačiau jokių ra- dinių neaptiko. Atrodo, jau XX a. pr. kapinynas sunaikintas.

Cemetery. In 1994 KPC expedition led by P. Tebelškis performed survey explorations, but dis- covered no finds. It seems that the cemetery had been destroyed as early as the beginning of the 20th century.

RKM 16869

KUOKŠIAI

Rokiškio r.

Pilkapiai, vad. Katmilžiai, Lėškupio ir Katmilžių upelių kairiajame krante. Buvę 4 pilkapiai su ak- menų vainikais apardyti XIX a. pab. ūkinė darbų metu. 1939 m. Vytauto Didžiojo kultūros muzie- jus (vad. J. Puzinas) ištyrė pilkapių liekanas, ap- tiko nedegintų mirusiuju kapus.

III–IV a. kapai

X–XII a. kapai

Barrows, so-called Katmilžiai, on the left bank of the small rivers Lėškupis and Katmilžiai. Previous 4 barrows with stone circles were disturbed in the course of agricultural activities at the end of the 19th century. In 1939 the Vytautas Magnus Culture Museum expedition led by J. Puzinas ex- plored the remains of the barrows and discovered graves where dead were buried without burning.

3rd–4th cent. graves

10th–12th cent. graves

VDKM 1489, 1805:6; RKM

KUPIŠKIS

Senkapis. 1996 m. KPC (vad. P. Tebelškis) ištyrė 3 griautinius kapus. Vie name rasta moneta.

XVII a. kapas

Old cemetery. In 1996 KPC expedition led by P. Tebelškis explored 3 inhumation graves. One grave contained a coin.

17th cent. grave

Bibl.: Ivanauskas, 2001, p. 98.

LNM GRD 69307

MIELĒNAI

Rokiškio r.

Piliakalnis, piliakalnio papédės gyvenvietė (vad. Bajorai, Piliakalnis). 1933 m. P. Tarasenka aikštėlės pakraštyje ir šlaite ištyrė 40 m² plotą, aptiko 0,6 m storio kultūrinį sluoksnį, rado brükšniuotosios ir lygiu paviršiumi keramikos, šlako.

I tūkst. pr. m. e.–I tūkst. 1 pusės kultūrinis sluoksnis

Hill-fort and settlement at the foot of the hill-fort (so-called Bajorai, Piliakalnis). In 1933 P. Tarasenka explored an area of 40 sq. m. at the edge of the platform and on the escarpment, discovering 0,6 m. thick cultural layer and uncovering striped as well as smooth-surface pottery and slag.

1st millennium BC–first half of the 1st millennium AD cultural layer

VDKM

Bibl.: Tarasenka, 1934, p. 85–87; LPA, vol. II, 2005, p. 344–345.

MIŠKINIAI

Ankyščių r.

Pilkapiai 200 m atstumu kairėje Jaros (Šetekšnos) upės pusėje. 1982 m. MMT žvalgomosios ekspedicijos metu aptiki 6 pilkapių. 1989 m. LII (vad. V. Kazakevičius) ištyrė vieną pilkapių su akmenų vainiku, rado 14 griautinių kapų, iš kurių 7 buvę sampile akmenų vainiko viduryje, 7 už jo ribų. Mirusieji laidoti įvairiomis kryptimis.

VII–XIII a. kapai

Miškiniai, pilkapis I. 1989 m.

Miškiniai, barrow I. 1989

Barrows at the distance of 200 metres on the left bank of the river Jara (Šetekšna). In 1982 in the course of an MMT survey expedition 6 barrows were discovered. In 1989 LII expedition led by V. Kazakevičius investigated one barrow with a stone circle and found 14 inhumation graves, whereof 7 were in the in-fill within the stone circle, and 7 were outside it. The dead were buried lying in various directions.

7th–13th cent. graves

LNM AR 739:1–60

Bibl.: Kazakevičius, 2000b, p. 115–140.

MOŠKĖNAI

Rokiškio r.

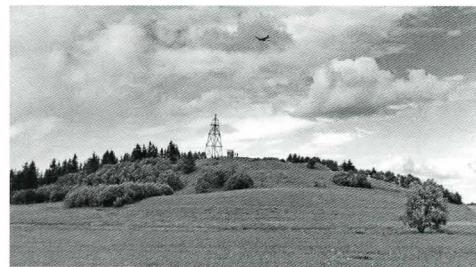
Piliakalnis ir piliakalnio gyvenvietė (vad. Laukupėnai) Laukupės upės kairiajame krante. Piliakalnio aikštėlė supa 2 žiedų pylimai stačiais krantais. Aplink piliakalnį iš visų pusiuļ buvusi gyvenvietė.

1909–1910 m. L. Kšivickis ištyrė beveik visą piliakalnio aikštėlę, atidengė 0,2–1 m storio kultūrinį sluoksnį. Aptiko akmenų grindinį, įvairių kaulo, akmens dirbinių, keramikos, geležinių įrankių ir žalvario papuošalų.

1995 m. KPC (vad. P. Tebelškis) atliko žvalgomuosius tyrinėjimus piliakalnio gyvenvietėje, iškasė 12 m² plotą, kultūrinio sluoksnio neaptiko.

I tūkst. pr. m. e. pab.–I tūkst. kultūrinis sluoksnis

I–VII a. kultūrinis sluoksnis

Moškėnų piliakalnis. 1949 m.

Moškėnai hill-fort. 1949

Hill-fort and hilltop settlement (so-called Laukupėnai) on the left bank of the river Laukupė. The hill-fort platform is surrounded by two circles of steep ramparts. The hill-fort was surrounded by settlement on all sides. In 1909–1910 L. Krzywicki explored almost all of the platform and uncovered 0,2–1 m. thick cultural layer. He found stone pavement, various bone and stone objects, ceramic, iron tools and bronze ornaments.

In 1995 KPC expedition led by P. Tebelškis performed survey explorations in the hill-fort settlement and excavated the area of 12 sq. m., but found no cultural layer.

End of the 1st millennium BC–1 millennium AD cultural layer

1st–7th cent. cultural layer

LNM AR 535:1;

VDKM 1501:308, 334–336, 338, 340, 342; RKM

Bibl.: LPA, vol. II, 2005, p. 346–349.

MUORIŠKIAI

Biržų r.

Pilkapiai Nemunėlio upės kairiajame krante. Buvo 6 pilkapių su akmenų vainikais. 1974–1975 m. MMT ir BKM (vad. J. Markelevičius ir E. Morauskienė) ištyrė 5 pilkapius. Mirusieji laidoti nedeginti po sampilu, trijuose pilkapiuose po 8, dviejuose po 17 žmonių.

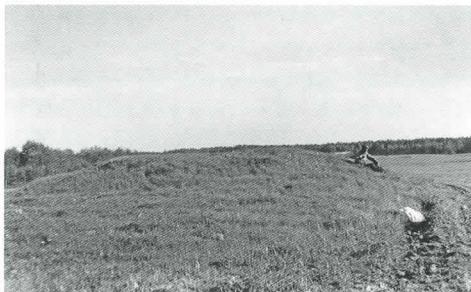
III–V a. kapai

Barrows on the left bank of the river Nemunėlis. There were 6 barrows with stone circles. In 1974–1975 MMT and BKM expeditions led by J. Markelevičius and E. Morauskienė explored 5 barrows. The dead were buried unburnt under the in-fill. Three barrows contained 8 persons each, and the remaining two 17 persons each.

3rd–5th cent. graves

BKM A 455a, 482, 482a, 523–527, 541, 542, 551, 594

Bibl.: Markelevičius, Morauskienė, 1977, p. 87–93.

Muoriškių pilkapis. 1969 m.
Muoriškiai barrow. 1969

NORKŪNAI

Rokiškio r.

Pilkapynas Audros upės kairiajame krante. XX a. pr. buvo apie 50 pilkapių, 1948 m. likę tik 17 apardytų pilkapių. 1907 m. juos kasinėjo J. Žiogas, tačiau jokių duomenų neišliko. 1948, 1964, 1968, 1970 m. RKM (vad. A. Krasauskas, vėliau S. Juodelis) ištirė 8 apardytų pilkapių liekanas. Pilkapiai buvę su akmenų vainikais, mirusieji laidoji nedeginti.

V–VII a. kapai

Barrow cemetery on the left bank of the river Audra. At the beginning of the 20th century there were around 50 barrows, and in 1948 there were only 17 disturbed barrows remaining. In 1907 they were excavated by J. Žiogas, yet no data of the excavation survive. In 1948, 1964, 1968, and 1970 RKM expedition led by A. Krasauskas, and later by S. Juodelis explored the remains of 8 disturbed barrows. Barrows were with stoned circles, and the dead were buried unburnt.

5th–7th cent. graves

RKM A 377, 381

Bibl.: Juodelis, 1972, p. 34–35.

ONIŪNAI

Kupiškio r.

Lobis, aptiktas 1986 m. kasant melioracijos griovi. Į Kupiškio etnografijos muziejų pateko tik dažlis buvusio lobio – 23 įvairių valstybių monetos.

XVIII a. pr. lobis

Hoard, discovered in 1986 during the digging of irrigation ditch. Only part of the previously existing hoard, 23 coins of various states, found its way to the Kupiškis Ethnographic Museum.

Early 18th cent. hoard

KEM 10444:1–23

Bibl.: Ivanauskas, 1995, p. 257–259.

PAGIEGALA

Panevėžio r.

Senkapis, vad. Švedų kapai, Pietupio kalnelis, Lėvens ir Pietupio upių santakoje. 1913 m. atsitiktinai aptikti keli griautiniai kapai, juose rasta monetų. Radiniai buvo perduoti LMD (vėliau pateko į LNM). 1981–1982 m. LII (vad. O. Kuncienė) tyrinėjo kapinyną, iškasė 30 griautinių kapų, iš kurių 13-oje aptikta monetų.

XV–XVI a. kapai

Old cemetery, the so-called 'Švedų kapai' (Swedish Graves), Pietupis hill, confluence of the rivers Lėvuo and Pietupis. In 1913 several inhumation graves containing coins were discovered accidentally. Finds were handed over to LMD (and later transferred to LNM). In 1981–1982 LII expedition led by O. Kuncienė explored the cemetery and excavated 30 inhumation graves, 13 of which contained coins.

15th–16th cent. graves

LNM AR 51:1–15, GRD 102408

PAJUOSTIS

Panėvėžio r.

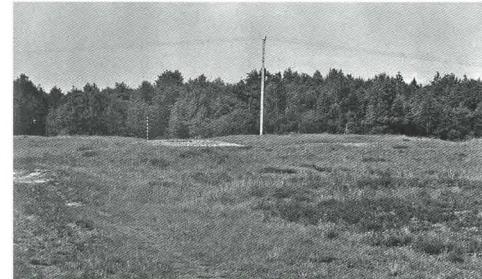
Pilkapynas, senkapis Juostos upės kairiajame krante, šalia kaimo kapinių ir dalinai jų vietoje. XX a. 1 pusėje pilkapių buvo ardomi nurenkant akmenis, kasinėti mėgejų. 1971–1974 m. VPU (vad. M. Michelbertas) ištirė 21 pilkapių. Nustatyta, kad pilkapių supilti buvusios brūkšniuotosios keramikos kultūros gyvenvietės vietoje. Tyrinėjimų metu aptikta 22 ankstyviausių kapų, taip pat vėliau į pilkapius palaidotų 9 mirusiuųjų kapai. Ištirtas 91 vėlyvas krikščionių laikų kapas. Daugetyje senkapio kapų aptikta monetų.

II–I tūkst. pr. m. e. gyvenvietė

I–III a. pilkapių su kapais

V–XII a. kapai

XVI–XVIII a. kapai

Pajuoščio pilkapynas su senkapiu iš šiaurės pusės. 1971 m.
Pajuoščio barrow cemetery with an ancient grave,
view from the north. 1971

Barrow cemetery, old cemetery on the left bank of the river Juosta, near the village cemetery and partly on its site. In the first half of the 20th century the barrows were disturbed through the removal of stones and excavated by amateurs. In 1971–1974 VPU expedition led by M. Michelbertas explored 21 barrows. It was established that the barrows were banked on the site of a former settlement of the striped pottery culture. During the exploration 22 earliest graves were discovered, as well as 9 graves of the dead buried in the barrows later. 91 late graves of the Christian period were also explored. Most graves of the ancient cemetery contained coins.

2nd–1st millennium BC settlement

1st–3rd cent. barrows with graves

5th–12th cent. graves

16th–18th cent. graves LNM AR 554:1–413; VDKM

Bibl.: Michelbertas, 2004.

PAKRITIŽIS*Panevėžio r.*

Senkapis, dalis sunaikinta. Pavieniai radiniai apteko į Raguvos mokyklą. 1975 m. MMT (vad. J. Markelevičius) atliko žvalgomuosius tyrinėjimus, ištyrė 6 griautinius kapus, aptiko pavienių radinių iš suardytų kapų.

XIV–XV a. kapai

Old cemetery, partly destroyed. Individual finds found their way to the school of Raguva. In 1975 MMT expedition led by J. Markelevičius performed survey explorations, explored 6 inhumation graves and found occasional objects from the ruined graves.

14th–15th cent. graves

LNM AR 596:1–68

PAPILIAI*Rokiškio r.*

Piliakalnis ir papédės gyvenvietė Kriaunos upės dešiniajame krante. Piliakalnį ir gyvenvietę žvalgė archeologai. Piliakalnyje aptikta keramikos lygiu ir brükšniuotu paviršiumi, gyvenvietėje (apie 4,5 ha) – lygiu ir grublėtu paviršiumi.

I tūkst. pr. m. e. pab.–I tūkst. pradžios piliakalnis
I tūkst. gyvenvietė

Hill-fort and base settlement on the right bank of the river Kriauna. The hill-fort and the settlement were surveyed by archaeologists. Smooth-surface and striped pottery was found on the hill-fort, whereas the smooth- and rusticated-surface pottery was found in the settlement (ca. 4,5 hectares).

Late 1st millennium BC–early 1st millennium AD hill-fort

1st millennium settlement AD VDKM; LNM GRD
Bibl.: LPA, vol. II, 2005, p. 350–351.**PELYŠĖLĖS***Anykščių r.*

Kapinynas (?), senkapis. 1930 m. dirbant ūkininkus darbus buvo rasta archeologinių dirbinių. 1986 m. LIEM (vad. E. Butėnienė) atliko žvalgomuosius tyrinėjimus, aptiko 3 griautinius kapus su įkapėmis.

XIV–XV a. kapai

Cemetery (?), old cemetery. Archaeological finds were discovered in the course of agricultural activities in 1930. In 1986 LIEM expedition led by E. Butėnienė performed survey explorations and found 3 inhumation graves with grave goods.

14th–15th cent. graves

LNM GRD

Bibl.: Butėnienė, 1988, p. 153–154.

PETREŠIŪNAI*Rokiškio r.*

Piliakalnis ir papédės gyvenvietė užima maždaug 1 ha plotą. 1909–1910 m. L. Kšivickis ištirė 915 m² piliakalnio aikštelės, aptiko iki 1,2 m storio kultūrinį sluoksnį, kuriame išskyrė du horizontus su buvusių pastatų grindiniais. Rado daug akmens, molio, kaulo, titnago dirbinių iš ankstyvo laikotarpio, taip pat geležinių bei žalvarinių dirbinių, keramikos lygiu ir brükšniuotu paviršiumi.

Papédės gyvenvietėje rasta brükšniuotosios ir grublėtosios keramikos. 2003 m. LII (vad. A. Strimaitienė) ištirė 16 m² plotą, aptiko geležinių, žalvarinių dirbinių, keramikos lygiu paviršiumi, brükšniuotosios ir ornamentuotos.

Piliakalnis – I tūkst. pr. m. e. pab.– I tūkst. pradžios kultūrinis sluoksnis

Gyvenvietė – I tūkst. pradžios kultūrinis sluoksnis

Petrešiūnų piliakalnis iš rytų pusės
Petrešiūnai hill-fort, view from the east

Hill-fort and base settlement occupies an area of around 1 hectare. In 1909–1910 L. Krzywicki explored 915 sq. m. of the hill-fort platform and discovered up to 1,2 m. thick cultural layer, in which he distinguished two horizons containing pavements of former buildings. He also discovered many stone, ceramic, bone and flint objects from the early period, as well as iron and bronze objects and smooth-surface and striated pottery.

Striped and rough-surface pottery was found in the base settlement. In 2003 LII expedition led by A. Strimaitienė explored the area of 16 sq. m. and found iron and bronze objects, smooth-surface, striped, and ornamented pottery.

Hill-fort – late 1st millennium BC–1st millennium AD cultural layerSettlement – early 1st millennium AD cultural layer VDKM 1505:23, 55; LNM GRD 97186

Bibl.: Krzywicki, 1914, p. 1–27; LPA, vol. II, 2005, p. 352–353.

PYRAGIAI*Kupiškio r.*

Kapinynas netoli Kupos upelio. XIX a. pab. kaasant žvyrą rasta žmonių kaulų ir archeologinių dirbinių, kurių dalis pateko į muziejų. 1984 m. MMT (vad. P. Tebelškis) bandė ištirti kapinyno likučius, tačiau jokių kapų neaptiko. Matyt, kapinynas visiškai sunaikintas kaasant žvyrą.

IX–XII a. radiniai

Cemetery near the small river of Kupa. In the course of digging gravel at the end of the 19th century human bones and archaeological objects were discovered, part of which were handed over to museum. In 1984 MMT expedition led by P. Tebelškis tried to explore the remains of the cemetery, but failed to discover any graves. Perhaps the cemetery was totally destroyed in the course of gravel mining.

9th–12th cent. finds

VDKM 1203:6–8

PLUNDAKAI

Kupiškio r.

Senkapis. 1984 m. MMT (vad. P. Tebelškis) ištyrė 28 griautinius kapus, pusėje jų rasta monetų.
XVII–XVIII a. kapai

Old cemetery. In 1984 MMT expedition led by P. Tebelškis explored 28 inhumation graves, half of which contained coins.

17th–18th cent. graves

LNM AR 671:1–40

SKREBIŠKIAI

Biržų r.

Pilkapiai, senkapis, vad. Kačmilžiai, į rytus nuo kaimo kapinaičiu. Likę 2 pilkapiai su akmenų vainikais. 1932 m. kasinėjo Biržų krašto muziejaus darbuotojai, rado žmogaus griaūčius ir dirbinių.

III–IV a. radiniai

VII–VIII a. radiniai

XVI a. radiniai

Barrows, old cemetery, so-called Kačmilžiai, to the east of the village cemetery. 2 barrows with stone circles survive. In 1932 the site was excavated by the employees of the Biržai Land Museum, who discovered a human skeleton and some objects.

3rd–4th cent. finds

7th–8th cent. finds

16th cent. finds

BKM A 214, 338a, 342, 343:1–2, 793

SKREBIŠKIS (KAMAJAI)

Rokiškio r.

XX a. pr. kasinėjo S. Masalitinovas, rado du pentinus. Į LNM pateko pentinai iš J. Obstos rinkinio su metrika iš Kamajų.

IV a. radinys

At the beginning of the 20th century it was excavated by S. Masalitinov who discovered two spurs. LNM possesses spurs from the collection of J. Obst with the Kamajai reference.

4th cent. find

LNM AR 55:1–2

Bibl.: Makarenko, 1910, p. 105.

SKREBOTIŠKIS

Pasvalio r.

Pilkapiai (?). Žvirgždinės lauke nuo seno buvo randama žmonių kaulų ir įvairių dirbinių. Vienas radinys pateko į LMD rinkinius, vėliau – į LNM.

III–IV a. radinys

Barrows (?). From the old times human bones and various objects used to be discovered in the field of Žvirgždinė. One find made its way to the collections of LMD, and later to LNM.

3rd–4th cent. find

LNM AR 42:1

Bibl.: Žiemgaliai, 2005, nr. 46.

SKVERBAI

Kupiškio r.

Pilkapynas Lévens upės kairiajame krante, į ŠV nuo Stirniškių piliakalnio. XX a. pr. buvę 11 pilkapiai su akmenų vainikais. 1909 m. I. Abramovas iškasė 4 pilkapius, rado griautinius kapus be įkapių. Pilkapiai buvo ariami ir XX a. vid. visai sunaikinti. Pavieniai radiniai pateko į Kupiškio etnografijos muziejų.

III–V a. dirbiniai

Barrow cemetery on the left bank of the river Lévo, northwest from the hill-fort of Stirniškiai. At the beginning of the 20th century there were 11 barrows with stone circles. In 1909 I. Abramov excavated 4 barrows and found inhumation graves without grave goods. The barrows were ploughed and in the middle of the 20th century totally destroyed. Individual finds were handed to the Kupiškis Ethnographic Museum.

3rd–5th cent. objects

KEM 8118, 8120, 8122

STUBURAI

Kupiškio r.

Pilkapiai Pyvesos upės dešiniajame krante. Buvo keli pilkapiai su akmenų vainikais sunaikinti ariant. Pavieniai radiniai pateko į Kupiškio etnografijos muziejų.

X–XII a. radinai

Barrows on the right bank of the river Pyvesa. There were several barrows with stone circles which were destroyed through ploughing. Individual finds made their way to the Kupiškis Ethnographic Museum.

10th–12th cent. finds

KEM 8168:1, 2

TURDVARIS

Rokiškio r.

Kapyninas. Į Rokiškio krašto muziejų pateko keletas atsikitintų radinių. 1958 m. LII (vad. L. Nakaitė) iškasė 24 m² žvalgomąją perkasą, aptiko archeologinių dirbinių.

III–IV a. radinai

VIII–XII a. radinai

Cemetery. Rokiškis Land Museum obtained several accidental finds. In 1958 LII expedition led by L. Nakaitė excavated 24 sq. m. survey trench and found archaeological objects.

3rd–4th cent. finds

8th–12th cent. finds

RKM A 386, 387

ULIŪNAI

Panėvėžio r.

Senkapis, dalinai sunaikintas žvyro karjero. 1959 m. Panėvėžio kraštotoyros muziejus ištyrė 8 kapų liekanas. 1971 m. LII (vad. V. Urbanavičius) ištyrė likusią kapinyno dalį, aptiko dar 70 griautinių kapų, iš kurių 43 buvo visai be ikapių, 13-oje rasta monetų.

XIV–XVII a. kapai

Uliūnų senkapis. 1969 m.
Uliūnai old cemetery. 1969

Old cemetery, partly destroyed by gravel pit. In 1959 Panėvėžys Land Museum explored remains of 8 graves. In 1971 LII expedition led by V. Urbanavičius explored the rest of the cemetery and discovered 70 more inhumation graves, 43 out of which contained no grave goods, and 13 contained coins.

14th–17th cent. graves

LNM AR 689:1–78

Lit.: Urbanavičius, 1975, p. 51–62.

VABALNINKAS

Biržų r.

Pilkapiniai, kapinynas, senkapis prie Musės upės. Nuo XIX a. pab. kasant žvyrą ir dirbant kitus ūkio darbus buvo randama archeologinių dirbiinių. 1936 m. VAK (vad. E. Šneideraitis) žvyrdubės pakraštyje iškasė 2 griautinius kapus, tačiau duomenų apie juos neišliko. 1974 m. MMT (vad. J. Markelevičius) ištyrė 2 griautinius kapus, kuriuose rasta monetų. 1998 m. LII (vad. I. Vaškevičiūtė) ištyrė 300 m² spėjamą senkapio vietą, jokių kapų neaptikta. Matyt, kapinynas, buvęs žvyrdubės vietoje, visiškai sunaikintas.

III–IV a. radiniai

IX–XII a. radiniai

XVII a. kapai

Barrows, cemetery, old cemetery by the river Musė. Beginning with the end of the 19th century in the course of digging gravel and performing other household activities archaeological finds used to be found. In 1936 VAK expedition led by E. Šneideraitis excavated two inhumation graves on the edge of the gravel pit, yet no data about them survive. In 1974 MMT expedition led by J. Markelevičius explored 2 inhumation graves where coins were found. In 1998 LII expedition led by I. Vaškevičiūtė explored the 300 sq. m. hy-

pothetical site of the old cemetery, but no graves were found. It is likely that the cemetery on the site of the gravel pit was totally destroyed.

3rd–4th cent. finds

9th–12th cent. finds

17th cent. graves

VDKM 716:1–2, 4, 5; BKM

VAINEIKIAI

Rokiškio r.

Pilkapynas iš keliasdešimties pilkapių buvo ariamame lauke, apnaikintas. Pilkapiai buvę su akmenų vainikais. 1844 m. P. Vilčinskis iškasė kelis pilkapius, aptiko radinių. 1939 m. Vytauto Didžiojo kultūros muziejus (vad. J. Puzinas) ištyrė 1 pilkapij su kapu. 1997–1998 m. LII (vad. A. Simniškytė) ištyrė 3 pilkapius, kuriuose rado 15 griautinių kapų. Ankstesnieji kapai įrengti ant pilkapiro pagrindo, vėlesnieji įkasti į sampilą. Laidota įvairiomis kryptimis.

III–V a. kapai

VI a. pab.–VIII a. kapai

Barrow cemetery consisting of several dozens of barrows was in a ploughing field and is somewhat disturbed. The barrows had stone circles. In 1844 P. Vilčinskis excavated several barrows and discovered some objects. In 1939 the Vytautas Magnus Culture Museum expedition led by J. Puzinas explored one barrow containing a grave. In 1997–1998 LII expedition led by A. Simniškytė explored 3 barrows where 15 inhumation graves were found. Earlier graves were made on the ground level of the barrow, whereas the later ones were dug in the in-fill. The dead were buried facing various directions.

3rd–5th cent. graves

End of the 6th cent.–8th cent. graves

LNM AR 742:1–23; VDKM

Bibl.: Simniškytė, 1998, p. 155–156;

Simniškytė, 2000, p. 201–202.

VELEIKIAI

Zarasų r.

Lobis. Aptiktas atsitiktinai. 1967–1969 m. surinkta ir į muziejus perduota didžioji arabų monetų lobio dalis. 78 monetos pateko į Lietuvos nacionalinį muziejų, 9 monetos – į Rokiškio krašto muziejų.

Hoard. Discovered accidentally. In 1967–1969 major part of the hoard of Arabic coins was collected and handed over to museum. 78 coins were obtained by the National Museum of Lithuania, and 9 coins by the Rokiškis Land Museum.

LNM NL 25:1–77; RKM 8466:1–5, 9400:1–4

Bibl.: Dukša, 1981, p. 93–96; Kuncienė, 1972, p. 175–177.

VELIKUŠKĖS

Zarasų r.

Piliakalnis I Sartų ežero Bradesių įlankos pietiniame krante. Piliakalnis buvo apjuostas 3 grio vių ir pylimų linijomis. Piliakalnio šlaitai statūs. 1933 m. P. Tarasenka iškasė piliakalnio aikštelięs pietvakarinę dalį, padarė 9 pjūvius šlaituose, ištyrė 1400 m² plotą. Aptiktas 80 cm storio kultūrinis sluoksnis su gausiais radiniais iš akmens, kaulo, molio, geležies, mažiau iš žalvario bei sidabro. Piliakalnyje gausu lipdytos keramikos brūkšniuotu, lygiu, grublėtu paviršiumi, taip pat žiestų puodų šukui, gargažiu.

Piliakalnio papėdėje apie 1,5 ha plote yra papėdės gyvenvietė, tyrinėta 1933 m.

I tūkst. pr. m. e.–XIII a. kultūrinis sluoksnis

Hill-fort I on the south bank of Bradesių bay of the lake Sartai. The hill-fort was surrounded by three lines of ditches and ramparts. The escarpment of the hill-fort is steep. In 1933 P. Tarasenka explored the southwestern section of the hill-fort platform and made 9 incisions in the slopes, exploring the area of 1400 sq. m. 80 cm. thick cultural layer with numerous stone, bone, clay, iron, and somewhat fewer bronze and silver finds was discovered. Hill-fort contains abundant shaped pottery with striated, smooth, and rusticated surface, as well as potsherds of thrown pottery and cinder.

At the foot of the hill-fort there is a settlement occupying the area of around 1,5 hectares; it was explored in 1933.

1st millennium BC–13th cent. cultural layer

VDKM 877:66, 973:2, 4, 13, 20, 30, 34, 36, 44

Bibl.: LPA, 2005, vol. III, p. 432–435.

Velikuškių piliakalnis
Velikuškės hill-fort

VISÉTIŠKĖS

Anykščių r.

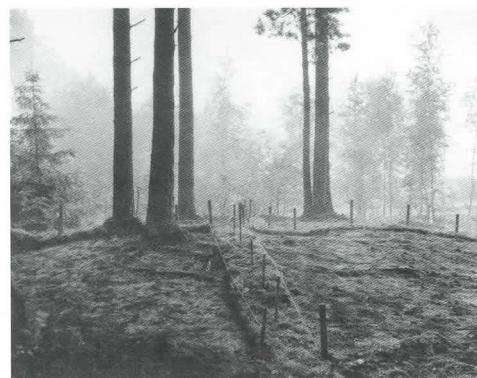
Pilkapynas Jaros (Šetekšnos) ir Aluočio upių dešiniajame krante. 1970 m. archeologas A. Girininkas aptiko dvi 7 ir 8 pilkapių grupes. 1985–1988 m. LIU (vad. V. Kazakevičius) ištyrė visus 15 pilkapių. 1999 m. pilkapyno aplinką žvalgė T. Ostrauskas ir Dž. Brazaitis. Tyrimai parodė, kad pilkapynas supiltas buvusios gyvenvietės vietoje. Abiejų grupių pilkapių nevienalaikiai. Vienos grupės pilkapių su akmens vainikais, viename pilkapyje

aptikta net iki 13 griautinių kapų. Mirusieji laidoti įkasant į sampilą ar po juo. Kitos grupės pilkapiuose aptikta po 1 kapą, o 3 pilkapių buvę visai tušti. Kapuose beveik neaptikta įkapių. Pilkapių sampiluose būta daug keramikos šukių, kurios, atrodo, atspindi ankstyvųjų pilkapių laidosenos ritualus. Pilkapiuose aptikti ir 2 degintiniai kapai, o sampiluose – suardytų degintinių kapų likučiai. Matyt, ankstesni kapai buvo suardyti vėlesnių palaidojimų.

II–I tūkst. pr. m. e. gyvenvietė

I tūkst. pr. m. e.–I tūkst. pradžios pilkapių grupė

VII–XII a. pilkapių grupė

Visetiškės, pilkapis III. 1988 m.

Visetiškės, barrow III. 1988

Barrow cemetery on the right bank of the rivers Jara (Šetekšna) and Aluočis. In 1970 archaeologist A. Girininkas discovered two groups of barrows, consisting of 7 and 8 barrows. In 1985–1988 LIU expedition led by V. Kazakevičius explored all the 15 barrows. In 1999 the environs of the barrow cemetery were surveyed by T. Ostrauskas and Dž. Brazaitis. The survey showed that the barrow cemetery was made on the site of a previous settlement. The barrows of the two groups pertain to different periods. The barrows of one group are crowned with stone circles, and one barrow contains up to 13 inhumation graves. The dead were buried by digging them in the in-fill or underneath it. The barrows of the other group were found to contain 1 grave each, whereas 3 barrows were found to be altogether empty. The graves contain virtually no grave goods. The in-fills of the barrows contained numerous pottery shards that seem to reflect the burial rituals of the early barrows. 2 incineration graves were also discovered in the barrows, whereas their in-fills contained the remains of destroyed incineration graves. It is probable that the earlier graves were destroyed during later burials.

2nd–1st millennium BC settlement

1st millennium BC–early 1st millennium AD group of barrows

7th–12th cent. group of barrows LNM AR 729:1–356

Bibl.: Kazakevičius, 2000a, p. 21–100; Brazaitis, 2000, p. 101–114.

VOSGÉLIAI

Zarasų r.

Piliakalnis ir papédės gyvenvietė užima 1,5 ha plotą. Piliakalnio šlaitai labai statūs, tačiau jis pats apardytas ariant. 1933 m. P. Tarasenka aikštélėje ir vakariname šlaite ištyrė 144 m² plotą, aptiko apie 1 m storio kultūrinį sluoksnį. Rasta kaulinių, molinių, akmeninių radinių, vėlesnių geležinių ir žalvarinių dirbinių, daug keramikos: lipdytos lygiu, brūkšniuotu ir grublėtu paviršiumi bei žiestos.

Piliakalnis – I tūkst. pr. m. e.–XIII a.
kultūriniai sluoksniai

Vosgelių piliakalnis iš šiaurės pusės
Vosgeliai hill-fort, view from the north

Hill-fort and base settlement occupy the area of 1,5 hectares. The slopes of the hill-fort are very steep, but the hill-fort itself was somewhat damaged through ploughing. In 1933 P. Tarasenka explored the area of 144 sq. m. on the platform and along the western slope, finding 1 m. thick cultural layer. Bone, clay, and stone finds, as well as later iron and bronze objects and numerous pottery (shaped pottery with smooth, striated, and rough surface, as well as thrown pottery) were discovered.

Hill-fort – 1st millennium BC–13th cent.
cultural layers

VDKM 974:3, 13–15, 1378:51, 92; LNM AR 75:1–45
Bibl.: LPA, vol. III, 2005, p. 442–443.

Sēlių archeologijos paminklai Latvijoje

Selonian archaeological sites in Latvia

ALINĀNI (Sēlpils Alināni, Altbergi)

Jēkabpils r.

Pilkapis apie 200 m nuo Baltenių ežero. Žinomas nuo 1858 m., kai Alinanų-Altbergų sodybos teritorijoje ariant buvo rasta antkaklė.

II a. radinys

Barrow around 200 metres from the lake Balteņu. It has been known since 1858 when a neck-ring was discovered in the territory of Alinani-Altbergi farmstead while ploughing.

2nd cent. find

LNVN RDM III 51

Bibl.: Moora, 1929, p. 129–130.

AUGSTIE KAPI (Biržu Leimaņu)

„Augstie kapi“, Koči)

Jēkabpils r.

Senkapis žinomas nuo 1923 m., kai jį užfiksavo Jēkabpilio vidurinės mokyklos senienų tyrinėtojų būrelis. 1970 m. LVI (vad. Z. Apala) 2000 m² senkapiro teritorijoje ištyrė 520 m² plotą, rasti 189 kapai.

XV a. pab.–XIX a. kapai

Old cemetery has been known since 1923 when it was recorded by the circle of explorers of antiquities at the Jēkabpils secondary school. In 1970 LVI expedition led by Z. Apala explored the area of 520 sq. m. out of the 2000 sq. m. that the old cemetery comprises, and discovered 189 graves.

End of the 15th cent.–19th cent. graves

LNVN VI 136:1–546; JNM

Bibl.: Apala, 1971, p. 25–26.

BETEĻI (Elkšņu Beteli)

Jēkabpils r.

Kapinynas Dienvidsusējos [Pietų Susējos] dešiniajame krante žinomas nuo 1965 m., kai jį surado LVI žvalgomoji ekspedicija. LVI (vad. E. Šnore) 1977–1978 m. ištyrė 360 m² plotą, rado 9 vėlyvojo geležies amžiaus ir 11 Nauujųjų laikų kapų. Aptiktas žirgo palaidojimas.

XI–XII a. kapai

XVII a. kapai

Cemetery on the right bank of river Dienvidsusēja, [South Susēja] known from 1965 when it was discovered by the LVI survey expedition. In 1977–1978 LVI expedition led by E. Šnore explored the area of 360 sq. m. and found 9 graves of the Late Iron Age and 11 graves of the modern ages. One horse-burial was discovered.

11th–12th cent. graves

17th cent. graves

LNVN VI 228:1–152; JNM 199:1–23

Bibl.: Šnore, 1987, p. 68–81.

BOKI (Ābeļu Boķi)

Jēkabpils r.

Pilkapynas žinomas nuo 1922 m., kai archeologas mēģėjas A. Štokmanis ištyrė vieną pilkapij, kuriame atidengė 14 kapų. 1925 m. H. Moora ištyrė antrą pilkapij su 16 kapų. LNVM 1961 m. ištyrė likusius 7 pilkapius, kuriuose buvo atidengti 102 kapai. Šalia šio pilkapyno yra vėlyvesnis Priednieku pilkapynas.

II a.–X a. pr.

Boki, III ir IV pilkapiai tyrinėjimų metu. 1961 m.
Boķi, barrows III and IV at the time of excavations. 1961

The barrow cemetery has been known since 1922 when an amateur archaeologist A. Štokmanis explored one barrow where he uncovered 14 graves. In 1925 H. Moora explored one more barrow with 16 graves. In 1961 LNVM explored the remaining 7 barrows where 102 graves were uncovered. Close to this barrow cemetery there is a later Priednieki barrow cemetery.

2nd cent.–beginning of the 10th cent.

LNVN A 2090–2124, A 7488:1–2, A 11777:1–752; JNM

1455, 1561–1563, 1586, 1587, 1675, 1695

Bibl.: Štokmanis, 1925, p. 473–477; Vankina, 1962, p. 13–15; Ванкина, 1985, c. 44–46.

KRĪGĀNI (Rites Krīgāni)

Jēkabpils r.

Kryganų ežero salos gyvenvietę 1977 m. surado LVI archeologinė ekspedicija, dirbusi Stupeliuose. 1978–1979 m. A. Stubavas ištyrė 656 m² gyvenvietės plotą (visa užima apie 2700 m²).

2300–1700 m. pr. m. e. kultūrinis sluoksnis

I tūkst. pr. m. e. kultūrinis sluoksnis

V–XII a. kultūrinis sluoksnis

The settlement on an island of Krīgāni lake was discovered in 1977 by the archaeological expedition of LVI which worked in Stulpeli. In 1978–1979 A. Stubavas explored the 656 sq. m. settlement area (the whole settlement occupies around 2700 sq. m.).

2300–1700 BC cultural layer

1st millennium BC cultural layer

5th–12th cent. cultural layer LNVN VI 286:1–309

Bibl.: Stubavs, 1979a, p. 72–77; Stubavs, 1980b,

p. 86–91; Stubavs, 1980a, p. 91–96.

ĶUNCI (Sēlpils Ķunci)*Jēkabpils r.*

Kapinynas Vykių ežero vakarinėje pakrantėje, apie 400–600 m nuo kranto, žinomas nuo 1931 m., kai į Paminklų valdybą iš šios vietas pateko kai kurie radiniai. 1981 m. LVI (vad. E. Šnore) kapinyne ištyrė 680 m² plotą ir atidengė 10 vidurinio geležies amžiaus ir 63 Naujujų laikų kapus. Kapinyno teritorijoje buvo vienas ar net keli senojo geležies amžiaus pilkapiai.

IV–X a. kapai

XVII–XIX a. kapai

Cemetery on the west bank of lake Viķi, ca. 400–600 metres distant from the bank, is known from 1931 when some finds originating from this site reached the Department of Monuments. In 1981 LVI expedition led by E. Šnore explored the cemetery area of 680 sq. m. and uncovered 10 graves of the Middle Iron Age and 63 graves of the modern ages. There had been one or even several Early Iron Age barrows in the territory of the cemetery.

4th–10th cent. graves17th–19th cent. graves

LNVM A 7487:1–11, VI 240:1–325

Bibl.: Šnore, 1982, p. 120–125; Šnore, 1993.

LEJASDOPELES (Sēlpils Lejasdopeles)*Jēkabpils r.*

Pilkapynas apie 300–400 m nuo Dauguvos kairiojo kranto, prie Ruobežkruogo kapinačių. Jame užfiksuoti 63 pilkapiai, visi daugiau ar mažiau apardyti. Pilkapynas žinomas nuo 1830 m., kai jį „kasinėjo“ Vygantės dvaro savininkas Vitenheimas, o rastuosius dirbinius atidavė Kuršo provincijos muziejui. 1839 m. tyrinėjo F. Krūzė, 1896 m. Kamarinas ištyrė 2 pilkapius, A. Buchholcas – 4 pilkapius, 1899 m. K. von Leviss of Menaras – 1 pilkapį. LVI (vad. E. Šnore) 1960 ir 1961 m. ištyrė 10 pilkapių ir atidengė 40 kapų.

XI a.–XIV a. pr.

Barrow cemetery around 300–400 metres from the left bank of the river Daugava, near the village cemetery of Robežkrogs. 63 barrows are recorded in it, all more or less disturbed. The barrow cemetery has been known since 1830 when it was 'excavated' by Witenheim, the owner of the Vigante manor, who gave the found objects to the museum of the province of Kurland. In 1839 it was explored by F. Krūzė, in 1896 Kamarin explored 2 barrows, A. Buholz – 4 barrows, and in 1899 K. von Lēviss of Menārs – 1 barrow. In 1960 and 1961 LVI expedition led by E. Šnore explored 10 barrows and uncovered 40 graves.

11th cent.–early 14th cent.

LNVM RDM III 273–276, 283–284, VI 56:1–401

Bibl.: Šnore, 1997, p. 64–81.

MELDERIŠKI (Rites Melderischi)*Jēkabpils r.*

Pilkapynas ir senovės gyvenvietė surasti 1933 m., taisant kelią. Jame užfiksuoti 2 pilkapiai. 1933 m. juos ištyrė Paminklų valdybos ekspedicija (vad. E. Šnore). Atidengta 15 kapų ir senovės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis.

I tūkst. pr. m. e. gyvenvietė

II a. pab.–V a. kapai

Barrow cemetery and ancient settlement were discovered in 1933 in the course of road repairs. 2 barrows were recorded in it. In 1933 they were explored by the Department of Monuments expedition led by E. Šnore. 15 graves and the cultural layer of the ancient settlement were uncovered.

1st millennium BC settlementLate 2nd cent.–5th cent. graves

LNVM A 8231–8249

Bibl.: Moora, 1938, p. 693–696; Šnore, 1993.

PĀĶI (Seces Pāķi)*Jēkabpils r.*

Pilkapynas Piksterės upelio kairiajame krante. Paminklų valdyba ji užregistruavo 1925 m. Spėjama, kad pilkapynas XX a. 3 dešimtmetyje kasinėjo A. Štokmanis. LVI (vad. M. Bresava) 1961 m. ištyrė 5 pilkapius, sveikų kapų nebuvvo rasta, aptikta ankstyvesnio laikotarpio gyvenvietė.

I tūkst. pr. m. e. gyvenvietė

II–IV a. kapai

Barrow cemetery on the left bank of the small river Piksterė. The Department of Monuments registered it in 1925. It is conjectured that the barrow cemetery was excavated by A. Štokmanis in the 1920s. In 1961 LVI expedition led by M. Bresava explored 5 barrows, no undisturbed graves were discovered, and a settlement from an earlier period was found.

1st millennium BC settlement2nd–4th cent. graves

LNVM VI 63:1–57

Bibl.: Bresava, 1966, p. 41–54.

PRIEDNIEKI (Ābeļu Priednieki)*Jēkabpils r.*

Pilkapynas žinomas nuo 1922 m. A. Štokmanis 1942 m. ištyrė 2 pilkapius, kuriuose aptiko 2 kapus. 1961 m. LNVM (vad. L. Vankina) ištyrė 1 kapą. Pilkapynas išliko 5 geležies amžiaus pilkapių, kuriuos galima laikyti Buokių pilkapyno chronologine tąsa.

XI–XII a. kapai

Barrow cemetery has been known since 1922. In 1942 A. Štokmanis explored 2 barrows where he found 2 graves. In 1961 LNVM expedition led by L. Vankina explored one grave. Five Iron Age barrows survived in the barrow cemetery; they can be considered to constitute a chronological continuation of the Boķi barrow cemetery.

11th–12th cent. graves

LNVM A 10589:1–11, A 11778:1–9, A 12047:1–29; JNM

SĒLPILS APKĀRTNE (Alt und Neu Selburg)

Jēkabpils r.

Pilkapai. 1861 m. juose tyrinējimus atliko von Voigtas, tačiau tikslī tyrinējimų vieta nežinoma.

II–III a. radiniai

Barrows. In 1861 von Voigt performed explorations there. Nevertheless, the precise site of his explorations remains unknown.

2nd–3rd cent. finds

LNVM RDM III 49

Bibl.: Moora, 1929, p. 33.

SĒLPILS KAPSĒTA

Jēkabpils r.

Senkapis Dauguvos kairajame krante surastas Sēlpilio piliakalnio tyrinējimų metu, piliakalnio rytinėje papédēje (dabar užtvindytą). LVI (vad. A. Zariņa) 1964–1965 m. buvusioje 2500 m² senkapijo teritorijoje ištyrė 664 m² plotą, atidengę 234 kapus.

XIV a. pr.–XVII a.

Old cemetery on the left bank of the river Daugava was discovered in the course of exploration of the Sēlpils hill-fort, on its eastern side at the foot of the hill (the site is currently under water). In 1964–1965 LVI expedition led by A. Zariņa explored the area of 664 sq. m. out of 2500 sq. m. of the old cemetery's former territory, and uncovered 234 graves.

Early 14th century–17th cent.

LNVM VI 88:1–393

Bibl.: Šnore, Zariņa, 1980, p. 177–235.

SLATE

Jēkabpils r.

Pilkapynas žinomas nuo 1896 m., kai S. Bogoyavlenskis ištyrė 1 pilkapį. Pilkapyną sudaro trys pilkapių grupės: pirmoje – 18, antroje – 11, trečioje – 2 pilkapiai. 1925 m. 6 pilkapius ištyrė H. Moora (4 pirmos grupės ir 2 – antros). 1927 m. 12 pilkapių ištyrė F. Balodis (4 pirmos grupės, 6 – antros ir 2 – trečios).

II–VI a. kapai

Slate, I grupės III pilkapis iš vakarų pusės. 1925 m.
Slate, barrow III of the I group, view from the west. 1925

Barrow cemetery is known from 1896 when S. Bogoyavlenskiy explored one barrow. The barrow cemetery consists of three groups of barrows: 18 barrows in the first, 11 barrows in the second,

and 2 barrows in the third. In 1925 6 barrows were explored by H. Moora (4 barrows of the first group, and 2 of the second). In 1927 12 barrows were explored by F. Balodis (4 barrows of the first group, 6 of the second, and 2 of the third).

2nd–6th cent. graves

LNVM A 2125–2178, A 5413–5519,

A 7856–7861, A 9419, A 11375

Bibl.: Богоявленский, 1900, c. 112; Moora, 1928,

p. 21, table XIX; Šnore, 1933, p. 32, table XXVIII;

Moora, 1938, p. 707–716.

SPIETINI (Sēlpils Spietini)

Jēkabpils r.

Gyvenvietė apie 400 m nuo Dauguvos, surasta upokšnio krante 1961 m. tyrinėjant Spietinių pilkapyną. 1961–1963 m. LVI (vad. J. Daiga ir M. Atgāzis) buvusioje 2 ha dydžio gyvenvietėje ištyrė 2250 m² plotą.

I a.–VII a. pr. kultūrinis sluoksnis

Settlement ca. 400 metres distant from the river Daugava, discovered in 1961 on the bank of a rivulet in the course of exporation of the Spietini barrow cemetery. In 1961–1963 LVI expedition led by J. Daiga and M. Atgāzi explored the area of 2250 sq. m. in the settlement that occupied the territory of 2 hectares.

1st cent.–early 7th cent. cultural layer

LNVM VI 65:1–468

Bibl.: Daiga, Atgāzis, 1962, p. 5–7; Daiga, Atgāzis,

1963, p. 6–7; Daiga, Atgāzis, 1964, p. 6–8; Daiga,

1964, p. 23–37; Latvijas..., 2001, p. 188–289.

STRAUTMAĻI (Dignājas Strautmalī)

Jēkabpils r.

Kapinynas žinomas nuo 1907 m., kai atsikirtinai radiniai pateko į Kuršo provincijos muziejų. Paminkļu valdybai pavedus, 1939 m. LNVM kapiyne ištyrė 15 kapų.

II–III a. radiniai

XI–XIII a. kapai

Cemetery has been known since 1907 when accidental finds reached the museum of the province of Kurland. In 1939 LNVM explored 15 graves in the cemetery at the behest of the Department of Monuments.

2nd–3rd cent. finds

11th–13th cent. graves

LNVM A 10196–10206

Bibl.: Šnore, 1939, p. 61–62.

STUPEĻI (Rites Stupeļi)

Jēkabpils r.

Piliakalnis žinomas nuo 1882 m., kai A. Bylensteinas paskelbė savo kelionės po Aukšzemę (Sēlā) aprašymus. Piliakalnio aikštē sudaro 3400 m² plotą, o papédēs gyvenvietė užima 3 ha. 1976–1978 m. LVI piliakalnyje ir papédēs gyvenvietėje ištyrė bendrą 880 m² plotą.

X–XIII a. kultūriniai sluoksniai

Stupelių piliakalnis iš šiaurės pusės. 1924 m.
Stupeli hill-fort, view from the north. 1924

The hill-fort has been known since 1882 when A. Bielenstein published the description of his travels through Augšzemė (Selonia). The platform of the hill-fort occupies 3400 sq. m., whereas the settlement at its base covers 3 hectares. In 1976–1978 LVI explored the total area of 880 sq. m. on the hill-fort and in the settlement at its base.

10th–13th cent. cultural layers LNVM VI 227:1–904
Bibl.: *Stubavas*, 1977, p. 55–62; *Stubavas*, 1978,
p. 62–68; *Stubavas*, 1979b, p. 67–71.

ZVANĪTĀJI (Ābeļu Zvanītāji)

Jēkabpils r.

Pilkapis Dauguvos kairiajame krante, prie Sakos senvagės, žinomas nuo 1931 m., kai buvo užregistruotas Paminklų valdyboje. LVI (vad. E. Šnore) 1974 m. tyrinėjo atsitiktinių radinių radimvietę ir atidengė 93 naujujų laikų kapus.

IV–V a. atsitiktiniai radiniai

XVII a. kapai

Barrow on the left bank of the river Daugava, near the old river bed of Saka, has been known from 1931 when it was registered at the Department of Monuments. In 1974 LVI expedition led by E. Šnore explored the discovery site of accidental finds and uncovered 93 graves of the modern ages.

4th–5th cent. accidental finds

17th cent. graves LNVM VI 272:1–279; JNM 1513

Bibl.: Šnore, 1975, p. 82–85; Šnore, 1993;

Sēli..., 2005, ill. 44.

Literatūra

- Akavickas R. 1995: Kraštų (Svēdasų) senkapiai, vadinami Taurakalniu, *Lietuvos archeologija*, t. 11, Vilnius, p. 5–15.
- Apala Z. 1971: Izrakumi Leimaņu „Augstajos kapos“, *Zinātniskās atskaites sesijas referātu tēzes par arheoloģiju, antropoloģiju un etnogrāfiju 1970. gada pētījumu rezultātiem*, Rīga, p. 25–26.
- Apala Z. 1974: Sirdsveida saktas Latvijā, *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 11, Riga, p. 257–266.
- Berga T. 1996: Saliekamie svarini Latvijā (10.–13. gs.), *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 18, Riga, p. 49–61.
- Brazaitis Dž. 2000: Žalvario amžiaus medžiaga iš Visetiškių pilkapyno ir jo aplinkos, *Lietuvos archeologija*, t. 20, Vilnius, p. 101–114.
- Bresava M. 1962: Uzkalnių kapulaukus Jekabpils rajona Staburaga c/p Pāķos, Referātu tēzes zinātniskai atskaites sesijai par 1961. gada arheoloģiskām un etnogrāfiskām ekspedīcijām, Rīga, p. 4–5.
- Bresava M. 1966: Jauni materiāli par sēju kolektīvo uzkalnių kapulaukiem, *Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis*, nr. 6, Rīga, p. 41–54.
- Butėnienė E. 1988: Pelyšelių kapinynas (Anykščių raj.), *Archeologiniai tyrinējimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais*, Vilnius, p. 153–154.
- Ciglis J. 2001: Some notes on the chronology of Latgallian and Selonian artefacts in the Middle Iron Age, *Archaeologia Lituana*, nr. 2, Vilnius, p. 48–64.
- Daiga J. 1974: Karavīra aproce, *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 11, Rīga, p. 174–196.
- Daiga J., Argāzis M. 1962: Arheoloģiskie izrakumi Sēlpils Spietiņos un Plāteros 1961. gadā, Referātu tēzes zinātniskai atskaites sesijai par 1961. gada arheoloģiskām un etnogrāfiskām ekspedīcijām, Rīga, p. 5–7.
- Daiga J., Argāzis M. 1963: Izrakumi Spietiņu–Plāteru senvietu kompleksā 1962. gadā, *Zinātniskās atskaites sesijas referātu tēzes par 1962. gada arheoloģiskām un etnogrāfiskām ekspedīcijām*, Rīga, p. 6–7.
- Daiga J., Argāzis M. 1964: Sēļu II arheoloģiskās ekspedīcijas darbs 1963. gadā, *Zinātniskās atskaites sesijas referātu tēzes par 1963. gada arheoloģiskām un etnogrāfiskām ekspedīcijām*, Rīga, p. 6–8.
- Daiga J., 1964: Dzelzs ieguves krāsnis Sēlpils Spietiņu apmetnē, *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 6, Rīga, p. 23–37.

Bibliography

- Daugnora L., Girininkas A., Guobytė R., Kisielienė D., Simniškytė A., Stančikaitė M. 2004: Juodony ir Jaros apyežeris: gamta ir gyventojai, *Lietuvos archeologija*, t. 26, Vilnius, p. 111–134.
- Duksa Z. 1981: Pinigai ir jų apyvarta. Rytų kraštų monetos, *Lietuvių materialinė kultūra IX–XIII amžiuje*, Vilnius, p. 86–96.
- Grigalavičienė E. 1992a: Kerelių piliakalnis, *Lietuvos archeologija*, t. 8, Vilnius, p. 85–105.
- Grigalavičienė E. 1992b: Juodonų piliakalnis ir gyvenvietė (Rokiškio raj.), *Lietuvos archeologija*, t. 9, Vilnius, p. 41–91.
- Ivanauskas E. 1995: *Lietuvos pinigų lobiai, paslēpti 1390–1865 metais*, Vilnius.
- Ivanauskas E. 2001: *Monetos ir žetonai Lietuvos senkapiuose 1387–1850*, Vilnius.
- Juga A. 2003: Rollenkopfnadeln des Typs Beckmann A im westbaltischen Kulturtkreis, *Archaeologia Lituana*, t. 4, Vilnius, p. 63–81.
- Juodelis S. 1972: Norkūnų pilkapių (Rokiškio raj.) kasinėjimai, *Archeologiniai tyrinējimai Lietuvoje 1970 ir 1971 metais*, Vilnius, p. 34–35.
- Katalog... 1896: *Katalog der Ausstellung zum X. archäologischen Kongress in Riga 1896*, Rīga, p. 25, 26.
- Kazakevičius V. 1992: Rytietiškos kilmės radinys Visetiškių (Anykščių raj.) pilkapyne, *Lietuvos archeologija*, t. 9, Vilnius, p. 133–137.
- Kazakevičius V. 1999: Dėl E tipo ietigalių ornamentuotomis įmavomis chronologijos ir kilmės, *Archaeologia Lituana*, t. 1, Vilnius, p. 179–196.
- Kazakevičius V. 2000a: Visetiškių pilkapynas, *Lietuvos archeologija*, t. 20, Vilnius, p. 21–100.
- Kazakevičius V. 2000b: Sėlių kapai Miškinų pilkapyje, *Lietuvos archeologija*, t. 20, Vilnius, p. 115–140.
- Kazakevičius V. 2000c: Sėlių paminklai Lietuvoje, *Lietuvos archeologija*, t. 20, Vilnius, p. 7–20.
- Kazakevičius V. 2004: Gelezies amžiaus strėlės Lietuvoje (II–XII–XIII a.), Vilnius, 136 p.
- Krzywicki L. 1914: Pilkalnia pod wsią Petraszunami, *Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie*, 1911–1914, t. 5, Wilno, p. 1–27.
- Kuncienė O. 1972: Prekybiniai ryšiai IX–XIII amžiais, *Lietuvos gyventojų prekybiniai ryšiai XIII a.*, Vilnius, p. 174–254.
- Latvijas... 2001: *Latvijas senākā vēsture*: 9. g. t. pr. Kr. – 1200. g., Rīga, p. 188–289.

- LAB 1961: *Lietuvos archeologijos bruožai*, Vilnius, 562 p.
- Lietuvos TSR archeologijos atlasas*, 1975, t. II: *Piliakalniai*, red. A. Tautavičius, Vilnius.
- Lietuvos TSR archeologijos atlasas*, 1977, t. III: I–XIII a. pilkapynai ir senkapiai, red. A. Tautavičius, Vilnius.
- Lietuvos TSR archeologijos atlasas*, 1978, t. IV: I–IV a. radiniai, red. A. Tautavičius, Vilnius.
- Lietuvos... 2000: *Lietuvos proistorė*, archeologijos ekspozicijos vadovas, Vilnius, 155 p.
- LLM 1958: *Lietuvių liaudies menas*, kn. I: *Senovės lietuvių papuošalai*, sudarė R. Kulikauskienė, R. Rimantienė, Vilnius, 359 p.
- LPA 2005: *Lietuvos piliakalniai. Atlasas*, t. I–III, sudarė Z. Baubonis, G. Zabiela, Vilnius.
- LPSR Arh. 1974: *Latvijas PSR arheoloģija*, Rīga, 374 p., 80 lent.
- Luchtanas A. 1981: Žalvario apdirbimas ankstyvuosiouose Rytų Lietuvos piliakalniuose, *Lietuvos archeologija*, t. 2, Vilnius, p. 5–17.
- Makarenko M. 1910: Zabytki przedhistoryczne gub. Kowieńskiej, *Kwartalnik Litewski*, t. II, Petersburg, p. 103–112, lent. I–VII.
- Markelevičius J., Morauskienė E. 1977: Muoriškių (Biržų raj.) pilkapių tyrinėjimai 1974 ir 1975 metais, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1974 ir 1975 metais*, Vilnius, p. 87–93.
- Michelbertas M. 1972: V m. e. Daujėnų apgalvis, *Istorija*, t. 13, sąs. 1, Vilnius, p. 121–131.
- Michelbertas M. 1986: *Senasis geležies amžius Lietuvoje*, Vilnius, 272 p.
- Michelbertas M. 2001: *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum. Litauen*, Vilnius, 68 p., 11 lent.
- Michelbertas M. 2004: *Pajuosčio pilkapynas*, Vilnius, 167 p.
- Moora H. 1928: Senā dzelzs laikmeta uzkalnių kapu izrakumi Jēkabpils rajonā, *Archaeologijas raksti*, t. 1, d. 3, Riga, 21 p., XIX lent.
- Moora H. 1929: *Die Eisenezeit in Lettland bis etwa 500 n. Chr.*, t. I, Riga.
- Moora H. 1938: *Die Eisenezeit in Lettland bis etwa 500 n. Chr. Analyse*, t. II, Tartu.
- Mugurēvičs Ē. 1974: Krustiņveida piekarini Latvijā laikā no 11. līdz 15. gs., *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 11, Riga, p. 220–239.
- Nakaitė L. 1959a: Senovės lietuvių sidabriniai papuošalai, *Iš lietuvių kultūros istorijos*, t. 2, Vilnius, p. 54–71.
- Nakaitė L. 1959b: Juodonių gyvenvietės (Rokiškio raj.) archeologinių tyrinėjimų duomenys, *Iš lietuvių kultūros istorijos*, t. 2, Vilnius, p. 138–151.
- Navasaitis J. 2003: *Lietuviška geležis*, Kaunas, 148 p.
- Pečeliūnaitė E. 1998: Audinių liekanos senojo geležies amžiaus paminkluose Lietuvoje, *Lituanistica*, nr. 4(36), Vilnius, p. 63–82.
- Pētījumi sēļu senatnē, 2006, Riga, 156 p.
- Sēli... 2005: *Sēli un Sēlia. Selonians and Selonia*, Riga, p. 16–92.
- Simniškytė A. 1998: Vaineikių pilkapyno tyrinėjimai 1997 metais, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1996–1997 metais*, Vilnius, p. 155–156.
- Simniškytė A. 2000: Vaineikių pilkapyno tyrinėjimai 1998 m., *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1998–1999 metais*, Vilnius, p. 201–202.
- Simniškytė A. 2002a: Juodonų piliakalnio gyvenvietė. Chronologiniai ir struktūriniai pokyčiai, *Lietuvos archeologija*, t. 3, Vilnius, p. 137–156.
- Simniškytė A. 2002b: Roman period metal half-moon shaped pendants with knobs in Eastern Baltic region, *Archaeologia Baltica*, t. 5, Vilnius, p. 95–122.
- Starozytności Litwy 1994: parodos katalogas, Warszawa, 134 p.
- Stubavs A. 1977: Arheoloģiskie izrakumi Stupeļu apmetnē 1976. gadā, *Materiāli par arheologu un etnogrāfu 1976. gada ekspedīciju darba rezultātiem*, Riga, p. 55–62.
- Stubavs A. 1978: Izrakumi Stupeļu pilskalnā un senpilsētā 1977. gadā, *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1977. gada pētījumu rezultātiem*, Riga, p. 62–68.
- Stubavs A. 1979a: Izrakumi Krīgānu ezersalas apmetnē 1978. gadā, *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1978. gada pētījumu rezultātiem*, Riga, p. 72–77.
- Stubavs A. 1979b: Stupeļu arheoloģiskās ekspedīcijas darbs 1978. gadā, *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1978. gada pētījumu rezultātiem*, Riga, p. 67–71.
- Stubavs A. 1980a: Arheoloģiskie pētījumi Ritē (1976.–1979. g.), *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1979. gada pētījumu rezultātiem*, Riga, p. 91–96.
- Stubavs A. 1980b: Krīgānu arheoloģiskās ekspedīcijas darbs 1979. gadā, *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1979. gada pētījumu rezultātiem*, Riga, p. 86–91.
- Svetikas E. 1995: Monetas XIV–XVII a. Lietuvos kapinynuose, *Lietuvos archeologija*, t. 11, Vilnius, p. 117–151.
- Svetikas E. 1998a: Sagtys XIV–XVI a.: tipai ir paskirtis, *Lietuvos archeologija*, t. 15, Vilnius, p. 389–431.
- Svetikas E. 1998b: Kauliniai stilai – vėlyvųjų viduramžių ir naujuojų amžių rašikliai Lietuvoje, *Lituanistica*, nr. 3(35), Vilnius, p. 21–42.
- Svetikas E. 2000: Rozetinės segės: tipai, simbolika ir paskirtis, *Iš baltų kultūros istorijos*, Vilnius, p. 173–187.
- Svetikas E. 2003: *Alytaus kapinynas: christianizacijos šaltiniai*, Vilnius, 444 p.
- Šnore E. 1933: Izrakumi Slates sila uzkalnių kapos 1927. gadā, *Archaeologijas raksti*, t. I, d. 1, Riga, 32 p., XXVIII lent.

- Šnore E. 1939: Dignājas pilskalns (īss pārskats par 1939. g. izrakumiem), *Senatne un Māksla*, nr. 4, Rīga, p. 61–62.
- Šnore E. 1975: Arheoloģiskie izrakumi Jēkabpilī, Majakovska ielā Zvanītājos, *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1974. gada pētījumu rezultātiem*, Rīga, p. 82–85.
- Šnore E. 1982: Izrakumi Ķuncu kapulaukā, *Zinātniskās atskaites sesijas materiāli par arheologu un etnogrāfu 1980./1981. gada pētījumu rezultātiem*, Rīga, p. 120–125.
- Šnore E. 1987: Beteļu kapulauks Augšzemē, *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 15, Rīga, p. 68–81.
- Šnore E. 1993: *Agrā dzelzs laikmeta uzkalniņi Latvijas austrumu daļā*, Rīga.
- Šnore E. 1997: Lejasdopeļu kapulauks senajā Sēlijā, *Arheoloģija un etnogrāfija*, t. 19, Rīga, p. 64–81.
- Šnore E., Zariņa A. 1980: *Senā Sēlpils*, Rīga, p. 177–235.
- Štokmanis A. 1925: Vecākā dzelzs laikmeta uzkalniņu kapi pie Boķu mājām, Jēkabpils apkārtnē, *Latvijas Saule*, nr. 43/44, Rīga, p. 473–477.
- Tarasenka P. 1934: Mielanu piliakalnis, *Gimtasai kraštas*, nr. 2, Šiauliai, p. 85–87.
- Tautavičius A. 1996: *Vidurinis geležies amžius Lietuvoje*, Vilnius, 368 p.
- Urbanavičienė S. 1988: XV–XVII a. Lietuvos kaimo siuvējų īrankiai, *Lietuvos TSR moksly akademijos darbai*, A serija, t. 4(105), Vilnius, p. 51–63.
- Urbanavičius V. 1975: Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje XV–XVII amžiais (3. Laidojimo papročiai Uliūnuose XVI–XVII amžiais), *Lietuvos TSR moksly akademijos darbai*, A serija, t. 1(50), Vilnius, p. 51–62.
- Vankina L. 1962: Arheoloģiskie izrakumi Boķu kapulaukā 1961. gadā, *Referātu tēzes zinātniskai atskaites sesijai par 1961. gada arheoloģiskām un etnogrāfiskām ekspedīcijām*, Rīga, p. 13–15.
- Volkaitė-Kulikauskienė R. 1970: *Lietuviai IX–XII amžiais*, Vilnius, 296 p.
- Zariņa A. 1970: *Seno Latgaļu apgērbs 7.–13. gs.*, Rīga, p. 78, 103.
- Žiemgaliai. The Semigallians 2005: Baltų archeologijos paroda. Katalogas, Vilnius, 240 p.
- Богоявленский С. К. 1900: Раскопки в Лифляндской и Курляндской губерниях летом 1896 года, *Труды десятого Археологического съезда в Риге в 1896*, Москва, т. 3, с. 112.
- Ванкина Л. 1985: Место могильника Боки среди балтских памятников, *Проблемы этнической истории балтов*, Рига, с. 44–46.
- Казакявиčюс В. 1988: *Оружие балтских племен II–VIII веков на территории Литвы*, Вильнюс.
- Михельбертас М. 2006: Погребальный обряд селов по данным исследований курганных могильников северо-восточной Литвы, *Pētījumi sēļu senatnē*, Rīga, p. 41–50.

Santrumpos

BKM	Biržų krašto muziejus „Sėla“ Biržai Land Museum ‘Sėla’
KEM	Kupiškio etnografijos muziejus Kupiškis Ethnographic Museum
KM	Kultūros muziejus (Kaune 1930–1940) Museum of Culture (in Kaunas)
KPC	Kultūros paveldo centras (iki 1995 – MMT) Cultural Heritage Centre
KVAD	Kultūros vertybų apsaugos departamentas Cultural Monuments Protection Department
LII	Lietuvių istorijos institutas (iki 1989 – Lietuvių mokslų akademijos istorijos institutas) Lithuanian Institute of History
LMD	Lietuvių mokslo draugija (1907–1938) Lithuanian Science Association
LNM	Lietuvos nacionalinis muziejus (iki 1992 – LIEM – Lietuvių istorijos ir etnografijos muziejus) Lithuanian National Museum (till 1992 – LIEM)
LNM AR	LNM Archeologijos skyrius Archaeology department
LNM NL	LNM Numizmatikos skyrius Numismatic department
MMT	Mokslinė metodinė kultūros paminklų apsaugos tarnyba Research and Applied Cultural Monuments Preservation Council
RKM	Rokiškio kraštotoyros muziejus Rokiškis Land Museum

Abbreviations

ŠAM	Šiaulių „Aušros“ muziejus Šiauliai ‘Aušra’ Museum
VAK	Valstybės archeologijos komisija (1918–1936) State Archaeological Commission (1918–1936)
VDKM	Vytauto Didžiojo karo muziejus (iki 1990 – Kauno valstybinis istorijos muziejus) Vytautas Magnus War Museum
VPU	Vilniaus pedagoginis universitetas Vilnius Pedagogical University
VU	Vilniaus universitetas Vilnius University
JNM	Jēkabpils Vēstures muzejs Jekabpilio istorijos muziejus Jēkabpils History Museum
LNVM	Latvijas Nacionālais vēstures muzejs Latvijos nacionālis istorijos muziejus (iki 2005 – LVM) National History Museum of Latvia (till 2005 – LVM)
LVI	Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūts Latvijos universiteto Latvijos istorijos institūts Institute of Latvian History at the University of Latvia
RDM	Rīgas Doma muzejs Rygos Domo muziejus Riga Dom Museum

Rodyklė

Alināni: 474
Aščiagaliai: 538, 708–709, 713, 865
Augstie kapi: 452–457, 533, 539–542
Bajoriškiai: 458–459, 462, 473, 486–490, 583, 624–625, 1210, 1213, 1242
Baubliai: 946–948
Beteļi: 249–282, 422–444
Betiškės: 1195
Boķi: 19–21, 56–67, 71–85
Buivénai: 366–370, 924
Buténai: 745–746, 841
Daujénai: 41–49, 491, 588, 637–638
Degučiai: 479, 483–484, 605, 665–666, 668–669
Didžiagrašiai: 589, 842–843
Dumblynė: 495, 592, 791, 793–794, 821, 874, 894–896, 953–1063
Garšvai: 482
Gykiai: 141–146, 1233
Girsteikiai: 632
Indriūnai: 532, 670
Juljanava: 644, 693, 839
Juodonyis: 496, 503, 521–522, 556–560, 581–582, 590–591, 593–597, 640, 675, 753, 776, 783, 790, 795–796, 818, 822, 828–829, 835, 848, 858–859, 872–873, 878, 888, 892, 898–900, 903, 914, 919–920, 934–943
Juostininkai: 514, 630–631
Jurkiškis: 1152–1168
Kereliai: 546, 563, 598–599, 618, 623, 725–726, 750, 775, 777–778, 781, 786–787, 803–815, 819, 844, 855, 857, 869–871, 883–885, 912, 949–950
Kraštai: 471–472, 535, 707, 710, 740–741, 765, 825, 852, 863, 890–891, 909, 930–931, 944–945
Krīgāni: 525, 561, 703, 792, 799–802, 823, 875, 901–902, 904, 913, 921
Kunci: 68–70, 641, 655
Kuokšiai: 609, 636
Lejasdopeles: 170–248, 299–339, 467, 481, 531, 678, 723, 731, 771, 1224, 1228, 1231, 1234–1235
Maleišiai: 1236
Melderiški: 30–40
Miškiniai: 283–298, 603–604, 608, 649, 705, 719, 1220–1222, 1229–1230
Moškēnai: 552–554, 580, 817, 886, 897, 1211
Muoriškiai: 1–8, 511, 571–573, 744, 837–838, 1212
Norkūnai: 475, 854
Oniūnai: 1169–1191
Pagiegala: 867, 926

Index

Pajuostis: 9–14, 86–88, 113–122, 131–140, 375–399, 492–494, 505, 507, 509–510, 518, 528–529, 569–570, 575, 584–587, 626–627, 629, 633, 652, 672–674, 679–680, 686, 692, 748–749, 757, 830–834, 849–850, 1197–1202, 1243
Paketuriai: 400–402
Pāķi: 543
Pakritižis: 349–365, 534, 536, 616, 706, 732–736, 759, 770, 788, 826–827, 862–864, 910, 915–916, 918, 927
Pelyšėlės: 469–470, 738
Petrešiūnai: 551, 779, 782, 797–798, 933
Pyragiai: 658–659, 663, 1223
Plundakai: 414–421
Priednieki: 147–169
Sēlpils: 340–348, 371–374, 506
Skrebiškiai: 461, 515–516, 576, 620, 847
Skrebiškis (Kamajai): 772–773
Skverbai: 468, 635, 639
Slate: 15–18, 50–55
Spieiši: 508, 544–545, 547–550, 727–728, 767, 780, 784, 789, 876–877, 887, 911, 932, 1196
Strautmalis: 681
Stuburai: 650–651
Stupelis: 465, 520, 526, 565–568, 601, 610, 619, 676–677, 687, 689, 702, 704, 724, 729–730, 752, 756, 758, 763–764, 774, 785, 820, 860–861, 879–881, 889, 905–908, 922, 925, 1150–1151, 1193, 1237–1238, 1241, 1244–1246
Turdvaris: 478, 517
Uliūnai: 403–413, 537, 711–712, 737, 739, 851, 853, 866, 868, 917, 928–929
Vabalninkas: 480, 647, 657
Vaineikiai: 22–29, 460, 485, 497, 574, 634, 667, 742–743, 836
Veleikiai: 1064–1149
Velikuškės: 512, 577, 751, 816, 856, 882, 893
Visetiškės: 89–112, 123–130, 463–464, 466, 476–477, 498–502, 519, 523–524, 527, 530, 562, 564, 578–579, 606–607, 617, 621–622, 628, 642–643, 645–646, 648, 653–654, 656, 660–662, 664, 682–685, 688, 690–691, 694–698, 700–701, 714–718, 720–722, 747, 754–755, 768–769, 824, 845–846, 951–952, 1214–1219, 1225–1227, 1240
Vosgėliai: 504, 513, 555, 600, 602, 611–615, 671, 699, 760–762, 766, 923, 1192, 1194, 1203–1209, 1232, 1239
Zvanitāji: 445–451
Žiobiškis: 840

Fotografai / Photographers

- Ernests Brastiņš 274
Ieva Cimermane 31, 271
Vytautas Daugudis 263, 265, 268
Gytis Grižas 110, 189, 230, 231, 235, 260, (viršelis / cover)
Elena Grigalavičienė 196, 197, 218, 220
Stasys Ivanauskas 264
Vytautas Kazakevičius 42, 76, 115, 264, 269
Mykolas Michelbertas 15, 22, 26, 39, 49, 148, 245, 265
Harijs Moora 8, 273
Laima Nakaitė 261, 262
Eduardas Remecas 238 (1064), 239 (1134), 240
Elvīra Šnore 87, 112, 123, 172, 176
Vladislavs Urtāns 59, 64

Piešiniai / Drawings

- Aina Alksne Alksnīte 54
Skaidrīte Elere 63, 82
Audronė Ruzienė 226, 227, 228

Rekonstrukcijos / Reconstructions

- Anna Zariņa 63, 82

Išleido Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1, LT-01100, Vilnius, Lietuva
Latvijas Nacionālais vēstures muzejs
Pils laukums 3, LV-1050, Riga, Latvija
Spausdino UAB *Sapnų sala*
S. Moniuškos g. 21, LT-08121, Vilnius

